8645 թ 44

ՔՐԻՍԹՈՓՈՍ ՏԻՆԻՈՍՑԻ

ԸՆԾՆՈՒ ԸՏԼԹԼԵԼՔԻՆ

ՕՈՒՀՈՒՔՈՒ

«Հէր ընչէ ինձ լքեր՝ կորին , եղիր՝ զօրհնած" :
«Թէս . ի . 21 : «Ինչո՞ւ համար մոռացար ինձ՝ վէ
հերյեղեղեալ խրթին խոհն ապերկրին
ընդունելի ըլլին քու գթած կ՚ինդրեմ" :
Տէր . « . 14 :

ԻՄԱՐՏՏՑԻ

ԿԱՐՆԵԼԱՄԱՍ ԿՐԻՍՓԻՒՐԻՆ ՊԱՏԱՄԱՒՈՐԱՑ ՍՈՒՆՑ

ՊԱՏԱՍՏԱ ՕՐԱՄԲԻՐ

1849

ԳԵՏ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԳՈՒՄԱՐԻ
ՔԱՆԳԱՐԱՆ

ՄՈՒՏՔԸ ՄԻ

Կշտու քիթաղը իւնվանի՝ օնտա տէրճ օլունմադա մէրամ օլունան նէ օլտուղունու քիփայէթ միզ-տարի աշխատար էտէր։ Ձօգ քիմսէյէր զանն էտէրլէր քի՝ շնմախքի հալտէ Կրիսթիանլարըն պէյնիտէ պուլունան հէփ այինէր վէ Թա՛նրմաթէր Ա՛ղիզ Կիթապլարտան ալընմըշտար՝ վէ ճիւմլէսի՝ քէնտի քիլիսէլէրինէն հիւքմ ու նուֆուզու իւզէրինէ մէսնի օլտուղլարը կիպի՝ Առաքեալլարըն տախի հիւքմ ու նուֆուզու իւզէրինէ մէսնի տիրէր։ Խմոի միւհտա օլունտու քի՝ ալէսսէվի գապուլ օլունմուշ ա՛տէթ-լէրին վէ պիր չօգ Թա՛նրմաթէրին նէ զէմանտէն պէ-րու վէ նէ վէճհիլ պաշլանտըղլարընըն վէ իճրա օ-լունտուղլարընըն Թա՛րիֆի պու միսիլիւ քիմսէ-լէրէ ֆայտէլի օլաճագ տըր։ Խհթիմալ քի՝ պուն-լարտան պա՛զլարը՝ քէնտիլէրին ասլքի Ալլահ Թա-րաֆընտան Թա՛յին օլունմուշ ֆարզլար նաղարը իլէ պադմադա Թա՛նրմ օլունտուղլարը պունճէ չէյլէրին վէճք չօղու՝ Կրիստոստան՝ վէ Կրիստոսուն Առա-քեալլարընըն վէֆաթընտան պիր դաչ նիւզ սէնէ կէչտիքտէն սօնկրա քիւլլիյէն ինսան նուֆուզու իլէ իճտա օլտուղլարընը կէօրմէյիլէ Թա՛ճիւպ էտէ-ճէքլէր։ Ալքին պու պէօյլէ տիր՝ վէ պիզ Թէվա-րիստէ պուլունան չէյլէրին հէյէթինի Թէպտիլ է-

առնելով։ Պիտի սերտեցնեն զայն ու միսկլլու քիմ-
սելէրի պատքէ կէօսթէրմէք հասօտ ինձիմէք տե-
լի տիր։ Իլա արդուժուդ պոռ տուր քի, ծնողքը
դայէթ մուհիմ մատաէլէրէ ակհահ էտելիմ։

Ախեր չօգ քիմսելէր տախի վար տըր քի, չիմ-
տիքի մէվզուա քիվհահ տահթէլէրինտէն վէ գիւրի մէ-
բինտէն պիր չօդու Ռաքհալարըն զէմանընտան ածակ-
քա ա՛րիզ օլմուշ օլտուդլարընը պիլերէր, լաքին
նէ զէման վէ նէ ահպապտէն էօթիւրիւ վէ քիմսէրին
վասիթասի իլէ խոխալ օլունտուդլարընը պիլմէզլէր։
Խմտի ուժարըդ քի, հէփ պու միսկլլու քիմսելէրէ
պու քիթապտա իշար օլունան խասլէր մադպուլ օլա-
ճադ տըր։ Հիւնքի օ՝ Հանկը Փրոգատան՝ հանի Ռում-
էայ՝ Խաթոլիք վէ Փրոթեսթան Փրոգատանտան օլ-
տուդլարը նադար օլունմայարադ՝ էն ա՛յնա վէ մի՛ս-
թեակեր թարիխ միւհիմլերինտէն ալընմըշ տըր։

Պիզիմ սահէճի մէրամընդը կէրչէքլիյի՝ «Խրիս-
տոստա օլտուդու կիպի» պէյան էթմէք տիր։ Վէ
իշտու սահիֆէլէրի Թահրիր Հէյէն միւհիմնէն նէյապը
պու տուր քի, սահիֆէյի մէզքիւրլէրը պիր Թարզ
իլէ փաք վէ սահէ Խճիլ կէրչէքլիյինէն աշիքնար
վէ գապուլ օլունմաընտա վէսիլէ օլմէլէր։

ԿՐԻՍԹԻԱՆ ՏԻՆԻՆՏԻ ԸՅՆ ՈՒ ԸՏԻԹԼԻՐԻՆ ՀԱՒԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԻՊԱՃԻ

Իշխու քիթաւտա թէֆթիշէ ալընան այինէյը վէ թա՛լիմաթլէրին էքսէրիսի՛ փէք ազըր վէ ազար ա֊զար սապիթի օլմուշլար տըր։ Օնլար իպթիտա ազ֊տան պաշլայըլ՝ ծնտան սօնկրա ծնլարա իլավէյէր օ֊լընտուս ։ վէ պազը մահալլէրտէ իշթահար պուլ֊մուշլար իսի ։ վէ ախէր մահալլէրտէ պու֊լմամըշ֊լարըտը ։ վէ պ՛ազը քիմէնէյէրտէն վէ քիլիսէյէրտէն գապուլ օլունուպ՝ ախէրլէյէրտէն բէտատ օլունուրլար֊ըտը ։ Պունուն պիլ գապի պէօյլէ օլաճաղը աշնքնար տըր ։ վէ պու խուսուստա՝ Ընկլէրն Կէլամընտան բուխաթի գագի իլէ սապիթի օլունմուշ չէյլէրտէ վագի օլմազա մէմիւ էտէ պիլմէյիմի՛զ կիպի օլ֊մուշ տուր ։ Լաքին հէման պու֊ վուգուա՛թի՝ ծնլա֊րըն իճատընըն վադիլիլը թատգիգան փէրզ էտէ պիլմէքտէ պիր կիւճլիւք հուսուսլ կէթիրիր ։ Պու֊թագտիրտէ՝ հէմ պու միսիլլիւ մատտէլէրին իսպապէ՝ ա՛էստէվի սապիթի օլունմազա պաշլատըգլարը վագ֊թը սայըլմըշ տըր ։ չիւն քիլիսէյին ծնլարը գապուլ էթմէյի զէմման փիլ վագի ծ տուր ։

Ահհա էլլեմիշիզ քի , թէֆթիշ օլունան հէր պիր խուսուս պապընտա պիղարագ վէ սահիհ թա՝ բիճ վէրելիմ • վէ քէնտի ա՝գլըմը զըն իճատը օլա բագ թէվաբիխաէ պուլունմայան շէյլէր թագտիմ էթմէտիյիմիզ՝ օգուլյանը գանտըրմագ իչիւն՝ քի լիսէ հայրապատպէրինտէն վէ ախէր ինանըլմադա շա յան մի՝էթէպէր միւէլիֆլէրտէն խաթիխրատճէր կէ թիրմիշիզ՝ : Պու միսիլու տահա չօգ խաթիխրատճ ու շէհատէթլէր կէթիրիլէ պիլիրիտի • լաքին հէր պիր մագուլ վէ պիղարագ ֆիքրի գանտըրմադա քիֆա յէթ էաէր միգտարի կէթիրիլմիշ տիր : Էյէր իշտու միւէլիֆլէրի տօղրու խաթիմա էթմէտիյիմիզ շիւպհէ էաէն օլմուր իսէ , իշարէթ էթմէտիյիմիզ շէհատէթ լէրտէն գուլաղազանտագ՝ օլ միւէլիֆլէրին թէվհիֆանթլէրինէ պագսըն , վէ պուլտագ տըր քի , ծա լարըն ճիւմլէսի՝ շէհատէթ տէյիս կէթիրիլմիշ օլտուգլարը խուսուսլարը սապիթ էաէրլեր , վէ ծալարը էանկը խաթիխրատճ էթմէմիշիզ :

Ինչթիմալ տըր քի , այն ու ա՝տէթլէրի՝ տին ծալարա՝ մէրպուդ կիսի՝ ա՝գլմ ֆարզլէր սայմալար՝ պիզն Վրիսթիանլըղա խրգմէթ էթմիշ սալտաղլարը՝ եէրինէ ծնա ա՝գլմ զիյան էթմիշ սայալար : Լաքին էյէր էօյլէ քիմսէլէր պուլունուրլա՝բա , ծնլարա բիճա՝ էաէրիզ , քի Վրիստոսուն տինինին բո՝հանի օլտուգլունու խաղրլարընա՝ կէթիրսինլեր : Ո տէ յօր քի , "Ալլահ բուհ տուր • ծնա սէճամէ գըլան լար տախի բուհ իլէ վէ կէրչէքլիք իլէ սէճամէ գըլմագ կէրէք տիր" : Յովհ • ե • 24 : Վէ նիսէ Ալլահընն Վհլամմնտա տէնիյօր քի , Ռասիլ՝ հնտա նըն պագտընը կիսի պագմագ , իլլա հնտան տիշարը քի կէօրիւնիւչէ պագար , ամմա Ռասիլ նիւրիչէ պագար : ա Թէսա • ք • 7 : Վէ էյերչի ա՝գլմ սալթանաթ ու կէօսթէրիշ իլէ օլուպ՝ հալընըզ տիշարը

տան կէօրիւնէն վէ եիւրէքտէն կէլմէյէն խպատէթ-
լերի ըհտա էտերէք թէքտիր էթմէք իչիւն՝ Ղ֊ֆէնտի-
միզ իչպու գուվվէթլի սէօզլերի գուլլանըյօր • «Ղ֊
միւբայըլար՝ Ղասյիա սիզին հագգընըզտա էյի փէյ-
ղամպէրլիք էտիպ ատմիշ սիր • Պու գավմ պանա
տուտագլա՛ր իլէ ինզլէթ էտեր ՝ ամմա ծնպարըն եիւ-
րէյի պէնտէն ուզա՛գ տըր • Հէմ ատ՝ թէնպիհ-
լերինի թա՛լիմլերինի էօյրէտէրէք՝ պանա նաֆիլէ ի-
պատէթ էտերլեր" : Ա՜ոպր • ՃԵ • 7—9 : Ը՛զիզ
Ա֊էթապլար հէր հէրտե էօյրէտիր քի ՝ խպատէթ
մագպուլ օլմագ իչիւն՝ եիւրէքտէն սատըր օլմալը
տըր • վէ ինսանլարը՝ պտտանըպ տիշարըքի կէօրիւ-
նէն սուրէթլերի եիւրէքտէն կէլէն խպատէթ սայ-
մագտան սագընտըրըր : Ը֊հուտիլերին գապագհաթը
պիւ իտի քի ՝ ըս֊հանի խպատէթին հէրինէ՝ եիւրէք-
տէն կէլմէյէն այն ու սուրէթլերի գօմուշլարըտըր :
Ա֊րիստոսուն վէ ծնսուն Ը֊ռաքհալարընըն տինի՝ այն
ու ա՛տէթ սուրէթլերի խոս֊սուս֊սունտա ղայէթ սատե
իտի • վէ ծնպարըն ա՛գապիտհէ օլան տէհրտէ տսիի
Ա֊րիսթհիանըզ եինէ էօյլէ իտի : Պիզիմ տսիի կէօս-
թէրմէյէ ճէհտ էթմէյիմիզ պիւ միսիլլիս տին տիր :
Հէր պիր սատէմին եիւրէյինէ իլգա էթմէյէ մէբատ
էյլէմէյիմիզ տին պիւ տուբ ՝ վէ պուննու էթմէյէ
էլհիմդահն կէլմէյի գատար սայ ու իհթիմա՛մ էտե-
րիզ • չիւնքի Ը֊լահրն Վէլամրնատան թահդիգան
էօյրէնմիշիզ քի ՝ ինսանը եա՛լընըզ պիւ գուրթա-
րա պիլիր :

Ամմի իչպու սահիֆէլէրտէ տիւրլիւ տիւրլիւ այն
ու ա՛տէթլերին վէ պա՛զը թա՛լիմաթլերին ասլընը վէ
պաշանկրճընը իպլէյերէք՝ ծնպարըն Ա֊րիստոստան
եիւպէրճէ սէնէլէրտէն սծնկրա փէյտա օլտուգլարընը,
վէ ծնպարըն՝ Ա֊րիստոսուն տինինի տիւնեատա պը-
բագտըզը գէման՝ օլ տինին ֆարզլարընտան տէյիլ

խոհքէրէնի խապաթ էթուիլիպահ , սահիհ սին-
տարլըղըն տօսթլարը տէյիլ կիպի սայըլմազըզ։ Պիր
չէյահէն քէնտինին օլմայան պիր շէյի գալարըմազ՝
ծնա տիւշմէնլիք էթմէք տէյիլ տիր , ըլլա սահի-
հան ծնա տօսթլուզ էթմէք տիր • վէ իշպու խըզ-
մէթահ պիզիմ գուրթուղումուզ թարափ պու տուր։
Պիզ՝ սահիհ տինտարլըղըն էն խիւլիւսի վէ գավի
թէսահիւպ էտիճիլէրինահէն իզ ։ Քրիստոս վէ օ-
նուն շայիրտէրի պիզէ էօյրէթմիշլէր տիր քի , պու
տիւնեհատ սահիհ բահաթլըզ էլլէ կէթիրմէնին՝ վէ
ախրէթահ էպէտի սա՝ատէթէ էրմէնին եալընըզ ևօ-
լու պու տուր ։ Վ՚է պուննան պէօյլէ հէր պիր ա-
տէմին խիւլիւսանէ տինտար օլմասը՝ քէնտինին պօր-
ճու վէ քէնտինէ Ըլահըն պիր քէրէմի սայարըզ ։
Վ՚է պուրատա սալթ պուննու կէօսթէրիրիզ քի ,
սահիհ ա՚զիզլիք քէնտի դաւահ՚թընտա պիր դա-
դըմ ա՚յն ու սահէթ վէ բուսուսմաթլարտան խպա-
բէթ օլմատըղը կիպի՝ քէզալիք Քրիստոստան իչ
նիւզ նըլ սօնկրայա՝ գատար ա՚զիզլիք ծնլարտան
խպարէթ տիր տէյիւ ասլա սայըլմամըշտըր , վէ օլ
կիւնլէրտահ շէհիտլէր կիպի տին ուղուրունա գան-
լարընը տէօքէն սահիհ Քրիսթիանլար՝ ծնլարընն խու-
սուսունտա ա՚սլա պիր խապէրլէրի նօզուտու , վէ
պու տիւնեհատա ծնլարտը՚զ նաշատլար վէ հօլիւ-
լէր , վէ ծնլարտը՚զ խէլտա պուլտուլար ։

ՊԱՇՊ ՊԻՐԻՆԱՒ։

ՆՕՐԹՈՒԱԾՔԸ ՉՈՒՏՈՒԻ։

Ի՞շպու մատուէնին թէֆթիշնէ՝ պիր գաշ միլհա-
զալա՛ր իլէ պաշլարըզ ։

ա ։ Պու նօրթուալարըն կէօզէտիլմէսի՞ Ղրխոպոս-
պան Եախօա ծնող Ըռաֆելաբպան Էմր օլա՛ն-
ճաղըզը ։ Ինչէրլի ծնլարան փէք ազը՝ Ըռաքհալ-
լարըն զէմանըրնա հագըն օլան վագրթլարտա կէօզ-
տիլմի իսկ տէ ։ Ըռաքհալլարըն էմրի իլէ նուֆուզ
պուլմազ մուգաբէր օլմուշ տէյիլէրխի ։ Ինչարէ-
թէ շայան պիր մատուէի սահիհէ տիր քի ։ շարա-
թըն՝ շիւպհէսիզ Ղրխատոս Ինֆէնտիմիզնէն էմրի իլէ
քէնտինին էօլնւէբատէն տիրիլմէսինին զէքրի էշնէն՝
հաֆթանըն եէտինճի կիւնիւնտէն իլք կիւնիւնէ
թէպտիլ օլունմայընտան մա՛տա՝ Ինֆէնտիմիզ քէն-
տի էօմրիւնտէ՝ տօղմասը՝ իսքէտճի էվքիսի՝ էօլմէսի
վէ կէօյէ չզմասը՝ միսիլլու վազտա պուլմուշ
ա՛զըմ վազտա՛թլէրին հիչ պիրինին զէքրի էշնէն
պիր կիւն թային վէ թախսիս էթմէմիշնէտի ։ Ին-
չէրլի իշլատ վազտա՛թլէր՝ տիւնէհանըն իւզէրինտէ
վազտա պուլմուշ վազտա՛թլէրին էն ա՛զլըմ վէ
ա՛ճայրալը՛ իտի իսկ ։ վէ ծնլարըն պա՛զըսը Ղր-
խոխթիանըզդըն թէմէլի իտի իսկէր տէ ։ հիչ պիր
նէյտէ՝ Ինֆէնտիմիզնէն օլ վազտա՛թլէրին մախ-
սուսէն թա՛յինն օլունմուշ պիր կիւնտէ զէքր օլուն-
մամընը դալտաղ էյլէտիչինի օդնէմայօրուզ ։ Օնուն՝
նէ պիր նօրթնւ կիւնիւ՝ նէ տէ պիր օրուջ նա
փէրհիզ կիւնիւ թա՛յինն վէ թախսիս էթմէյի վար
ատը ։ վէ պէօյլէ էթմէսինէ հէր նէ սէպէպլի վա՛ր
իտի իսկ ։ վէ պու՝ պա՛զլարընա հէր նէ գատար

ա՛ճայըսպ կէօրիւնէ պիլիր իսէ տէ , պու ճիւմլէ իլէ սահիհի պո՛ւ տուբ : Վ՚է Վրիսաոս Յ֊ֆէնսիմիոզին հադդընսա իլպու տէտիյիմիզ՝ Ըռաքհալըսըն հադդընսա՝ տախի ա՛յնի պէօյլէ պիր :

Հադիսաթ կէրէք Յ֊ֆէնսիմիզ վէ կէրէք օնուն Ըռաքհալարը՝ Եհհուտիէրին պէօյիւք պայրամլըընսան պա՛զըսըն֊ քէնսիէրինէ խալդա թա՛լիմ ու նասհաթ էթմէք պասլընսա իչպար էթմէքլէրի փուրսաթլարը էլէ ալըպ՝ պո՛ւ խուսուս իչիւն օլ միսիլլիս պայրամլարսա սինակոկպարա վէ Հէյքէլ կիսէրլէրինի • լաքին պունսան՝ քէնսիէրինէ թա֊պի օլանա՛ր տախի մուդդաթա պէօյլէ էթմէյէ պօ֊յունըարընա փա՛րզ օլսուդու անկլաշըլա՛մազ : Պիլ ա՛դ՝ Պօղոս Ըռաքհալ Վրիսթիանլարսա՝ պա՛զը մահսուս կիւնլէրին կէօզէտիլմէսի՝ վէ պունուն կի֊պի ահէր Եհհուտի այնիէրինին փարզի այն կիպի սադդամասընա՝ տայիր պիր գուվվէթլի մէյլ տի֊գաթ էթմէյի թադսիրսէ , չնսուէթ իլէ պունա գարշը՝ տուրսուս : Օգու Կող • բ • 16 : Գաղ • պ • 9—11 : Հովհ • ժ • 5 : Օնուն պա՛զը մէք֊թիսլէրինին էն չօդ մէրսումը՝ իչպու մէյլէ գարշը իսի : Օ՝ Վրիսթիանլարըն պու միսիլլիս պիր պէնսա իլէ պաղը օլսուդլարընը ա՛պա իսթէմէգիսի • իլ֊լա իսթէրիսի , քի օնլար՝ Հէճիլինի քէնսիէրէ իհ֊սան էյլէմէյի սէրպէսթիյէթի իճրա էթսինլէր :

Իմամ Հօրթու կիւնլէրի՝ տինսարլըղը արթըրա֊ճազ պիր գարզ իլէ կէօզէտիլճիէրէրի թադսիրսէ՝ օնլարըն հադդընսա հէր նէ սէօյլէնէ պիլիր իսէ , պո՛ւ սահիհ տիր քի , օնլար Եհհի Ը՚հուսա կէօ֊զէտիլմէսի պիր պօրճ տէյիւ թէնպիհ օլունմամըշ տըր : Վրիսաոս Յ֊ֆէնսիմիզին տօղմասընըն նա էօլնւմիւնին նա Ը՚գնզ Թուհունէ տէօքիւլմէսինին զնէքրինէ՝ սահիհան տինսա՛ր պիր գարզ իլէ պիր

կիւնիւն կէօզէտիլմէսի պիր Քրիսթիան ճէմա՛աթը նա միւնասիպ պիր շէյ օլտուղունու ինքնար էթմէ՛զլը : Լաքին պուրատա պիր պու՛ խուսուսուն միւնասիպէթի եախօտ միւնասիպէթսիզ լնյի իւզէրինէ միւզաքէրէ էթմէյօրուզ • պիրնիմ պուրատա սապիթ էթմէյէ մէրամ էյլէտիյիմիզ սաթի պու՛ թէք քէօշէ տիր ։ քի նօրթուլարըն կէօզէտիլմէսի Հագդընտա Էվենի Ը՛Հատան տօղրու տօղրույա աշնքնար պիր խազաթ կէթիրիլմէզ :

Ը • Ը՛ռաքնալարըն ագապընճա իլը քիլնսէլերտէ՝ Կիրակի կիւնիւնտէն մա՛տա՝ հէր նօրթուլարըն կէօզէտիլմէսի՝ ֆէ–լէյէն հէր ֆէօյն հէ–ռանէ– րնչղաքնա Դէրպո–ղ պիր էյ ՚այըլըր ըտը : Օ՛նլարըն կէօզէտիլմէսի հէր քէստէն պիր ֆարզն այնն միսլնս մադլուպ օլմ՛ունմա՛զլըը : Լ՛ֆէնտիմիզնէ՝ 440 իլէ 450 սէնէսի պէյնինտէ պիր Վէնէզ Ըռաբնիսի մուէրնիս տէր քի ։ ՚Ակերքը Պօղոս վէ կերքը Ը՛ռաքարանիչլէր՝ քէնտիլէրինտէն թա՛լիմ օ՛ունմուշ քիմսէլերնն պօյնու նա պունճնլէյնն պիր գուլլուգ պուլյունտուրուղու գօմնաղլար • իլլա Պաանքնն վէ ախէր նօրթուլարըն կէօզէտիլմէսինի ճիւմլէնէն իրտահէթնէ պրագ տըլար : Շ էյլէ քի ծնլարը՝ Մոսկանէն նօմուսու Եէհուտիլէրնն իւզէրինէ օլտուղու միսլլնս ճէզալար վէ թէհնհսնլէր իլէ գօրնլէ գապուլ էթտնրմէք իչնւն՝ նրպտ այնիլէրնն խուսուսունտա կերքը Ը՛ֆէնտիմիզ վէ կերքը ծնուն Ը՛ռաքնալարը պիր նօ՛մօ վէրմէմիլէր" (ա) : Վ է իշպու մուէրնիսն պու սէօյլէտիքլէրնն՝ "Անկի փորտսատան տաթի թնստնղ օ՛լտունուղլար (բ) : Ըխէր Հայրապետլէր տաթի հէ–

(ա) Ա՛ռ՛ • Դնն • թնտ • Վ՚ռ՚ • 5 , պ • 22 : (բ) Դնն • թնտ • Դ՚ռ՚ • 12 , պ • 32 :

ման պատնեշն այնի բէյ՚ու զնւբեւմիէր թագրիր է տէրլէր : Պա՚զ Կզնմէս Ընդկատնգրացիներն (ա) Որոգինէսին (բ)՝ Ոսկիևբանեն (գ)՝ Հերմիմոսան (դ)՝ Օգոստինոսան (ե)՝ վէ ախէր Հայրապետներին թէլիփաթիրներինէ , քի մահալէրի աշադատ իշարէթի օրնուսը : Տէօրտիւնճիւ տէհրէ գատար՝ եանի Լիփէնտիմիզեն 300 իլէ 400 սէնէսինեն մասէ յեներէ գատար՝ պու պապատ պիր շուրուդ վէ գանուն եօղնրէն , պա՚զը պէլատ սիներադոսարրնտան՝ մէսէլա 334 թարիխինտատ Սարդիս՝ 361 թարիխինտատ Լաւոդիկիա վէ 305 թարիխինտատ Իլիսէր նամ մահալատ գուրուլան սինադոսարատան (զ) պազը եօրինուլարըն գուրնուլմասընը պօրճ վէ փարդ էտէն գանունլա՚ր զօնուլատ :

գ • Եօրինուլարըն ապչըսը իսկինճա փէ՚ս ապ էտի : Կրիսթիան թարիխինեն 254 սէնէսինտէ վէ փաթ էտէն Որոգինէսին զէմանրնա գատար ուէմուի եօրնու՝ Պէօյիւք Ճուման՝ կիւնիւ վէ Պատէր վէ Պինտէկոստ՝ վէ տայիմա պու նէվ՚ եօրինուլատան ապրան Կիրակի կիւնիւնտէն մատա եօրինու եօզնլատու (է) : Վէ տէօրտիւնճիւ տէհրատ՝ Կրիսթոսուն մէվլուտունտան եօրինուսունու տանի պուլտուղ : Տէօրտիւնճիւ տէհրատէն սօնկրա եօրինուլար չօղալմադա՝ պաշլատը • վէ օլ զէմանտէն սէկրու ահէսթէ ահէսթէ չօղալմատա օլուպ՝ թարի փէք չօղ օլմուշլար տրը : Ընդրնճը վէ եէսինճի վէ սէքիզինճի տէհրլէրատ օնլար օլ տէրէճէ զայէթ չօղ օլմուշլա՚ըտը , քի չօղլարը շէքվա՚ էթմէյէ պաշլամը շարըտը :

(ա) Պա՚փ օհան Սինտոնիա 8 , Պապ 7 : (բ) Որոփ • Սեւ • փաս-ը • 8 • Պաւ 21—23 :—(գ) Որի • Սլաւ , ս Պինտել • Խաչերինե : (դ) Հերման • Շէյհ Պաղ • 4 : (ե) Օգոստ • Սե՚ • 118 : (զ) Սինադոսա Իլչիկը • գան • 21 : Սինոդ • Սարդ • գան • 11 : Սինոդ • Լաոդ • գան • 29 : (է) Որոփ • Սեւ • փաս-ը • 8 :

Եօրթուլարըն իշալու չօղալմասընա՝ չօգ սէպէպ-
ներ վերին պիտի ։ Մէշհուր միւէլիֆներին պիրի
(ա)՝ սայիր պիր չօգ սէպէպլէրահէն մա՛տա՝ իշալու
պէյան օլունանլարը վերիր ։ քի էսքի զէմանատա ա՛-
զինվներին սէնէվի կիւնիւնիւն զերքի ։ Կոստանդիա-
նոս իմիհէրաթօրուն պա՛զը թանզըմաթը ։ Հերեսի-
կոսլարըն՝ Ալէքսափանլարտան փարգլը Եօրթուլար
թա՛յին էթմէկների իլէ՝ օնլարտան կէրի գա՛լմամաներն
արզուսու ։ չօգ սահեր եօրթուլարըն իհտարնա սէ-
պէպ օլան՝ Քրիստոսուն մէվլուտունուն թա՛յին օր-
ժասը ։ վէ իւչհինճի վէ տէօրթինճի տէհրին Քը-
րիսթիանլարընըն փուԹփէրէսի Եօրթուլարընա վէ
Եէհուտի ա՛տէթլէրինէ օլան մէյլլէրինի ա՛գիրանէ
դանտարմադ խուսուսու տըրըր ։ Քրիսթիանլար-
տան պու միսիլլու գավի մէյիլէր պուլունտուղու՝
Հայրապետներին թէզկիֆաթլէրինտէն (բ)՝ վէ օր
էյտամներին սինադոսլարընըն՝ մէսէլա Լաւոդիկիա վէ
Իլիսպէր սինադոսլարընըն գանունլարընա (գ) մու-
բահա՛ած օլունմա՛ղըա աշխատա՛ր օլուր ։ Յուստի-
նոս վհայ (դ) վէ Ըմբրոսիոս (ե) միսիլլու Քրիս-
թիան սինեներն հիմայէթի պասլընտա հազան հայ-
բասկուպներին թա՛յրինինէ կէօրէ զէմանըն հէյ-
քէլսիզ՝ մէզպահսըզ՝ գուրպանսըզ վէ զայէթ սատէ
օլան Քրիսթիան իսլամլէթի իլէ՝ ճնտան սօնկրաքի
վազդէթլարըն խաղը դանա՛ած էթմէզ օլմադա պաշ-
լամըշ կէօրիւնիւյօր ։ Եէնի Քրիսթիան եօրթու-
լարը իհտաղ իլէ՝ վէ Եէհուտի հէմ փուԹփէրէսի
եօրթուլարընը Քրիսթիան եօրթուլարընա թէսաիլ

(ա) Ալֆրէտ ։ Քրիսթ ։ Խուէ ը Եվրոպէ ։ Ա՛նտրը ։ ս ։ 88 ։ (բ) Ռուֆ ։ վա՛ղ 1 , 6 , 52 ։ Տէրտօս Խալէքսինէ վա՛ղ ։ (գ) Լաւոդ ։ Ալֆ ։ գահ ։ 27 , 37 , 39 ։ Իլիպ ։ Ալֆ ։ գահ ։ 47 , 50 ։ (դ) Օնտօն ճէնէտ ։ ս ։ Եահե 6 , 10 , 16 , 32 բոլպա՛ը Եյլէ ։ (ե) ։ Ամբը ։ Փո՛ռֆէր ։ գուրը ։ 1 , 2 , 5 ։

էթմէկիվէ, ուամարա՛բտը քի՝ Քրիստոսուն տինի-նէ ճիամանի նիւբէյէ կէբշէթլիյէն սաատ պէյանի վէրէ պիլէճէյինտէն սա՛նա թէսիրլի կէօրիւնմէ-ք պէր սաղմանամըզը սուբէթի վէ տանա ճէլպ էտիճի պէր հիյէթ վէրէճէքլէր։ Վէ պունանան պէօյլէ ալեմ-ճը տէհրան՝ ծսուան ադամ փասիա տէյիւ բէտա օլունան Էհուտի վէ փուղիվէրէսէթ այինըլէրինտէն պէր ջողը՝ Քրիստիան իսլատէթինէ իտաա՛լ օլուն-սու։ Պէօյլէ-ք թասպէր օլունան Պրիզորիոս Փափ՝ պունու պէր թէմէլլի գանտուն պիրէ սայարըտը, ուրի փուղիվէրէսէթլէրին եօրթուլարը Քրիստիան եօր-թուլարընա թէպաիլ օլունմազը, վէ չօզ խուսուս-լարտա ծնարդըն ա՛յնի իճրա՛ օլունմազը տըր" (ա)։ Ա՛յդ պէշինճի տէհրան եապան Թէոդորէտոսուն տանի թէլիֆաթլէրինտէն աշիքա՛ր տըր քի, շէհի-լէրին եօրթուլարը խուսուսունտա իշլու տատէթ օ-նու-ն զէմանընտա՝ պիրէ իճրա օլունուրսա։ (բ)։ Իշլու մատատ իւզէրինէ տահա իսպաթլար իշինէն՝ 11 ինճի վէ 12 ինճի սահիֆէլէրէ պա՛զ։

ՓՈՍԻ 4։

Պատէհ վէ Պէնպէհոպէ եօրինուլարը։

Իշլու նէքի եօրթուլարըն զուհուրի պէրապէր օ-մուշ կէօրինմէսի իլէ, ծնարդը պէրապէր գնէր էտէրիզ։ Պու նէքի եօրթու՝ պիրինի Քրիստոսուն էօլիւպ սիրիլմէսինէն՝ վէ օպիրի Ա՛զիզ Բուհուն Ա-ռաքնալարըն իւզէրինէ Էհմէսինէն գնէրի իշինէն՝ կէօ-րինինիւբ քի չօզ էսքի զէմանտա կէօզէտիլմէրիտի։

(ա) Պէօյլէ Պրիզ, Մէք, 71։ (բ) Թէոդ, Հէիտ, իւզէր, 1, 8։

Պու հօրթուլարրն իլք ահՀրտէ մէվՀուտ օլտու-
ղունա չօգ խոպաթլար վար • վէ իՀթիմալ քի Ը-
ռաքհալարրն զէմանբնտա՝ պիրլէ կէօզէ տիկլիլէրիտի :
Պու հօրթուլարրն՝ Ըռաքհալարտան թայրն օլմուչ
խէյլ հէչ պիր վէՀհիլէ խոպաթ օլուննա՛ մազ • լա-
քին շո՛ւ գատարը իպրար օլուննալը տըր քի ՝ օն-
լարրն՝ Քրիսթիան Քիլիսէսինէն պաշլանկըճը էս-
նասընտա գապուլ օլունմասը Ըռաքհալարրն բի-
զասը իլէ օլմալը տըր : Ըռաքհալար՝ էչէրչի ծնլարը
Քրիսթիանլարա փարզ տէչիւ պաղա՛մատլար ի-
սէ տէ ՝ կէօրիւնիւր քի ծնլար՝ Ինճիլնն իլքի թէ-
մէլլն վէ ա՛զիմ թաՀլիմլրը եախօտ վուգուտլրի՝
հա՛նի Քրիստոս Իչինտիմիզնն իսքէնճէլէրի վէ էօ-
ղլիմիւ վասիդասը իլէ օլան քէֆարէթի՝ վէ Ը՛զիզ
ԲուՀունն տէօքիլմէսինի ինսանլարրն ֆէքրի խուճրի-
նէ տահա գուվվէթլի պիր թէսիր իլէ իշլէմէք իչինն
պու հօրթուլարրն սագլամտընընա բիզա՛ վէրմիշլէր
խոի :

Պու իլքի հօրթուլարրն Քրիսթիանլըղընն պուգա-
տար էսքի զէմանբնտա իՀտաս օլունմասընա՝ Քիլիսէ
միւէրիսլէրինէն վէրմիչի տէպէպլէր պունլա՛ր տըր
ԻնՀունտիլէրնն Պաուէլի վէ Պէնտիկոստէ հօրթու-
լարը՝ իլք Քրիսթիանլարրն պու հօրթուլարը Հէման
օլ գունթատուգլարը կիւնտէ կէլիրլէր խոի : Պու
սահիհ տիր քի՝ Պաղէսթինտէ՝ վէ պէլքի ախէր մէմ-
լէքէթլէրտէ տախի Քրիսթիանլըղա տէօճնէն Ին-
Հունտիլէր՝ Հէյդէլնն պօզուլմասընա՛ գատար՝ պու
ԻնՀուտի հօրթուլարրնը կէօզէտիրլէր խոի : Իլք
Քրիսթիանլարտան զայէթ չօգլարը՝ ԻնՀունտիլնը-
տէն տէօճմէ խոիլէր • վէ պու հօրթուլարրն սագ-
լանմասը քէնտիլէրինէ սըգը եասագ օլմատըղ՛ճա՛
վէ կէօրիւնէնէ կէօրէ պէօյլէ պիր եասագ օլմամա-
ղընլա՝ ծնլարը պիր սուբէթմէ՝ սագլամազա մայիլ

օլաճագլարընա չեւպհէ եօգ տուբ : Վէ պուն-
տան պէօյլէ պու եօրթուլարըն՝ իշլու Քրիսթի-
ան օլմուշ Եհուտիլերտէն ծնալարըն թայֆա օլուն-
մուշ չէյլերին զնքրինէ սագլանաճագլարը ևէրինե
Քրիստոսուն էօլիւպ տիրիլմէսի՛ վէ Ե՛ղիզ Բու-
հուն մախսուսէն միաճիւզանը թէսիրաթլարընըն զնքրի-
նէ կէօզէտիլէճէյի՛ մատանէնին գապտանաճագլարը
րիվ էտէն պիր վազուա՛թ իտի : Ախէր սէօզլէր իլէ՝
պու եօրթուլար՝ Քրիսթիան եօրթուլարընա թէպ-
տիլ օլաճագլարընը : Օնլար՝ Եհուտի եօրթու-
լարընա ինդրէթէն օլմուշլարընը , վէ պուննան՝ տէ-
նէ պիլէր քի , ասլ զուհուրու՝ Եհուտիլերտէ
պաշլամըշ չըտը : Վէ Պաանէթտէ պօղազլանըպ ևէնէն
Պաանը գուզուսունուն նիշանէ օլուպ՝ օնուն իլէ պէ-
յան էյլէմէյէ մէրամ օլունան Քրիստոս օլտուզու
իչինն , Պօղոս Առաքիալըն պու պապատ «Պաան-
քիմիզ Քրիստոս պիզիմ իչինն գուրպան օլտու» (Ա
Կորնթ . Ե . 7) առէքյինէ կէօրէ , օնուն էօլիմիս տա-
խի իշլու Պաանը եօրթուսունտա զնքրի օլունմասը
միւնասիպ վէ ուչդուն կէօրիւնիւր իտի : Վէ Քր-
իսթիան Քիլիսէսինին իլը թէմէլէնմէսի՛ պիր կիւն-
տէ իւչ պին քիմսէնին տէօնմէսի իլէ օլ Ե՛ղիզ Ու-
հուն ահճայրպ պիր գարզ իլէ տէօքիւլտիւյիւ վա-
զնքի (Յոթն . Բ . 4) պաշլամըշ սայրլա պիլտիկի
իչինն , իշլու ա՛զիմ վուզուաթըն զնքրի՝ Եհուտ-
տիլերին Պենտեկոստէսի իլէ զնքր օլունմազա մէրամ
օլունան վուզուաթըն զնքրինտէն էվվլ սայրլար :

Իւր զէմանէլէր Քրիսթիանլարը՝ Քրիստոսուն տի-
րիլմէսինի զայէթ ա՛զիմ պիր վուզուա՛թ սայարզլարը
իչինն՝ Պաանը եօրթուսունու պէօյիւք թա՛զիմ իլէ
սազլարլար իտի : Քրիստոսուն զըյամ սրնսար օն-
լարըն՝ հէմ տախի Պօղոս Առաքիալըն զրնքինտա
Քրիսթիանլըզ պինասլըրն թէմէլ զաշը սայրլարը-

ատը : Պա՛գ ա Կորնթ. Պագ 15 : Ընկարըն իմանը վէ հեփ իւմիտէրի՝ պու վուգուաթըն սահիհլիյէ իւզէրինէ պինա օլունմուշտուտ : Քրիստոս՝ էօլիւ-միւն՝ մեզարըն՝ չէյդանըն վէ գարանլըղըն հեփ գուվ-վէթլէրինին իւզէրինէ զալիպ պուլունուն վասիդասի իլէ կէօրիւնաիւ : Ինսանըն ֆիթռաթընըն ա՛զիմ ա՛մէլի՝ պուլունուն վասիդասի իլէ թէքմիլ օլունտուտ : Պու-նունն իչինն ծնզար իչպու կիւնիւ սըզգ իլէ պու գա-տար ա՛զիմ սայարլար իտի : Քրիզոր Նազիանզի պու կիւնէ՝ «Կէ՛նէլէրին փասխէհրը՝ Եօրնո՛-լարըն Եօր-նո՛-ոս (ա) թէօմիյէ էտեր : Վէ Ոսկեբերան օ-նա՝ Ճիւլէ երթուլարըն ճառը վէ պուլճաուը՝ Բաս-պըն ա՛զիմ կէ՛նէ՛-կէ՛նէլէրին էն ասկի՛» ուէ տէր :

Քրիստոսուն էօլիւմիւ վասիդասի իլէ հնասն ձին-մինէ իհտան օլան ա՛զիմ նիյմէթլէր իչինն՝ պու կիւնտէ չազլըգ նիշանպարը տախի իպհար օլունու-բուտուտ : Օրուձ վէ գասաւէթին հեփ նիշանպարը՝ պու կիւնտէ պէրդարա՛ֆ օլունմազ մադլուպ օլու-նուբ իտի : Վէ Պենտեկոստէ տախի՝ սայքի հէման պու դարիզ իւզէրէ կէօղէտիկնէր իտի :

Պասխաթէն էվվէլ՝ էվվէլճա հեր քէսմն իրատէթինէ հեվալէ օլունմուշ պիր օրուձ գուդրաթլուբուտուտ . վէ պու օրուձ՝ էյէրլի Տերտուղիանոսուն (բ) վէ Երանոսուն (գ) տէտիյինէ կէօրէ ալէասվէվի գրըգ սա՛աթի իտի իսկ տէ , պիր գանունն հա թէնպիհ իլէ օլմատըղընտան՝ պա՛զը մահալլէրտէ պիր միգտար վէ ախեր մահալլէրտէ պիր միգտար զէմանի գուդրաթ-լուբուտուտ : Վէ իչպու գրըգ սա՛աթի զէմանըը Քրիս-տոս Յիփէնախիդին մէզարտա եաթմտըղը զէմանըն միգտարինէ պէտէլ սէչիլմիշտի , վէ Պասխը եօր-թուսունտան էվվէլ օլան ճումա՝ վէ ճումաէրթէսի

(ա) Գագ 19 : (բ) Օրուձ իւղ , պաշ 2 : (գ) Նասեր , Տիթ , 5 , պաշ 24 :

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔ ՀԱՆԳԱՐԱՆ

կիւնէբինաէ իսի : Լաքին պու օրուձ՝ էյէբչի էվ-
վէլա հէր քէսին իրատէթինէ հէվալէ օլուդմուշ իսի
իսէ ու , պէման իլէ՝ ծնու կէօղէթմէսի՝ հէի Ֆը-
րիսթիանդարա քէնտիլէրին բուհանի մէնփա՛աթը
էչիւն՝ պիր փարչի այնի վէ պօրձ թա՛յին օլունտու :
Ըզար ազար՝ ծնուն զէմանընըն ուզունլուդու տաճի
արթըրըլար : Ֆրիտոս Ֆինէնտիպլէն 250 թարի-
խին էտնաբնտա Փինէսիոս Ըզէկանդրացիէն վազ-
թընտա պու՝ պիր հաֆթայա՝ նախօտ տահա՛ զիյա-
տէձ արթըրըլմըշ իսի (ա) : Պէշինճի տէհրատ
պիրէր գըդա Ֆիլիսէ թարիխի եազան Սոկրատէս (բ)
վէ Սօզոմէնոս 'նաճ' (գ) միւէրխիլէր՝ իշտու օրուձունն
եավաշ եավաշ արթըրըլմասը վէ քէնտիլէրին պու-
լունտուդու ա՛սրատ այնու ա՛տէթլէրին խուսուսուն-
տա տիգդաթ ու սա՛յրն զիյատէձէմէսի օլմասը պա-
պրնտա սէօյլէմիշլէր : Ըլճընճը տէհրատ եազան Պէօ-
ֆիլ տէնիլէն Փաի Ֆրիգորիոս՝ քէնտի կիւնէբ-
բինէ իշտու օրուձունն օթուդ ալթը կիւն օլտու-
դունտու զիյատ էօյ (դ) : Ա՛նհայէթի՝ նա իշտու
Ֆրիգորիոս քէնտիսինտէն՝ նախօտ սէքիզինճի տէ-
հրատ Իբնինի Ֆրիգորիոս Փափտան պու օրու-
ձունն զէմանը դըդգ կիւնէ արթըրըլտը , զիրա միւէ-
րիխիէր՝ պունլարըն իբխիսնտէն Հանկըտը պու օրու-
ձունն պու դաատար կիւնէ օլմասընը թախսիս էթմէկի
պատրնտա իսթիթու՛Ֆ էթմիշլէր տիր :

Պա՛զը միւէլիֆլէր զինքը էթմիշլէր տիր քի , պու
դըդգ կիւն օրուձ՝ Ըռաքնալտարան թա՛յին վէ թախ-
սիս օլմուշ տուր , չինքի Պէօյիւք տէնիլէն Խար-
սեզ Կնսարացի՝ Ամբրոսիոս վէ Պէօյիւք տէնիլէն Լուն
Փաի ծնու՝ պիր ալտհանի Փարչի այնի թէսմիյէ

(ա) Պինկհամ՝ Ռրիսթ , Խսքի թար , Ռէթ , 21 , Պատ ա , Ֆեսլ 8 : (բ) Սոկ , Ռէթ , 5 , 22 : (գ) Սոզ , 7 , 19 : (դ) Ռաբրոզ , 16 , Խնճ , իւզ :

Էտէրլէր : Ալբին պուննա գարշը քիաճի պէր ճէվապ պու՛ տուր քի՝ ծնլար՝ քէնտիլէրին դուլլանտըղը ինի քէլամ ինդիլտը միճէպլիճէ՛ չօգ քէրրէ՝ ֆայտալը սայտըղլարը պէր շէյի ալլահանի՝ եախօտ րէսուլի (առաքելական) թէսիյէ էտէրլէր իսկ : Պունաան գադր՛ նազար՝ էյէր պու՝ Ըռաքեալլար-տան թայ՛ին վէ թախտա օլունա՛յրար՝ իսկ թուտ-սընտան պէրու ծնուն կէօզէտիլճէք զէմանը պէր օլուրտուս՝ վէ հալա կէօրտիւյիւմիզ կիպի՝ պաշդա պաշդա մահալլէրտէ՝ սայըլը պէրի պէրինէ ուչմազ կիւնլէր վէ հաֆթալար՝ վէ պէր մահալտէ պէր զէման՝ պէր պաշդա մահալտէ իսկ պէր զայրի զէման դուր-մազլարրար : Հայրապետլէրին թէլիֆաթլէրինտէ ալլահանի վէ րէսուլի լաֆզլէրի եօգաբրտա զիքր օլունան մա՛նաատ դուլլանըլտըղլարը՝ Հրոնիմոս հայրապետին աշնքիար թագրիրինտէն պէյան օ-լունտուր՝ քի օլ թագրիրի պու՛ տուր . "Հէր պէր մէմլէքէթ" (պու օրուճ պասլընտա) "բէնտի ա՛գլ ու խարաբինի դուլլանա պիլիր" . վէ "Էսքիլէրին գանունլարը րէսուլի (առաքելական) նօմօզար սա-յըլա պիլիրլէր" (ա) : Ոսկիբերանըն թէպա՛սըն-տան օյան Կասսիանոս նամ քիմսէ՝ քի պէշինճի տէհրտէ եազար՝ աչդտան աչըղա տէր քի՝ "Ալբի Վիկտէսինին թամլըղը պօզուլդուգտան փաք տուր-տուդճա՝ պու միսիլլու օրուճ ասլա նօղուտու : . . . . . Ալբին տոէմլէր՝ առաքելական տրնտար-լըղտան կէրի գալմազա պաշլայրլ՝ քէնտիլէրինի քիւլլէյին տիւնեամիկյէ վէրտիքլէրի զէման՝ քէն-տիլէրին փափազլարը՝ ծնլարը գանուն իւղրէ օրուճ դուլմադ վէ վազըճլարընէն ծնտա պէր փայընը Ալլահա վազի էթմէք իլէ ծնլարը կէրի չէվիր-

(ա) Լու-Քինոս Ա. . 28 :

մէյ ալէսաէվի գաբար գրտրլար" (ա) : Վագ-
թըն ծնտա պիր փայը աէմէսի իլէ ծնուն մէրամը
պէօյիւք փէրհիզի անկաթմադ տըր : Տէօրտիւնճիւ
տէհրաէ՝ Ոսկեբերան տասի թագրիր էյլէտի քի՝
ծնլարըն Կճտապ ո՛ պապալարը պու օրուճ կիւնէրինի
թա՛յին էյլէտիլէր (բ) : Խմսի փէք աշխեա՛ր տըր
քի , էյէրչի հայրապետլէրին պա՛զըմտան իշպու
օրուճա բէտուլի վէ ալլահանի տէնիլիյօր իսէ տէ՝
ծնլարըն պու օրուճ Ալլահըն էմրի իլէ Առաքեալ-
լարտան թա՛յին վէ թախսիս օլտու տէյիւ անկաթ-
մադա ասլա մէրամիէրի տէյիլ տիր :

ՓԸՍԱԼ 2 :

Պէօյի՛ճ ճո՛մա՝ կի՛նի՛ :

Իշպու Պէօյիւք Ճումա՝ կիւնինիւն Պասիք իլէ օ-
լան սըզը ալագասը սէպէպինտէն՝ պունա՝ տասի
պիլ գասպի՝ թա՛զիմ՝ վէրիլմէյի աշխեա՛ր տըր :
Լաքին պու կիւնտէ՝ հէր նէ այն ու առէթիէր կէօ-
զէտիլիր իսի իսէ , ծնլարըն պիյա վաագտա Պասիք
հօրթուսու իլէ էյհագլըգլարը օլուճ՝ ծնա՝ մէրպուճ
իսիլէր : Պունու քէնտի պաշընա այրըր պիր հօր-
թու նազարը իլէ հըփղ էթմէք առէթինի՝ հալընըգ
իքինճի վէ ծնտան սօնկրաքի տէհրլէրտէ իպլէյի պի-
լմիրլ : Պու Տէրտուղնանտսուն (գ) վէ Ոլտգինէսին
(դ)նէ հառէթինտէն աշխեար տըր , քի ծնլար պունուն
հագդընտա՝ սառէճէ պա՛զը մահալլէրտէ մէվճուտ
իսիլ կիպի սէօյլէր : Օգոսթինոս աշխեարէ տէր քի

(ա) Ա՛ճտիս 21 , պաշ. 30 : (բ) Ոո՛ , Գ՛որ , 52 : (գ) Օգոսթին , ո՛ , Ը : (դ) Կէս , գարըգ , ո՛ , 8 :

(ա) ։ ծ պու կիւնիւ ա՛զիզ սայմազըտը • լաքին օ֊նուն պու թագրիրի վէրտիյի մէքթիպտէն կէօ֊բիւնիւբ քի՝ օնուն զէմանընտա՝ հա՛նի տէօրտիւն֊ճիւ տէհրտէ Ըֆրիդանըն պա՛զը մահալլէբինտէ պու կիւնիւ կէօզէտիրզէը իտի ։ Եւսէբիոս (բ) վէ Սօ֊զոմէնոս նամ՝ Կիլիսէ միւէրիխլէրինէ կէօրէ՝ Պէօ֊յիւք Կոստանդիանոս 325 թարիխինտէ վագի՛ օլան Նիկիա սինադոսունտան սիր զաշ աչնէ սօնկրա մախսուսէն էմրլէր վէրմիշտի ։ քի պու կիւն մախ֊սուսէն կէօզէտիլմիշ • վէ իշտա փատիշահընի ֆէր֊մանլարա՝ սիւնաէն՝ պու կիւն տատա՛ զիյատէ մու֊հիմ սայըլմազա՝ վէ տատա ունմունէն կէօզէտիլմէյէ պաշլատը ։ Իշտու իշար օլունան քէյֆիյէթլէրտէն աշէքտա՛ր տըր քի ։ պու կիւնիւն ունմունի կէօզէ֊տիլմէսի պատընտա էյէր էսքի զէմանլարտա սիր ա՛տէթ վար իտի իսէ ։ տէօրտիւնճիւ տէհրին օր֊թասը մէհէլլէբինտէ պաշլամըշ օլմազը տըր ։

Իշտու կիւն կէօզէտիլմէյի մահալլէրտէ սըզը օրուճ իլէ կէօզէտիլմէր իտի ։ Թէնէֆֆիւբիւր իլահիլէրի թէֆր օլունտուգ՝ սաատէճ նաս ու մանէիմ մուզէյյասընա բուխասէթ վէրիլմիր իտի ։ Տուա՛տէ հիչ քիմսէ տիղ չէօմմէզմէի • վէ մուհասապէթի էօփուշունիւն բու֊սուտա իճրա օլունմազտըր ։ Հէմ Բապպըն Էխ֊շամ Դա՛ամիներն տախի ըհտիմ ու այնի իճրա օլունմազ ըտըր • վէ սեղանըն նանի ա՛զիզ սօֆրանըն զիյնէթ֊լէրի գալտըրըր լըրլըր ։

(ա) Հ՛անուալ Պէք ։ (բ) Ալբք Կոստան ։ Վիլիսէ Թէվարիխ • տ • Պապ • 8 ։

ԳԼՈՒԽ 3։

Ներթագոան Ալվեղոսոս՝ նախօրօք Ծանուցեալ։

Պատ հօրիմու՝ պէօրպինեի– ակհրան պուհր էյլէ– տի։ Պու միսիլլի պիր հօրիմտուն Ը՝հտի Ա՛է– տիտակ ասլա էսէրլերի վէ իլկերի պուլունմազ ։ վէ Ըռաքհալղարըն նախօտ իլք Վրիսթիանղարըն ա՛մէ– ու հարաքէթլէրինտէ պուննա նուֆուզ վէրմէմէք պիր ինղիլէթ տախի հօզ տուր։ Ա՛իւմէ միւէրիխլէրին պիլ իլթիհիսադ թադրիրի պու տուր քի ։ պու հօրիմու իլք իւչ տհրլերտակ ալէասկվի հօղուտու ։ վէ օ– նուն թախախա օլունմասը՝ տհօրտիւնճիւ տհրտակ օլմազ տհյու սապիթ օլունմազը սրը ։ Իլք Վհի– լհամ՝ Վրիսատուսուն կէնճլիյինտէ սիւրտիւյու էօմ– բիւն վազուա՛թլարընը՝ օնուն ռէմէմի ինղիլթէրէ կիրտիքտէն սօնկրա սիւրտիւյու էօմրիւն վազու– աթլարընը սայարղլարը գատար մուհիմ սայմազլար ըտը ։ վէ օնլարըն տիգգաթի մախսուսէրին օնուն էօլուէրտէն գրյամընա՝ կէօյէ արնմասընա վէ Ը՝– զիզ Բուհուն տհօրիւլմախնէ վէրիլմիշտհի ։ Կղհմէս Ըղհկանդրացի թադրիր պիւլ էտէյօրքի (ա)՝ Վրը– սիատուսուն մէվլուտու թաբիհինէ տապիր թէֆթիշլէ– րէ կիրմէք պէհուտէ տիր ։ վէ օնուն պու թադրիրինէ ախէր մուսանիֆլէր տախի իլթիհիսադ էտէրլէր ։

Ոակհրատն՝ 386 թաբիհինտէ Վրիսատուն մէվ– լուտու կիւնէհտակ վա՛ղ էյլէմէյի պիր վա՛զտա տհ– յօր քի՝ պու հօրիմու Ընտիոքտա վէ Անրիատա իլք

(ա) Ամբռոմեթա ։ ա՛։

ակֆա՝ ծնաման ծն սէնե էվլիէ խախալ օլունուռ շուտու (ա)։ Իչպու եօրթունուն ուռմուսի օլմասըն սէնէսինի խոպաթ էթմէսի փէք կիւճ վէ պէլքի միւքիւնսիւզ սիւթ։ Չիւն քի Վիլհելէր պու եօրթունուն սադըլամասընը՝ պա՛զըլարը պիր գէմիտաէ վէ պազըլարը պիր ախէր գէմիտաէ գապուլ էթմիէր ։ վէ սադըլամասընա պա՛զըլարը պիր կիւն՝ ախէրլէրի ակ պիր պաշգա կիւն Թային էյլէյիպ՝ պու պապաէ իթթիֆագաէ ակյիլէրիսի ։ Վ էօրիւնիւը քի՝ պա՛զը մահալլէրաէ՝ եէօրսիւնէճի ակէրին իպթիտասընա վաճթիպին եօրթուսու իլէ պէրապէր պիր կիւնաէ սադըլարըրսը ։ Վ ակէր մէգքիւրին օրթասընան կիւնպադը սէմթլէրինին Վիլհելէրի Վրիստոսուն մէվլուտու սադըլամասը իչուն Վոկտիմերին նիրմի պէչինճի կիւնիւնիւ Թախթա վէ Թային էյլէյիպ՝ Վ աճթիպին կիւնիւ իչուն տախ պիր սայր կիւն Թա՛յին էյլէսիլէր ։ Վ Կիւնտօղու Վիլհելէրին պազըսը տախ եավաշ եավաշ իչպու ուսուլի գապուլ էթմէյիլէ ։ պու եօրթունուն իլք պաշլամասընին գէմիսը ակյիս՝ եէօրսիւնճիս ակէրին ՝սըճթընան սօնունատաէ օլան գէմին Թա՛յին օլունա պիլիր ։

Խպթիտա պու եօրթու սէնէնին Հանկը կիւնիւնաէ կէօզէտիկճէյի պապընտա՝ Վիլհելէր պէյնինաէ վաճիր իթթիա՛ճ վարըսը ։ վէ պու՝ Վրիստոսուն տօղտուզու կիւնիւն վէ այրն սահիհան Հանկըսը օլտուզու մա՛լում օլմատըղընտան ա՛րիզ էթմիշիսի ։ Վ պունատան պէօյլէ՝ ա՛լիմիէր պու վուգուաթին վուգո՛ու պուլմասը պապընտա՝ պիրի պիր այ վէ ա՛խէրի պիր սայր այ կէօսթէրիպ՝ սէնէնին Հէման Հիմմէ այլարընը կէօսթէրմիշլէրիսի ։ Լաքին իչպու

(ա) Մաթ. Վող. 31 ։

հօրթուլյու ալէսսէվի կէօղէթիքլէրի կիւնլէր՝ Դեկտեմբերին 25ի վէ Յունվարին 6սը օլսա՝ իլքի Պադրը Քիլիսէլէրինէն վէ ախըրը Կիւնաօղու Քիլիսէլէրինին պա՛զըսընան կէօղէթիլիրիմ։ Ըզար աղար Յունվարին ալթըսը թէրը օլունուսա՝ Դեկտեմբերին եիրմի պէշինճի կիւնիւ Քրիստոսունն մէվլուտու կիւնիւ տէյիւ տահա ալէսսէվի դասլուլ օլունտու ։ վէ իշլու մատտէ իւզէրինէ պլէրինճը տէհրէտէք պիր ելթիփադ օլունտուղու թահմին օլունա՛մազ (ա)։

Պու հօրթուտունուն իչտաս օլունմասընա վէրիլէն սէպէպլէրտէ տաին ելթիլաճի վար։ Պաղը քիմսէլէր՝ տէօրտիւնճի տէհրին սօնունա՝ տօղրու Քրիսթիանլարըն պէ յինիտէ զուհր էտէն պիր հօրթուլարըն սայըսընը արթըրմա՛դ սէվտասը սէպէպ օլտու տէրլէր ։ ախէրլէրի Եհուտի այինէլէրինէ ույմազ՝ պաշդալարը տա Հէրսէվիոսլարըն գուրտուդլարը նիպամ ու թէրթիպալամ՝ վէ սայիրլէրի տաին փութփէրէսթէլէրին Սաթուրնալիա թա՛պիր օլունան պայրամընա պիր մուվաֆիդաթէ պէնտէն թա՛յին օլունմուշ զիւիւմիւնտէ տիրլէր ։ Իհթիմա՛լ տըր քի պու հօրթունունն գուհրինի՝ պու զնքր օլունան քէյֆիյէթլէրին ճիւմլեսի տէ հարտիմ եթմիշլեր ։ Լաքին ալէսսէվի դասլուլ օլունան զիւիւմ պու տուր քի՝ պու հօրթու՝ պաղտէ մէզքիւր փութփէրէսթի պայրամընա իմթիսալէն թա՛յին օլունմուշտուս (բ) ։ վէ պու պաղտէ օլան իսպաթի՝ պաղի զիւիւմլերին իսպաթլընան դաւմի տիր ։ Իշպու պայրամ՝ Դեկտեմբեր այընըն 24 վէ 25ինճի կիւնլերինտէ դուխուլուրսուս ։ վէ պու կիւնլէր՝

(ա) Մատթ ։ Ղուկ ։ Հոբի թարիխի ։ Պապ 2 ։ սահ ։ 192 ։ (բ) Մատթ Ղուկ ։ Հոբի թարիխ ։ Ալիլա Բ ։ սահ ։ 189 ։

Թուխթփերէսթէլերին արասընտա ա՛զիմ սէֆիա վէ զէվք վէ պայրամ ու շաղլըգ կիւնլերի իտի : Փուխթփէրէսթէլերին՝ Ղրխոթիան տինի շաղլըգ ու սէվինճանէն ա՛րի՝ վէ եւրէքլի գասավէթ իլէ տօղտուրուր պիր տէն տիր տէյիւ էթտիքլերի տախլ ու զէմմի տէֆ՝ էթմէք իչուն՝ Թօմա Յպիսկոպոսու Պիրինճի Յու-լիոս՝ (337 իլէ 352 թարիխի էմնասընտա՛) կիւնէ-շին չանընա կէօղէտիլէն իշլու փուխթփէրէսթ պայ-րամընը՝ տիւնեանըն Թուրթարճըրընին չանընա կէօ-զէտիլմէք իւզրէ՝ պիր Ղրխոթիան եօրթուսունա թէպտիլ էյլէտի (ա) : Իշլու զիւճիւ՝ Ղրխատո-սուն մէվլուտու կիւնիւնտէ Աթուրնալիա պայրա-մընտա իճրա օլունմատէ օլմուշ օլան՝ մէսէլա տօսթ-լար վէ խոսիւմ ադրապալար պիրի պիրինէ փէշքէշ-լէր կէօնտէրմէք՝ պէօյիւք վէ մասրաֆլու զիյա-ֆէթլէր էթմէք՝ Ընահա սունուլան ինսանլարընտէ հէյացընլատրտա վէ մէյտան օյունընըրտա օլան կի-պի սէյրանա՝ տայիր շէյլէր կէօսթէրմէք՝ քիլիսէ-լէրի խուտավէնտ պիր գարզ իլէ տօնանմադ վէ սէր-խօշլուգ վէ էտէպէ մուղայիր սայիր հարաքէթլէր իշլէնմէք վէ պունունն կիպի իշլէրին այնիսի իճրա օ-լունմադէ օլտուղու տախի սապթի էտեր : Վէ իշ-պու լայըգսըզ հարաքէթլէրին փուխթփէրէսթէլիքտէն ալընմա օլտուգլարընա՝ զէյլտէ իշարէթ օլունան միւէլլիֆլերին թէլիֆմաթլէրինէ պա՛գ (բ) : Տէօր-տիւնճիւ տէհրին սօնունա տօղրու եազան Գրիգոր Ասիացի եազտըգը վա՛զտարընտա զէքր էյլէտիյի պա՛զը քէյֆիյէթլէրտէն աշկեար տըր քի՝ Թօմա-լըտարն Աթուրնալիա նամ պայրամընն՝ Ղրխա-

(ա) Գօթէլէբիոս Ընաք • Գանունլար իւզրինէ • է • 13 : (բ) Ֆասիկնեան • տ • ա • Մահ • 171 : Վէ Փօլիտոր Վիրկիլիոս • ա • է • Պաշ 2 : Վէ Ֆիլոսպրատա • Ղրխա • Մէվզ • իւզրինէ • Պաշ բ : Վէ Ալբերէն Լյոք • Ղրխ • Ֆէսթ • ճիլտ է • սահ • 110 :

տոսուն մէվլուտու եօրթուսունա էսքի զէմանոէն պէրու՝ ա՛զիմ թէսիրի օլմուշտու (ա)։ Իշպու էյպրասանէն տէտիյինի պուրատա խոթիխրաճ էթ-մէսի՝ փէք ուզուն օլսուդունսան՝ միւմքիւն տէյիլ տիր։

Պասէք՝ պինոճիկոսաէ վէ պէօյիք ճումակիւնիւ եօրթուլարը իլք իւչ տէհրատ վէ տէօրտիւնճի տէհրին խոթիխատընսան նարըընա գատար ա՛զիմ իհթիրամ վէ տինատարլըդ իլէ կէօզէտիլըլէրիմի։ Օնլարսան մէրամ՝ պու եօրթուլարըն զիքրի կէթիր-տիքլէրի ա՛զիմ վուգուա՛թլէրին վէ թալևնա՛թլէրին իւզէրինէ թէֆէքքիւր էտէրէք՝ պիր տինատարլըդ բու-հու սապիթ էթմէք իտի։ Վէ էհր խուսուստա ի-նանմադա սէպէպ վար ոլը քի՝ օնլարըն թէսիրա-թը՝ օլ գատիմ զէմանլէրտէ ա՛լա վէ փայտէլու իտի։ Վէ իշպու եօրթուլար ո՛ւմմէտի օլմազսան էվվէլ՝ վէ պէօյի ո՛ւմմէտի օլսուդսան սօնկրա տախի սա-հիհ տինատար վէ աղլը պաշլը Խրիսթիանլարըն հազ-գընտա տախի պէօյլէ օլսուդունու ինանմադա հազ-գըմըդ վար։ Լաքին տէօրտիւնճի տէհրատէն սօնկ-րա պու կիւնլէր՝ քէնտիլէրին ա՛զիզլիյինի զայլ էյլէ-տիլէր, վէ օնլարըն փայտէլի թէսիրաթը մահվ օլսուս։ Օնլար՝ ա՛զիզլէր վէ փաղընլէթի սէպէպլէրի օլմաճագլարը եէրտէ՝ տիւնէմէվի վէ ճիհանի սիւ-բհէ ու սէֆա՛ալի զէմանլէրի օլմուշլարընը։ Պա-սէքին վէ Պինոճիկոսաէնին սրիֆէ կէճէլէրինէ իճրա օլունան Խրիսթ այինլէրի՝ րէզալէթի վէհիլէրի օլ-մուշլարընը, շէօյլէ քի՝ պիր սինադոսուն գանուն-լարը իլէ (բ)՝ օնլարատա գարըլարըն պուլունմասը հասապ օլմուշտու։ Ամմա իշպու կիւնլէր՝ հէր նէ գատար էյի մէրամ իլէ թախսիս վէ թա՛յին օլմուշ-լա՛ր իտի իսէ տէ, վագըթ կէշիյինտէ՝ օնլար պօ-

(ա) Պաղ. 38. Մեվ. Բրիս։ (բ) Ղէվիկր Սինադ. Դան. 35. Թարիխ. 305։

ջուլուզ ։ Ալբիսթիանըզդա մուզայիր ա՛մէզ ու Հա-
բաքէթէլէրէ վէսիլէ օլմուշլարըսը ։

Իլք ուէօրն ուէհրլէրուէ Ալիլիսէնին հա՛լընըզ հօր-
թուլարը՝ իշգու զնքը օլունան տէօրթ հօրթու-
լա՛ր իտի (ա) ։ Եահօա հիչ տէյիլսէ տէօրտիւնճիւ
տէհրին սօնունտատէ ախէր հօրթուլար հօզուտուռ ։
Ալնրա էյէրչն պա՛զը մնհալլէրտէ շէհիտլէրին զնք-
րինէ պա՛զը կիւնէր կէօզէտիլը իտի իսէ տէ ։ օնլար
սաւտճէ օլ ա՛զնզլէրին շէհիտ օլտուդլարը սէօթին
Ալիլիսէսինտէ՝ Եահօա Ալիլիսէլէրինտէ կէօզէտիլնր-
լէրիտի ։ վէ զնքը էթմէյիմիզ հօրթուլար կիսլի ու-
մուտի հօրթուլար սայըլմազլարըսը ։

ՓԸՍԱԼ 4 ։

Շէհիտլէրին զնէրինէ կէօզէտիլէն կէ՞նէլէր ։

*Շէհիտլէր՝ Եանի մարտիրոսլար՝ Ալրիստոսուն վէ
Սօնուն Խաճիլինին չան ու ճէնալի ուղուրունա քէն-
տի էօմրլէրինի ֆէտա էթմէնլտուտ գաճնկնլէրի իչուն*

(ա) Օն ալթընճը տէհրտէ գուրուան վէ Իօմա Ալիլիսէսինին
թէկմիլ սայըլան Տրիտենտ Ալինագոսու տէր .քի (Պա՛գ՝ Էհմինէ Տը-
րիտենդ Ալինագոս թէֆթիչի , Ա՛րլա գ ։ ս ։263։) , Իլք տէօրթ տէհր-
լէրէ գատար Ալիլիսէնին հօրթուլարը պուննա՛ր իտի ։ 1 Ալիրակի
կիւնիէ ։ 2 Ալրիստոսուն իսլէնճէ էչքմէսի ։ 3 Ալրիստոսուն տի-
րիլմէսի ։ 4 Ալրիստոսուն կէօյէ ալընմասը ։ 5 Պէնտեկոստ ։ 6
Ալրիստոսուն մէվլուտու վէ Վաֆթիզի ։ Ընչքեաբ տրը .քի , պիչիմ
պու պապաչ սէօյլէտիլմիզճ մուսլաֆը՛զ տըը ։ Ակրակի կիւնիէ-
տէն վէ Նչենտիմիզճն Վաֆթիզնտէն մա՛տա պագի հօրթու-
լարըն ճէ՛մլէսի զնքը էթտիյիմիզ տէօրթ հօրթուլարըն իչինտէ
անկլաշընլը ։ Պուբատա Ակրակի կիւնիէ իչուն պիզ հի՛չ պիր չէյ
տէօյլէմէզնիզ ։ զնրա օ՛ էյէրչն էսքի Ալրիսթիանլատան կէօզէտի-
լիր իտի իսէ , լաքին օնլարատան թա՛յինն վէ թախսիս օ՛լմամըշտը ։
իլլա օ՛ քէնտիլէրինէ Ալրիստոս Նչենտիմիզտէն վէ Ըռաքեալ-
լարտան թէսլիմ օլունմուշտուռ ։

ա՛զիմ ԼԹիպար վէ թա՛զիմ իւէ նազար օլտուգլարը էՀՀիւէն, փէք էսքի զէմանաւ օնլարըն էօլիւմՀէրի-նէն զէքրինէ թա՛յին օլմուշ կիւնլէր պուլտուղ։ Պունլարըն էն էսքիսի՝ Իզմիր Էպիսկոպոսու Պողոսկարպոսուն կիւնիւ սիւբ, քի օ՛ 167 սէնէսինաւ շէՀիտ օլտու, վէ օնուն էօլիւմիւնիւն զէքրինէն սոնէվվի կիւնիւ՝ օլ Թարիխաէն պէրու պաշլամըշ օլմալը սըբ։ Պու Թարիխաէն սօնկրա՝ ախէր շէՀիտլէրին զէքրինէ՝ Ա՛իւստաս՝ Ա՛իւչիւք Ա՛սիաս՝ Պապասէրիսէ վէ Ա՛նԹիաքիաս պէօյլէ սէնէվի կիւնլէր կէօզէտիլէրիսի. լաքին օնլարըն հիչ պիրի օլ գաւար էրքէն՝ Ա՛իւլիսէաէն ալէսէվի կէօզէտիլմէզ իտի։ ՇէՀիտլէրին զէքրի եալընըզ օնլարըն շէՀիտ օլտուգլարը սէմԹիէրէսէ պու միտալ իւզրէ Թա՛զիմ օլունտուրուսու. վէ պունլար՝ սաստէձէ մանՀալ՝ վէ փէք փէք՝ պէլլէ եօրԹուլարը իսիլէր։

ՇէՀիտլէր չօղալմաղըա՝ ճիւմլէսինէ պիրսէն Թա՛զիմ օլունմադ իչուն պիր կիւն Թային օլունտու։ Լաքին իչտու եօրԹու՝ Ռումիարըն պէչինէ պէօբ-պէ-նճէ պէհրին ա՛ոնկ սէնէլէրինէ գաւար իսիալ օլունմամը չղտը. վէ պաԹը մէմլէքէԹլէրին Ա՛իլիսէլէրի պէչինէ պուտնաան տահա՛ սօնկրա իսիալ օլունտու։ Պու եօրԹունտուն իսուտուտունա պուլտուտուգունդա էն էսքի իշարէԹ Ասկէրէպանըն պիր վա՛զնտա՛ պուլտունուր (ա)։ Ա՛է օ՛ 386 սէնէսինաւ վա՛զ էմմէյէ պաշլաալը զընտան՝ պիլ իգԹիպա Թահ-մին օլտունա պիլիր քի՝ պու եօրԹու՝ պու Թարիխաէ ռումանի օլմադա պաշլամը չղտը, վէ իՀԹիմա՛լ սըբ քի՝ պուտնաան պիր գաչ սէնէ սօնկրա տահի օլա պիլիր, շէօյլէ քի հալա զէքր էմախյիմիզ վէՀՀ իւզրէ օնուն զուհրու տէօրտինՀիւ տէհրին սօնկ սէնէլէրի էմտաալտտա օլմուշ սայըլա պիլիր։

(ա) Ա՛ա՛ հը, Ա՛իւրէ Ա՛զիզէր եօրԹոտտա իսիլիրինէ։

Ինչու կ'ունենք՝ չհիմղերին մեզարկարը էգբա-
ֆընտա՝ կէօզէտիկներիտի ։ քի օրատա՝ օր ա՛զիզնե-
բին նագլիչէթներէրի օգունմաղըա՝ ծնողքին մէտհե-
բինէ տայիր վա՛զար սէօյլէնմէյիկ՝ իպատէթներէր իճրա
օլունմաղըա՝ Բապպին Ախշամ Վա՛ամբնըն իճրատը
օլունմաղըա վէ զէնկինկէր դարաճընտան զիյաֆէթ-
ներ վէրիլմէյիկ ծնողքին զիքրինէ թա՛զիմ օլունու-
րուտու ։ Ոսկերբերանին՝ Վրիգոր Նագիանցինին՝
Բարսեղին՝ Վրիգոր Ալեսացինին՝ Ամբրոսիոսուն վէ
ախէրլէրին պա՛զը էն մէշհուր վա՛զարը պու միսկի-
նիս վազրթլարտա՝ սէօյլէնմիշտիր ։ վէ պունտան
մէրա՝ Հայսթամ օլան խազգը՝ էօլմիշ օլան տին-
տարլարքին ֆազիլէթլերինէ ուչարագ ա՛մէլ ու հա-
րաքէթի ույանարքմադ իտի ։ Լաքին պու Ֆայրա-
պետներ՝ էչերչի ա՛զիզներին զիքրինի պու միսկալ
իւզրէ ինզէթլերլէր իտի իսէ տէ՝ ծնողարա տին ու
մէզհէպճի թա՛զիմ վէրմէք թէօհմէթինէ քէնտի իւ-
զէրլերինտէն տարղընղագ իլէ բէտտա էտէրլէր ։ Պու
միսկիններ սէօյլէյիր՝ Օգոստինոսուն (ա)՝ Տէրտուլ-
լիանոսուն (բ)՝ վէ Ոսկերբերանին թէզլիֆաթլերինտէ
պուլունուր ։

(ա) Contra fantasm. I, 20. c. 21. (բ) Apolog. 3. 5. վէ ad Scapulum. c. 5. Պուրատա նուամընէ զգընըտա Օգոստինոսուն 101ին-
չի քարոզնտան պիր իսթիխրաճ կէթիրիրիզ ։ Օ տէր քի՝ "Հէ-
հիմներէ թա՛զիմ վէ թէբրիմ վէրմէյէ վէ տէյիլ ծնողարա իպա-
տէթ կէթմէյէ լաքին եալընզ՝ չհիմներին իպատէթ կէթտիր-
լէրի Ալլահա՝ իպատէթ կէթմէյէ թա՛զիմ օլունտուգ ։ Օհրա
պիզ ֆոռնիկերհոռլերին օլտուգլարը կիպի օլմազ տէյի՛լէզ ։ քի
պիզ ծնողը՝ հէմմին պո՛ւ խուսուս իչինն ամընրըզ ։ քի ծնողը
հօլմիւշ ատէմներէ իպատէթ էտէրլէր" ։ Վէ ինչ օ՝ չհիմներին
խուսուսունտա տէր քի ։ "Պիզ ծնողը ալահլար մէգամընտա
գուէթմազըզ ։ վէ ծնողարա ալահլար կիպի իպատէթ կէթմէզլէզ ։
Պիզ ծնողարա իպատէթխանէլէր ևա մէզպահլէր եափմազըզ ։ ծն-
լարա գուրբան սունմազըզ ։ վէ փախազլար ծնողարա գուրբան-
լար պէղազլամազըզ ։ Ա՛ա՛շա ։ Իչպու չհիմներ եալընզը Ալլահա՝
օլուրլար" ։ Օ՝ ա՛զիզներին մեզարկարընտա ծնողարա եօրթոս դուրթուլ

Լաքին պու կիւնդէր՝ էյերչի զայէթ էյի պիր նիյէթ ու մէրամ իլէ թա՛յին օլունմուշլար իսէ տէ , եանի հայաթտէ օլանլարդըն տէհտուարլըղընա եարտըմ՝ վէ տէյիլ վէֆաթ էթմիշլերէ իպատէթ էթմէք մէրամընէ գապուշ օլունտուղլար իսէ տէ , Ա՛րիսթիանըղա մուղայիր չօղ իշլերին զուՀրինէ սեպէպ օլտուղլար : Ա՛ատէթըն մէրուրիւտէ՝ շէհիտլերին մէզարլարըր իւզէրինէ պինալար՝ եախուտ Ա՛յիսեէլէր պինա օլունմազա՝ վէ խալգ շէհիտլերին տէֆն օլտուգլերի մահալլէրտէ Ա՛լահա իպատէթ էթմէքտէն՝ ծնլարա՝ ալահանի իպատէթլեր սունմազա պաշլանտը : Ա՛յ պու միւնալ իւզրէ՝ ծտան ածնկրաքի տէՀրլերտէ ա՛տէթ օլմուշ օլան ա՛զիզլերէ իպատէթ սունմանըն թոխտուտու՝ եա հիչ տէյիլ իսէ քէօբէյլերի՝ պու կիւնլերէ գատար իզլէնէ պիլիր : Սուրէթլերէ վէ ա՛զիզ տէնիլէն էսէրլերէ իպատէթ օլունմա՛գ տահի հէման պուտտան պաշլանմըշ տէնիկ պիլիր (ա) : Ը՛նբիգոր Ա՛նտսացի տէր քի (բ) , ա՛զիզլերին չանընա պինա օլունան Ա՛յիսեէլէր՝ ծնլարըն թաստիրլերի իլէ զիւնէթլէնիլիլէր իտի , քի ծնլար՝ կէօրիւնիւբ քի՝ ա՛զիզլերին եէրինի դուժար կիպի սայըլըրլարըտը : Եւսեբիոսուն թէզնիֆաթլէրինտէ պիր իշարէթ պուլունուբ քի (գ) , օ ծտան՝ փուԹփէրէսթլերին ալ-

ծնլարա իպատէթ էտէնլերէ՛ իշպու իշարէթէ լայըգ սէօզլեր իւլ պիր Թէքսիր Թէլաֆֆիւզ էտէր : "Շ էհիտլէր սիզին չէրապ գապալարընըզտան՝ գավուրմա Թաստալարընըզտան՝ քէնտիլէրին մէզարլարընտա էյլէսինինիզ սէրթօշտուգ էտէպտիյլիբլէրինինզտէն իպրա՛հ էտէրլէր : Պու սէօզլերի՛ Էյլէ օ՛ընայն պիր քիմսէյի նհաֆիմէք ետ գապահաֆլը պուլմադ իչուն սէյլէ՛մէյօրում : Պունու՝ պէօյլէ չէյլերի էտէնլէ՛ր իւգէրլերինէ ալընընար : Պէն տէ՛բիմ քի , չէհիտլէր պու չէյլէրտէն իպրա՛հ էտէրլեր , վէ ծնլարը իւէյէնլերի սէվմէզլեր : Իւլա ծնլարա սունունան հէ՛ր պիր ի՛պատէթտէն զայէթլէ իպրահ վէ նէֆրէթ էտէրլեր" :

(ա) Ա՛իսէր էսքի Ա՛յիսեէլ . Ա՛ոհվ . Հիլտ ա . Սահ . 282 , 283 :
(բ) Ը՛րիգոր Նիս . Ը՛զիզ ԴէօթՀորոս չէհիտ . Հիլտ Բ . սահ . 1911 : (գ) Praep. Evangel. XIII. c. 11 :

լահ օլմուշ սայտղլարը միւթեպեր քիմնելերե վե նիմ ալլահ սայըլանլարա վերտիքլերի շանը վե ֆզզելթի՝ շհհիալերին շանը վե իզզելթի իչիւն օլան իշլու նօրթուլար իլե բուպար էտեր . վե պուն-տան մերամը փուխփերէսթլերին պու հարաքեթինի գեմի ու թահդիր էթմէք ակիլ՝ իլա գապմուլ օ-լունմադա լայըդ կէօսթերմէք ահը : Փուխփերէսթ-լերնէն Քրիսթիանղրադա ասճնէնէր՝ իշլու ա՛զիզլե-րին սէնէվի կիւնլերինտէ՝ քէնտիլերին ալըշմըշ ի-տիքլերի ա՛յինլերե փէք մուդաֆազ պիր ույղունլուդ պուլմալարը իլե , քէնտիլերին նիմ ալլահլարա վեր-մէյէ ալըշմըշ իտիքլերի ֆզզելթիլերի՝ պու կիւնլերտէ էօլմիւշ օլան շհհիալերէ վերմէյէ հազըր պուլու-նմաճադլարը՝ գապխաթման արիզ էտէն պիր փու-գուա՛թ ոլը : Պու մինվալ իւզրէ Հայրապետլե-րին պու գաւառ շհուտէթ իլե գարշը սէօյլէտիքլերի մնախուգամա իպատէթ էթմէք ա՛ռէթի՝ եավաշ եավաշ մէյտանա՛ չըգար :

Շէհիալերէ իպատէթ էթմէք ա՛ռէթի՝ եավաշ եավաշ փուխփերէսթլերին քէնտի ալահլարընա սունտուգլարը իպատէթէ ույտուրտուլտուդունա՝ Տէ Պօսօպր նամ միւէլլիֆին մուֆասալ պիր գարդ իլե իպապէթ էթմէյինէ կէօրէ՝ հիչ պիր շհուպհէ եօգ տուր (ա) : Պրիգոր Ակսագցի Պէօյիւք ասհնիէն Պրիգո-րուն նագլէյէթինտէ պուլունան պիր իշարէթ տախի իշլու մաատէյ էյի վէ գամի պիր իպապէթ տըր . վե պու իշարէթի պուրատա իսթիհսարճ էտէրիզ : () ահը քի , «Պրիգոր՝ ճահիլ վէ նատան իպալգըն քէնտի փուխփերէսթլիքլերինին քէնտիլերէ վերմէյի ճիս-մանի գէֆ ու սէֆալերի սէպէպինէն օնտա տէվամ էթմէքլերինի տույուճա , ծնլարա՝ ա՛զիզ շհհիա-լերին նօրթուլարընը գուխտուգլարը գէմանե քէն-

(ա) Պատիրիոսլուլարըն պատմ . ճիլտ Բ , սահ . 642 , էջ :

տիկերինի գեվք ու սեփայէ բուխասա՛թ վերտի" . (Հա՛նի ծնուն պուհնատան՝ վէ պուհնատան սօնկրա ծնուն սէօյլէսիկի հէյլէրտէն աշլիքնար վէ շիւպհէսիզ պէ-յան օլունտուղունա կէօրէ՝ շէհիտլէրին եօրթու կիւնլէրինտէ բուգա էթմէյէ , օյուն օյնամաղա , քէյֆ ու զեվք էթմէյէ վէ փուրթփէրէսթլէրին պայրամ-լարընտա փուրթխանէլէրինտէ իչրա էթմէյէ տաէթ-լէրի օլան հէր շէյի էթմէյէ ծնզարա բուխասա՛թ վեր-տի .) «վէ ումարըտը քի՝ զէմման իլէ ծնզար քէն-տիկլերինտէն տահա եագը շըդը վէ տահա տիգ-գաթը պիր Եօմիւբ ուսուլինէ կէլէճէքտէր" : Պա՛գ Գրիգոր Նիւսացի Գրիգ . Կէրթաֆէր . Vossias նէշրի իւզրէ , սահ . 312 :

ՓԸՍԻ. 5 :

Ըռաքհալլար եօրթուսունու :

Շէհիտլէր եօրթուլարընըն թախսիսինէ պատի օ-ղլան սէպէպլէր՝ Ըռաքհալլար եօրթուսունու տա-խի պատի էէման ծ սէպէպլէր տիր : Ըռաքհալլա-րընն չօղու՝ փիլ վագի շէհիտ օլմուշլարտըր . վէ ճիւմլէսի տախի շէհիտլէրէ մախսուս օլան խզրէթէ լայըգ սայընմալարը իլէ՝ ծնզար իչինն տախի պիր կիւն թախսիս օլունմաղա լայըգ կէօրիւլմէյի՝ մասլա-հաթընն գապհաթընտա՝ մուվաֆըգ պիր հալ տրը : Իչուու եօրթուսունուն գահիրէ կէլմէսինէ իլի քէյֆի-յէթ հասըլմ էյլէտի . քի պիրի՝ ճէմմա՛աթլարընն պաշգա պաշգա պիրէր Ըռաքհալտան գուրտլմուշ օլմագ իտտիհա՛սը՝ վէ օպիրի սօնկրաքի զէմանլարտա տահա ումումի օլան հէր քէսին քէնտինէ պիր հի-մայէթ ու հըրքզ էտիճի ա՛զիզէ մալիք օլմագ հա-վէսի իտի , քի պու սուրէթտէ չօգ քէրրէ պիր Ը-

ռաքեա՛լ սէչելիր իսի : Պօղոս իլէ Պետրոսուն պիր կիւնահ օլան հօրթուսու՝ կէօրիւնիւբ քի Յռա-քհալալրըն էն էսքի հօրթուսու իսի • լաքին ճիւմլէ Յռաքեալար իչուն ֆիլ վագի թուլթուլմուշ պիր հօրթունուն իսպաթը՝ ալընմըճը ոէհրպե կէօրիւնիւբ : Ֆուլհենթիօս Եպիսկոպոսուն պիր վա՛զընսան՝ (ա) կէօրիւնիւբ քի՝ քէնտիսինի զէմանընտա պու հօրթույու Աֆրիգասաքի քիլիսէ կէօզէտիր իսի • լաքին օնսան ասնկրա՝ օլ քիլիսէհէ պէօյլէ պիր հօրթու դուլթուլսուզընունուն էսէրլէրի պիւէ գալմամըշտըր : Եէհունհի տէհրին իլէ նըսֆընտա՝ կէօրիւնիւբ քի տէօրտիւնճիւ Պօնիֆաչիոս ֆաթի պու հօրթունունուն սագլամմասընը ալէսհէվի պիր տահէթ նէթմէյէ չալըշտը • վէ պունտան կէօրիւնիւբ քի՝ օ զէմանհէ գատար՝ նահի 610 թարիխինհէ գատար՝ պադը Ռիխիսհէսինհէ տահա ռէմոսի օլմուշ տէյիլմի : Ակինտաղուսու Ռիխիսհէսինհէ նհ զէման իսինսալ օլսուզընունուն սէնէսինի պուլմադըգը պիր թարիխինիզ եօղ տուր • լաքին իհթիմալ սըր քի՝ եէհունհի տէհրին իսլէթիսաբսընտան ուզագ պիր զէմանհէ պաշլամմըշ օլսուն : Ըմմա՝ էյէրչի պու հօրթունունուն պէօյլէ իսլէրի մէվճուտ պուլունսուր իսհ տէ • ասլա ռէմոսիմէն վէ տայիմա դուլթուլուր տէյիլ իսի : Ֆէ-քա պիր պէլահէհ դուլթուլուր՝ վէ պիր սայիր պէլահէհ դուլթուլմադըտը • հէմ նենհ հէման պիր պէլահէհ պիր զէման սագլանըր՝ վէ օնսան ասնկրա նենհ օ պէլահէհ թէրք օլունուրսունուս : Վէ պունա՝ ախէր չօգ ահվալտէն իսպաթըտը կէթիրիլմէ պիլտիյինհէն մա՛սա՝ պու հօրթունունուն իսմի պա՛զի տէֆա՝ զիքր օլունսուգ՝ օնսան ասնկրա նենհ դայմ օլմուշ կէօրիւնահիյիւ գաւմ պիր իսպաթ տըր (բ) :

(ա) Բահնամաս Պաամա , 1639 • սահ • 132 : (բ) Սիկէ. Ճիլտ ա • սահ • 133 :

Պետրոս իւէ Պօղոսեան եօրթուսու՝ տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնու էմնասը՝ վէ պէշինճի տէհրին իւթ նրսիքրնտան կէօրիւնիւբ քի , հայլէճէ ուէմուի իսի . նիճէ քի Թուրքիպի Աթսիմոսեան Ըմբրսոսեան՝ Պէօյիւք Լէոնուն՝ Օգոստոսոսեան վէ ախէրլէրին վա՛զարընտա աշխատար սրը (ա) : Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ տօղուսա՝ պէշինճի տէհրտէ 420 թահրիխնտէ վէֆաթ էտէն Հերմիսմոս տէր քի , քէնտիսի չօճուգլու ղունտա Թօմատա ատէթ օլան ապոստոլոս Պօղոս իւէ Պետրոսուն մէզարլարը զիյարէթլէնէ կիմիշլիսի (բ) : Ադրն պու եօրթու տահա ուէմուի օլմամըշտըր . զիրա էյէրչի կիւնտօղուսու սէմթլէրինտէ պա՛զը մահալլէրտէ ապէսէվի թուխումլուր եօրթուլարտան օլան իսի իսէ տէ , Ընտոթահիոս իմփէրատօրուն կիւնլէրինէ՝ եանի 510 թարիխինէ գատար Խոմանպօլտա ուէմուի օլմամըշտըր (գ) : Խմի պու եօրթունտան ուէմուի օլմասը՝ իշտու թարիխտէն սօնկրա սայըլմամըշտըր :

Պունտան պէօյլէ հէր պիր Եասթէալ իշիւն պյըրը պյըրը կիւնլէր թայինի օլունտու : Պու պատտէ տէհլիլ պիլլր քի , ծնլար իսլիհատա՝ սատէճէ պա՛զը պէլտէլէրտէ վէ պա՛զը Փիլիսէլէրտէն պաշգա պաշգա սագլանըրլարը : Օնլարըն ուէմուի օլմայէրինին զէմանը՝ թատգիգան կէօսթէրիլմէզ : Ադրն իրթիհատա էտէճէք էլտէ պուլունան խսպաթլարա նատարէն՝ ծնուն եանի Եասթէալլարըն պաշգա պաշգա եօրթուլարընէն ուէմուի օլմալէրինին թարիխի պապրնտա տէհլիլ պիլլր քի , վաճթիզ էտճէի Յովհաննէսին եօրթուսու պէշինճի տէհրտէ՝ Յովհաննէս Եասարանիչէն ծնտան պիրագ սօնկրատճէ՝ վէ

(ա) Միխէլ Ճիլո . սահ . 205 : (բ) Հերման . Նշխ . իւզ . Պաշ . 40 :
(գ) Theodor Lector collecten. 1, 2 .

ծագարբատա իսիմլէբի զեքը օլմամը շլարբն ճիւմլէսինեն նօրթուլարը՝ 1,000 վէ պազըլարընըն 1,200 թա-բիխինաէն սօնկրա թախսիս օլունտու (ա)։ Իշտու մատաէնին իւզէրինէ պուննան զիյատէ թափսիլէն սէօյլէմէյէ հաճէթ նօպտոլը։

ՓԸՍԼ. 6։

Պէյէր (Վոյո) Ա՛ապէհամը Նօրմնո-լարը։

Իշտու նօրթուլարը պիր պիր թափսիլ էթմէզտէն էվվէլ՝ ա՛զիզ Ա՛արիամա օլունան թա՛զիմլէր վէ ինսանտէթ իւզէրինէ պիր գաչ՝ շէյլէր իշարէթ էտէ-ճէյիզ։

Ը՛զիզ Վիթտալարտա՝ Նէֆէնտիմիզին վալիտէ-սինէ ինսանտէթ վէ տին թա՛զիմի վէրիլտիյինին էսէրի ա՛սլա պուլունմազ։ Ֆիլ վագի Ա՛արիամ՝ մէլէքտէն "Պաբըլարըն սրասընտա միւպարէք" տէնիլտի. վէ քէնտիսի տախի պիր ալահանի վէ փէյղամպէրլիք բուհու թէսիսի տախիլինտէ իքէն, քէնտիսի հագ-դընտա՝ "Իշթէ շիմտիյէ սօնկրա հէփ սիրսիլէլէր պա-նա նէ՞ մութլու տէյճէքլէր" տէմիշ տիր (բ)։ Նա-քին պու միսիլլի թա՛սիրէլտուն՝ օնուն՝ ինսանտէթ միւսթահազ պիր զաթ օլաճաղը անկլաշըլմազ։ Էնէմ Ը՛նտրն պիր պաշընտան օպիր պաշընա գաւուր պու միսիլլի պիր զիւ-մէ նուֆուզ վէրիր պիր խանէ ա՛ս-լա պուլունմազ. Հէր Ը՛ռաքիալարըն ա՛մէլ ու հա-քաէթլէրինէ տախի պու զիւ-միւ սաւրը էտէ-

(ա) De die fest celebrand. comment. â Ludov. Thomassino I. II. c. 23. 10. (բ) Գ՚ոհ. ա. 28, 48։

ճէք ա՛սլա պիր էսէր եօգ տուր : Պուննու ա՛զիզ Ա՛արիամը թահզիր էթմէք իչիւն սէօյլէմէյօրուզ • չիւն քի օ՝ Ն֊ֆէնտիմիզին վալիտէսինէ՝ վէ պիր ա՛զիզ զաթա՝ վէ Ալահըն ի՛նանմամէ լուզում պուլմուշ պիր մուգաատէսէ կիսի՝ դարափըմդան բաղըշէթ վէ իզզէթ օլունմայա լայըգ ադր : Ն֊աքին բաղըշէթ ու իզզէթ՝ պիյաթ ու բաատէթ տէյիլ միր :

Գաատիմ զէմանըէրատ Ի֊սիհէնին ա՛մէլ ու հա֊բաքէթի տախի իշլուս թագատիմ էյլէմէյիմիզ ըէյէ մուվաֆֆըգ խոի : Ի֊նձեար օլունա՛մազ պիր Տալի սահիհ միր քի՝ Ն֊ֆէնտիմիզտէն սօնգրա պէօրը Է֊ա՛ պէնէ միգատարի՝ Ա՛արիամա տին թա՛զիմի վէ իպատէթ պիլէմիշ շէյ տէյի՛լտի (ա) : Ն֊ադի իման իգրարլարըն հիչ պիրինտէ պուննուն էսէրի ատլա պուլունմազ : Ն֊ի՛ն էսքի Ֆայրապիտէր վէ քիլիսէ միւ֊էրիխէրի Ա՛արիամըն հագդընտա կա պիր շէյ սէօյլէմէզլէր , հախօտ օնու Կուրթարըճըմըզըն վալի֊տէսի իւնվանի իլէ զիքր էտէրլէր , քի պու իւնվանի էսքի իման իգրարլարընտա տախի պուլունուր (բ) : Պէշինճի տէհրի գաատար օնա տահա տին թա՛զիմի վէ իպատէթ տունու֊լմատըզը՝ Կրիսթիանըզըն պիր գա֊գըմ տիւշմէնլէրինին՝ կա՛նի Յուլիանոս՝ Կէլսոս՝ Փօրֆիրիոս՝ Ֆիերաքլէս վէ Ն֊իմանիոսուն պո՛ւ պապ֊տէ սիգրիթլէրինտէն աշխա՛ր տըր : Պուննարը իւ֊չիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ օլտուլար , վէ Կրիսթիան տինինէ շիտտէթ իլէ զըտտա տուրտու֊լար : Պու մատտէյի խոպաթ էտէն պիր քէյֆիյէթ տախի էսքի Ֆայրապիտէրինտէն չօղու՝ մէսէլա Ն֊բանոս (գ)՝ Տերտուղիանոս (դ)՝ Ա֊րոգինէս (ե)՝ Կար֊

(ա) Սիհէղ Հիլա ֆ • սահ 318 • (բ) Սիհէղ Հիլա ֆ • սահ • 316
(գ) Ն֊բանոս , ֆ • 18 : (դ) Տերտուղիանոս de carne Christ 7 .
(ե) Ա֊րոգինէս Ի֊ռւհ • իւզ • վազ 17 :

ֆեղ (ա)՝ Պսկեբերան (բ)՝ վէ Օգոստիոս (գ) կիպի Հայրապետէր՝ ծնունդ գուսուլրարը՝ հագգընաա սէօյ- լէմէյէ իճթինապ էթմէտիվը : Նպիփանիոս՝ (տէօր- միւնճիւ տէհրուէ) Ը՛զիզ Ա՛արիամա միւնասիպէթ- սիզ ինպատէթ սունան պա՛զը ճահիլ գաբրլարը հե- բտիկոսա՛ր սըրասընաա պիվէ սայար(գ)։ Իշլուս գա- բրլարա Կոլկուրսիսանօյ եա՛նի ախիրահի թասվիր օլու- նուբուտու • վէ պունլար Ա՛արիամա պիր տիշն ալ- լահ կիպի ինպատէթ էտիպ սիմիա սունաբլարբար ։ Օնլար փուքփէրէսթիը իքէն , պագբլ զնբիմքի- բինէ կէօրէ տիշն օլան զօհրէ՝ եանի Ափրոդիտէ փուքունա սիմիա սունմաղա ա՛տէքինտէ իտիլը , վէ Ափրիսթիանըղա տէօնտուքլէրի գէման գանն էթ- տիվը քի , պու ինզնէթ շնմուի Ա՛արիամա վէրիվմէյէ եադբ չբր օլմազը տբը (և) ։ Նպիփանիոսուն պու- պապտէ քէնտի սէօզլէրի պունլա՛ր տբը • ՚՚Ա՛ա- բիամըն վնճիւտիւ հագիգաթ ա՛զիզ տիր , լաքին Ելլահ տէյիլ տիր ։ Հագիգաթ պիքիր՝ պիր պիքիր իտի , լաքին օ պիզէ ինպատէթ օլունմադ իչնուն վէ- քիվմէմիշ տիր • իլա օ քէնտիսի՛ քէնտիտէն թէնճէ տօղմա՛ վէ Փէտէրին գօյնունտան կէօքտէն էնմիշ ֆլանա սէհտէ վէ ինպատէթ էտէրիտի ։ Վէ պու- նուն իչնուն Ինճիլ պիզի՛ ՚՚Աա՛ գարը պէնիմ իչէ սէնին արամըզտա նէ՞ վար , սա՛ադըմ տահա կէչ- միշ տիր՚՚ տէմէսի իչէ (պու միսիլլե շէյտէն) իհ- թիա՛զ էթտիրիր • շէօյլէ քի՝ ՚՚պէնիմ իչէ սէնին

(ա) Խարսեղ Ակերթիւպ· 250 (317) ad Optimum. (բ) Պսկեբ· վա՛զ 45 Ա՛ատթ · իւզ · վէ վա՛զ 21 Յովհ · իւզէրինէ ։ (գ) Օգոստ · de nat. et grat. Պագ 36 ։ (դ) Նպիփան · Հերես- տիկ · 78 , § 23 , վէ Հերետ · 79 ։ (և) Միկէլ Շիմնուէլիճ իս- թիքրաճ , Ա՛օշամին Ղիւնսէ Թարիխ , Ղիթ · 2 · գըս · 2 · Պագ 5 · § 625տէ պուլունաբլղու կիպի ։

արամբզտա նէվար" սէօզէրի իլէ ։ Հիչ քիմսէ սի-
քիրի՝ գարըտա՛ն պիր շէյ զիյատէ տիր զանն էմ-
մէմէն ։ Օ՝ (նա՛եի Կրիստոս Էֆէնտիմիզ՝) ծնա
գարը տէյիւ՝ տիւնեատա վագը՛ օլաճագ օյան փըր-
զալար վէ Հերետիկոսլուգլարա նազարէն՝ փէյ-
ղամպէրլիք էտէր կիպի տէմիշ տիր ։ շէօյլէ քի՝
Հիչ քիմսէ պու Հերետիկոսլուգ տիմանէլէյինէ՝ նա-
ՙէ ծնա Հատտէն զիյատէ թազիմ էմմէք (թէօհ-
մէթինէ) տիւշմէմէն ։ Օյնա Հէփ իշպու Հերետի-
կոս նազարէթի զէվզէնիմէ լայըգ պիր սէօզ տիր ։
վէ գօճագարը մնասալը կիպի պիր շէյ տիր ։ Պիզ
Ը՛զիզ Քէթաոլարըն Հա՞նգըսը պէօյլէ պիր շէյ
նազը էտէր ։ Փէյղամպէրլէրին Հա՞նգըսը՝ տէյիւ
պիր գարընըն՝ իլա պիր էրքէյին պիլէ Իպատէթ օ-
լունմասընա բուխսաթ վէրիր ։ Օլ գասզ՝ (նամի
վիւճիւտ՝) Հապիգաթ ա՛լէա՝ իսի ։ լաքին պու
ճիւմլէ իլէ օ՝ նէյսէ գարը իսի ։ վէ գասփա՛թը իլէ՝
Հիչ պիր վէճհիլէ ա՛տէքա ախէրլէրտէն փարգը
տէյիլսին ։ վէ ա՛գրլ Հէմ տուրուշան նամա՝ ա-
խէր ա՛զնըլէրին վիւճիւտլէրի կիպի Իզհէթլէնմիշ-
իսի ։ վէ էյէր օնուն մէտհի իչինն օնսա՛ն զիյատ
սէօյլէյէպիլիրսէք ։ նիճէ Ընգլա տօղտուղունան
պէրու պիլքիր միսալի օլուպ՝ տապիա էօյլէ գալար ։
վէ Էօվլէմ՝ կէօրմէքսիզլէն Էօգարը ալընար ։ վէ նիճէ
Յովհաննէս քի Բապալն կէօքսիւնէ տիւշիւ ։ վէ
Յիսուս օնու սէվէրիսի ։ վէ նիճէ ա՛զնգ Թէքլա՝
Մարիա՛մ տաճի էօյլէ իսի ։ Ֆապաթի օ՝ լայըգ
տայըտար զը Խըզմէթճաէն էօթհիւրիւ ծնըտասան տա-
հա՝ ա՛զնգ իսի ։ Լաքին Ընգլա՝ էյէրչի Հայաթտա
օլանզարըն արաչընտա իսէ տէ՝ իպատէթի օլունմազը
տէյիլ տիր ։ վէ Յովհաննէս՝ էյէրչի տուա՛լարը իլէ
Էօվլիւլիւնիւ ա՛Հայըզ էյլէսի՝ Հախօտ տահա տա-
հի՛ Ըլլահ Թարաֆընտան պու միսիլլի Ինայէթէ

նայիլ օլսուս իսկ տէ ։ Իպատէթ օլունմալը տէյիլ տիր ։ Վէ կերեք Թէքրար կերեք ա՛զիզլերին հիչ պիրի իպատէթ օլունմալը տէյիլ տիր ։ զիրա պու էսքի պադշահլըղ պիզի զապդ էթմէյի տէյիլ տիր ։ Չէյնէ քի պիզ Նաշրանիները (եա՛նի Ըլահը) պիր եահուտ պիրաղսաչ՝ ծնուն եարաթմըղը չէյլերի Իպատէթ էտէլիմ ։ «Նարատըմըղ չիյէ Նարատանա՛ պէտէլ Իպատէթ էթտիկը» (Հոռվ. ա ։ 25 ։) վէ տիվանէ օլսուլար ։ Օհրա էյէր մէհքէմէյէ՝ Իպատէթ օլունմալը տէյիլ իսկէյը ։ զա՛նտէ զալըը օ քի՝ Ընենատան ստղսուս ։ օ քի՝ Ընենայա վէ Յովհաննէոն վէրիլտի ։ օլ քի՝ պապայա վէ վալիտէյէ տուա՝ վէ զայրէթ ու սա՛յ վէ վա՛տ իլէ վէրիլտի ։ օլ քի գարզև ալնէր իլէ՝ զա՛պիաթէ մուզայիր պիր վէճհիլէ ստղմասը ։ իլա ձիւմլէ ատէմլէր կիպի պիր էրքէյէն զիւրիւյէթի վէ պիր գարընըն բահմի՝ վատիգասի իլէ ստղսուս ..... զիրա ատէմին զա՛պիաթրնա մուզայիր պիր գարզ իլէ պիրի ստղմազ՝ միւմքիւնսիւզ պիր չէյ տիր ։ զիրա եա՛ղընըզ օնա՛ (Քրիստոսա) պիր ֆարգ օլունսուս ։ զապիա՛թ եա՛ղընըզ օնա՛ թասի՛ օլսուս ։ Պուռնիկէյէն օ՝ պիր Նարատրէմ՝ վէ մատտէոն եափըճըսը կիպի՝ քէնտի վիճիւնիւ՝ եէրտէն կիպի՝ պիքիրտէն եափտը ։ վէ Ըլահ կէօքտէն էնիպ՝ Ռէհամ պիքիրտէն թէն ալտը ։ լաքին պիքիրին թէնհիտտէն տէյիլ՝ քի օնա Իպատէթ օլունսուն ։ տէ տէ օնուն ատընա պիր չէյ սուռնալըմ տէյիւ ։ ..... Ա՛արիամա թա՛զիմ ու թէքրիմ օլունսուն ։ լաքին Փետէր՝ Օղուլ վէ Ո՛ղիզ Բուհա՝ Իպատէթ օլունսուն ։ ամմա Ա՛արիամա հիչ քիմսէ Իպատէթ Էթմէմիշ» (ա) ։

(ա) Նպիտա ։ 80 հերետ ։ գաբզը ։ ձէտ 2 ։ Ռէթաթ 3 Κατὰ Κολλυριδιανῶν τῶν τῇ Μαρίᾳ προσφερόντων.

«Աստուածածին» (Θεοτόκος) Սահմանումը

Ինչպէս որ իւր օգնականներուն վազեցնուց Սահակ Պարթեւ Աղուանից կաթողիկոսը, Եղիշէ պատմագիրը, Վարդան Մամիկոնեան զօրավարին հետ Վրաստան, Վրաց Վախթանգ թագաւորին մօտ, Հայոց Վարդանանց պատերազմէն ետքը, նոյնպէս ալ Վրաց կաթողիկոսը, Կիւրիոն, Վրաց Վախթանգ թագաւորին կողմէ Յունաստան կը ղրկուի, Կոստանդնուպոլսոյ Պետրոս պատրիարքին մօտ, Քաղկեդոնի ժողովին վերաբերեալ հարցերու մասին տեղեկութիւններ ստանալու համար։ Կիւրիոն Կոստանդնուպոլսէն կը վերադառնայ Վրաստան, Պետրոս պատրիարքի գրութիւնը Վրաց Վախթանգ թագաւորին կը յանձնէ, որ Վրաց եկեղեցւոյ մէջ Քաղկեդոնի ժողովին վերաբերեալ տարակոյսները կը փարատի։ Վրաց Վախթանգ թագաւորը, Պետրոս պատրիարքի գրութեան համաձայն, Վրաց եկեղեցւոյ մէջ Քաղկեդոնի ժողովին ընդունելութիւնը կը հաստատէ։ Վրաց եկեղեցին Քաղկեդոնի ժողովը կ՚ընդունի։ Վրաց եկեղեցին Քաղկեդոնի ժողովին ընդունելութեան մասին Հայոց եկեղեցւոյ կը գրէ։ Հայոց եկեղեցին Քաղկեդոնի ժողովին ընդունելութեան մասին Վրաց եկեղեցւոյ կը պատասխանէ։ Հայոց եկեղեցին Քաղկեդոնի ժողովին ընդունելութեան մասին Վրաց եկեղեցւոյ պատասխանը կը ղրկէ։ Վրաց եկեղեցին Հայոց եկեղեցւոյ պատասխանը կը ստանայ։ Հայոց եկեղեցին Վրաց եկեղեցւոյ պատասխանը կը ստանայ

ա. Տէօրաւճիւ տէհրտէն սօնկրա Քրիսթիանլա-
րըն փուխփէրէսթլիք մէզհէպի մասալարընըն պա՛զը
պաշլաճա զիւբիւմէրընի Քրիսթիանլըղա իլաւէ էթ-
մէք հաւվէսի իտի : Պու միսիլլիւ պիր չէտիտ հաւ-
վէս իւչիւնճիւ տէհրին սօնու մէհէլէրինտէ պիհէ
վէ տէօրաւճիւ տէհրտէ վէ օնտան սօնկրա Քր-
րիսթիանլարըն արատընտա մէվճուտ օլտուղու՝ էսքի
Քրիհէսէ միւէրիսլէրինտէն փէք աշիքճա՛ր տը (ա) :
Փուխփէրէսթլիէր Քրիսթիանլըղա՝ պիր սօղուզ՝ գու-
րու՝ վէ ինսանը գաւսաւէթլու էտէր պիր մէզհէպ տիր
տէյիւ գուսուբ պուլուրլարըտը : Օնլարըն պու
սիհէտլէրինի րէճի՝ էթմէք իչիւն՝ փուխփէրէսթլէրին
ղայէթ սէվտիյի զիւբիւմէրինտէն վէ այինլէրինտէն
պիր չօղու Քրիսթիանլըղա՝ իսթաւլ օլունտու ; շէօյլէ
քի ՝ օնլարը Քրիսթիանլըղա էյի կէօզ իլէ պագ-
մադա վէ օնա պիր մուհասապէթ պաղլամադա մայիլ
էթմէյինլէր : Քրիսթիանլարըն տախի պիր չօղու՝ հէ-
նուզ փուխփէրէսթլիքտէն տէօնմիւշ օլմալէրի իլէ՝
պու միսիլլիւ տաէթլէրի գապուլ էթմէյէ տաճա՛
զիյատ հազըր իմիշլէր : Վէ պունա էօրնէքլէր տէ-
յիւ ինսանը լէյօր քի՝ պիր գաչ փուխփէրէմի աէ-
լահլարընըն սուրէթլէրի Քրիստոսա՛ թէպտիլ օ-
լունտու . վէ Վէլամին իւղէրինէ օլան էն էսքի ի-
լահիլէր՝ փուխփէրէսթլէրին կիւնէչ ալլահընա սէօյ-
լէմէլէրի նադիւէրտէն ալմա իլէ ՝ վէ Նունանլէրին
ղայէթլէ մի՛էթպէր սայտըգլարը զօհրէ նամ ալ-
լահլարընըն փուխլարը՝ Ա՛արիամէն սուրէթլէրի հա-
փըլտը ՝ վէ էսքի զէմանլէրտէ փուխփէրէսթլէր
քէնտիլէրին տիչի օլան ալլահլարը զօհրէյէ սէօյ-

(ա) Սիհէ. ճիլտ 3 . ս . 319 , 320 : Աօսհայմ Վիլհէլ թաբիհի . ճիլտ 1 . սահիփէ 311 , 312 : Ալթէր Քրիհէ թէվարիհի ճիլտ 1 , պաապ 4 :

լեսիքլերի նապմէլերին՝ սօնկրաքի զէմմէլերտէ Վը-
բիսթիանըլարտան Մարիամա սէօյլէնիլէն իլահիլերէ
ա՛զիմ տիգգաթի շայէսթէ պիր պէնկէյիշ վար ։
Վէ պուննան մա՛տա՝ էսքի միւէրիխլերին պա՛զը-
լարը պո՛ւ զիւ-իւմէտ տիրլէր քի ։ Մարիամա Թախ-
սիս ու Թա՛յին օլմննան կիւնլէր՝ ասլընտան փուԹ-
փէրէսթի հօրթուլարը իսիլէր ։ նիճէ քի աշաղատա
աշիքնա՛ր օլմննաճագ տըր ։

Բ ։ Պիր սէպէպ տախի պիքիրլիք Հալի Հագ գընտա
մնլիք օլտուգլարը Հատտէն աշըրը տար ու ա՛ճա-
յըզ գիւ-իւմէր տիր ։ քի պիքիրլէյի դայէթ փաք
վէ ա՛զիզ պիր Հալ սայարլարըտար ։ քի պու գիւ-
իւմէր տէօրտիւճիւ տէհրտէ դայէթ ալէասէվի Ի-
տի ։ Վիլիսէ Հայրապետլերինին պիր չօղու պու
միսիլլիս գիւ-իւմէր սահիպլերի օլտուգլարը՝ պիքիր-
լիք Հալինէ վէրտիքլերի Հատտէն Թէճավուզ մէտ-
էրտէն աշիքնար տըր ։ Վէ պու գիւ-իւմէր էլպէթ-
Թէ ա՛էլը ու փիքրի պիքիրլիք քէմալէյէԹին խա-
յալի սուրէԹի տէյիս շէհտէթ իլէ Մարիամա էվ-
վէլմէյէ պատի օլաճագլարը շիւպհէսիզ տիր ։ վէ
պուննան պէօյլէ օնա օլան բաղպէր ու ԲիԹիպարը
գիյատնէսի իլէ չօղալտըպ՝ օնա ալահանի Թա՛զիմ ու
Թէբբրիմիւէր վէրմէնին հօլուննու Հազըրլայաճագլարը
աշիքնա՛ր տըր ։

Գ ։ Պիր սէպէպ տախի՝ պէօրթէ-նէճէ- պէհրթէ չօ-
ղալմադա պաշլայան՝ շէհիրլերէ վէրիլէն մախսուս
իզզէթ ու բաղպէրլէր վէ օնլարըն մէզարլարընտա
Իպտաէթ էԹմէնին՝ վէ Հաճէթի վազԹընտա օնլարա
Ալահա շէֆա՛աԹճիլէր կիպի նահա էԹմէնին ա՛-
տէԹի օլտու ։ Ա՛զիզլերէ վէ շէհիրլերէ վէրիլէն իշ-
պու պագըլ իզզէթ ու Թա՛զիմլերին՝ փուԹփէ-
րէսթիլիք մէշհէպինտէն ալընմա այինէր օլուպ՝ իսկ-
Թիտա Ռաբաէլատա վէ սօնկրա մէհէքլերէ վէ օն-

տան սօնկրա պիքիր Աարիամա վերիտիքլերի Ճքգ նամ միւերիկեն թելլեի էյլէտիյ Գիլիսե թարիխինին տօղուզունճու գըսմընտա 191 տահիճէտին աե աչըգ աշնքեար իսպա՛թ օլունմուշ տուր :

Գ • Պիր սէպեպ տանի Աարիամին խամինե քիլիսէլեր թախսիս օլունտուղու տուր : Թարիխի 431տե Եփեսոստա պիր քիլիսե Աարիամին ատր իլե թէսմիյե օլունտու • վե պու քէյֆիյէթ՝ ատէթտէն խարիճ պիր չէյ զնքը օլմատը դընեատն՝ կէօրիւնիւը քի՝ օլ զէմանտէն եվվել պու պիր միւսթէմլ ա՛տէթ օլմուշ օլմալը իտի : Իշպու ատէթ զնքը օլունտան օ պիր քէյֆիյէթլեր նիե պէրապեր՝ Աարիամին թա՛զիմ ու իպատէթ օլունմատընա հօլու աչըգ՝ իճրասընը գօյայլամշ օլմալը տըրըար :

Պնքիր Աարիամին հօրմուլարը իւզերինե թագսիմ օլունան միւհյապալար պու ալեթընճը փասլա մուդատէմ կիսի օլուա՝ Աարիամին պա՛զը պաշլըճա հօրմուլարը պու փասլա իլավե այրը այրը գըսմլատա տէրճ օլունաճագլար : Օնլարըն պաշլանկընճլարը հադդընտա ա՛լէսսէմի տէյե պիլիրիգ քի՝ ծնլար պէշինճի տէհրտե 421 մէնէսի մէհելէրինտե պաշլայըպ՝ ծտէ օրտինճիւ տէհրե գատար ազար ազար սապիթ օլմուշ տուր • լաքին ծնլարըն հիչ պիրի ալեթընճը տէհրե գատար ուսմուսի օլմուշ տէյիլ սիր (ա) :

ա • Պնքիր Աարիամին փաքըռնմասը ՝ (եա՛նի Տիառնընզատաչ) հօրմուսու :

Իշպու հօրմու ալեթընճը տէհրտե թա՛յին օլունմուշ տուր (բ) : Պուռնուն իսպանիոլը Պենիհամ

(ա) Գամպէֆիլիս հայրապետ • քիմիթիպ • ճիլտ ա • ս • 301 : Միհել ճիլտ 3 • սահ • 34 : (բ) Նիքէֆօրոս • Թէվարիխ 17 ; Պապ 28 :

նամ միւէլիճ թէքմիլէն կէօսթէրմիշ տիր (ա) : Պու պապտէ մէվճուտ օլան չէհատէթլէրին իսթի-լաճի էյլէտիքլէրի հալընըշ խուսուս պու տուր քի՝ թարիխի 518ատէն 527յէ գատար սալդանաթի սիւրէն Յուստինոս փատիշահըն էյամընատա՝մը՝ հօխատա թարիխի 527ատէն 565է գատար սալդանաթի սիւրէն Յուստինիանոսուն կիւնէրինտէմի օլտու տէյիւ թատդիգան մա՝լիւմ տէյիլ տիր : Ալքին պու սօնկ-բաքի բէյ՝ կէօրիւնիւր քի՝ իհթիմալէ տահա՝ հա-գրն տըր :

Ամմա օնուն էն հագրն սէպէպի հախօտ սէպէպ-լէրի՝ փութփէրէսթլիք ա՝տէթլէրինտէն ալմա օլմա-սընա մէմիւլ էթմէյէ գուվվէթլի սէպէպլէր վար : Պիր գագըմ միւէլիճլէր՝ մէսէլա Հասիփնիան (բ)՝ Պաւմկարթէն (գ)՝ Շիտա (դ)՝ Փափ Հիլտէպր-բանտ (ե) վէ Օկուսթի պու բէյտէ տիրլէր : Իշտու հօրթուտուն իճրասընա թային օլունան շուպադ հանի փէտրմար այը՝ Իսմանըն փութ-փէրէսթլիք զէմանընատա՝ էն պէօյիւք վէ չօգ հօր-թուլարըն սագլանաճաղը այ սայը լըրըտը : Ֆէպ-րուար լուդէթի՝ մութէգաուէմինէն իստիտէ պիլ իթթիֆագ փաքլէմէք՝ թէմիզլէմէք մա՝նասընա իտի : Իշտու այն սօնու մէհէլլէրինտէ՝ փութփէրէսթ-լէրին Մէրիհ տէմիքլէրի իլահլարընըն վալիտէսի Ֆէպրուանըն շանընա պիր փաքլէմէք հօրթուտու դուրթուլուրուտու . վէ պուննան մա՝տա պու այտա փութփէրէսթ Իսմալըլարըն՝ Ճունօ Ֆէպրուա-նա (Juno Februata) Փրոսէրփինա (Proserpina)

(ա) Պինկհամ . Թէվարիխ . ճիլտ 9 . սահ 172 , 173 : (բ) Հասի . ս . 1 . սահ . 40 : (գ) Պաւմկարթէն սահ . 290—291: (դ) Շիտա հօրթու . Թէվարիխ . սահ . 90 : (ե) Հիլտէպրանտի քիթապ . սահ . 43 :

Սագրա փլուտոնիս (Sacra Plutonis) եանի փլուտոնամ իշխէլն փանայիրի, Մանէսին (Manes) եան՝ րուհլարըն խըզմէթի մէղհէպիյէլէրի՝ վէ ճէհէննէմ իլահէլերինին իպատէթի վէ ախէր պիր դագըմ հօրթուլարը դուրթուլուրուտու: Իշտու այտա փաքէմէք խուսուսունտա խալգըն ա՛զ ու փիքրինտէ ղալիպ օլան զիւիմլէր՝ փէք գօյայ փուրթփէրէսթի եա լահարընտան Մարիամըն փաքլանմասը չանըլտա պիր հօրթուլա թէպտիլ օլունտա պիլէրիտի: Փիլ վագի Պաթօլիք միէլիփլէրտէն պիր գաչը տախ՝ մէսէլա Եագօպ տէ Վօրակինէ (Jacob de Voragine,) Պարոնիօս (Baronius) Տուրանտ (Durand) վէ ա՛լել խուսուս ա՛լիմ վէ մէշհուր Պէտա (Beda) պու զիւիմտէ իտիլէր քի, պու հօրթուտունուն ասլը՝ Հալէտա հօգարըտա զիքը էթտիյիմիզ՝ օր զէմանլէրտէ Վիլհէլմէնին գապուլ էյլէմիշ իտիյի գանտունտան՝ եան՝ Քրիսթիանլըղա սալթանաթի վէրմէք՝ հէմ տա՛խի պա՛զը էտէպ ու էրքհանէ մուղայիր ա՛տէթ ու ա՛մէլլէրի տէփ էթմէք իչուն՝ փուրթփէրէսթլէյին պա՛զը հօրթուլարընը Քրիսթիան հօրթուլարընա թէպտիլ էթմէսի խայրլը սայրլմասան ա՛րիզ էյլէմիշ տիր:

Հօգարըտա թագտիմ օլունան քէյֆիյէթլէր իւզերինէ տահա չօգ սէօյլէնէ պիլիր, վէ օնլարըն խոպհէլարը պահա մո՛ֆասալ պէր դարըլ եէ՛ք վէ՛բէլէ պէլիր: Լաքին միւքիւնի մէրթէպէ իճմալէն սէօյլէմէք արզուսու՝ պունու էթմէքտէն պիզի կէրի դուրտայօր: Իշտու խալպթալր իչուն՝ Միկէլէն ճիլտ 3 • սահ • 526—327 թէլեֆտանընա մուրաճա՛ատ օլունա:

Բ • Պիքիր Մարիամին Միւժտէսի (եանի Ըւհտուսի) հօրթուսու:

Պու հօրթուտունուն պաշլանտըղը թարիխ պապրնատա իսթիխաֆ վարըտը: Պազըլարը օնու տէօրտիւնճիւ

տէհրէ՝ վէ պա՛զըլարը իւչիւնճիւ տէհրէ պիլէ վէր-
տիլէր : Լաքին պու գաւաթ էաքի օլտուղունու սա-
պիթ էահն քիփայէթ միդտարի իսպաթլար նօգտուր :
Պիր ջոգ Թաթօլիք միւէլլիֆլէրի՝ մէսէլա Կաւ (Ca-
ve) Տիւփէն (Dupin) Պէլլարմինոս (Bellarminus)
վէ սայիրլէրի պու զիւիւմատ իտիլէր • վէ պունլար՝
ծնուն պաշտանկըճրնը նէտինճի տէհրէ վէրիրլէր :
Պու հօրթուծնուն օլ Թարիխնտէ մէվճուտ օլտու-
ղու՝ օլ զէմանտէ պիրի Թոլէտօ շէհրինտէ վէ օ-
պիրի Խաթանապօլտա ՃԷՄ՝ օլան էքի սինադոպլարըն ա՛-
մէլլերինտէն աշէքտար տըր (ա) , քի օբատա պու-
նուն հադդինտա շէօյլէ պիր դարզ իլէ սէօյլէնի-
յօր քի՝ օգէման պու հօրթուծնուն ռումուի օլտու-
ղու կէօրիւնիւր : Ինթիմալ տըր քի , պէլքի ալ-
թընճը տէհրտէ տախի ռումուի պիր հօրթու իտի ,
շէօյլէ քի պու պապտէ տահիհ պիր դարարէ կէլ-
մէյէ իտապէր ալաճադ հէրյէրիմիզ օլմամաղըլա՝ օ-
նուն պաշտանկըճրնը ալընմընճը հախօտ նէպինճի՛ տէհ-
րէ վէրմէլիյիզ :

Պու պապտէ օլան րէյ իսթիհլաֆլէրնըն սէպէպի՝
պէլքի պու օլա պիլիր քի , պու հօրթու իսլիմտա
Քրիստոսուն չանրնա՝ սադլանըրըտը , վէ հէման
ալթընճը վէ նէտինճի տէհրէտէն պէրու Մարիա-
մին հօրթուսու սուրէթինէ կիրտի :

Պու հօրթուծնուն՝ Պիքիր Մարիամին Քրիստոս
Էվէնտիմիզ Ըզիզ Բուհուն ծնուն իւզէրինէ կէլ-
մէսի վէ Թա՛ալէանըն գուվվէթի ծնուն իւզէրինէ
կէօլգէ վէրմէսի իլէ համիլէ գալմասընը միւժտէ
վէրմէյէ կէլտիյինէն զէքըրինէ Թային օլտուղունու
անկմադա Հաճէթի հօզ տուր :

(ա) Թոլէտօ Ինտէք • 659 Թարիխ , գան • 1 • վէ Թրուլլօ Ին-
տէք , 692 Թարիխ , գան • 52 :

Ֆ • Մարիամըն Նղնասբէթի զեյարէթ Էթմէսի-նին հօրթուսու :

Պու հօրթու՝ 1389 թարիխինտէ Ալթընճի Ուրպանոս նամ փափըն թային Էյլէտիյի տիր • վէ օնուն ասըլ սէպէպի՝ Մարիամա չօգտան պէրու Քիլիսէտէ օլան թագսիմ ու փըրդայը տէֆ՝ Էթմէն տէյիւ նիյազ Էթմէք իտի • չիւն էլլի սէնէ միգտարի՝ պիրի Օսմանա վէ պիրի Ընիկոն շէհրինտէ իքի փափ վարըտը : Նաքին պու ճիւմլէ իլէ Պապիլ սինադոսունա՝ նանի 1441 սէնէսինէ գատար՝ Օսմա Քիլիսէսինտէ պիլէ ա՛լէսսէվլի կէօղէտիլմիր հօրթուլար սըրասընա կէչմիշ օլմատը • քի պու սինադոսունա մախսուսէն գապուլ օլունուպ իպգա՝ օլունտու (ա) :

Ը • Մարիամըն վէֆաթը վէ կէօյէ չըգմասը (նանի Վ Էրափոխուտին) հօրթուսու :

Ը՛հտի Ա՛էտիտ՝ Մարիամըն վէֆաթը խուսուսունտա քիւլլիյէն սիւքիւթտէ տիր : Վէ Նֆէնտիմիզտէն պէօրի Եւ՛ա՛ էնէ ուզնըպայա գատար Ճայրաթպէրտէն հիչ պիրի պունուն հագդընտա պիր շէյ պիլմը իտուխա՛նընտա օլան օլմատը : Տէօրտիւնճիւ տէհրին ուծունտա տօղրու Նպիփանիոս՝ Մարիամըն տիւնէնտան կէօչմէսինի հալ օլունմազ պիր միւշքիւլ մէսէլէ թագրիր էտէր (բ) : Նաքին պէշինճի տէհրտէ Քիլիսէնին ա՛լիմ վէ միչհուր խոճալընտան պիր միգտարի տիւշունմէյէ պաշլատըլար քի Ալահընն գուվվէթի Մարիամըն վէֆաթընտա աշնքնար օլմուշ օլա պիլմը • նաքին ծնլար՝ մուգայպա պէօյլէ պիր շէյ վագի օլտու տէյիւ ասլա տէմէտիլմէր • իլլա պունու Հէթիմալ պիր շէյ կիսպի սէօյլէտիլմէր :

(ա) Պաս • Սին • ջէմ՛ • 43 : (բ) Նպիփ • Հէրես • 89 • § 11 :

Հիւմէնէոսին պու պապան նէ չէքիլ քիւլլէյէն պիխապէր օլսուդ գլարընը կէօսթէրմէք իչուն՝ իգթի-դա էտէր քի, պու խուսուստա ծնլարըն պէ՛յինտէ ճարի օլան էնամի՛ զիւիւմէրի զնքը էտէլիմ։

Ա. Պաղըլարը պու զիւիւմտէ իտիկը քի, Ա՛ա-րիամ պիր գապիա՛թ էօլիւմիւ իլէ էօլտիւ, լաքին ծնուն ճանը տէր ա՛գապ կէօյէ ալընսը. վէ պու ճիւմլէ իլէ պուղնալը՝ ծնուն վէֆաթ էթմէնինին կիւ-նիւ վէ սէնէսի պապընտա իսթիյաֆթէ իտիկը։ Պու զիւիւմտէ օլանլարտան պիրի Եւսէբիոս իտի (ա)։

Բ. Էխերլէրի Գ՚ոկ. Բ. 35տէ սէօյլէնէնի կէօս-թէրէրէք՝ չէՀիա էօլիւմիւ իլէ էօլմիւշ տէրլէր ի-տի (բ)։

Գ. Էխերլէրի տախի ծնու էօլիւմինիւզ սայարագ՝ ծնուն հնասն գապիա՛թը սահիպի օլտուդընու ին-քեար էտէրլէր իտի, վէ ծնուն հագդընտա էօլիւմ փէշնին խապէր վէրիլմէք՝ գապիլտիզ տիր զիւիւմիւն-տէ իտիկը (գ)։

Դ. Սայիլէրի տէ՝ ծնուն թէնինի սիւնհատէմի թէրը էլլէտի, եօխսա պէրապէրինճէ կէօյէմի ալ-մը՝ իքի բէյնի հանկըսընը գապուլ էթմէք շիւպհէ-սինտէ իտիկը (դ)։

Պէշինճի տէհրտէ էն ա՛լէսսէվի օլան զիւիւմ պու՛ւ իտի քի, Ա՛արիամ՝ ճանը վէ թէնի իլէ պէ-րապէր կէօյէ ալընմը շըտը։ Պու զիւիւմէ պաշ լըճա սէպէպ՝ Դիոնէսիոս Էրիսպագացիտէն գալմա պիր բիվայէթ օլտու, քի օլ բիվայէթին մէֆՀումու պու՛-ուտը։ «Ա՛արիամին վէֆաթընտա՝ Ընաքհալար Կո-ճիլի վա՛զ էթմէքտէ օլտուգլարը տիւնհանընն էէր պիր թարաֆընտան անի վահիտտէ Եզուսաղէմէ ճէնա-

(ա) Եւսէբ. Թարիխինտէ։ (բ) Ընդր. Վ՚ուկ. իւղ. վէ Isidor. de vita et obitu Sanctor. (գ) Լպիփ. Հերես. 79։ (դ) Յետու-արտոս վէ Ըռօնու չէհտտէթ նամիլէրինէ պա՛գ։

ղէնին օտուղու էվէ ձէմ՝ օտուլար : Ընտէն Յի-
սուս կելիսյ Մարիամին ճանիրնը ալար , վէ ծնու պաշ
մէլէք Մինթայէլէ թէպիմ էդյէտի : Էրթէսի կիւն
Առաքեալլար Մարիամին թէնինի տէփն էթտիղէր ,
վէ Բապըլն կելմէսինի պէքլէյէրէք՝ ծնու կէօզէտէ
գալարլար : Ընտան Քրիստոս ենէ կէօրիւնիւպ
օլ ա՛ղիզ թէնի պիր պուլութ իլէ կէօյէ գալարթը-
տը , քի օրատա ենէ ճանը իլէ պիրլիչինչ՝ սէմալի
էպէտի սա՛ատէթին սէփասընա նայիլ օլտու՞" (ա) :
Էշտու բիմայէթ պապընատա իշարէթ օլունա պիրիր
քի , 1 Ընհի Ա՛էտիատէ ապա պէօյլէ պիր շէյ
պուլմունայ . հէմ իլք տէհղրէրին ինանըլմապա շա-
յան միւէրիհլէրին հիչ պիրի պէօյլէ պիր շէյ զիքր
էթմէյօր (բ) : 2 Պու բիմայէթին ալընմըշ խոյի
Քիթապլար՝ շիմտի ռէմուէն գապլ Վէ Եաֆնա՛ սա-
յըլըլար (գ) . զնրա պու քիթապլար ալընմընճը
տէհրաէն էվվիլ հիչ պիր միւէլիֆէն զիքր օլմէ-
մայօրլար իսկ տէ (դ) , պուընլարը հազան քիմսէ իսկ՝
Առաքեալլարըն զէմանընտա՝ հայաթտա իմիշ տէ-
նիյօր : Էյէր պու քիթապլար՝ ֆիլ վագի խոմի
իլէ ճարի օլտուղլարը քիմսէնին թէլիֆաթլէրի օ-
լայըտըլար , ծնլարըն հազդընտա՝ իլք պէշ տէհ-
րին պուտէէ Հայրապետլերի վէ պիր չօգ միւէ-
լիֆլերի հիչ պիր շէյ սէօյլէմմէյէ միւմքիւնսիւզ
խոմ : Խմոի պու միսիլլի հիչ ասլը ֆասլը նօզ
պիր նազլէյէթէ ապա պիր էթթիպար վէրիլմէզ :
Ալաքին իշտու բիմայէթ՝ պիր քէրրէ խալգըն ա-
բասընա նէչը օլուպ կէչտիքտանէն սօնկրա՝ պու հօր-
թունուն ազամէթինի պէօյլիւթտիւ : Խպիտատ Kol-

(ա) Կնիկի . Քիւրս . Թագրիս . 52 . Պաշ 21 , վէ 65 պ . 14 :
(բ) Սինէ . ճիլտ 3 . սահ 336 : (գ) Մօհայմ քիւրսէ Թէվարիխ .
ճիլտ ա . սահ . 225 : (դ) Կնհանտէր Թէվարիխ ճիլտ 3 . սահ . 54 :

μήσις τῆς Θεοτόκου Աստուածամայրին վէ փաթը ինա-
մանի իլէ Բումարտան կէօզէտիլիբիսի : Ալ պու-
հէթիմա՛լ տըր քի պէլճիճի տէհրտէ պաշլատը ,
լաքին ծատան ածակրաքի տէհրլէրէ գատար ուժմուշ
օլմուշ տէյիլմի : Նիկիփորոս միւէրիխէ կէօրէ
հօրթուչու ուժմուշի էտէն 582 սէնէսինտէ սալթա-
նաթ սիւրմէյէ պաշլայան Մաւրիկիոս իսի (ա) :
Լաքին տօգուզունճու տէհրէ գատար պիլէ Մա-
րիամին թէն վէ ճան իլէ կէօյէ չըզմասընըն հօր-
թուսու տէյու ուժմուշի օլմամը չըտը • չիւնքի օ-
զէմանէ գատար պու պապատ շիւպհէ իլէ սէօյլէ-
նիբիտի (բ) : Տէօրտիւնճի Լևոն փափ 847 սէ-
նէսինտէ պու հօրթուչա պիր փէրհիզ վէ պիր ա՝-
րիթէ իլալէ էտիպ՝ ծատ ա՝զամ հօրթու փայէսինէ
չըզտարտը : Նիհայէթի 13ինճի տէհրտէ՝ վէ տէ-
յիլ օնտան էվվէլ՝ Մարիամին ճանը վէ թէնի իլէ
կէօյէ չըզտասընըն հօրթուսու օլտու • չիւնքի օն-
տան էվվէլ՝ ծատն էօլմէսինտէ ճանընըն վէ թէնի-
նին էրտիչի հալ՝ չօդ քիմսէյէբտէն՝ պադի ինսանան-
լարըն էրտիչի հալտէն փէք պիր փարդալը սայըլմազ-
ըտը (գ) :

Է . Մարիամին մէվլուտու :

Ինչպու հօրթուսուն պաշլամըշ իսիչի տահիհ թա-
րիխին տապիթ էթմէք պատընտա չօդ միշքիլլէր
ա՛իրիչ էթմիշ տիր : Պունուն իլք զուհրտունու՝
պա՛զըլար պէչինճի՝ ախէրլէրի էէտինճի՝ տիկէրլէրի
տօգուզունճու վէ սայիրլէրի տախի ծապրինճի տէհ-
թէ վէրմիշլէր տիր : Լաքին իհթիմալէ էն նա-
զըն թահմին պու տուր քի , պու հօրթու իպթի-
տա՝ կիւնտօղու տէմիրլէրտէ իսկսալ օլունտուպ էէ-

(ա) Նիկէփ • Քրնլս • թ֊տար • պատ 17 , ֆասլ 25 : (բ) Caroli M. Constitution. L. I, c. 14. (գ) Baumgarten Erlauter L. I, p. 308. վէ Միկէլ ճրլս 3 • սահ • 337—340 :

պինձի ահ հրաե պիր ալէսսէվի մա՛լիւմ վէ սապիթ հօրթու օլսու , վէ կիւն պադը սէմիլէրինաե ծն֊ պիրինճի նա ծնիքինճի ահ հրաե ուժմի սապիթ պիր հօրթու օլսու իսէ ահ , ազար ազար՝ վէ զօր իլէ վէ պիր ա՛ահէթ օլմուշ օլմաղըլա վէ ահ յիլ Ա֊ի֊ լիսէնին պիր մախսուս գանուննու իլէ օլմուշ տուր (ա) :

Պ • Ա՛արիամին լէքէսիզ անա բահմինէ կէլմէսի հօրթուսու :

Իշլու հօրթունուն զուհուրինէ սէպէպ վէրէն թա՛լիմ պիւ իսի քի , Ա՛արիամ՝ գապիաթման խարիճ գարիգահ պիր միւճիւզաթ իլէ անա բահ֊ մինէ տիւշիւպ տօղտու • շէօյլէ քի , ալթալարըն կիւնահի ապլիսահն հիսահտար օլմադը : Իշլու գիւրիմիւ ուժմանէն իլը թագրիր էահն՝ տօղտուզուն֊ ճու ահ հրահ՝ պիքիր Ա՛արիամին մէվզուտու իւգ֊ րինէ նազար դը քիթապընտա Փաբաահա Թատպէր֊ թօս նամ քիմնէ իսի : Ապին՝ նինէ օլ թարիհահ օլան Թաթրաճնոս՝ վէ օնտան սօնկրաքի ահ հրկէրահ Ընահլնա վէ սայիր քիմնէկէր՝ մախսուսէն օնա գարշը տուբտուլար : Ապին իշլու գիւրիմ՝ էյէրկի տօ֊ գուզունճու ահ հրահ սապի պիր ատմանէն թագտիմ օլուննու իսէ ահ , իւչ նա տահա գիյատ ահ հր֊ կէր էննասընտա նայրսմը՛շ ահ յիլհի : Օնիքինճի ահ հրահ պու գիւրիմիւ Պհատրա Լօմպարտա նամ քիմնէ նինէ թագէահն մէյտանա՛ չըգարտը : Ա֊ քին Պէրնարտ (բ) վէ Թոմմա Ընգուինա (գ) մի֊ սիլլիւ օնիւչիւնճի ահ հրին մէշհուր վէ միւթէպէր վէ ա՛լիմ ատմկէրի օնա գարշը սէօյլէմիկէր , վէ ուժմանէն բէտտա օլուննուշ կիպի օլսու (դ) : Պին

(ա) Օկուսթի , թէվարիխ • ճիլտ 3 • սահ • 102 : (բ) Ա֊էքթուպ 178 (գ) Thom. Summa Theol. P. III, Q. 27 art. 1 • (դ) Նինկէր պապ 5 • ֆասլ 78 :

Եվ զըդ Թարխնեսեան՝ Ֆրանսացւոց վադի Լիօն նամ պէլտէ Վանունու նամ պիր գարիդ բուհ-պանդէր պու գնուիմու Թէսահհիպ էմմէլերի իլէ իշպու հօրթուլու ճհատ էյլէմիդեր : Թէվարիխ-լերտէ պու հօրթուտուն հադրընտա իլք տէֆա պու Թարխնեսէ գնքր օլուտուլոր , վէ պուտնատն էվվել Թահրիր օլունմուշ ետ սրտարրշ իլէ վերիլմիշ հիչ պիր իշարէթ հօգտուր : Լաքին պու խուսուս իւ-գէրինէ պիր ա՛զիմ միճատէլէ պաշլատը , վէ իքի ետ իւչ եվզ սէնէ՝ ետհօտ ծնուտն գնյատէ սիւրտիւ . վէ Փարիզ շէհրինին ա՛զիմ մէտրէսէսի պիտէ պու միճատէլէյէ գաթրշմրշըտը : Պէն իքի եվզ նիրմի իքի Թարխնեսեատէ՝ Օքսֆօրտտա ճէմ՝ օլան սիննա-դոս՝ պու հօրթուլու իգթիզասըդ սայտը : Պու միճատէլէտէ Ֆրանչիսգան վէ Տօմինիգան տէսի-լէդ բուհպանըտը հէրարէթ ու զայրէթ իլէ գա-բաթիկիր օլուպ՝ պու Թա՛լիմի՛ Ֆրանչիսգանըտը Թէ-սահհուպ՝ վէ Տօմինիգանըտը բհտտա էտէրլէրիտի : Պէն տէօրթ եվզ օթուզ տօգուզ Թարխնեսեատ գա-տար՝ պիր փարչա այնն մէգամնըտա կէչմիշ տէյիլ-տի . լաքին պու Թարխնետէ՝ Պահէ շէհրինետէ ճէմ՝ օլան սիննադոտտա՝ ծնուն օթուզ պէթընճը ճէմի՛յէ-Թինետէ մուգարիր օլուպ՝ սոպէթի պիր հօրթու օլ-տու : Պու հօրթուտուն սագլամնատը խուսուսուն-տա գնտուն ու Ֆէրմանն սոտրը էտէն իլք Փափ՝ 1476 սէնէսինետէ տէօրտունճի Սիքստոս նամ Փափ օլուպ , Փափի մէգքիւբ՝ պու հօրթուլու Ֆարչա այնն սայտրադ սագլայանըտրըն ճհումէնինետ կիւնահ ա՛Ֆվէտը վա՛տ էյլէտի (ա) :

Օնուն պու վէճհինէ համաշ համաշ հայրնմատը-նրն սէպէպի՝ ծնա պուտճէ գարշը տուբանըտր օլ-

(ա) Պօսհայ՛ ճիլտ 2 , սահ , 537 :

տուղու օրմուշ տուր : Այլերչի հօգարբաա զևքը՝ օ-
լուհան սինագոս պու հօրթոլյու մուգարէր էյլեսի՝
վէ պիր փափրն հիւքմ ու ֆէրմանը ծնու նաֆըզ
գըլսը՝ վէ ծն ևքնճի տէհրտէն պէրու պա՛զը մա-
հալէրտէ կէօզէտիլմէտէ օլուն իսի իսէ տէ , ծնեէ-
տինճի տէհրէ գատար ուռմուի օրմուշ տէյիլիսի (ա):

Նօրթուլար պապրնտան իշտու բիսալէտէ պուն-
տան զևյատէ մուֆասալ պիր գարդ իլէ սէօյլէյէ-
ճէք նէրիմիզ օրմառըզընտան , ալէսսէվն պունւ գա-
տար իշարէթի էտէրիզ քի՝ պունտան ագահմ մէվճուտ
օրմուշ՝ վէ հալա մէվճուտ օլան հօրթուլարըն ճիւմ-
լէսի՝ պէշինճի կա ալէթընճը վէ ծնլարտան պիր չօ-
ղուն ծնտան սօնկրագի տէհրլէրտէ զուհր էթտիքլէրի
մուգարէր տիր :

(ա) Մէհէլ , ճիլտ 3 , սահ . 346 :

ՊԸՊ ԻՔԻՆԱՒ։

ՈՒՐՈՒԱՑՈՒՆ ԵՍԱՂ ՎՐԷ ՄԵՐԲԱՄ ՈՒ ՄԲՊՍՈՒԻՏՈՒ։

Լաւք Քրիսթիանըարըն պու խուսուսատա ա՛մէղ ու հարաքէթնեն նագլնեի թագաւիմ էթմէզտէն էվ-վէղ՝ պու խուսուսուն Ը՛հսի Ա՛ետիատէ նիճէ պուղունտուղունու պէյան էտէճէ յիզ ։

Խէլաս էտիճի Յիփէնաիմիզ իրատէթ իլէ օլան ուրուճու՝ նէ էմր նէ ատ եասագ էյլէտի ։ Ա՛ով-ախսին նօմօսունա զամի՛ օլունուպ՝ փարիսեցիներին ա՛զիմ տիգդաթ իլէ կէօզէթտիքլերի ուրուճլարը՝ քէնաիսի ի՛չմա՛լ էյլէտի (Մաթ. ճա. 18, 19). վէ պու միսիլլու այինէլերի՝ քէնաէնին տինի դասիլ-ա՛թընա մուդայիր պիլէ կէօսթէրտի ։ Մաթ. Ր. 14—18 ։ Մարկ. Բ. 15—22 ։ Ղուկ. Է. 33—39 ։ Վէ օ՝ հէր նէ գատար հիւմնիւ իրա-տէթ ուրուճլարընը նէ էմր նէ ատ եասագ էթմէտի իսէ տէ, ուրուճուն հագդընտա՝ պա՛ղը սուրէթ-լէրտէ միւնասի՛պ՝ վէ պա՛ղը հալէրտէ ֆայտալը տըր կիպի սէօյլէմիշ տիր ։ Մաթ. Ր. 15, վէ ճէ. 21 ։ Պիր աղըր վէ ա՛զիմ մասլահաթտէն էվվէլ՝ քէնաիսի տահի ուրուճ գուդմուշ իտի (Մաթ. Ր. 2). լաքին պու ճիւմլէ իլէ քէնաի շայիրալէ-րինէ՝ պու միսիլլու այինէլերին ատէմլէրէ կէօրիւն-մէք մէրամը իլէ վէ միւրայլըգ իլէ կէօզէտիլմէ-սինտէն սագընմադըգ նասիհաթ ու թէնպիհ էյլէտի ։ Մաթ. Ը. 16—18 ։ Լաքին պու տիգդաթի օ-

լունմալը տըր քի՝ Քրիստոս Յիսուսիմիզ՝ ո՞ր տե՞ղ լուղեթի իւէ հէր պիր դա՛ամանն կէրի տուրմագ՝ վէ տէյիլ դա՛ամ տէյիշտիրմէք՝ եա՛նի ո՞ր տե՞ղ վէ պէյէ՛լ փէրհէզ անկլաթմադա մէրամ էյլէմի ։

Ըռաքիալա՛ըրն տախի թա՛լիմաթը վէ պու խուսուստա ա՛մէլ ու հարաքէթի այնի պուննուն կիպի իտի ։ Օնլար ուրուձու՝ նէ էմր նէ տէ նէհի էթտիլէր ։ Քէնտիլէրի պա՛զը ա՛զըր մասլահաթլար վա՛դա՛սը իչուն պիրլիքտէ ուրուձ դուրտուլար ։ Թորթ. ք գ. 2 , 3 , վէ ք գ. 23 ։ Պու սուրէթտէ՝ Ա՛հմի Ա՛էհիանին պու պապտէ կէօսթէրտիյի բէյ պու տուր . եա՛նի՝ ո՞ր տե՞ղ պէր ջէնաապկ դօրդ վէ բո՞հ իլէ կէօզէլլէյէ՛ Լաոգիքիա էյի վէ ֆայսա՛լը՛ զըր . լա՛էյնի հի՛չ պէր եէրդէ էմր օլը՝նմադըդ վէ ֆայրդէ այնի պէյէ՛ կէօսթէրմէյէ՛ զէր . էլը՛ նէ չէնան՝ վէ հաֆլետտա եա այտա էհտօտ աէնէկէ գա՛չ դէրբէ ո՞ր տե՞ղ զո՛նմագ լազըմ կէլմէյինի հէր դէօյն ենիկթըլա՛՝ (Լուկաս ա՛չլիյէ) Լէրդ օլը՝նմո՛ւշ պո՛ր ։

Պիր զէման ասլա դա՛ամ ալմամագ՝ կիւնահ ա՛ֆվ ըզը վէ լուգ՛ ու ինայէթ թահսիլի իչուն ալշագ՛լանմագ վէ տուա՝ սունմագ իլէ պէրապէր իճրա օ՛լունտուղու թագտիրտէ՝ հէմ ֆայտալը՛ հէմ տէ Ըլլահըն՝ Ռէհմէթնա մուվաֆֆըգ տըր ։ Պա՛զը պա՛զը՝ պիր կիւնէ պու միսիլլիւ ուրուձ իլէ կէչէրմէք՝ եա՛նի ա՛զ ու ֆէգիր ալլահանի չէյլէր իլէ մուէսէր օլմադա տահա էյի հազըրլանմագ՝ վէ նիւրէք կիւնահ իչուն գասավիէթի իլէ տօլմագ՝ վէ քիչի քէնտինի ալշագլաթմատա վագթը տահա՛ էյի գուլլանա պիլմէք իլէ Ը՛զիզ Վէհհաապտարը օգուտմագտա՝ բուհանի չէյլէր թէֆէքքիւրլէնտէ վէ խիւլասանէ մախսուս տուա՛լէրտէ կէչէրմէք իչուն ասլա դա՛ամ ալմամագ՝ մագպուլ վէ ճանա ֆայտալը

պիր իպատէթ տիր ։ Ե՛ղիզ Ֆիլիպպար միւճէ-
պիճէ ուրուճ թէսմիյէ օլունան պու՛ս տուր ։ վէ
օրատա էյի պիր շէյ կիպի զիքր օլունան ուրուճ
պու՛ վէ հա՛լընդզ պու՛ս տուր ։

Իլք Ֆրիլիթիանարըն պու պապատ ա՛մէ ու հա-
րաքէթլէրի՝ կէօրիւնիւր քի՝ իշտու թադտիմ օլու-
նան զիւճիմ փէք մուվաֆֆըգ իտի ։ Օնզարտան
պիր չօղու՝ պա՛զը պա՛զը մախֆիճէ քէնտի իպա-
տէթլէրինէ ուրուճու էյտվէ հէրէքէրտի ։ լաքին
պու՛ հէր քէսին քէնտի հիւնիւ բիզատընա հավա-
լէ օլունուպ՝ նէ գառար ուրուճ հէճճէյի քէնտի
բէյինէ պրաղըմը շղալը (ա) ։ Լաքին էյէրդի պա՛զը
մէրթէպէ սատէճէ ուրուճ տախի դուխուլուր իտի
իսէ տէ ։ Ֆիլիսէ Հայրապետլէրինէն իլք տէհր-
լէրին Հայրապետլէրի՝ պունուն հագդընտա փէք ազ
սէօյլէրլէր ։ Իլք տէհրտէ հազդըլան "Հերմասըն Հօ-
պանը" նամ քիթապ օնուն հագդընտա հագարէթ
իլէ սէօյլէր ։ վէ օնուն սէօզլէրի պունդա՛ր տրը ։
"Ֆազիլէթի հօլունտա թէնճէ դա՛մ ալմամազըտա
հիչ պիր շէյ օլմազ ։ հիչ պիր շէյ գազանըլմազ ։
Լաքին տահա էյիսի պու՛ս տուր ։ քի ուրուճուն՝ ֆէ-
նալըգ էճմէճէք՝ նիւրէյիտէ քէօթիւ խրրս սազ-
լա՛մամազտա իպարէթ օլունն" (բ) ։ Ասկինքերան
տախի տէր քի ։ "Թասաւվէթ էտէրիմ քի ։ պու-
նու" նա՛նի ուրուճու՝ "ո ֆազիլէճէլէրին էն էտնա
մէրթէպէսինտէ իքէն՝ խէլտսէ քրիսայէթ էտէր զանն
էտէրսինիզ ։ տահա աղըր դըյմէթտէ օլան շէ յէրի՝
նանի մուհապէթի ։ ալշագ կէօնիւլլիւյիս վէ մեր-
համէթի իսէ իհմա՛լ էտէրսինիզ" (գ) ։

(ա) Ասհայր Ֆիլիս ։ Պատ ։ Ճիլտ 1 ։ սահ ։ 106 ։ (բ) Հերմ ։ Ճօպ ։ 53 ։ Թէնպիհ 5 ։ (գ) Ասկ ։ Ա՛ղ 47 Պապ ։ իւղ ։ սահ ։ 425 ։

Կէօրիւնիւր քի՝ ուրուձլար Վիլհէյէ ահէսթէ ահէսթէ վէ ազար ազար իտխալ օլունտու : Նիւզ ալթմըշ տէօրթ՝ եասօա 167 թարիխինտէ վէֆաթ էտէն Յուսուֆնոս վլայ Նփհոստա վաֆթիխտէ ուրուձ գուլթարըրըլը տէր : Իբի նիւզ իբի սէնէ-սինտէ շէհիտ օլան Նրանոս Էպիսկոպոսին վազթըն-տա պա՛զը մահալլէրտէ Պաասքտէն էվվէլ ուրուձ գուլթմայը ա՛տէթ էթմիշլէրիտի . վէ Կղեմէս Ը-ղեկասդրացի՝ հաֆթա ուրուձլարը խուսուսունտա սէօյլէր : Լաքին ուրուճուն՝ ունմուի պիր ա՛տէթ օլմատըդը պունտան աշխնար ալը քի , 200 իլէ 220 սէնէսինին մապէյնտէ պիր քիթապ եազան Տերտուղիանոս՝ ուղղափառ Վիլհէնին ուրուձա փէք ազ տիգգաթ վէրտիյինտէն շիտաէթ իլէ թէշէբքիլ էտէյօր (ա) : Խուշունճիւ տէհրտէ պիր ջոգ քի-թապլար եազան Որոգինէս՝ պու պապտէ հալընըդ պիր տէֆա՝ եա՛նի Լէոնիկէր Վիթապընին իւգէ-բինէ օնուշտու վազընտա՝ սէօյլէյօր , վէ պու պապ-տէ՝ հէր խուսուստա առաքելական դիւրիմլէր իզ-հար էտէյօր : Նպիփանիոսուն թէլիֆթանէլէրինտէն կէօրիւնիւր քի (բ) , տէօրթնճիւ տէհրին սօնունդ-տա չարշանապա վէ ճումա՝ կիւնլէրինտէ՝ վէ Պասքտէն իլէրի գըրդ կիւն ուրուճ գուլթուլուրտու . վէ պու Էպիսկոպոս իշարէթ էտէյօր քի , պունդար-տան զպրի ուրուճ եօղուտու : Լաքին պու տախի տիգգաթ օլունմազը տըր քի , իշպու թարիխտէ՝ եա՛նի տէօրթնճիւ տէհրտէ պիրլէ՝ պու պապտէ Վիլհէ-նունմունէն իթիբաղտէ տէյիլմի : Էէր պիր Վիլհէ-սինին քէնտիսինէ մախսուս պիր եօլա կէօրէ ա՛մէլ է-տէրմի (գ) : Վէ էյէրչի օնա՝ Կըրգ կ՚ենէլէ-ի թա-

(ա) Տերտուղ . ուրուճլար հագդընտա : (բ) Իման հագդընտա թալիմ քրիստոնէ պա՛պ : (գ) Սիկէլ Շիլտ 2 . տաշ . 75 , 76 :

պէրէ ելլէ Ըհօմիչէ օլա՜նպո՜ խոչ պէ ։ Քրիսթոփոսեան պո՜ գապաթ ոճնէրա՜ կառնի պո՜ պէհրեմէ պէլէ հէլ պէր վէճհելէ օլմապար ո՜ղո՜ն պէյնէլմէ ։ Հէր-քէս՝ կիւնիւն պիր միդաար զէմանընտա եափօսա սա-պահտան ախշամա գատար գա՛տմ ալմըյարագ՝ խո-թէոիյի միգտարի կիւնէր ուրուճ դուխարբար ։ վէ ազ չօգ էթտէն տախի՛ փէրհիզ օլընուրուտու (ա) ։

Պու պապտէ մախսուսէն իդթիզալը օլան՝ հալէա իշարէթի էթմիշ օլտուդումուզ խուսուսու՛ տուր ։ քի իլը Քրիսթիանըարըն պէյնիտէ ճիւմլէ ու-րուճ պո՜ւխո՜ն պո՜ւխո՜նա հէր փէյնի հէ՜ոռնո՜ խ-բապէրնէ ՏերպոՏո՜ խոչ ։ Քէլիսէ՝ հիչ քիմսէյի ուրուճ դուխմադա ճէպր էթմէզ խոչ ։ Պու ա՛-տէթի հէր նէ գատար մէվճուտ խոչ խէ տէ ։ սիւ-քիւթ իլէ խոխալ օլընուտը՝ հէր քէսին բէյնինէ պրաղըմըշ ղըտար (բ) ։ Ույսքի Քրիսթիանըարըն էն ա-յէսէվլի կէօղէթտիքլէրի ուրուճ՝ Պէօյիւք ուրուճ տէնիլէն ուրուճ խոչ ։ վէ պու ճիւմլէ իլէ Տերտու-ղիանոս վէ Ասկենբանըն զէմանընտա՝ էքսէրի հէր քէսին հիւմնիւ իրատէթինէ հէվալէ օլընմուշու-տու ։ Ասկենբան պա՜ղը մահալլէրտէ՝ մէսէլա օ-նուճճու վէ նիրմիկքիճճի վա՜զըրընտա մուփտա-սալ պիր գարղ իլէ ուրուճ պապընտա պու վէճճ-իլէ սէօյլէր ։ (գ) Տերտուղիանոս տէր քի ՝ Պա-սիքտէն իլէրի օլան ճուման՝ վէ ճուման էրթէսի կիւն-լէրինէն մա՛տա օնուն զէմանընտա Քրիսթիան-լար պէօյիւք ուրուճտա հէ՜ոռնո՜ երապէրլէրինոթէ պո՜ւխո՜ւգլըը կո՜նլէրպո՜ղո՜ զայրի ուրուճ գուխ-մադըսար (դ) ։ Ասկրատէս նամ Քրիսթոս միէրիսի

(ա) Ալէքսանդրոս Ալիս ։ Թտար ։ Ճիլտ պ ։ գըսմ 2 ։ սահ ։ 646 — 647 ։ (բ) Միկել Ճիլտ 2 ։ սահ ։ 76 ։ (գ) Ասկ ։ Ալ՛ագ 22 de Jra Ճ ։ 1 ։ ս ։ 277 ։ վէ վա՛գ 10 Ծիպրիան ։ իւզ ։ ս ։ 91 ։ (դ) Տերտուղ ։ ուրուճ հագգընտա ։ Պաշ 2 վէ 13 ։

տախի պուննուն կիպի զեւեւմիէը թագտիմ էտէր ։ Հէմ պուննուն օյտուղու ասիրլէրտէ եանի պէշենճի եւ ալթընճը տէհրլէրտէ եազան Փրուտէնթիոս՝ Ընդաքտալը Վ. իդթօր Փրօսփէր վէ Օգոստինոս կիպի միւէլիֆլէը տախի պուռ մինակ իւզրէ եազարլար ։ Օնլարըն րէյլէրի իչուն՝ թէլիֆաթլէրինէ մուրաճաաթ օլունա (ա) ։

Լաքին պուռ՝ էյէրչի իպթիտա հիւանիւ իրատէթէ մէրպուդ պիր ա՛մէլ իտի իսէ տէ ։ ասնկրատան պիր փարչ օլմադա թային օլունտուս ։ Լաքին 501 սէնէնէտէ Օրլէանս շէհրինտէ ճէմ օլան էքինճի էյլէթի սինադոսունուն էքինճի գանունուս ա՛գա օլանա՝ գատար՝ պուռ միսլլիս պիր գանուն պաղլանմըշ տէյիլտի ։ Թոլէտո սինադոսու պէօյիւք ուրուճտա էթի եէյէն հէր պիր քիմսէյի միւթէհիմ թագրիր էտէր ։ վէ ախէնճէն փէհրսէ՝ ուրուճ սամսուն վէ պիր խայըր ամէ սայըլմադա պաշլանտը ։ վէ թային օլունմուշ վագըթլարտա ուրուճուս պօզմադ՝ պուռ գատաճաթը իշէյէնի ա՛փօրօզ՝ եանի Ռէկիսէէն բէտա օլունմադ թէքռիրինէ իլգա էտէրիտի (բ) ։

Պու խուսուստա միւէյազայէ վաճիպ պիր շէյ տախի պուռ տուր քի ։ ուրուճ տէմիքտէն մէրամ՝ հէ՛ր կէճէ պա՛ճադան կէրի պուռմադ՝ եանի պէյնէ փէրհէզ իլլա ո՛ւմո՛ճ դուլմադ իտի ։ Սատէճէ պիր գա՛ամ տէյիշտիմիզ ուրուճ սայըլմազտըր ։ Լաքին ուրուճ դուլմուլան կիշինտէ սապահտան ախշամա գատար հիչ պիր շէյ եէնմէզիտի (գ) ։ Էյէրչի Տէրտուղիանոս վէ ախէր քիմսէյէը միսլլիս պա՛զլարը ուրուճ սապահտան ախշամա՝ գատար դուլմուլմադ վաճիպ տիր տէյիւ իտտիա էտէրլէրիտի

(ա) Taylor. Duct. Dub. p. 62։ (բ) Մինճ. ճիլտ 2 ։ սահ ։ 74 ։
(գ) Պինհամ. թէվ ։ քիթապ 21 ։ պապ 1 ։ փասլ 16 ։

իսէ տէ , տէօրտնճիւ տէհրտէ եաղան Ֆպիփանիո-
սուն (ա) վէ փրուտէնթիոսուն (բ) թիլնփաթլէը-
տէն կէօրիւնելը քի , ալեսսէվի իքինճիյէ գաւար
դուԹուլուրուտու : Ա՛ուԹէգաւէմին՝ եա՛նի էքի
զէման աւէմլէրինին իւտիւտէ ուրուշ լուզէթինին
ասըլ մա՛նասը՝ հիչ ասլա գա՛տմ էէմէմէք իսի : Ա՛է
Պաասէքտէն էվվել ուրուշճուն պու միւսվալ իւզրէ
դուԹուլուսուդու Ըմբրոսիոս (գ)՝ Ասկենթան (դ) վէ
Խարսէդ (ե) միսիլլիւ՝ վէ ասկէր միւէլլիֆլէրինին թէվլի-
ֆաթլէրինտէն աշկեքիա ը տըը : Ա՛է Ֆաթոլիք միւ-
էլլիֆլէրինտէն Պէլլարմինոս նամ միւէլլիֆին խոպաթ
էյլէտիյի վէճհ իւզրէ պու սահիհ սիր քի (զ) ,
ծնկքիճճի տէհրէ գաւար Ֆաթոլիք Ռիվիսէսինտէ
պու ա՛տէթ ճարի իսի : Ա՛աքին ուրուշ դուԹման-
լար՝ սապահտան ախշամա գաւար ուրուշ դուԹ-
տուդուման սօնկրա՝ իսԹէհքլէրի դա՛ամը՝ էթ օլ-
սուն ախէր նէվ դա՛տմ օլսուն՝ Ռէրլէրիտի (է) :

Ա՛ուրուշճուն ա՛սըլ մա՛նասը պու իսի , վէ պու
պապտէ ա՛մլ ու հարաքէթ պու միսվալ իւզրէ
օլսունուրուտու : Օ՛նտան սօնկրա՝ իՀԹիմալ քի
իւշհիւնճիւ տէհրտէ՝ ուրուշ վազԹըտտա սաատէկ
էքմէք իլէ Թուզ վէ սուտան զայրի պիր շէյ կէ-
մէմէք աւէԹի իսԹալ օլսունուտու : Ա՛աքին իշտու
աղըր ա՛տէթ՝ նաւաշ նաւաշ կէվշէտի . վէ ծնպի-
րինճի տէհրտէ վէ պէկքի օնտան տահա՛ սօնկրա՝ էթ՝
նիւմունէթա՝ փէյնիր վէ շարապտան (ը) մա՛տա Հէր
տիւրլիւ դա՛տմին նէհնիմէսինէ բուսսաթ վէրիլտի :
Պու միսվալ իւզրէ կէօրիւնիւը քի փէրհիզ նա-

(ա) Ֆպիփ . Տիոտատ չէհր : (բ) Փրուտէնթիոս իլահի 6 վէ 8 :
(գ) Ըմպրոս . ուրուշ . պապ 10 : (դ) Ասկ . վա՛զ . 4 Ֆննդ .
իւղ : (ե) Խարսէդ վա՛զ . 1 ուրուշ . իւղ : (զ) Պէլլար . խայր
ամէլէր . քիթապ 2 . պապ 2 : (է) Պինիհամ քիթապ 21 . պապ 1 ,
ֆասլ 17 : (ը) Միհէ . Տիլո 2 . ս . 76 :

խօսո սատեձէ պազը կէօնա գա՝ամիէրտէն սազբն-
մազ ուսուլու պազը սէմիէրէրին Վիլհէսէնէ Վրիս-
տոս Էֆէնտիմիզտէն պին եիւզ սէնէ միգտարի զէ-
ման կէշտիքտէն սօնկրա խոխազ օլունտուս ։

Ուրուճ իւզէրինէ իշլու ալէսահվի շէյխէրի իշա-
րէթի էթտիքտէն սօնկրա , հէր պիր ուրուճ իւզէ-
րինէ պաշգա պաշգա սէօյլէմէյէ իգթիզասըզ կէօ-
րիւնիւր ։ Պասիք ուրուճու հազգընտա Հալէա սէօյ-
լէմիշլ . 17 վէ 18 սահիֆէլէրէ պա՛զ ։ Վրիստոս
Էֆէնտիմիզին մէվլուտունտան էվվէլ տախի ուրուճ
դուԹուլուրուտու ։ Զարշամպա վէ ճումա՝ կիւն-
լէրինէ դուԹուլան հաֆԹա ուրուճլարը՝ իլէրիքի
Եհտուտիլէր օլ կիւնէ Էֆէնտիմիզին ա՝էյհինէ
իԹԹիֆագ էթտիքլէրի՝ վէ սօնկրաքինէ օնու խա-
Էա ջըզարտըգլարը իշիւն դուԹուլուրուտու ։ Վէ
պու ուրուճլար կէօրիւնիւր քի՝ էսքի զէմանէ պաշ-
լամը շաբ ։ Էրթէսի տէհրէ Տիրուզիւնտա վէ Կը-
զիմէս Ըղկաանդրացի վէ իւչիւնճիս տէհրին սօնու
մէհլէրինէ շէհիա Վ ԼգԹորինոս պունլարը զիքր
էտէրլէր ։ Լաքին օնլար՝ էյիրչի էսքի զէմանէ
դուԹուլուր իտի իսէլէր տէ , հէր քէսին հիւմմէ
բիզասընա հէվալէ օլունմուշտուրտուր , վէ նօգսըրտա
զիքր օլունտուղու կիպի՝ Էրթուղրլ պաապ հիչ պիր
շէյ նէմէմէյիլէ դուԹուլուրլարտուր ։

Իշլու պապտէ խիԹամ զբմընտա՝ ճիւմլէ ու-
րուճլարըն պօրճ ու փարզ օլմալէրի նա օլմամալէրի
հազգընտա իշլու ալէսահվի իշարէթի Թադսիմ է-
տէրիզ քի , պուրատա իշարէթ օլունմայան ուրուճ-
լարըն հիչ պիրի՝ վէ ֆիլ հազիգէ պագիլէրին ճիւմ-
լէսի տախի՝ ալԹընճը տէհրատէն էվվէլ Վրիսթոս նու-
փուզու իլէ՝ փարզ վէ պօրճ օլմազա Թա՝յին օլուն-
մատը ։ Պու միսիլլիս շէյխէրին Թա՝յին օլունմատը՝
իշլու Թարիխտէն սօնկրա վազի օլտու ։

ՊԸՊ ԻՒՂԻՒՆԱՒԻ ։

Ը՝ՕՒՕՂԼԻՐԻՒ ՎԱՒ ՄԻՒԼՒՔՒԼԻՐԻՒ ԻՊՊԸ-

ՏԼԹԻՒՆ ՕՁԻՒՀՈՒՐՈՒՆ ։

Իւր իւչ տէհրին Կրիսթիանպարը՝ քէնտի ինա-
տէթլէրինտէ մանսուդա ինատէթէ պէնկզէր հէր
պիր շէյտէն ահզադաթի ա՛զիմ իլէ իհթիրա՛զ կ-
տէրլէրիտի (ա) ։ Օնլար քէնտի ինատէթլէրինի՝
եա՛ղմրղ Ղւրահա՝ թագտիմ էտէրլէրիտի ։ Վէ Ը՝-
զիզլէրէ հէմ մէլէքլէրէ ինատէթ էթմէք ա՛տէթի՝
տէօրտիւնճիւ վէ պէշինճի տէհրէ գատար ալէստէմի
օղմուշ տէյիլիտի (բ) ։ Օնուն իհտասընա սէպէպ
օլմաճագ սա՛ղը ուզագ նիշանլէրի վէ իզլէրի պիրէ
պու թագրիհտէն էվվէլ կէօրիւնմիւշլէրիտի ։ լաքին
օլ վագթէ գատար ուզմուշ օղմուշ տէյիլիտի ։

Պուննա տօղրու տօղրույա տէվիլ օլան գուվվէթլի
տէպէպլէրի՝ մէշհուր միւէլլիֆլէրին պիրի պէս մին-
վալ իւզէրէ սայար (գ) ՝ քի պիգ ծնլարը պուբատա
սատէճէ թագտիմ էտէրիզ ։

ա ։ Շէհիթլէթ հալինէ հատրէնէ պէյտէ իլնիթապ
ժէ լէյտգամի վէրմէտ ՝ վէ լէհիթլէրին տիւբ ։ ինշ-
տէլէր հագգընտա շէքճա՛ղլընը գայիբլ ճագտոու-
քնատնտագ ։ Իպղիտաա Որոգինէս՝ Կատսկղ Կեսա-
բացի՝ Կրիգոր Նիւսացի (դ)՝ Կրիգոր Նազիանզի

(ա) Ոիկէլ ճիլտ 2 ։ ս ։ 263 ։ (բ) Նիսլէր ճիլտ ա ։ Պաղ 5 ։
Քաղ 97 ։ (գ) Սիկէլ ճիլտ 2 ։ ս ։ 262—265 ։ (դ) Իատսեղ վաղ
19 ։ Կրզդ չէհիտլէր ։ Քաղ 8 ։

(ա)՝ վէ ՈսկՀբերան միսիլիս Հայրապետէր վէ սայրիէրի՛ վաղարշապատ չէՀիտէրի հատուէն թէՀա-վուզ մէտՀ էթմէյէ վէ ծնողարըն չէՀիա՛սթիրը դա-լապ էթմէյէ պաշտօնեար ՝ վէ պու միւնվալ իւզրէ՝ մնախսէդուն իպատէթ օլունմասը ատէթինէ պայէթ ա՛ղիմ նարտըմ էյլէտիկը ։ Վ է պու՝ էյերչն եվ-վէլտէն ասլան մա՛լիւմ օլմուշ չէյլէրտէն տէյիլ իսի իսէ տէ ՝ պու վէՀՀ՛իյէ օծունն պաշտանմասընա ծն-լա՛ր տախի պիր ա՛ղիմ վէսիյէ օլմալարը իլէ՝ դա-պիա՛թը իլէ հայրլըզ ումուտի օլսուս ։

բ ։ Շ՛էֆկաթլէրէն Հէզարլարը է՛-ղերինէ էրլէսէ-լէր պիտա օլո՛նմանըն՝ վէ ատՀիհան էսխօտ լուՀ-մինէն ծնլարըն վո՛-ճէ՛-ոլէրինէն էսէրլէրի ծնլարըն է-նինէ պո՛-լո՛-նմանըն՝ վէ ծնլարա՛ դո՛-ճէ՛-պըն ելէ-էրէյէ գո՛-վէրէլ վէրիլմինէն էէյֆէյէրի ։ Իշարու քէյֆիյէթի՝ վէ խալըն ատասրնատա չէՀիտէրին վէ ա՛ղիզէրին քէնատ խիմէրինէ վադի օլան մահալ-էրատ բուՀանիճէ Հազըր պուլունմալարը Հադդըն-տա գուվվէթի պուլմուշ օլան պադըլ էթիգատ՝ պու միսիլիս իպատէթին ատապէթ օլունմասընա ա՛-ղիմ նարտըմ էթմիշ օլմալը տըրըպար ։

գ ։ Օլ Հաստոքեն ըՀճավո՛-ղ ուճքո՛-գ է՛ր՝ ուէրլ վէ վէնէտ ըՀյաղէրնատէն Հապղ էսէրէտուն ՝ վէ ՀէրուէՀ ուն՛-նէտ էՀմիյէ վէ ըտահիպէյէ ուըՀտարըղ է-ուէրէտուն ՝ վէ ֆաղէլէրինէ ՀուէյԼ ՀատգոՀ էսէրէ՝ պէրէ-նինէ ՀէրԼիպէտուն էտնա վէ օպէրինէնէրինէ պահա՛ ա՛-Հա ատյարըտը ՝ ուէ պու ա՛լէտուզնը ինատան ա՛պէ-նա էՀՀո՛-ճ վէ էօմրնա ո՛-մո՛-մ ղատրիգէրինէտ է-ուէն ուէսա էտ՛-Ծ՛ղ ՀատուՀա՛նընատ էտուն ։ Իշարու դարիգատ սիւնիւք Համիյ՝ պու ուսուղ միւՀէպինէ Հօմիւր սիւրմէքատ քէնատիէրինի պագի ատէմ-

(ա) Պրիտո՛ր Ղազիանցի Ա՛ղէղ Թէոդոր ։ իւղ ։ վաղ ։

լերտէն ֆէրդ էտէն քիմնէլէր՝ շէհիտլեր նազարը իլէ պագըլըպ՝ ծնըրտա՝ տախի հէման ծ ֆզզէթ ու բաղպէթ վէրիլերիտի :

ը · Փո–ըփէրէսնէլէր ի՛նիճտաթը օլան նէֆլըճահ–լարա վէ էվլէտլարա ի՛զնէրի ա– բաղպէրի վէրմէ– էրէէ օլաո–ղը–՝ վէ հըճքը ա– հէմայէրի էպճէ իլէ լահլար վար պէյթ– ինանըզէլարը : Տէօրտիւճիւ տէհրին օրթասը էմնասընտա չօդ փուֆփէրէսթէրը Ֆրիսթիանըզը գապուլ էթմիշլեր իտի : Օնըտր շէհիտլերէ վէ ա՛զիզլերէ տիճճէ ֆզզէթ ու բաղպէթ ամէլինտէ քէնտիլերին էսթի տէն զէւ ֆիլերինէ պէնզ–զէր պիր շէյ պուլտուդլարընա սէվինէրէք՝ տէր ա՛– դապ քէնտիլերին մուդաահէմա հըքը ու հիմայէթճի իլլահլար վէ քիւճիւք իլահիյէթլեր պապընտա օլան ֆէթթիդաալերինի մարտիրօլարա համի շէհիտլերէ վէ ա՛զիզլերէ ինթիգալ էյլէտիլեր : Ֆայրապտէրտէն պիր չօդու իշտու հավէսի բէտտա էտճէրլերի նէ– րինէ օնա բիզա՛ կէօսթէրտիլերի՝ հալա հօգարը– տա զնքր օլունմուշ տուր : Պա՛գ 31 վէ 32 սա– հիֆէլերէ : փուֆփէրէսթէրին հէր պիր էյալէթի վէ հէր պիր շէհրի՝ քէնտինէ մախսուս պիր հըքը ու հիմայէթ էտճի իլլահա նիճէ մնզիք իտի իսէ , օնունն կիպի՝ (Ֆէոդորէտոսուն սէօյլէտիյինէ կէօրէ (ա)՝ շէհիտլեր վէ ա՛զիզլեր հըքը ու հիմայէթ է– տճի իլլահլար օլունմուշտուր :

է · Իլլո– ա՛ֆէրէ՝ էպրիթա ալէքնճը պէհրթէ պալայըզ՝ ոճնէրա սէֆէկնճէ պէհրթէ ասապէրի օլո– նան ո–ըբէրէլերէ ի՛պապէրի էրնէէ ո–ասո–լէ պախի պա՛զը ֆէրրէպ էտրթըզ էյլէտէ : Ը՛զիզլերին սուբ– լերէլերինէ պիր քէրրէ իպատէթ օլունտուդտան սոնկրա՝ օնլարըն քէնտիլերի իպատէթ լայըզ զաթ– լար սայըլաճաղընա շևսպհ հօգ տուր :

(ա) Սիհէ. ֆիլ 2 · ս · 266 :

Թէվարիխաէն իսպաթ օլտուզու միսիլլիւ (ա)՝ իշպու նէվ ինպաաէթի իլք իտխալ էտէնլէր Թուտմա՛ր օլմուշ տուր • վէ ծնլար ճիւմլէ ա՛զիզլէր ուրուճուներ՝ Լաթինլէրտէն պիր գաչ ևիւպ ակնե էվվիլ կէօզէպիէլէրիտի : Լաքին պու ատէթ եաման եամաշ իշթիհար պուլտուս իսե տէ՝ վագըթ պէ վագըթ ծնա գարշը տուրմայանլար տախի օլմասը : Ապանէօլ մէմլէքէթիտէ վագի Պաբքէլօնա նամ շէհրիտէն օլան տիւտա՛ր Վ՛ինիւանթիոս պուտունն կիսի քիմսէլէրին պիրի իտի : Վէօթիւ ատէթլէրի գարշը եազտըղը պիր քիթապընա՝ շէհիտլէրի վէ ծնլարըն քէմիքլէրինէ վէ պագի էսէրլէրինէ իպատէթ էտինլէր՝ քիւչ իպատէթ էտինլէր վէ փութփութլէսինլէր տէր (բ) • վէ ծնլարը՝ սէֆիլ քիւչ վէ քէմիքլէրէ պուս միսիլլիւ թա՛զիմ ու իզզէթ վէ իպատէթ էթմէ՛լէրի վէ ծնլարը ալթունա վէ կիւմիւշ վէ ա՛զիմ գըյմէթլի էսվապլար իլէ դոլդատըղլարը իչինն զէվքլէնիր (գ) :

Պէչինճի ատ՛էրին իսպիթասընտան ա՛զիզլէր էկ՛՚տուա՝ սունուլմասը թէրք օլունտու • չիւնքի պու՝ ծնլարըն էրմիշ իտ՛իյի ճէհլիլ հալե միւնասիպէթսիզ պիր շէյ սայըլմըյըրլար : Վ՛է ծնլարա ա՛զիմ գուտրէթ վէ ճէհլ սահիպի զաթ՛լար նազարը իլէ պագըլըրլար : Էվվէլտէն մա՛լիւմ օլմայան շէհիտլէր՝ տէնիր քի՝ քէնտիլէրինի բուլայտըտա աշքնա ը էյլեմ՛իլէր՝ վէ սայըլմասը տա կէօմիւլմիշ իտ՛իքլէրի մահալլէրի տիւշէրտէ կէօսթէրտիլէր (դ) : Շ՛իմդի Քրիսթիանըզատան՝ տուա՛լարընը Ալլահ՝ ա՛յդ էթմէսէի փէք նատիր մադլուպ օլունտուրտու (ե) • վէ

(ա) Ա՛ֆտոռ• Պաս 90 : (բ) Ա՛կրտն • մէրթուպ 109 Բիփոբ : (գ) Ա՛ռնտն • Վ՛ինիւսթ • փասլ 4 : (դ) Ա՛մբռոս • մէրթուպ • 22 պիրսաէրէ : (ե) Ա՛մբռոսիասթէր Բօմալը, տ • 22 • իւզէրինէ :

ձարի օլան առէթ՝ ա՛զիզէրին պիրինէ քէնտի չէփա՛ սէթը իչուն տուա՛ էթմէքտէն իպարէթ իտի։ Վէ չէ հիսէրին վէփաթը թարիխինտէն զէման կէչտիքճէ՝ ծնլարա օլունան թէքրիմ ու թա՛զիմ տափի արթմագ տա իտի։ Վէ ծնլարըն իպատէթ օլունմասը պիր քէրէ առէթ օլտուգտան սօնկրա՝ ծնլարա տուա՛ էտէն էլերին սայըսը զայէթ չօղալար։ Առէմլեր՝ հէր քէս քէնտինէ մախսուս պիր հիմայէթճի ա՛զիզ սէչէրէիմ՝ վէ պու ա՛զիզլերին իսմինէ քիլիսէլեր վագֆ էտերէրիմ։ Ա՛զիզլերէ իշպու իպատէթ էթմէք առէթի օլ տէրէճէ չօղալմըշ վէ օլ գատար հատառէն զիյատէ օլմուշտուտա՝ քի՝ էսքի զէմանլերտէ Խրիսթիանլարըն՝ առէմլ իպատէթ էտէյօրլար տէյին զէմմ էթմէ՛յէրի փութփէրէսթիզեր (ա)՝ հէման պու սիթէմ ու զէմմի Խրիսթիանլարըն իւզերինէ տէօնտէրմէյէ ուչրաման փուրսա՛թ պուլմուշլարտըր (բ)։

Տէօրթինճի տէհրին իսլիթիատսըզտան սօնռա նա գատար՝ Պիքր Աարիամա պագի ա՛զիզլերտէն փարգը իսդէթ ու իթիպար վէրիլմէյէի՝ Օլ զէմանլարտա՝ ծնուն սատէճ տայիմ պիքր գալմասը ինանը լըրտը (գ)։

Ա՛զիզլերէ իպատէթ սունմագ խուսուսու խէ՝ կէօրինէր քի՝ ծնու 397 թարիխինտէ վէֆաթ էտէն Ա՛մրոսիոս՝ իլը տէփա՛ մէտհ իլէ զիքր էյլէմիշ տիր (դ)։ Ծնուն վաքթընտան սօնկրա՝ մէէքլերէ վէրիմիշ իպատէթին չօգ նիշանէլէրի պուլունուր՝ լաքին պու ճիւմլէ իլէ ա՛զիզլերէ վէրիլէն իպատէթին նիշանէլէրինտէն չօգ ազ տըր։

(ա) Ա՛մրոս՝ Հեթանոս՝ գարշ՝ ը՝ 6։ (բ) Հոսիմոս՝ Պատմութեան Հռոմի՝ գարշ՝ ֆ՝ (գ) Պիսէր Ճըլտա՝ Պասպ 5՝ Ֆասլ 97։ (դ) Ա՛մրոս՝ տուլ գարշլեր՝ Պասպ 9։

ՊԱՊ ՏԻՕՐՏԻՆԱՒԻ։

ԹՒՈՂԹԻԼԻՔԻՆ ԻՊԵՏՏԻՆԹԻՆ ՕՐՈՒՆՈՒԹԻՒՆ։

ԸՍԻ։

Թաւվիրէրէ իպատէթի օլունմադ՝ 786 թարիխին՝ ան՝ Ալիա շէհրինտէ ՃԷՄ՝ օլմուշ ևէտիճէի ուա՝ մուսի ան՝էնիէն սինագոգատա՝ իլք մուգաբէր օլմուշ տուր։ Սուրէթ ու թաւվիրէր օնատա՞ էվվել պուլունուբտուտու, լաքին Քրիսթիանլարա թաւվիրէրէ Թա՛զիմ վէ իպատէթի պօրճ էտէն իլք պէօյիք սինագոգ պու՛ իսկ։ Իլք իւշ ան՝հրէրտէ հիշ պիր թաւրաֆտա սուրէթլէրէ իպատէթ օլունմադընըն ա՛սլա էսէրի պուլունմադ։ Վէ պու՝ փուԹփէրէսթիէրին Քրիսթիան միւէլլիֆլէրինէ գարշը կէթիրտիքլէրի պէհանէլէրտէն՝ հա՞նի օնլարըն Քրիսթիանլարըն հէյքէլլէրի ևօդ վէ Ալլահը խալգա կէօսթէրմէՃէք թաւվիրէրի պիլէ ևօդ ան՝յիւ էԹտիքլէրի շէքվալէրտէն՝ վէ Քրիսթիանլըղա զըտտուրան Ան՝հուտիլէրին պու պապտէ սիւքիւթ էթմէյէքլէրինտէն աշիքի՛ա տըր։ զիրա օնլար էյիր պու միսիլլու իպատէթին պիր էսէրինի կէօսթէրմէի, օնու սիւքիւթ իլէ կէշմէզլէրիտի։ ՀԷՄ սէօյլէմէյիրլիմիզ սապիթ էտէն պիր հա՛լ տախի պու՛ տուր քի՝ իլք իւշ ան՝հրէրին Հայրապետլերի՝ տինէ տայիր շէյէրին՝ սուրէթ ու թաւվիրէրինէ զայէթ զըտտ օլուպ ա՛զիմ իքրահիմդ կէօսթէրմիշլեր։ ՀԷՄ տախի օնլար՝ Քրիստոսուն վէ պա՛զը ֆէյլէսո՛ֆլարըն թաւվիրէրինի քէնտի իպատէթնանէլէրինէ գօյան

պա՛զը հերնաիկոսլարա՝ վէ ա՛լէհսուսուս Կնոսթիդ թա՛պիր օլուննուր հերնաիկոսլարա հէրարէթ իլէ գարշը՛ տուրուլար : Վէ իշպու կէրչէքլիկէ պիր խապաթ տախի պու՛ տուր քի , Կրիսթիանլըզըն դարտ ու զօվալըյը շը էնսաբնտա խարապ օլուննան քիլիսէլէրին էշնալարը պէչինտէ թասվիր ու սու՛րէթ ասլա զիքր օլուննայօր : Վէ իշպու սէօյլէմէյէ՝ Սիկէ վէ Պինկհամ նամ միւէլիֆլէրին (ա) թէլինֆանթլարընտա մուփասսալ պիր գարդ իլէ կէօսթէրմիյօր :

Օլ զամանլարըն Կրիսթիանլարը քէնտիլէրին պէգլէրինտէ վէ էվ էշնալարընտա՝ մէսէլա միւհիբ նիւզիքլէրինտէ պիր կէօյէրճին նա կէմի նա պիր քէման միսիլլու ա՛լէտ տայիր թէշպիհլէր զօմագտան Հազզ էտէրլէրիտի : լաքին պու՛ ճիւմլէ իլէ՝ քիլիսէլէրէ պուննա պէնկզէր պիր շէյ գօնմասընա քիւլլիյէն բուխասաթ նօղուտու : լաքին կէօրիւնիւբ քի , Տէրսու՛ղհանոս պու՛ թէշպիհլէրին զիքր օլուննան էշնալէրտէ սիրէ գուլանըլմասընը միւնասիպէթսիզ սայայօր (բ) : վէ թասվիր ու սու՛րէթէ պէկզէյէն հէր պիր շէյէ գարշը օլ տէրէճէ զըտա կէլմէյօր քի՝ "Տիւնյայէ պու՛ սու՛րէթի վէ փութ վէ հէր կէօնա թասվիր սանա՝ սանընը էօյրէտէն շէյ-գա՛ն տըր" տէր (գ) :

Իշպու սահէթ հադըլմաննըն իլը էտէրլէրի՝ տէօր-տիւնճիւ տէհրտէ քիլիսէլէրտէ՝ Ը՛զիզ Վիհթապ-լարտա՝ նագէլ օլուննան վուգուա՛թլէր թասվիրլէրինէ գօմագ օլտու : վէ իհթիմալ տըր քի՝ պու՛ ազար ազար իւշիւնճիւ տէհրին սօնուննտան տօղրու պաշ-

(ա) Սիկէ ճիլտ ա՛ . ս . 212 , 213 , վէ Պինկհամ . ճիլտ է . ս . 296 : (բ) Տէրսու՛ղ . հիճապ . իւզէր . Պապ 10 : (գ) Տէրսու՛ղ . փութվէրէսի իւզէր . Պապ 3 :

լանքը չ օլա ։ Պուռնու՝ Ե՛զիզ Քհեթապլարը օգու-
յա՛մայան ճահիլնէր իչնէն հաէրլէրիսի ։ վէ ծնլար-
տա՝ կէօնա կէօն վուղուա՛թիէրին վէ ախչապլէրին
բէամ ու թաալիրլէրի կէօրիւնիւբ իսի ։ մէսէլա Ե-
դամ իլէ Եւանըն եասագ օլմուշ մէյվէհէն ևէ-
տիքլէրի ։ Յոմսէվին քէնան գարբնատչլարբնատան ևէ-
սիր սաթըլտըղը ։ Դաւիթին Գողիաթ իլէ ճէնգլէշ-
տիյի ։ Սողոմունուն պէնա էյլէտիյի հէյքէլինի
թագտիս էյլէտիյի ։ Քրիստոսուն խաչ իւգերնտէ
ճան թէսլիմ էթտիյինի ։ վէ պուննուն էմնալի շէյ-
լէրի կէօսթէրրլէրիսի ։ Պիւն տօղուսու սէմթլէ-
բինտէ պու շէյլէրի իլք զնքը էտէն 394 սէնէսինտէ
վէֆաթ էտէն Գրիգոր Նիւսացի իսի (ա) ։ վէ պադը
սէմթլէբինտէ 409—431 սէնէսինտէ Ցօլա Դպիս-
կոպոսու Փաւլինոս իլք զնքը էտէն ոիր (բ) ։ Վէ
պու ա՛տէթտէն մէրամ՝ սաատճէ օգուտմամըշ օլան
քիմսէլէրէ՝ այնի շիմտի չօճուգլարա օգուտմաղա պա-
տիր օլմազտան էվվէլ բէամ ու թաալիրլէր վասի-
դասի իլէ օլմուշ վուղուտաթլար էօյրէտիլտիյի կի-
պի՝ քէթապլարտան թահսիլ էթմէյէ գատիր օլա՝
մատըղլէրի շէյլէրի էօյրէթմէք իսի ։ Իմտի մագ-
սուտ օլան սաատճէ պու օլուպ՝ պա՛զըլարը քիլի-
սէլէրտէ պիր կէօնա թաալիր ու սուրէթի պուլուն-
տուղունտա պիլէ փէնա սայմատա օլտուգլարընտան
սօնկրա՝ Քրիսթիանլարին սուրէթլէրէ իպատէթ ու
թա՛զիմ էթմէյէրի մէրամը իլէ օնլարը գուլլատտուգ-
լարը թահմին էթմէք՝ ա՛զլ ու իտրագտէն միւմքինի
մէրթէպէ ուզագ պիր շէյ տիր ։ Օնլար՝ պու մի-
սիլլու շէյին փէքիրտէն պիլէ կէչմէսինտէն զայէթ
ինբահ հաէրլէրիսի ։ վէ պու՝ ս՛ա՛իրլէրին Հայրա-

(ա) Գրիգոր · հէհա · վաշ · Պապ 2 ։ (բ) Paulin. natal. IX. Felicis.

պետրիներին սէօյլեսիքլերի շէյխերուն աշխատ՛ողը։ Պէօյիւք Կոստանդիանոսուն դրդ. դարձուածքը՝ Գայսէրիյէ Եպիսկոպոսու Եւսեբիոսեան Քրիստոսուն պիր թաւլիրինի մաղլուպ էյլեսի։ Օ՛ պու մադլուպա ձեվապ տէյիւ եաղաը ղը պիր մէքթուպուն՝ թաւլիր ու սուրէթլերէ գարշը ուզուն ուզաղ տիյէ պուրհանկը կէթիրիյօր։ Օնուն պու պապ տէ սէօյլեսիյի պա՛ղը շէյխերի խոթիխարճ էտէ պիլիրիզ։ Օ՛ Քրիստոսուն ճէլալէ էրմիշ շէքլինին պիր թաւլիրինի էթմէք միւմքիւնսիւզ օլտուղունու թա՛րիհ էթոխքաէն ածնկրա տէր քի, ա՛աքին էյէր սէն՝ օնուն պուննիհէյին թէպտիլ օլմազտան՝ (հանի ճէլալէ էրմէզտէն) գօփրագտան օլան էօլիւմլիւ թէնինին պիր թաւլիրինի հաւիմաղա մէրամ էտէ յօր իսէն, կէօք իւղերինտէ վէ եէր իւղերինտէ պուլունան հիչ պիր շէյին թաւլիր ու սուրէթինի հաւիմասըն տէյիւ էմր էտէն Ա՛զիզ Քիթապլարըն խանէլերինի ունութմուշտուն։ Քիթապտէ հիչ պիր եէրտէ տալա պէօյլէ շէյլեր կէօրմէյիւնիւզ՝ եաթօտ ախէրլերտէն իշիթմէյին վա՞րմը։ Պիւթիւն տիւնեատա պու միսիլլիւ շէյլեր Քիթապլերտէն տէ՞ օլմընմատըլարմը՞"։ Օնտան ածնկրա պու Հայրապետ նադլ էտէր քի՝ օ պիր քերրէ պիր գարը կէօրմիւ, քի օնուն՝ ճէլլէօճ էտվապլարը իլէ կէյինմիյ շէքլինտէ էքի քիմսէլերին սուրէթինի կէօսթէրէն պիր թաւլիրի վարըտը, վէ օ գարը օլ էքի քիմսէլերին պիրի Քրիստոս վէ օպիրի Պօղոս տուր տէրիտի։ Լաքին պու Հայրապետ օլ թաւլիրի փարալատը, շէյլէ քի օնուն վասիգասը իլէ նէ օ գարը նէ տախ ախէր պիր քիմսէ սիւրմէյէ, հէմ տախ ա՛Քրիսթիանըլար կէօրիւնմէյին քի փութփէրէսթլերին էթոխքլերի կիպի՝ քէնտիլերին Ըլահ՛ընը պիր թաւլիր իլէ էօթէ պէրի թաշըյօրլար" տէտի։ Նիհայէթի՝

պու Հայրապետ տէր քի ՝ «Ընչէր պուհատան սօնկրա պիր քհնէ Խուրթարըճըլը եիւզ պէ եիւզ կէօրմէզէն օնուն պիր թասվիրինի կէօրմէյէ խոհէյէճէք օլուրսա ՝ օ Ընկել Ալիթապլարտա քէնտիսի բէտ էյլէտիյի քէնտիսինին թասվիրնատէն էյիսինի ալը բէտէ կէօրէ պիլիր» (ա) :

Որոդինէս՝ Ակլոսա գարշը բիսալէսինատէ տէր քի ՝ պիր ատէմը՝ թասվիրվէրէ ինպատէի էհմէյիվէ Ալեսանդը ելմինի քէսպ էհմէտի միմքինանիւզ տիւր : Նպիփանիոս պիր քէրրէ պիր մահալատէ պիր թասվիր կէօրմէյիվէ ՝ օնատան էօհիւրիւ օլ գատար կիւճէնատի քի ՝ օնուն օլ բէտ օլունմուշ իտիյի մուշամա՝յը փարշա փարչա՝ էյլէտի : Օ՝ պու խուսուսատա իշլու նադվէյէհի վէրիր : Պաղէտինին քէօյէրինատէն Ընապալթա նամ պիր քէօյիւնէ կէնտիսինատէ ՝ ատյօր քի (բ)՝ «Օրատա քիվիսէնին գափուսունատա պօյանմըշ վէ նագշ օլունմուշ պիր մուշամա՝ ասըլը պուլսուս՝ քի օնուն իւզէրինատէ Խրիստոսուն նահատ պիր ա՝ղիկին սուբէթի բէտ օլունմուշսուս. չիւնքի քիմին սուբէթի օլսուղու էյիձէ խագըրմատա ատյիլ ատը : Պունու՝ Ընկել Ալիթապլարտա պուգատար մուշայիր իքէն պէօյլէ կէօրսիյիմտէ՝ օնու նըրթմադ՝ : Օ՝ օրայա պիր ղա՝յրի փէրտէ կէօնատիրտի. վէ մագլուպ էյլէտի քի ՝ «Ընմը ու թէնպիհ օլունսուն ՝ քի սէնիմիվէ մուշայիր օլան պու միսիլլիս փէրտէլէր Խրիստոսուն Ալլահէսինէն ասըլմասըն» : Ամսահա Նպիսկոպուսու Եսթէրիոս 400 թարիխինէ տօղրու՝ Խրիստոս Նփէնտիմիզին թասվիրլէրինի բէտտ էտէր

(ա) Նտաեր. Պայտար. մէքթուպ. Պօնտթանթի : (բ) Նպիփան. մէքթուպ. Հյօհան. Նթրուսագ :

(ա)։ Ոսկեբերան իշխու ա՛տէթի պու սէօզլէր իլէ իպդալ էտէյօր • "Ա՞նաս էօյրէթ քի ՝ քէնտինէ Քրիստոսուն աղլը չէքլինտէ պիր աղըլ եափըն • պերա օ խթէրսէ ՝ քէնտինէ պու չէքիլ պիր աղըլ եափա պիլիր ։ Վէ պու՝ նա՞սըլ օլուր • Հա՞նկը բէնքլէր իլէ՝ հա՞նկը չէյլեր իլէ ։ Պու բէնքլէր վէ չէյլեր իլէ օլմազ ՝ իլլա սաղթ ֆազիլէթ իլէ՝ մահֆուզլուդ վէ ալչադ կէօնիւլլիւք իլէ օլուր" (բ)։

Օգոստինոս տախի պու պապատ պու սէօզլէրի տէր • "Պունճիլէյին օվ քիմսէյէր պիւթիւն պիւթիւնէ եանըզըզըրսա՛ր քի ՝ Քրիստոսուն վէ ծուն Առաքեալարընըն թասվիրլէրինի՝ Ե՛զիզ Քիթապ լարտա տէյի՝ իլլա նագշ օլմուշ տիվարլէր իւզէրինտէ արարլար (գ) ։ Վէ պիր ախէր մահալտէ՝ "Աէզարլարտա վէ թասվիրլէրէ" իպատէթ էթմէյի՝ պիր պադըշ սօֆուլուդ թա՛պիր էտէր • Հէմ տախի թասվիրլէր Հագդընտա պու սէօզլէրի սէօյլէր • "Օնլարըն ճանը պօզմադա՝ օնա թա՛լիմ վէրմէք տէն տահա՛ զէյատի դուվվէթլէրի վար" • վէ "Թասվիրլէրէ իպատէթ էտէն քիմսէ՝ սաղթ ատը իլէ Քրիսթիանն օլուպ Քրիսթիանլըղըն դապիաթընտան հիչ պիր չէյէ մալիք օլմայան պիր չօգ քիմսէլէր սրըտարընտա տուր" տէր (դ)։ Էթանասիոս վէ Ադթանասիոս տախի պու ա՛տէթի բէտտա էտէրլէր • Հէմ տախի իշխու մատտէ իւզէրինէ Եպիփանիոսուն պիր մէքթուպունու նէշր էտէն Էպիֆանիոս պու Էթթիպաճի խոի (ե)։ Հէմ տախի 305 թարիխինտէ Էլվիսէր նամ չէհրտէ ճէմ՛ օլան էյա-

(ա) Asterii hom. in Divitem et Lazarum. (բ) Կէանտէր ՝ Ոսկեբ • հաղէր • ֆասլ 2 • վէ Ոսկեբ • Մաթթ • վաղ • 78 ։ (գ) De consensu Evangel • նամ քիթապընտա ՝ I. 10 ։ (դ) De morib • eccles. cath. I. 31. (ե) Այնէրին Կիլինտ Թասրիխինտէն 'Տէլտ 3 ՝ սահ • 112 ՝ 113 խոխ խրատճընա կէօրէ ։

ձեռք սիներգոսեանուն 35 ինձի դանուելու իւէ մախսու-
սէն՝ պու ա՛տէթ հասա՛գ օլուելուդ, քի իշպու գա-
նուելուն պու պապատ գուլլանտըդը սէօզլեր պուն-
լա՛ր տըր • «Ռէվլիսէլէրտէ թասվիրլեր պուլուն-
մադը տէյիլտիր • թաքի՝ իպատէթէ վէ թա՛զիմ
լայըգ օլան՝ տիվաըլէրին իւզէրինտէ բէտմ օլմուշ
օլմասըն» : Յամի կէօրիւնիւբ քի, էյէրչի պու ա՛-
տիրլերտէ պու ա՛տէթին պա՛զը էսէրլերի պուլունելու
իտի իսէ տէ, Ռրիստոսուն Ռիլիսէսինտէ գադան
մէմնու վէ հասագ իտի :

Լաքին էյէրչի «այրապատլեր սուրէթ ու թաս-
վիրլերէ գարշը պունճիլէյին չիտէթ իւէ ա՛օյլեր-
լէր իտի իսէ տէ, պէշինճի տէհրտէ օնլարա մայիլ
օլմադ Համվէսի եավաշ եավաշ արթմադտա՛ օլուռ,
վէ ալթընտըն տէհրին սօնուշնա՛ պա՛զլարը սուրէթ-
լերի էօփմէյէ՝ օնլարըն էօնիւնտէ տիզ չէօքմէյէ
վէ քիւնլիւք վէ մօմլար հա դանտիլէր հագմադա վէ
պունուն կիպի ախեր չէյլեր էթմէյէ պաշլատըլար
(ա) : Նէտինճի տէհրտէ՝ Վրդպրըս առաօրնտա օլան
«Նէտիօլիս նամ շէհրին Նպիսկոպոսու Էօնթիոս՝
Նէհուտիէրին Ռրիսթիանլարա փուԹփէրէսթիյէ
տիւշմիւշսիւնիւլ, տէյիս էթտիէրի սիթէմլերէ
դարշը պիր ճէվապնամէ հազըլ՝ իշպու ա՛տէթի չէրի
վէ հադգ կէօսթէրմէյէ ճէհտ էտէյօր : Օպիր թա-
րաֆտան՝ Ալէքիատ «Երապիօլիս նամ շէհրին Ե-
պիսկոպոսու Փիլոքսէնոս նամ զաթ՝ քէնտինի իշպու
ա՛տէթէ զըտտ Թադրիը էյլէտի, վէ տէրիսի քի,
ծնու հիչ քիմսէ՝ Ռրիստոսա Թասվիրլէր վասի-
դասի իլէ Իզնէթ ու Թա՛զիմ էտէն պիր քիմսէ տէյիս
զանն էթմէսին, չիւնքի Ռրիստոս սաղԹ բուշ իլէ
վէ կէրչէքլիք իլէ օլան Իպատէթտէն Հազը էտէյօր :

(ա) Շէհիհէ, պա՛գ Ա՛օսհայմ ճիլտ Բ. ս. 44 :

Վ է իշխու զաթի՝ պուհճիլէյին հէի թաւվիր ու սու-
րէթլէրի Աիլհէլէբտէն գալորբար (ա) : Սուրէթ
ու թաւվիրլէրի իպատէթ էթմէք ա՛տէթինէն հավ-
վէլի՝ էհտիճճի տէհրատ տահա՝ զիյատ արթար ,
վէ սէքիզինճի տէհրատ՝ պիր սէրթ վէ հիյսէթլու
մէճատէլէյ վէսիլէ օլտու : Աիլհէհէտ իլէրի օ-
լան քիմնէլէրտէն պիր չօղու՝ սուրէթ ու թաւվիր-
լէրի պիւթիւն պիւթիւնէ րէստ հէրլէրիտի . ա-
խէրլէրի իսկ , ծնլարը գապուլ էտիպ խաթիմլէ-
րինի շէրի թագրիր էթմէյէրի իլէ պու խուսուստա
ա՛զիմ միճճատէլէյէր վագի օլուպ՝ պու նիզա՛ պէթ-
մըշ նէլ միգտարի պիւթիւ : Րուհ իմիհէրաթօ-
րու Էօն՝ ծնուն օղլու Ֆօնթանէթինոս վէ թօրնու
Էօն՝ հէր պիրի քէնտի փատիշահլըղընդէն զէմանըն-
տա սուրէթ ու թաւվիրլէրին խաթիմլէնի տէփ՝ ու
րէփ՝ էթմէյէ չօգ չալըշըրլար : Իշխու փատի-
շահլըղըն սալթանաթը զէմանընտա Խաթանպօլ-
տա՝ պիրի 730 վէ պիրի 754 սէնէսինտէ իբի՝ Ա-
պիսկոպալ սինադոսլարը ճէմ՝ օլունտու , վէ՝ պու
սինադոսլարըն իբիսի տախ սուրէթ ու թաւվիրլէրի
րէստ ու հասա՛դ էթմիլէր : Պունտան պէօյլէ չօգ
թաւվիր ու սուրէթլէր հէլաք օլունտու , վէ ա-
թէշէ աճրլտրլար , վէ ծնլարա թէսահհուպ էտէն-
լէրէ թէքմիր՝ վէ կէօնա կէօն ա՛զապլա՛ր օլուն-
տու : Ալբին Խմիհէրաթօրիչա Իրինի նամ մէլիքէ-
նին սալթանաթը զէմանընտա՝ Ալիկիաոս հօգարբտա
զնբր օլունտուղու կիպի՝ պիր սինադոս ճէմ՝ օլու-
նտուղ՝ սուրէթ ու թաւվիրլէրէ իպատէթ օլունմայը
մուգարէր էլլէսի , վէ իպատէթ ու թա՛զիմ ետ-
լընըղ Ալլահա մահտուս օլուպ սալթ ծնա՛ օլունմաք
ոէչիս հիթիգատընը թէսահհիպ էտէնլէրէ դարըը

(ա) Նէանտէր , քիլիսէ թէվարիխ , հիւ Է . ս . 630 , 631 :

թա՛զիր ու թէքափրլէր թագրիր էլլէտի : Օր զէ-
մանառէն ասնկրա պու ա՛տէթ ա՛լէստէվի օլմադա պաշ-
լատը , լաքին ռումէլի օլմուշ տէյիլտի • զերա
802 թարիխինտէ Էրմէնի մէլիքէնին վէֆաթընտա՝
սուրէթ ու թաստիրլէր խուսուսունտա միւճատէլէ
թէքրար թազէլէնիպ՝ էլլի երբ տահա՝ սիւրմէ :
Էշպու՝ վէ պունտան ասնկրաքի՝ հա՛նի տօդուզուն-
ճու տէհրտէ կիւնպադը սէմիրէրինտէ Լաթինլէրին
արասընտա տախի պունուն կիպի պիր միւճատէլէ
վարըլը : Էյտի նիւշ տօդսանտէօրթի թարիխինտէ
Ֆրանքֆօրթուն սինագոսու սուրէթ ու թաստիր-
լէր իպատէթինի բէտտ ու հասագ էլլէտի • վէ ան-
տան ասնկրա ախէր սինագոսա՛ր տախի էօյլէ էյ-
լէտիլէր :

Սուրէթ ու թաստիր իպատէթի պու մինտալ
իւզրէ պիր չօգ վէ ուզուն միւճատէլէ վէ նիպա՛տան
ասնկրա՝ Ռումար արասընտա սէքիզնճի՝ վէ պադը-
տա Լաթինլէր արասընտա տօդուզունճու տէհրտէ
խախալ օլունտու • լաքին Էրմինի վէ Ֆէրմանիա
միւլէթլէրի ճունւ տահա օ զէման բէտտա էտէրլէր-
խի (ա) , վէ էշպու իքի միւլէթին պէյնինտէ պու
ա՛տէթ ճնիքինճի տէհրի գատար պիրէ բէտտա օլու-
նուր խի : Խաճանպօլտա 1180 թարիխինտէն 1206
թարիխինէ գատար փատիշահլըգ սիւրէն Ռում իմ-
փէրաթօրլաբընըն պիր թարիխինի եազան՝ Նիկիտաս
Կօնիատէս նամ միւէրրիխ տէր քի , «Պադը սէմի-
լէրինին իմինէրաթօրու Պարպարօսսա նամ փատի-
շահ 1190 սէնէսինտէն ասնկրա Ֆիլիպպ շէհրինէ
կիրտիյի զէման՝ օրատա սաղի Էրմինիկէր գալմըշ-
ըտը • զերա ճնլար՝ Ֆէրմանիալըլար իլէ տէն խու-
սուսունտա պաշլըճա մատտէլէրտէ իթիֆագտա՛ ի-

(ա) Ասսայմ , ջ . 2 . ա . 101 :

տիկէր , վէ ոո-ըէլէլէրէ ևաս'գէ՛ էզատ- ֆէլէգէլ-
լէրէն էէխէնոէ՛ պոխի Եասաագ էոխ (ա) : Պուհճի-
լէյին Իշրմէնիկէր պէ յսհնատ պու ա'տէթ ծսիքհճճի
ահհրին սօնուհնա՛ գատար մէմնու վէ Եասաագ իոխ :

Օնիքհճճի Պէհնէաիպէթոս փաճ՛ ծսահօրսհուճճիս
տհհրսէ՛ Իշրմէնիսհթանըն փատիշահրնա վէ Կաթո-
ղկոսուհնա շհքհայէթ էտէրկ տէր քի , օ՛ ասպա
շհւպհհ կէօթիւրկէմէզ մահալէրսէն էօյրէնմիշ-
իոխ քի , կէրէք պէօյիւք վէ կէրէք քիւշհւք Իշր-
մէնսհթանտա պա'զը փէք ֆէնհա պագըշ իէթիթ-
գատէր վարըոք : Վէ օ՛ մադըհւպ էտէրկոխ քի ,
օշ պագըշ իէթիթգատէր պիր Իշրմէնի սհնագոսու
վասըգասը իէչ տէփ' ու րէփ' օյսուհնար : Վէ օ՛
իշպու պագըշ իէթիթգատէրի նիւշ ծսհէսոխ մատ-
տէչէրէ թագսիմ էոխ՝ նէթմիշտէօրսհուճճիս մատ-
տէսոխ պիհս տուր քի , «Պէօյհ-ո Իշրմէնսհնանըն Իշր-
ֆէնհէչէրէ՛ ասոասընտա՝ խալս ըգֆէլըգն (նա'նի Պր-
րիատոս Իշֆէնտիմիզին) նէ ոխ ա'պհպէրսէն հի'շ
պիրինէն ոո-ըէլ ո- Եասաէրէ Եօ'գ պո-ը" (բ) :

Իմոի Հալէա պհքր օյսուհան թէվարիխոէն իշպու
իքի սահիհ վուգուսաթը պիրի պիրինէ րուսպար Է-
տինճէ , աշհքհա'ր օյսուհուր քի , թագսիր ու սու-
րէթէրին իսէթիմալի Իշրմէնիկէր պէ յսհնատ ծսիքհնի-
ճճի տէհրէ կէչինէ գատար պաշհանմագ տէ յիւհսի .
վէ ծսահօրսհուճճիս տէհրէ գատար պիհէ ծսպարըն
ապատնատա ա'պհսպէվի իոխատ օյսուհնամագ շհարըոտ :
Իմոի Իշրմէնիկէր՝ թագսիր ու սուրէթէրի գագուլ
էթմէք պագսընատա Պրիսէթիան ֆըրդպագարընտան էն
սօնհնու արագընատա օյմուշհարըոտ :

(ա) Եասաագ Ընհկէյս թագրիխի . Պհթ . 2 . ֆարիզ պագմագը 1647. Եուհանսիհէ : (բ) Բագնագտոս Պիհսէ Թհվարիխ . 1341 սէ-
նէ , նում . 45—49 :

ՊԸՊ ՊԼՇՒՒՆՏ՝ ։

ԽԸՉԸ ՒՊԸՏՒԹԻՆ ՕՈՒՏՈՒՐՈՒ ։

Խաչ չըգարմագ խուսուսունտա՝ Ը՝զիզ Վիթապ-
լարտա հիչ պիր չէյ զիքը օլմունմայօր ։ Լաքին
կէօրիւնիւյօր քի , պու ա՝տէթ իլք Վրիսթիան-
լարտան փէք էսքի զէմանտա գապուլ օլմունմուշ-
ուտու ։ Ինու զիքը էտինէրին իլքի՝ 220 թարիխ
խիտտէ վէֆաթ էտէն Տերտուլիանոս իտի . վէ օ-
նուն կիւնէրինտէ Հայաթտա պուլմունան Ձայրա-
պետլէրին հիչ պիրի պուննու ասլա զիքը էթմէյօր ։
Լաքին օնուն՝ պու ա՝տէթ խուսուսունտա սէօյլէ-
միյի դարզտան պէլլի տիր քի (ա)՝ պու ա՝տէթ օ-
նուն կիւնէրինտէ ա՝լէսսէվի օլմուշ օլմալը իտի ,
հիչ տէյիլ իսկ՝ օնուն պուլմնտուղու մահալտէ
եա՞նի Ընթրիգաուս էօյլէ օլմալը իտի ։ Պու Ձայ-
րապետին Հայաթտէ պուլմնտուղու տէհրին ա՝գա-
պընճա՝ պու ա՝տէթ ախէր միւէլիֆլէրտէն տախի
զիքը օլմունուշյօր ։

Խաչ չըգարմանըն ասլը՝ պունտա՞ն նէշտէթ էթ-
միշ տիր , քի Վրիսթիանլարըն ա՝գլ ու ֆիքրինէ՝
խէլասըն եա՝լընըզ Վրիստոս Ընֆէնտիմիզին խաչըն
իւզէրինտէ տէօքտիւյիւ գանըն վասըդասը իլէ քէսպ
օլտուղունուն ա՝զիմ վէ թէմէլլի ինճիլ միւլահա-
զասը թէսիր էտիպ հիւրիքլէրինէ օլ գատար իշլէ-
միշ իտի քի , օ՝ տայիմա թէֆէքքիւր էյլէտիքլէրի

(ա) Տէրտուղ . ասքէր . թաձ . իւզէր . պապ 15 ։

մատուռ խոի ։ Ամոի իշպու ա՛զիմ Թա՛լիմաթը տա-
յիմա ա՛գը լաբրնատա սագալամաղա արզուլատգա-
բրնատան՝ հեմ Վրիատատուն էօլիւմիւնտեն պիզէ
ինսան օլունան հէվ պէրէքէթլէրէ միւնասիպ պիր
նիշանէ արատըգլաբրնատան՝ պու խուսուսատա ուչ-
ղուն վէ սատէ օլտուղու իչիւն՝ խաչ նիշանները
Թա՛յին էյլէմիլէր ։ Լաբին պու օնլարըն ինտիւտէ
ատոպեճ պիր նէյսա՝ վէ օնդա՛ն պէյտոփ պիր ղէյ
փէյնէփ ։ Ան՝ խալ՝ նէ՝ փէ օնդա՛ն նէյսանընա պիր
գո-վէնէլ վէրմէղէրէփ ։ Պու օնլարատան սատէմ
պու խուսուս իչիւն գուլլանըլըրտը ։ քի կէօզլէրէ
կէօրիւնմէտը պիր նիշան իլէ Վրիսթիանլարըն հէվ
ա՛մէլլէրի վէ ճիւմլէ էօմիւրլէրի խաչա ջզմնէշ Թուր-
Թարըճդա իման իլէ վէ քիւլլիյէն օնա իմիմատա
էմմէկյիլէ ա՛զիզլէնմէք կէրէք օլտուղունտան՝ վէ հէր
պիր պէյա վէ քէսէրի նէնմէնին վէ պիր քիմսէ
քէնտինի օլ միսիլիս պէլալէրտէն հըմիզ էմմէնին
էն գուվվէթլի ինճը պու իման օլտուղունտան միւ-
լահազատը խադրըտան չզգա՛րմասընըլար ։

Իշպու մա՛նայը փիքր էտէրէք՝ օնլար խաչ չը-
գարըղլարըտը ։ Էվէր պիր ա՛մէլ ու հարաքէթլէ-
րինէ՝ նամէտզլարընտա վէ նամէգատան գալգատզ-
լարընտա՝ նէմէքտէ՝ պիր իչէ պաշլամագտա՝ տու-
ա՛տա՝ խիւլասէի քէլամ հէր պիր խուսուսատա խաչ
չզգարըղլարըտը ։ վէ մէրամլարը պու իսի քի ։ Ան-
ճինի տինին թէսիրի էօմրիւն հէր պիր իչինտէ գու-
լաղուզ օլմալը օլտուղունտու պէյան էթմինէքը ։

Լաբին էքինճի տէհրին սօնկ մէհէլէրինէ տօղրու՝
վէ պիւթիւն իչիւնճիւ տէհրտէ՝ էյէրչի խաչ չը-
գարմագ պու փիքիրտէ իճրա օլունայօր խոի իսէ
տա ։ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ պու խուսուսատա պիր
պէօյիւք թէպտիլ լինք օլտու ։ Կոստանտիանոս իմ-
փէրատօր՝ Մաքսէնտիոսու նէնմէսինի խաչչն գու-վ

վերինէ (ա) վերտիչի պեմմատէն պերու , խաչա տահա՝ պէյտտ ինդիերը օլունմադա՝ պաշլանտը : Իշպու Կոտամանտիանոս խնիերաթօրուն վալիտէսի Հողինէ 326 ական էսնէստեսէ՝ տէնիյօր քի՝ Նրուսաղէմ տէ Կրիստոս Նֆենտիմիզին օլ իւզերինտէ խաչ լանմըշ խոչի ասըլ խաչը պուլտու (բ) , վե թէվաթուր օլունտու քի , օլ խաչըն վասըդասը իլէ՝ վե օնուն փարչալարը վե սուբեթլերի իլէ տահի պէօյիւք միւճիւզաթլա՛ր իշլէնիրլէրիտի (գ) : Պուրատա՝ ասըլ խաչըն պուլունմաճաղը ինանըլա պիլիր պիր շէյ օլտուղու եահօտ օլմատըղը խուսուսունտա պիր շէյ սէօյլէմէզլիզ , լաքին շու դաատարընը իշարէթ էտէրիզ , քի պու՝ հալէա օգումուշ վե ա՛լիմ քիմսէլէրին էքսէրիսնտէն ինանը՛լմայօր : Լաքին պու՝ սահիհ օլսուն , եանլըշ օլսուն՝ պու սրփարը շ վե օնուն վասըդասը իլէ մի՛ւճիւզաթլար իշլէնմիշ օլտուղունուն խապեր ու բիլմայէթլերի , օնուն էն ա՛լիմ թա՛զիմէ լայըգ պիր շէյ սայըլմասընա սեպեպ օլսա՛ էնճամը օնուն փարչալարը զանն օլունան ադաշ փարչալարը մեզքահլարըն իւզերինէ դօնսւրտու (դ) : Պու զէմմատէն կէրէք խաչա վե օնուն փարչալարընա վե կէրէք օնուն թասվիրլէրինէ ա՛լիմ դուվվէթլեր վերիլմէյէ պաշլանտը , վե օնու թա՛զիմլեր վե խպատեթ օլունմադաղ օլտու : Հէր հէյսի՝ օնուն վաճիդասը իլէ մի՛ւճիւզաթլեր իճրա օլունմադ խոտա՛սընտա օլունուրտու , վե օնուան ա՛լիմ նէմէթլեր թահսիլ օլունմադ մէմիւլ օլունուրտու : Լաքին էօ՛լ իլէ ոէհրլէրին իչինդէ պու միսիլլու

(ա) Լեսլէր . Կոնստան . վարքը . ա . 40 . վէ Բ . 6—9 , 16 . վե Մոզոմ . ա . 8 : (բ) Ումբրոս . Հոմօսոր էօթիմ . իւզէր . վաղ . վե Ամ . վաղ 85 . վե Թուքինոս քիլիսե թէվարիխ . Բ . 7 , 8 : (գ) Խավլինոս Նօլանոս մէքթուպ 31 : (դ) Մոզոմ . քիլիսե թէվարիխ . Բ . 3 :

թա՛զիմէբին ասլա էսէրլէրի պուլունմազլար : Վէ տէօրտիւնճիւ տէհրտէն էվվէլ խաչա թա՛զիմէր օլունմատըղը՝ մախսուս շէհատէթլէր վասիղասը իլէ խպաթի օլունա պիլիր : Իւչիւնճիւ տէհրին իպթիտասընտա՝ Օսմատա թէլիթ էտէն Ա՛ինուքիոս Փէլիքս նամ պիր Ա՛րիսթիան միւէլլիթ՝ պիր միւքեադլէմէ՝ եազըը , քի ծնատ՝ իգրա՛ր էտէյօր քի , Ա՛րիսթիանլար Ա՛րիատոսա՛ թա՛զիմ էտէրլէրիտի • լաքին խաչլէր խուսուսունտա՝ ծնլարըն խաչլարա թա՛զիմ էթտիքլէրինի հէմ տախի ծնլարը թա՛զիմ էթմէյէ իսթէտիքլէրինի պիլէ մա՛խսուսէն ինքեա՛ր էտէյօր (ա) :

Խաչա պուննճիլէյին թա՛զիմէր ատէթ օլտուգտան սօնկրա՝ խաչլարը պօյնլարընտան աշաղա սամազ՝ գօլլարընտա նագշ էթմէք վէ էվվէն կէօնա կէօն էշեասը իւզէրլէրինէ րէսմ էթմէք ա՛տէթի տախի գապիա՛թը իլէ կէլմիշ պիր : Հէմ տախի պէօր-պէ՛-նճէ՛- պէհրպէ՛ն պէրօ՛՝ խաչլար քիլիսէլէրտէ գուլլանըլմագտա օլուպ՝ քիլիսէ էշեալարընէն իւզէրինտէ րէսմ օլունմագտա վէ ախէր խուսուսլար-տա խթիմալ օլունտուլար :

(ա) Ա՛ինաս • Փիլ • Օգթավ • ս • 284 • տիպ Լուկտ • 1672 :

ՊԱՊ ԸԼԹԸՆԾԸ։

ՓՈՓՈՒԱՆԸ ԳԱՒԱՌԻՆԱՆ ԻՓՐԱՐՐ ԱՅՆ ՊԱՅՔԸ-ՐԱՆ ԸՄՊԱՐԱԼԼԻՆ։

Պիւնամը Ըլլահա՛ իգրար՝ վէ օնուան թէվֆիկ էթ-մէք քիւլլիյէն Ը՛ղիզ Ռիֆաալարա մուվաֆըգ վէ ա՛զիմ մէհտի շայան պիր շէյ տիր ։ Լաբին իշ-պու ինի չէյին Հալէա պա՛զը Ռիվիսէլերտէ իճրա օլունմագտէ օլտուդարը ուսուլ՝ եա՛նի կիւնամը փափազա մախփիտէ իգրար էթմէք՝ վէ օնա միւքեա-ֆաթ տէյիւ քէֆարէթի ա՛մէլլերի իճրա էթմէք՝ հէր վէճհիլէ Ըլլահըն Ռէհմէնա մուզայիր տիր։ նէ տախ իւք Ռիսիմիանալարըն իսպէթի պէհոյլէ պիր շէյ էօյ-րէտիր ։ Իգրար՝ չէմպէ իճրա օլո-նմագտըխ օլտու-ղու- ոտու-լար՝ 1215 աէնէպինէ գադար ոտ-գաբէր օլմա-լ, պէհյէնտի, ու պու- ևաբէթտէ իւ-լէ-նճի- կն-նովվենոտա փափ օնու- ոտ-գաբէր էյլէտի (ա), վէ 1550 սէնէսինտէ իշտու այնն կիւնպատը Ռիվիսէ-սինտէ Տրիտէնթ սինադոսունտան սոպիթի ու իպգա օլունտու՝ օլ Ռիվիսէտէ իգրարըն իսթիտա պիր ա՛ըր օլունմասընըն վադթը պու խոի (բ)։

Փափագա իգրարը սոպիթի էթմէք իչիւն Ը հտիՀ-տիտէն կէթիրիւէն իսպաթլար՝ ա՛տէթա՝ Պոպն ։ գ / 6 ։ վէ ա Յովհ ։ ա ։ 9 միսիլլու խանէլէր տիր ։ քի իգրար իչիւն սէօյլէրլէր ։ Լաբին իշտու

(ա) Տօխ ։ Սին ։ Ռէմ՝ ։ 14 ։ գան ։ 6—8 ։ (բ) Լաթէր ։ Սին ։ սէնէ 1215 ։ գան ։ 21։

խանելէրե փէք ապ. տիպ գաթ օլունտուգտա՝ անկա-
ղալ պիլիր. քի, ծնլարըն մէրամը մնախտուհէն պիր
փափագա իգրար էթմէկի անկաթմադ տէյիլ, ելա
թէվպէ էտիպ Ալլահա իգրար էթմէկի անկաթմադ
տըր, քի ծնտուգ՝ կիւնահ ա՛ֆվլըղը էյլէ կէչմէգ:
Յակովբոս Առաքեալն մէքթիւպիւնտէ Ե. 16 խա-
նէ՝ քի ծնա պու գաւսար կիւնէհյօրար՝ աշխատար
տըր քի տէյիլ թէնհատէ պիր զաթա՝ ելա պէ-
ր՛ պէրէհէ իգրար էթմէկի էօյրէտիր: Օրտոս
տէնհյօր քի, պէրէ պէրէհէլէ գապահլըքընըզ՝
իգրար էտին, վէ փափագա կէնահլըքընըզը իգրար
էտին տէնհէյօր, վէ պու թա՛պիր՝ հէր նէգտատար
խալգտան փափագա՝ իգրար էթմէկի դալապ էտէր
խսէ, օգտատար տախի փափագլարտան խալգտա՝ իգ-
րար էթմէկի դալապ էտէր: Պու խուսուս իչիւն
Ա՛զիզ Պէթթաղլարտան պիր դաչ խանէկէր տահա՝
կէօսթէրիլիյօր. լաքին ծնլար իչպու թա՛լիմի տա-
տէձ ենթիսաբ իլէ էօյրէտիր տէյիւ թահմին օ-
լունտուղը՝ վէ ծնլարըն իւզէրինէ սէօյլէմէսի պիգի
էլիմիզտէ օլան մատտէտէն ուզագ կէօթիւրէձէյի
էձիլտէն՝ ծնլարը պիր հանա՝ պրաղբրըզ:

Իգրար՝ շիմտիքի զէմանլէրտէ իճրա օլունմագտա
օլտուղու կիպի՝ էսքի Պրիսթիանլարտա մա՛լիմ տէ-
յիլմի: Հապիգաթ ծնլարըն՝ Էքսոլօկյոսւս (էքսօ-
մոլօյիսիս) իսմի իլէ թա՛պիր էթտիքլէրի իգրար՝
Ա՛իւմէյէ գատար Ալլահըն հուզուրունտա վէ ձէ-
մա՛աթըն հուզուրունտա պիր կիւնահ իգրարը վէ
պիր Պիլմէտ թէրպիյէ ու թէտիպիհտէն ենգարէթ
պիր շէյ օլուպ՝ թէնհա պիր փափագա իգրար վէ
ծնտան կիւնահ ա՛ֆվլըղը էտինմէք տէյիլմի: Խար-
սեղ Կնսարացի (ա) վէ Ոսկեբերան (բ) միսիլ լիւ

(ա) Խարս. կես. հե Սաղ. խզ. 8: (բ) Ոսկեր. վա՛դ 31.
էդբ. իզդէրինէ:

Հայրապետքը՝ աշխարհաւ էջրէտիրքը քի ՝ խգ-
բար եա՛ղնըզ Ղաւհա՝ օլումալը տըր ՝ վէ պիւթիւն
Ռիվհէյէ օլսուն եախօտ թէք թէք Ռիվհէ խըզ-
մէթճիլէրինէ օլսուն՝ հիչ պիր վէճհիվէ ինսանա օ-
լունմալը տէյիլ պիր ։ Իշտու իգբար՝ Ռիվհէ թէ-
սիսիկ վէ թէրպիյէսի զըմնընտա օլունտուղու վա-
դըթ՝ ճի՛–մլէ Ռիվհէնին հո՛–զը–ղո՛–ռո՛–պա օլո՛–ռո՛–պ՝
սաուճէ թէնհա պիր Նափհակոպոտա եա պիր փափա-
զա օլունմա՛զըզը ։ վէ պու՝ ա՛մմէնին հուզուրուն-
տա պիր կիւնահ իգբարը իսի ։ Լաքին պու՝ էյէրչն
շիմտիքի իճրա օլունմագաէ օլան փափազա թէնհա
կիւնահ իգբարընտան փէք ճարզը պիր շէյ իսի իսէ
տէ ՝ ազաք ազաք վէ տուչումաղ տէրեճէ եաւաշ
եաւաշ ծնուն մէյտանա կէլմէսինէ վէսիլէ օլսուն ։

Ինք իւչ տէհրլէրին Ռիսթհիանըզը՝ իգբար վէ
միւքեաճհաթ տէտիքլէրի շէյ պու՛ իսի ։ Պիր քիմսէ
պիր աչըգ կիւնահա տիւշտիւճ զէման ՝ եախօտ
Ռիվհէնէին իւհտաղըզընտան իճրաաճ օլունտուղու վա-
դըթ՝ օլ քիմսէ թէքրար Ռիվհէնէին իւհտաղըզընա
կէրմէյէ իսթէտիյէ թաղտիրտէ ՝ ալչագ կէօնիւլլիւք
պէյտա էտէր պա՛զը ա՛մէլլէրին իճրաաճը գաղտուղ
էթմէյէ մէճպուր օլուբրուտու ՝ վէ պու ա՛մէլլէր օլ
քիմսէնէին քէնտինի ինքիտար էթմէյէ հազըր վէ իշլէ-
տիյի ֆէնալըզա փիւշման վէ ճան ու տիլտէն թէվախ
էթտիյինէ պիր նիշանէ օլուպ՝ պունլարըն ճիւմլէսի
իլէ ծնտան կէլճէյնէ զէմանտէ արթըզ էօյլէ էթմէյիսի՝
ամմա՛ ու հարաքէթինի տօղրուլտուպ իսլահ էտէ-
ճէյինէ ծնտան ազագ իգբարը դալաղ օլունբրու-
տու ։ Պու պապտէ ծնտան մադդուպ օլունան՝ իքիյէ
թաղսիմ օլունուբրուտու ։ ա ՝ աչխարհաւ կիւնահ իգ-
բարը էթմէք ։ բ ՝ ալչագ կէօնիւլլիւք վէ նէֆ-
սինի ինքիտար էթտիյինի կէօսթէրէն պա՛զը ա՛մէլլէր ։
Իմանի իգբար վէ միւքեաճհաթ ա՛մէլլէրի թաղսիր-

լերի պուհատա՞ն զուհր էյլէտի • լաքին պու՝ ֆիլ վագի՛ Վհիլեսհ թէրպիյէ ու թէհտիպնատէն զայրի պիր շէյ տէյլետի : Վէ պու միսլլու քիմսելերին հէր պիրինատէն մագլուպ օլուն ուրուտու) քի քէնտի կիւ նահյարընը՝ կէօզ հաշլերի վէ ահուզարլար վէ ֆիզանար իլէ իդրար էթմէլերի իլէ թէվսէ էտիպ գասաիէթտէ օլտուգլարընը աշնքհար էյլէսինլեր : Ինչպու դասաիէթ ու էլէմ իլհարինի պիր գաչ տէֆա՝ թէքքարլամադա՝ վէ Վհրիսթիանլարընն քէնտիլերի հագդընտա տուա՝յէր էտիպ չէֆա՝ատի էթմէյէ հալվարմադա օնլարա իդթիպատի հալտէն իտի :

Վէնտիլերտէն ալչագ կէօնիւլլույէ տայիր օլան ա՝մէլլեր՝ պագի՛ ճէմա՝ատի այագտա տուրուր իքէն օնլար տիդ իւզերինտէ ինսանէթ էթմէք՝ չագլադ վէ ֆէրրահլադ իլհար էթմէքտէն սագընմագ՝ չուվ կիյմէք վէ պաշլերինի քիսէ իլէ էօրթմէք՝ համամա կիթմէքտէն՝ զիյաֆէթլերէ վէ սէյիրլերէ կիթմէքտէն վէ հէր կէօնա զէվքտէն սագընմադ վէ պուՆտուն կիպի ա՝մէլլեր օլուպ՝ էրքէքլերտէն սաչլարընը քէսմէք վէ թրաշ օլմագ՝ վէ գաբրլատան սաչլարը էօրիւլմէմէ վէ պու հալէ մախսուս պիր նէգատ իլէ կէտմէք (ա) վէ պուՆտուն կիպի նէֆսի ինքիար վէ ալչագ կէօնիւլլույէ իլհար էտիճի հարաքէթլերը իտի :

Լաքին պուՆտուն ճիւմլեսի՝ Ընհհպան օնլարընն վաըդտան իլէ խէյլա՛ գատանմագ՝ նախատ պու ա՛մէլլեր կէօնահհա էֆֆարէ՛լի օլմագ իլէ՞ն թա՛յին օլունմադըր իտի : Պուհարատան մերամ՝ տէյիլ Ընհհա իլէ սուլհ օլմագ՝ իլլա Վհիլեսհ իլէ պարբզմագ իտի : Նաքլի Հայրապետները աչլդ աչըղա սէօյլերլերը

(ա) Նասեր • Վհիլես • թար • Վհիթ • է • ա • 28 • վէ Հերոն • Մէք • 30 • վէ Տհրուղ • թէվսէ իւզերինէ • ֆ • 9 • վէ Նիսր • Պհնահա սէօնէնլեր իւզ :

քի ։ Վիլհոմ՝ հալընըզ քենտինէ գարշը օլունան գապահաթլա՛ր իչիւն ա՛ֆվլըդ թագտիմ էտեր ։ վէ հէր պիր կիւնահէն ա՛ֆվլըդնըր՝ օ Ալլահա՝ հէվալէ էտեր ։ Իչլու ըհչին թէքմիլէն պէյանի պասլընտա՝ Պարիսնոսուն էլլի պէշինճի մէքթիւպինէ պա՛գ ։ քի օնուն պու գիւնիւմինէ օլ ա՛սիրին ախեր միւէ-լիքլէրի տախի ելթիւճագ էթմիշլեր տիր ։

Պիր սայիր խուսուս տախի խագըրտա սապլան-մաղա իգթիզալը տըր քի ։ միւքեաֆաթ տէտիքլէրի ա՛մէլլէրին ճիմլէսի՝ թէվֆիկ էտէնին հիւնիւ բիզա-սընա պաղլը իտի ։ Վիլհոմ՝ օնարը իճրա էթմէյէ հիչ քիմսէյի զօրլամազ իտի ։ Պունլար՝ պիր ինա-յէթ ու իհսա՛ն միսիլիւ սըփարըշ օլունուր՝ վէ պիր ճէզա՛ կիպի թա՛յին օլունմազլար իտի ։ Հիչ պիր քիմսէ՝ պու միւքեաֆաթ ա՛մէլլէրինին իճրասը-նա՝ Եպիսկոպոսատան նախօտ իսթիհարատան ա՛նի Վիլհոմ խատէմէսինատէն իզին օլմատըգճա՝ նամզէտ պիւլէ գապուլ օլունմա՛զըդը ։ Իչլու մատտէ իւ-զէրինէ՝ ճիմլէ Վիլհո՛մ թէվարիխի եազան միւէ-րիխլեր իթթիֆա՛գ էթմիշլեր տիր ։

Թարիխի 249տա թախթա չըդան Դէկիոս իմ-փէրաթօրուն կիւնլէրինէ վուգու պուլան դաթա-ու գօվալայըշտա իմանատան տիւշէն վէ պունուն ի-չինէն Վիլհոմ իլէ պարըշմագ իչիւն՝ իչլու միւքեա-ֆաթ ա՛մէլլէրինէ բուխսաթ գալապ էտէն քիմսէ-լէրին սայըսը օլ գատար չօգ օլմուշտուր քի ։ Ե-պիսկոպոս՝ մախսուսէն Վիլհոմ խատէմլէրի թա՛յին էյլէմիշ իտի ։ քի աշխքատրէ թէվֆիկ ա՛մէլլէրինէ հաղըրլանմագ իչիւն օնլարըն իգթարըն տինկլէսին-լէր ։ Իչլու մանսուպ տէօրտիւնճիւ տէհրին ա՛օ-նունտա կիւնտօղուսու մէմլէքէթլէրինատէ պագալ օլունմուշտուր ։ լաքին պագը Վիլհոմէլէրինատէ՝ վէ

ալէքսուսուս Թօմատա պադի գալմըշ իսի (ա) : Լաքին մախսուսէն խադրտա պոռ սագլանմալը տըր քի ։ իշպու Վիլհսէ խատէմէլէրինէ օլունան պու իգրար՝ Ըլահման ա՛ֆվլըդ ալմագ իչիւն տէյիլ՝ իլա սատէճէ Վիլհէնին իմթիազաթ ու հուգուգինի թէքրարէն էլէ կէթիրմէք իչիւն օլուր իսի : Ա՛ա դիգաթ՝ իգրար իսթիւտա կիզլէճէ օլունուր իսի իսկ տէ ։ սօնկրա թէվֆսկ ա՛մէլէրինին էճրասը իչիւն աշէքնա՛ր օլունմագ մէրամը էլէ օլուր իսի • վէ օլ ա՛սիրտէ՝ նա՛նի տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնտունտա՝ հիչ պիր Վիլհսէ խատէմէտի Ըլահրն իսմինտէ կիւնահ ա՛ֆվլըդը վէրմէք գուվվէթինէ մալիք օլմագ իտտիհա՛սընտա տէյիտիսի (բ) : Լաքին իշպու՝ սօնկրտաան թէվֆսկ փափտալարը թա՛պիր օլունան խաս տէմէլէրին թա՛յին օլունմասը՝ օնտան սօնկրտաքի պէսանտարըն իգրար էթտիրճիլէրին (խոսոսովանահայրլարըն) իճտաձնա հօլու հազըրլատրդընա շիւպհէ նօգտուր :

Իլը տէհրին Վիլհսէնին շէհտա թէրպիյէ ու թէհտիպ ուսուլու՝ հավաշ հավաշ սէօյիւնտիւ • չէօյլէ քի՝ Վիլհսէնին հուգուրունտա պուլունէ վէ նէպսէ կիւնահլարը իգրար էթմէնին էսքի ա՛տէթի՝ պէշինճի տէհրին օրթտաձնտա մա՛հվ օլմուշ իսի : Պիւթիւն Վիլհսէնին հուգուրունտա աշէքտարէ պիր իգրարըն ճէրիսէ սա՛լէ պիր փափտարն էօնիւնտէ թէհնէտա կիզլի իգրարլա ր օլունուրտուտու (գ) : Պաղը խուսուստարտա պու միսկլիս պիր իգրար աշէքտարէ օգունուրտուտու : Լաքին 440 իլէ 461 սէնէլէրինին պէյնտէ փափալող սիւրէն Պէօյիւք տէհնիէն Լեոն փափ պուսճիլէյինն պիր իգրարըն ա

(ա) Մաթթաէոս Ուրհ • ճնվ • Ինիմ • Ե • Պաշ 19 • վէ Մարտէնոս • Ուհ • ճ • Ե • 16 ։ (բ) Պա՛պ Հ՚ոնօզ • քիլիսէ Թէվարիխի • Բ • 318—321 ։ (գ) Ա՛օսմայ՛ Ուհլ • ճնվ • ձիւտ • ա • սահ • 417 ։

Հիքեարէ օրէնսմասընը եասա՛գ էլէսի (ա), վէ պուն-
տան՝ Թէհնէա վէ կեղլե իգրարըն ուսիլինէն իտիաղի՝
ալէսահվլե ծնա՛ վէրիլէյօր : Իշտու ուսուլ կէօրէ
Թահմին օրէնուրուտու քի՝ հէր պիր փափասըն
կիւնահյա՛ր իգրարլարը տինկիէմէյ՝ Թէվֆէ եուէն
քիմսէ իլէ Ալլահըն պէ յիմնուէ միամնէլըզ էթմէյ՝
վէ Ալլահըն իսմինուէ ա՛ֆվլըզ Թազրիր էյլէմէյ
գուվվէթ ու հիւքիւմաթի վարըտը : Լաքին պու ու-
տու՛լ պիլէ՝ ծնիւչիւնճիւ ուէհրուէ իտիաղ օրէնան
կիղլե իգրարըն վէ փափասըն կիւնահ ա՛ֆվ էթ-
մէսի ուսուլինուէն վէքը փարդը իտի : Ո՛վնա օ
զէմանուէ՝ կի՛նահլարըն իգրարը՝ հէր էէսին զահ-
րինէ՝ պրոպըզէնտըզ , վէ Թէվֆէ ա՛մէլլէրի՝ պու-
պան պահա՛ զէյապէ էելլինին իրապէլինէնէ ինէր օ-
լը՛նէու՛լը՛պու՛ , վէ նէրտաքնա հի՛չ էէյնէյէ ճէպը
օլը՛նէմապըզտը . հէմ պունի փափասա կի՛նահ ա՛ֆվ
էմէյէ գու՛վվէլլի ու՛ հի՛ւքի՛մդի վար պէյը՛ զանն
օլը՛նէմապըզտը : Վէ պու կէտուն զէմանընտա՛ն
ասնկրա պիլէ պիր կիւնահքիարըն նա փափասա նա-
իսա Ալլահ՛ կիւնահլարընը իգրար էթմէզը խու-
սուսու՝ քէնարինէն բէյլէնէ հէվալէ օրէնմուշուտու
(բ) :

Կիւնահլար իգրարը՝ օնիւինճի պէհրէ գապուր
ա՛ֆվլըզ գազանմանըն հէր վէճհ իլէ իգիթիզալը պիր
շարդը սայըլմազտըր , իլլա սա տէհէլ իսլահընն պիր
վէսիլէսի սայըլտը իտի . նիհէ՛ քի օլ ա՛սիրին իքի
ա՛զիմ իսճալարը օլան Կրաթիանուս վէ Փէթրոս Լօմ-
պէրուս նամ՛ ա՛լիմլէրին Թէվրիֆամէնէրինէն պէ-

(ա) Ա՛նգլիւը փափըն Թէվրիֆամէնէ պու՛գ . Ա՛նք . 130 . եա-
իսա աճէր պասալարա կէօրէ Ա՛նք . 80 ։ (բ) Շ՛րէօգ քիւնս . Թէվ .
ր . 315—321 . վէ Պօլման Ա՛նկ . էսքի Թէվար . ս . 346—347 .
վէ Սիհէլ Ա՛նկ . էսքի Թէվ . ճիւս . ա . ս . 124—125 :

յա՛ն օլուն̈ուր (ա)։ Հէմ տախի օլ վէմանէ գա-
տար փոփոալըրսա՝ պիր կիւահլար ա՛ֆվը գո-վէրի
ո՛ր հէրֆէնէրի վար ինանըլմազըդը· զերա իգրար-
տան սօնկրա՝ "պիչն սէնի ա՛ֆվ էտէրիմ"՝ ի՛ն,
րէսմին թագրիր օլուն̈ան ա՛ֆվլըդ սէօղլէրին նէ-
րինէ՝ ծնլար՝ "Ա՛իւմիչյե գատիր Ալլահ սանա մեր-
համ թ էյլէսին վէ սէնին կիւնահլարընը ա՛ֆվ էյ-
լէսին" տէյէրէք սա՛տէճէ տուա՝ էտէրլէրիտի (բ)։
Ա՛էմա՛ալատան պայաղը պիր ատ՛մ էօնիւնտէ պիլէ
իգրար էմմէչյե բուխսաթ վարըդը (գ)· վէ Պէօ-
յիւք Ալլահերթոս պու միսիլլիւ պիր իգրարէ սըղը
նանի խորհուրդ գուվվէթինէ մալնը թագրիր էյ-
լեսի (դ)։ Նյէրչէ կիւնահլարը իգրար էմմէք պիր
պօրճ սայըլըր իտի իսկ տէ՝ պու ճիւմլէ իլէ էր քէս
իսթէտիյինէ կէօրէ նա մախֆիրէ նա՛լընըդ Ալլա-
հա՝ նախօտ սէօզ իլէ պիր ատ՛մ հուզուրունատա
իգրար էյլէսին տէյիւ ըչյինէ պրաղըմըշըդը (ե)։

Օնիքինճի տէհրէտէդ պագդ Վիլհէլմինտ իշտու
խուսուս պէօյլէ իտի։ Նաքին օնիքինճի վէ ծնիւ-
չիւնճիւ տէհրլէրտէ՝ պունատան ֆարգը զիւնիւմէր
դալիպ օլմազա պաշլատըլար· վէ պունըտր իսթիտա
նալընըդ ըչյ ու զիւնիւմէր իտի՝ նաքին սօնկրա-
տան՝ իշտու պագդն պաշլանկըճընատա զիքր օլուն̈-
տուդու միսիլլիւ՝ Խչիւնճիւ Խնտովկենտոս նամ
փաֆտան պիր ֆէրման իլէ մուդաարըէր օլուն̈տուտար՝
չէօյլէ քի՝ հէր քէս՝ հիչ տէյիլ իսկ նըլտա պիր
քէրրէ օլսուն՝ փաֆտաա իգրա՛ր էմմէլի իտի։ Ինչ-

(ա) Կրաթիանոս Թէվպէ իւզէր գըամ՛ բ· սէպէպ 33· վէ պէտ·
Նօմպ· Կրիթապ դ· բիս 17։ (բ) պէտ Նօմպ Կրիթապ դ· բիս· 18։
(գ) պէտ· Նօմպ· Կրիթ, դ· գըս· 17· մատ· 3։
(դ) Ալպէրթոս Մանոս Կրիթ· դ· գըս· 17, ֆասլ 58 վէ 59։
(ե) Հյոլ· Տալէօս, մախֆի իգրար իւզէրինէ· վէ ախէր չօգ միւ-
էլէֆլէր։

պու վագըթաան պէրու էօլտիւրիւճիս կիւնահլար ա՛ֆվլաղլըն գազանմանըն եա՛լնըզ եօլու՝ [գրար էթմէք խիւկմաը (ա)՝ վէ փափաըն Ալլահըն պիր վէքիլի կիպի իշլու ա՛ֆվլաղը վէրմէյէ գատիր օլմանըն վէ ծնու վէրմէյէ եա՛լնըզ փափաըն գապիր ալտողը զիւճիւմիւ իչթիհար պուլտու (բ)։ Պուն-տան պէօյլէ ծնիւչիւնճիւ ատէհրատ ծնլարըն պէյ-նիատէ իգրարտա կիւնահ ա՛ֆվլաղը պասպընտա տուա՛ էթմէնին՝ եանի «Ալլահ սանա մէրհամէթի էյլէսին վէ կիւնահլարընը ա՛ֆվ էյլէսին», ՚ի բուտուտմու արթըգ գուլանըլմազ օլտու։ վէ փափաա՝ «Պէն սա-նա ա՛ֆվլըդ վէրիրիմ», ՚ի տէրիահ։ Լաքին ծ՛ա-պիրտէ պիտի՝ Ալլահա՛ մախտուս օլան պիր գուվվէ-թի ինսանա՛ վէրիր պիր թա՛լիմ տէյիւ՝ պուննա գար-շը տուրուլարընը (գ)։ Լօգարըտա զիքր օլու-նան թա՛լիմաթլէր իչթիհար պուրմազա պաշլայըն-ճա, պայազը ճէմա՛աթտա՛ն պիր քիմսէյէ իգրար էթմէնին ատէթի էլպէթթէ գալընըրընը։

Պու մինվալ իւզրէ կէօրիւրիւզ քի, իգրար էթ-մէնին շիմտիքի զէմանըէրտէ պուլունտուղու ուսուլ էաքի Վիլիսէէրէ քիւլլիյէն Նամա՛լիւմ իտի, վէ զայէթի ահէմմէթ ահէմմէթ մէյտանա չըգտը, վէ Լ՚ֆէնտիմիզտէն ըա պէն իւ՚լ էւ-ա՛լ ահէնէ ածէնքայա՛ գապափար սապիթի օլմամըշ իտի։

Լաքին Լ՚րմէնի Վիլիսէսի՝ իգրարը պու կիւնէրտէ օլտուղու ուսուլ իւզրէ պու զիքր օլունան վա-գըթլարտա՛ պիտի էյլէմէզ իտի։ Ո՚չիրա ծնտէօր-տիւնճիւ տէհրատ եաշայան եօգարըտա զիքր օլուն-

(ա) Թովմայ Ըստուածաբանութիւն գլամ ֆ. մատ. 84—90։
(բ) Թովմայ Կիսէ օ՛ քիթապ. գլամ գ. մատ. 8. գլուխ 1 մ 2։
(գ) Թովմայ քիթապ Ճիչքիր 22. ա՛ֆվլաղ բէսմինի իւզէր. վէ ծնուն Ըստուածաբանութիւն գլամ. գ. մատ. 84. գլուխ 3։

մուշ Կէտինեճի Ինեգիկատոս նամ Փաք՝ Կրմէնիս-
թանըն փատիշահընա վէ Կաթողիկոսունա Կրմէնիս-
թանըն պա՛զը եանկլըշ լըզլըզը խուսուսուտատա շէք-
վա՛ էտէր ։ վէ ծնլըզըն պիր սինադոս վասիդասի իլէ
տօղրուլմասընը գալապ էտէր ։ վէ օր եանկլըշլըգ-
լարը 117 յէ սայըպ՝ 82նճիսի իչիւն տէյօր քի ։
«Պիր ատէմ՝ Բապպըն Կիշամ Ի՛ա՛ամընա իլՀադ
օլմադա իսթէտիյի վազըթ՝ պիր փափաս պիր ա-
լէսսէվի իգրա՛ր օգուդուպ՝ խալգ ծնու փափասըն
արտընըրա սէօյլէր ։ լաքին մախֆիրէ պիր Կրմէնի-
նէն փափասա իգրար էթմէյի փէք նատիր՝ եա հիչ
էթմէտիյի պիր շէյ սիր ։ Ծնլար տէրլէր վէ ի-
նանըրլար քի՝ պու ալէսսէվի իգրար՝ կիւնահլար
ա՛ֆվլըզընա քիֆայէթ էտէր» (ա) ։ Պուրատա սէօյ-
լէնէն սէօզլէրտէն անկլաշըլըր քի ։ ծնլար էյէրչի
պիր կէօնա իգրարը էտէրլէր իսի իսէ ատ ։ օր միւ-
լէթտէն շիմտի մադլուպ օլունան մախֆի իգրարտան
ֆարգը պիր իգրա՛ր իսի ։ Ինմի շիմտիքի ա՛ատէթ՝
սատէճի ծնտէ օրտիւնճիւ տէհրին եարըսընտան՝ վէ
պէլքի ծնտա՛ն տսխի չօգ սօնկրա ա՛լէսսէվի օլմուշ
օլմալը տըր ։ Ծնլար պունու ախէր շէրդի Կիւլե-
պէլէրտէն սօնկրա գապուլ էյլէտիկլէր ։

(ա) Կէնալտոս Կիւլհան թէվարիխի, 1341 սէնէ ։ Նումէրօ 45—49։

ՊԸՊ ԵԼՏԻՆՈՒԹԻ։

ԹԷՊՏԻՒԼ ՕԸԹԸՆ ՆԸՆԻ ԳՈՅԸՓՈՒԽՈՒԹԻՒՆՈՒՆ ՄԱՀ ԸՆՊ ԸԽՇԱՄ ԴԸՐՄԸՆԸՆ ԼՔՄԻՆՑԻ ՄԱՀ ՇԱՒՐԸՊԸՂՆԸՂՆ ԻՊԸՏՏԻՒԹ ՕԼՈՒՆՈՒՄԸՍՐՂՆԸՂՆ ՕՈՒՀԱՒՐՈՒՄ։

Բապպէն Ընշամ Գա՛ամբնըն էքմէկի մէ շէբապը՝ Վրիւպտուռա՜ն սահիմ Ընկնինէ մէ գանըքնա Ընպոպել Ենա Նահմէնէ օղմաղնըն զնուճուսիս՝ էսքի Վրիսթիանըպարա նա մա՛նլուս իսի ։ Շ՛ամանքի գապուլ օղլունտուղու հիյէթաէ՝ իպթիտա տօզուզունճու տէհրտէ զուհը էյլէտի ։ լաքին ծնուչիւնճիս տէհրէ՝ եա՛նի Իւչիւնճիս Կնտովկէնտիոսուն զէմանընտա՝ գապար ա՛էսսէվի գապուլ օլունմուշ տէյիլէտի ։ մէ Վրիկոէնին պիր Թա՛լեմի օմմանը չըտը ։ քի օլ փապրն եէտի իլէ սապիթ օլունտու ։

Վրիսթիանըղըն իլք տէհրլէրինտէ՝ Բապպէն Ընշամ Գա՛ամը ղայէթ ա՛զիմ սաուէլիք իլէ իճրա օլունուբուտու ։ Վրիսթիանըպար քէնտիկէրին ուսմուի ճէմի կէթիլէրինէ իրտաէթ փէշքէշլերի կէթիրիլէր՝ իտի ։ քի օնպարտան՝ Բապպէն Ընշամ Գա՛ամինա իգթիզալը օլտուղու գապար էքմէք մէ շէբա՛պ ալլընըրըտը ։ մէ օնպարա՝ Եպիսկոպոսուն եէտի իլէ տուա՝ օլունուբուտու ։ մէ խալը՝ Ընդն տէրնտի (ա) ։ Վ՛է օնտան սօնկրա պու էքմէք մէ շէբապ՝ սարկաւագլարըն էլի իլէ խալգա՝ տաղըլըպար իտի ։ մէ պու բուտում պիճա՛ճէն սօնկրա՝ մուհապպէթի զկայիթէթի տէտիքլէրի՛ տաէթ իճրա օլունուբուտու ։

(ա) Յուսինոս վկայ ։ էքէնտի Ճէվապ ։ սահ 98 ։

Լաքին հիչ պիր քելամ սէօյլէնմէդ իտի, քի օ՝ տօղրու անկլաշըլսա ղլ թագտիրտէ, օլ Կրիսթիանլարըն էքմէք վէ շէրապըն Կրիստոսունն թէնի վէ գանընա թահվիլ ու թէպտիլ օլսուդունու զանն էթտիքլէրինի կէօսթէրսին։ Հագիգաթ իշպու այնն՝ Կրիսթիանլըղըն փէք էաքի պէմանլէրինտէ պիրէ պաղըլարսան՝ մէսէլա Յուստինոս վիճատան՝ Երանոստան վէ սայրիլէրինտէն պիր գուրպան՝ պիր հէտիյէ թէսմիյէ օլունուր իտի. Լաքին ծնլարըն պու սէօզլէրինի քէնտիլէրին պու մատտէ իւգլրինէ սէօյլէտիքլէրի ախէր շէյլէր իլէ բուպար էթտիյիմիզտէ՝ աշիքնար օլունուր քի, պու սէօզլէր Հարիքը Հարիքնա անկլաշըլմազը տէյիլ՝ իլա Ինճիլ վէ Ինճիհ սայրլմազը տրըլար։ Ինդար իշպու այնի՝ Կրիսոստոս Նֆէնտիմիզին խաչ իւգլրինտէ էյլէտիյի՝ կինտահըլար իչուն ա՛զիմ գուրպանըն պիր Նո՛ո՛նէ վէ Ինճիհ՝ մէգաձինտա սայարլար իտի. վէ Կրիսոստոսուն Կապպ Էհշամ Կա՛ամինտա գուրպան օլսուդունու հնանմազլա՛ր իտի։ Ալ պունու աշաղատա իսպա՛թ էտէճէյիզ։

Կա՛ղը թա՛պիրլէր տախի գուլլանը լըր իտի, քի իւք պագըշտա՝ էքմէքտէ վէ շէրապտա պիր թէպտիլ օլմազլըգ պէյան էտէրլէր կիպի կէօրիւնիւրլէր։ Իշպու միսիլլու սէօզլէրի՝ Երանոս՝ Երուսաղէմի Կիւրեղ վէ ախէրլէրի գուլլանըրլար։ Լաքին ծնլարը թէպթիչ էյլէտիյիմիզտէ աշիքնար օլուր քի, պու թէպտիլլիք՝ էքմէքին վէ շէրապըն սաղ ՀՅՀ թէն վէ գանա սէօնտուրիւնիւ՝ պիր դապա՛թ թէպտիլլէյի անկլաթմադա մէրամ էթմէյօրլար. իլա ծնլարը՝ նա՛նի շէրապը վէ էքմէյի պիր տիւնէ ամէն խըզմէթտէն այրըրպ բուհանի խըզմէթէ թա՛յին էտէր պիր թէպտիլլիք պէյան էթմէք մէրամ էտէյօրլար։ Ինդար տահա դապահթտէ թէպտիլ

օլուննամը շ պայաղը էքմէք վէ շէրաթ սայարլար իսի։

Օնլարըն ֆիքրի պու օլտուղու՝ իշլու շէյլէր-տէն պէչան օլունուր։

1. Օնլարըն՝ պո՛ր լէպտիլէյէ կէօնլէրմէ՛ էյլէ՛ն գո՛ւլտաթզէլարը նէյէ նէյէ էօրնէ՛էրպէն։ Կիւրեղ (ա)՝ Էրանոս (բ)՝ Կրիգոր (գ) վէ սայիր էրլէրի պուննու եաղա՝ եախօտ պիր մէզպահ՝ եա պիր Վիլհէյէ՛ իշտա վէ թագտիս օլունտուղլարը թագտիրսէ ծնըարա օլան թէպտիլէյէ՝ պայաղը ճէմա՛աթտան պիր քիմսէյէ Վիլհէսէ խըզմէթինէ նասպ օլմագ վասիդասը իլէ օլան թէպտիլէյէ՝ էնէհտէն տօղմամըշ պիր քիմսէյէ էնէհտէն տօղմագ վասիդասի իլէ օլան թէպտիլէյէ էմնալ պիր շէյ կէօսթէրէյօրլար։ Իմտի հիշ քիմսէ՛ իշտա վէ թագտիս օլունմուշ եաղ դապիսաթընը թէպտիլ էթմիշ եախօտ պիր մէզպահչըն եափըլմըշ իսէյի դաշ վէ քիրէճ եա ազաճ վէ էնքսէրլէր էվվէլքի կիպի դա՛լմատզլարընը՝ եախօտ պիր քիլիսէյնին քէրէսթէլէրի վէ սայիր շէյլէրի թագտիս օլունտուղտան սօնէկրա պիր պայաղը խըզմէթտէն ա՛զիզ պիր խըզմէթէ այրըլմըշ օլմալըրընտէն մա՛տա՝ ծնըարա պիր թէպտիլնը օլտուղունու սօլա զանն էթմէզ։ Վէ զալնը հիշ քիմսէ Վիլհէսէ խըզմէթի իչտին թագտիս օլմուշ քիմսէլէրի՛ վէ հէփ Վրիսթիանլարընն օլտուղու կիպի՝ Ա՛զիզ Թուհան էնէհտէն տօղմուշ օլանլարը թէնճէ դապիսա՛թլարընը թէպտիլ էթմիշ ա՛սլա զանն էթմէզ։ Օնլար պո՛ւ խուսուստա՝ այնի ծնտան էվվէլ օլտուղլարը կիպի տիւլեր։ Օնլարըն թէնճէ դապիսաթլարը տէյիշմէմիշ տիր։ Օնլար՝ ֆագաթ տիւնեասէն վէ պայաղը խըզմէթ-

(ա) Կիւրեղ՝ Տէր Թա՛լմի, Մըսր 3. սահ. 235։ (բ) Էրանոս Հերետիկ. գարշը Վրիթ. տ. պահ. 34. ֆասլ. 6։ (գ) Կրիգոր Նիսա. Վաֆեթիզ խազ. ճլտ տ. ս. 369։

լերտէն պլըրտ օլուպ՝ ա՛զիզ վէ բու հանի խըղմէթ-լերիւ թախսիս օլունմուշլա՛ր տըր։ Պուհոտան պէօյ-լէ՝ էյէր պու էմնալ ու թէշէքքիւրլերին պիր մա՛նա-սը վա՛ր իսէ, Բապըլն Ալհամ Դա՛ամիրնըն էքմէյի վէ շէրապընտա պիր թէպսիլլիք թա՛լիմի պիզէ էօյրէտէմէզլէր. չիւն քի՝ օնլարա՛ էօրնէք վէ էմ-սալ կէօսթէրիլէն չէյլէր հիչ պիր թէպսիլլէյ-միւպէթէլա օլսուդլարը ասլա զամն օլունմամըշ տըր (ա)։

2. Ինո՛ղ Հայրապետլէր ալէհտարլ Նագրէր է-պէրլէր քի, իհտա վէ թագսիս օլունմուշ էքմէք վէ շէրապ՝ Կրիստոս Ինճիւսիմիղին թէհնիսին վէ զանը-նըն սա՛տճէ էօրնէհլէրի՝ Նո՛ահէլէրի՝ Ընէղլիհլէ-րի՝ օնլարը անլապան ատ՛րէլլէրի՝ տիրլէր։ Վէ հա՛-լընըզ պու տէյիլ՝ իլլա հէր կէօնա եանկըշ անկա-շըլմազ թէհլիքէսինտէն սագընտարագ՝ աշխարհ-թագրիր էտէրլէր քի, Կրիսթիանլար Բապլըն Ալհամ Դա՛ամիրնըն իչհազըզնտա՝ Կրիստոս Ին-ճիւսիմիղին ճիսմանիճէ ատըլ թէհնիսի եէճէվէ՛ր, վէ ճիսմանիճէ ատըլ զանընը իչմէյէր։ Իչպու մատտէ զայիթ աղըր վէ մուհիմ պիր մատտէ օլ-մադըդա, հէմ տէ՝ էսքի Հայրապետլէրին պու խու-սուստա նէ էօյրէթտիքլէրինի պիլմէսի արզուլանա-ճագ պիր չէյ օլմադըդա, պուրատա՝ օնլարըն թէ-լիճթանէլէրինէն պազը խաթիխաճլէր կէթիրդիզ։

3. Կղէմէս Ղէհկանդրացի իբնիճի տէհրտէ տէր քի, «Ճիւնքի Կրիստոս թագրիր էյլէտի քի պիզէ վէրահիյիմ էքմէք պէհիմ թէհնիմ տիր, վէ ճիւնքի թէն զան իլէ սուվարըլմյօր, պուննըն իչիւն շէ-բապ՝ ընէմնիլէհ զան պէհնիլէյօր։ «Օհրա Վէհամ» հա՛նի Կրիստոս՝ «ընէմնիլէհ տիւրլիւ տիւրլիւ խիմ-

(ա) Faber's Difficulties of Romanism, pp. 58—60.

լէր ելլէ՝ մեսէլա էթ վէ թէյն վէ գա՛ամ վէ էքմէք վէ գան վէ սիւտ ԸԷօֆյէ օլա՜ճաղ՜յօր : Իմտի Ա՛զիզ Ա՛ֆիֆաղ չէբաղը Ա՛զիզ գանըն պէր պըրր ԸԷֆանէլ սէօյլէյօր : Պուճանան գադր նազար՝ Ա՛բիստոս չէբաղը մուպարէքէլէյիմ տէտի • Ա՛լլն իչին , պու պէնիմ գանըմ տըր՝ , իւզիւմիւն գանը տըր : Իմտի բուճա ֆէրրահլըդ վէրէն Թագտիս օլունմուչ չէրպէթ՝ ՈՒէլանճ ո՜ ՈՒէֆանէլէ՜՝ կիւնահլար ա՛ֆվլըդը իչիւն չօգլարըն ուղուրունա քէնտիսի տէօքէն Ա՛ռէլամը պէչան էտէր" (ա) :

Բ • Ի՛բիճճի տէՀրին սօնու՝ վէ իւչիւճճիւ տէՀրին էվվէլէրի մէՀէլլէրինտէ հաշայան Տէրտուղնա՜նու՝ իշպու սէօզլէրի սէօյլէր • "Ա՛լլահ Ի՛ճճիլէրին նիզտէ պու մաատէյի պէօյլէ իՀմալ էյլէմիշ տիր , քի էքմէյէ քէնտի թէնի տէյօր , չէօյլէ քի՝ պիղ պուճանան օնու էքմէյի քէնտի թէնինինէ ՈՒէֆանէլ ո՜ ՈՒէլանճ օլմադա նէճէ վէքտիյինի անկլայա՛սընըզ" (բ) : Օ չօգ քէրրէ տէյօր քի՝ Ա՛բիստոսուն թէնինէ թէչլիՀ օլան էքմէ՛ք տիր (գ) : Վէ հա՛լա՜նըզ պու տէյի՛լ տիր , իլա քէնտի Հավվասըմըզըն հանի էլէրիմիզնի , աղըրմըզըն , կէօզլէրիմիզնի , ևջ տույուշլարընըն չէՀտէթինէ իՀթիմատ էթմէյէ իպթիպալը՝ օլտուղունտա պիչի էօյլէտէրէք տէյօր քի , "Ա՛ֆիտա Հավվասըմըզըն" հանի տույուշլարըմըզըն ճատօղրուլուզունա իհտիմալը ուզ • օլմայա՜ քի՝ ծնլարըն տօղրուլուզունա՝ Ա՛բիստոսուն քէնտի՜սի Հագդընտա պիչէ վէսվէսէ էտէյիմ : Ձինէքի Հավվասըմըզըն տօղրուլուզունա վէսվէսէ էթմէյիմիզ Թագտիրտէ , իՀթիմա՛լ տըր քի , Ա՛բիստոս՝

(ա) Պէհմ • Ընկ • Paedagogus • Ա՛ֆթ • ա • պ • 6 • վէ Եվսէ օ՜ճտաս , Ա՛ֆթ • գ • Պաշ 2 • վէ Եվսէ օթտաս Ա՛ֆթ • բ • պ • 2 :
(բ) Տէրտուղ • Մարկիանոսա գաբչը • Ա՛ֆթ • գ • § 12 , 13 • սահ • 209 : (գ) Տէրտուղ • Մարկիանոսա գաբչը • Ա՛ֆթ • գ • Պաշ 14 :

շէյթանըն կէօքահէն տիւշտիւիւնիւ կէօրտիւիւ պօշ խայա՛լ իտի ։ եահօտ քէնտիսի հադգընտա փէտէ-
րին շէհատէթ էթտիյի սէնինի իչէթտիյի պօշ խա-
յա՛լ իտի ։ եահօտ Պետրոսուն գայնանասընը սա-
ղալտարըճընտա՝ ալտանմըշ իտի ։ եահօտ «Ենոպ գա-
նընդն պէրճինոպ թագտիս էյլէսիյի շէրապտա պիր
ֆարգլը լեզգէթ ալտը" տէմէյ դուլտուրզանալտը
(ա) ։ Իչպու սէօզլէրիլէ պու Հայրապետ աշխարհա-
րէ տէմէք իսթէյօր քի ։ չիւն քի պիշ պու շէյլէրի
տաթտարըճմըզտա վէ կէօրտիւիւմիւզտէ ծնըլարըն
տահա էքմէք վէ շէրապ օլտուրտունու տաթար վէ
կէօրիւբիւզ ։ ինանմալընըզըդ քի՝ ծնըլար դապիթտէ
վէ սուբէթտէ թէպտիլ օլմամըշ գալըրլար ։

Գ ։ Իւչիւնճիւ տէհրտէ եաշայան Ալիպրիանոս
տէյօր քի ։ Շէրապ իլէ՝ "տիգդաթ էթմէվէյիզ քի՝
Կրիստոսուն դանը կէօսթէրիլէյօր" (բ) ։

Դ ։ Որոգինէս տախի տէօրտիւնճիւ տէհրտէ տէ-
յօր քի ։ "Տիւնեանվի էքմէք հիչ պիր խուսուստա
ախսէր պիր գա՛ամտան ֆարգլը տէյիլ տիր" (գ) ։

Ե ։ Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ եաշայան Եւսեբիոս
Կեսարացի էֆէնտի վէ էրթոպա Կրիստոսուն թէ-
նինին վէ գանընըն թէչղիհ ու թէմմիլէրի տէյօր
(գ) ։ վէ Յովհաննէսին Աստճիլինին ալթընճը պա-
շընտա պուլունան Ինճիեանիզին սէօզլէրինէ՝ քի
օրատա Կոնստանդընտը թէչղիհ ու թէմմիլ իլէ
Կրիսթիանլարըն ծնուն թէնինի եէմէք վէ գանընը
իչմէք խուսուսունտա սէօյլէյօր՝ պու էսքի Հայրա-
պետ շէրճ վէրէրէք տէյօր քի ։ "Օ՜ղանն էթմէն քի ։
իշպու թաշընտրզըմ թէն խուսուսունտա՝ սայքի օ

(ա) Տէրտուզ ։ ճան իւղէրինէ օլան քհիապընտա ։ (բ) Կիպր ։ մէթթ ։ 63 ։ Պաս ։ Օգսօնիա 1682 ։ (գ) Որոգ ։ Հոմ ։ Թէֆսիր ։ Հիլտ 32 ։ ֆասլ 16 ։ վէ Կաամի ։ Թէփ ։ 893 ։ (դ) Ինճիլին խոպաճի ։ քհիապընտա ։

Նէնամէլի տիր տէրիմ։ Վէ գանն էթմէյին քի, պէն սիզէ պու գապիա՛թի ճիհանի գանըմը իչմէյէ սիզէ տունարըմ. լաքին պիլին քի՝ պէնիմ սիզէ սէօյլէ-տիյիմ սէօզլէր բուդ վէ էօմիւր տիւրլեր, շէօյլէ քի պէնիմ սէօզլէրիմ վէ նասիհաթլարըմ թէն վէ գա՛ն տըրըլար։ Օնլարը քէնտինէ գապմա՛ղ էտէն քիմսէ՝ պիր սէմավի էքմէք իլէ կիպի պէլէնմէյիդի՝ պիր սէ-մավի էօմիւրլէ հիսսէտար օլաճագ տըր՚՚ (ա)։

Ը. Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Կիւրիղ Ղրու սաղէ-մացի տէյօր քի, ՚՚Ջիբրա Է+ՃԼՒՆ Ռէլլահ ո՛ Ռէհ-մէլէ ալեյնատա՝ սանա օնուն թէնի՛ վէրիվէյօր. վէ Էբուպէքր Ռէլլահ ո՛ Ռէհմէթէլէ ալեյնատա՝ սանա օ-նուն գանը՛ վէրիվէյօր, քի պու վէճհիլէ Վրիս-տոսուն թէնինտէն վէ գանընատան հիսսէտա՛ր օլուպ օնուն իլէ պիր թէն վէ պիր գան օլասըն (բ)։

Է. Վրիդոր՛ Նիւսացի՛ տախի տէօրտիւնճիւ տէհր-տէ Բապպէն Ճէշամ Դա՛մինա Վրիստոսուն գուբ-պանընըն ա՛զիմ սըրրընըն թէշխիհի՛ ինսան ճինսինին խէլասընը իճրա էտէն գուրպանըն նո՛ո-նաՀա՛նէ վէ էօրնէյի՛ տէր՚՚ (գ)։

Ը. Տէօրտիւնճիւ տէհրին ա՛զիմ ըշղը օլան Օ-գոստինոս տէր քի, ՚՚Բապպ՝ քէնտի թէնինին պիր նումունէ վէ էօրնէյինի կէօսթէրմէյէ մէրամ էյ-լէմիյինտէ, ՚՚Պու պէնիմ գանը՛մ տըր՝ տէմէյէ վէս-վէսէ էթմէյօր՚՚ (գ)։ Վէ նինէ օ՝ էքմէյէ վէ շէ-բապա՝ ՚՚Օնուն թէնինին վէ գանընըն սուրէթի՚՚ տէյօր։ Վէ պիր պաշգա՝ մահալտէ Վրիստոս Յի-ֆէնտիմիզի կէօսթէրիյօր քի, շայիրօղլէրինէ պէօյ-լէ տէյօր. ՚՚Պէն սէօյլէտիյիմի բո՛-հանի ճէ՝ անէյլա-

(ա) Վրինէ Ընտուած արանութիւնու է. Ֆասլ 12։
(բ) Անդրէղ տին Թա՛իմի ը իւնանիս սըրը. ս. 217։ (գ) Դրիգ. Նազ. վա՛ղ ա։ (դ) Օգոստ. Խոմմանթ. գարչը, Պաշ. Ե։

յԱՆ : Սիզ՝ իշպու կէօրտիւիւնիւզ Ճիամանի թէնի եէյէՀէք տէյիլինիզ . վէ պէնի խաչա չըգարտաճագ օլան քիմսէլէրին տէօքէՀէք օլտուղու Ճիամանի գանը իչէՀէք տէյիլսինիզ : Պիլ ա՛քա՝ պէն սիզէ պիր սըրը Եմ էյլէմիշիմ՝ քի ՝ էյէր օնա՝ բո՛Հանիճէ անկա՛բաձըլ ՝ սիզէ Հայա՛թ վէրէՀէք տիր : Պու՝ էյէրչէ կէօրիւնիւր պիր վէՃԻՀիլ իճրա օլունմալը իսէ տէ ՝ կէօրիւնմէդ պիր վէՃԻՀիլ անկլաչըլմալը տըր" (ա) :

Ը . Պէչիճէի տէՀրտէ Թէոդորէտոս տէր քի ՝ "Սըրթանի թէչիՀ ու թէմիսլիէր" (նանի էքմէք վէ շէրպաթ) պիՀտա վէ թագտիս օլունտուղըրընտան սօնկրա քէնտիլէրին դաալի՛Թի մախտուսլէրինի զայը էթմէզլէր . զիրա օնլար՝ օնտա՛ն սօնկրա՝ էվվէլքի զաթտան վէ շէքիլտէն վէ ՃինտաՀէն օլմազա պագի դալըրլար" (բ) :

Թ . Ընթրուճը տէՀրին Եպիսկոպոսլըրընտան Ֆիգանդին Փագունտոս նամ պիր Եպիսկոպոսու տէր քի ՝ "Ճագիգաթ՝ տէյիլ քի էքմէք սահիհան օնունն թէնի՝ նախօա չէրայ սահի՛հան օնունն գանը տըր . իլա չինսէի օնլարըն իչինտէ օնունն թէնինին վէ գանընըն սըրրլարը պուլունտուր" (գ) :

Ժա . Պէչիճէի տէՀրտէ՝ Վէնտասիոս Փա՛փ պիրէ տէր քի ՝ "Լաքին Եւ-Ղէյնի վէ ՂԷրսպոլէ պաՀիլլէրը վէ դաալիա՛Ղլէրի ՀԷվէ—ա օլմագտան գէլմէյալար . վէ սահիհան սըրրլարըն իճրասը վագտա՛սընտա Ֆիքրիստոսուն թէնինին վէ գանընըն ՐԻնէլմէհի վէ Եօրնէյ՛ պէչան օլունուր" (դ) :

(ա) Օգոստ . 98 Պաղ . իւզէր . էՀրմ : (բ) Թէոդոր . Eranistes մրբ . Բ : (գ) Ֆիգունտ . Սինադ . Կաղկ . Տ՛չատագամ . փասք Բ : (դ) Վէնտասիոս Նէսթորիոս վէ Նէսթորիէսի գաբչը . Bibliotheca Patrum. vol. IV, ս . 422 :

Պու միսիլլիս իսթիխրաճէր տահա՛ կէթիրիլէ պիլիր • լաքին պուգաատըր քիփայէթ էտէր : Օն-ըր հէր վէճհիլէ իսպաթ էտէրլէր քի , էսքի Ահ-լիսէ իշպու այնի՛ թէշահհ վէ պիր զնքր էսէրի սա-յարըտը , վէ շիմտիքի զէմանլէրտէ ինանըլտըդը կի-պի՛ ծնատ Ահրիստոսուն սահիհ Ճէնի վէ գանընա տայիր պիր թէպտիլլիք օլուբ ինանմա՛զ իտի :

3 • Թէպտիլի զամ՛ նախօտ Վոյտախոսու թիւն թա՛լիմի էսքի Ահլիսէնին թա՛լիմի օլմատըդընը պէ-յան էտէն պիր միւսահազա՛ տախի պու տուր քի , օր զէմանլէրին Ահրիսթիան տիւշմանլարընէն պուտնու ինանտըգլարը իչուն Ահրիսթիանլարը զէվքէ ա՛սլա ալտըգլարը օլմամըշ տըր : Նաքին էյի պիլինմիշ պիր սահհ վագա՛ տըր քի , ծնլարը՝ Ահրիստոսա իսպատէթ էթտիքլէրի իչուն զէվքէնէրէք իտի , հէմ ծնլարա՛ ա՛զիզ Ուհսիրնիք թաալիմի իչուն տախի սի-թէմ էտէրլէրիտի : Օնլարընն սիթէմլէրի իշպու թա՛լիմտնլէրինն օր զէմանլէրտէ մէվճուտ օլտուգ-լարընա իսպաթլա ր տըր : Նմտի էյէր իշպու թէսլ-ատնի զամ՛ թա՛լիմի օր զէմանլէրտէ մէվճուտ օլտա-յրտը , ծնլարընն ծնու տախի մտագարալըգա չէվ րիսլ զէվքէ ալտճագլէրի՛ հէմտն շհատհէսիզ պիր շէյ կիսլի կէօրիւնիւր • զնքա պու՝ պիր փուխթիէրէսի քիմնէսինն ա՛գլ ու ֆիքրինէ՝ Ահրիստոս Նփէնտիմիզնին Ուչ-պիրլնք թա՛լիմի գաատր ա՛գլէ զըտա պիր շէյ կէօ-բիւնէճէյիտի : Նմտի ծնլարընն պու պապտէ իշպու սիւքիւթիւ՝ պու թա՛լիմին էսքի Ահրիսթիանլարընն ինա՛նմատըգլարը շէյլէրտէն օլտուղուհու իսպա՛թ էտէր :

Ահրիսթիանլարընն էն պէօյիւք տիւշմանլարընտան պիրի՛ Յուլիանոս իմիէրատո՛ր իտի : Պու՝ քիւշիւք-տէ Ահրիսթիանլըգտա թէրպիյէ օլունտուպ՝ Ահրիս-թիանլըգը իգրար էտէր իտի • լաքին պու ա՛զիզ տի-

նի եւ բերքատէն գապուլ էթմէմիշ օլտուղունատան՝ ասնկրատան մուրթասալըզա սափըպ փուխփէրէսթի օլտու : Վէ պու՝ տիզգաթէ շայան պիր խուսուս տուր քի , պու քիմսէ՝ ա՛սէթա վաքթիզ օլուն-մուշ՝ վէ Ալիսէ մանսուպպարընա պիւէ կիրմիշ օ-լուպ՝ Իզնիմիա Ալիսէսինտէ ունմուշ Ընթերցող հա՞նի օգուստոսու մէմնէսինի քէսպ էթմիշնետի : Ինտի օ՝ Ալիսէնին հէրի թա՛լիմաթլէրինէ վուգուֆ օլմուշ օլմալը իտի , վէ էյէր օ վէման պու թէպ-տիւն զա՛թ թա՛լիմի տախի Ալիսէնին թա՛լիմնէ-րինաէն պիրի օլապիլտը , օ էլպէթթէ ծնա՛ տախի վուգուֆ օլմալը իտի : Լաքին օ՝ քէնտինին թէլի-ֆաթլէրինին իչինաէ պունու ա՛սլա զէրը էթմէյօր :

Պու՝ ա՛լիմ՛ վէ չօգ օգուտմուշ պիր քիմսէ օլուպ՝ չօգ քիթապլար հազրը . վէ պունլարըն իչինաէ՝ Ալիսթիանըզա՛ գարշը պիր թէլիֆաթի՛ վար իտի : Իշպու քիթապլըն իչինաէ օ՝ Ալիսատուսուն Ըլահ-լըզընը՝ Ը՛զիզ Բուհ վասիդասի իլէ անա՛ բահմինէ տիւշմէսինի՝ պիքիր Մարիամնան ատոմասընը վէ Ըլահ կիպի խպատէթ օլունմասընը՝ Ալիսատուսուն ա՛լէմին Նարատարճըսը՝ Ըլահընն Օղու՝ Ըլահրն Ալէմը վէ Փէտէրին էմնալի վէ պէրապէրի օլմա-սը վէ Իւշպիրլիյին Թալիմաթլէրինի վէ ախէր չօգ խուսուսլար զէվք ու մունգարատզա ալըր : Օ՝ Գալիլ՛ալըլար թա՛պիր էյլէտիյի Ալիսթիանըսըր՝ Ալիսատոս քէնտիլէրի իչիւն պէր ֆէրթէ գուրպան օլ-տու , վէ պունուն իչիւն քէնտիլէրի հէ՛չ գուրպան սունմազա՛ր տէյիւ պիւէ զէվքլէնիր : Վէ պու ճիւմ-լէ իւէ էյէրզէ օ՝ Ալիսթիանըզա խուսուսմէթինաէ պու գատար ածը օլուպ՝ օնլարը զէվքլէնմէյէ սէ-պէպ պէհանէնէր հէր պիր քէօշէյի արայըպ պու-մաղա՝ մահսուսէն չալըշըր՝ իտի իսէ տէ , իշպու թա՛լիմաթը տալա պէժր Ե՛ՐԴՈՂԱՒԸ , նախօտ հիչ

տէյիլ իսէ օնա մէնսուպ պիր շէյ պիտէ իշարէթ էթմէմիշ տիր : Լաքին օ՝ էյէր օ զէմանլէրտէ սա-հիհան մէվճո՛ւտ օլսայրտը , պու միմքի՞նմի իտի : Պիտէ կէօրիւնիւր քի , հէր պիր պիղարազ ատէմին ադը գանմազը տըր քի , պու բատա՝ Յուլիանոսուն նազարը զէման օլան տէօրտիւնճիւ տէհրտէ իշտու-թա՛լիմաթ պիւ թիւն պիւ թիւնէ նա՛մա՛լիւմ օլտու-զունա թէքմիլէն իսքեաթ էտէր իսպա՛թ վար (ա) :

Նչքէքտէ վէ շէրապտա գապիաթի թէպտիլնէք իսլէթիտա պէշինճի տէհրտէ Հերետիկոս Նտէքէս-տէն սատըր օլտու , վէ օնտան ահէսթէ ահէսթէ Վիլնէս իչինէ կիրմէտէ օլտու (բ) . լաքին էքմէչ-վէ շէրապըն Վրնիոսուա՝ սահիհ ինէնինէ վէ գա-նընա թէպտիլ օլմասը՝ թա՛լիմաթը շիմտիքի իտա-նըլտըգը՝ կիպի՝ տօգուզտունճու տէհրտէ իսլէթիտա զու-հուր էտիպ պիր շուբուդա՛ պաղլատը :

Նտէքէս իշտու գապիա՛թի թէպտիլնէք թա՛լի-մաթընը իլգ մէյսանա չըգարտըղը զէման տէր ա՛-գապ Թէոդօրէտոս օնա գարշը տուրուպ՝ պիր քի-թա՛պ եազտը , քի օ քիթապտա Ալէքսանտրիա Վիկ-լիսէսինին էպիսկոպոսընը՝ Ալէքսանտրիա իսմինտէ պիր քիմսէսինին աղրընա գօտուղտը սէօղլէր իլէ պէյան էտէր : Պու Ալէքսանտրիա նամ խայալի զաթ Վիկ-լիսէսինին մուգաբիլէր վէքիլի մէգամընտա տէր քի , "Օնըս պըբրանի ինէլտիհլէր" (նանէ է+ճէ+ վէ էչ-բուպ)՝ "Ալեագիա օլը-նպու-գպա՛ն ածնէրա՝ էնինգիէչ-բին պուպիա՛ինպան ըգճնալար . էնէ+ճ օնլար՝ էնինէ էօճէ պուինտըրնպա վէ հէյէրլէրնպէ վէ էնէ+ճ էբրինպէ՛ գալըբտըր , վէ օնլար՝ այնի Ալեագիա օլը՛-նա-նոպան էվվէլ օլպու-գտըր՝ նէպի էնօբէ-նէ վէ պօ-

(ա) Ֆեպէր . Difficulties of Romanism. ս . 100—102 :
(բ) Թէոդ . Միւքեալիտ 2 . ճիլտ , 4 . ս . 84 :

գո՞նա պէլէրլէր" (ա) : Իմոի Թէոդորէտոսա կէօրէ՝ օնուն զէմանընտա Ռիվիսէնին պու պապառ իթթիհատը պու իսի :

Ռօմա Փափը Վէլա՛սիոս տախի՝ իշպու թա՛լիմաթէ գարշը կէլմէքտէ Թէոդորէտոս իլէ իթթիֆա՛գ էտէր՝ վէ նօգարըտա կէօրտիւիւմիզ կիպի թազրիր էտէր քի , "Ընքմէյին վէ շէրապըն զաթը եախօտ դապիա՛թը մէվճուտ օլմագտան գալմազ" : Լաքին Նեստիքէպիլիէրէ էյէրջի Փափըն նուՓուզու իլէ պու վէճհիլէ գարշը՝ տուրդուրուր իսի իսկ ատ , օնլար քէնտիլէրին նէվ իճատ թա՛լիմաթլէրինի սըգը՝ սագլատըլար , շէօյլէքի պունտան սօնկրաքի եա՛նի ալթընճը տէհրատ՝ Ընտիոքոս Եփիմ օնա գարշը նամմաղա քէնտինի մէճպուր սայար : Օ տէր քի , "Ե՛գը պաշընտա օլան հիչ պիր աստէմ դուԹուլուր օլսուն դուԹուլմազ օլսուն՝ կէօրիւնիւր օլսուն կէօրիւնմէզ օլսուն շէյլէրին դապիաթը պիր տիր տէմէզ : Պոնընճիլէյին ենան կէնիկտիր , էնսանէլէր՝ պէնի ալընան Խրիստոսա՛ն ինանը՝ էնապինին հըզ օլսունա՛ն" (եա՛նի կէօրի՛նէն , իլէրիլէն , պուլունան , ևՁ) պապիսընընան ընգճապ , էյէրջի Թագսիս գուվվէթի վասիդասի իլէ պիր բուհանի քէրեմ իլէ պիրլէշիր իսկ ատ (բ) :

Պունտան աշընա՛ր օլուննույօր քի , պու թա՛լիմաթ պիր հերետիկոսուն իճատկէրտէսի՛ տիր , վէ պէշինճի հէմ ալթընճը տէհրլէրտէ՝ հերետիկոսլուգ միսալի զէմմ ու բէտտո օլսունտու :

Խալճետոնօլտա՝ 754 Թարիխինտէ ՃէմՓ օլան ևկտինիի ումմումի սինադոս Թագրիր էյլէտի քի , ՚Ռըբիստոսուն եա՛լընըզ սահիհ Թաստիր ու սուբէթի՝

(ա) Թէոդ . Մինք . 2 , ՃԼտ . 2 . ս . 85 : (բ) Եփրեմ Ընտիոք . Եստիքբեսէ գարշ :

թէշէէքբիւրտէ՞» (ես՝ն Պապլըն Ըխշամ Վա՛ա-
մընաս) «Թագաւոր օլունան էքմէէք վէ շէրա՛պ իտի՞»
(ա)։ Վէ պու մինվալ իւղէէ իսպառ օլունուբ քի՝
պու սինագոգ՝ Թէպոտիկ զաթ Թա՛լմութընա իւնան-
մա՛զ իտի։ Լաբէն ծնաւ ս.ն.կրա 787 Թարիխին-
տէ իքնճի տէվրա՝ «Ակիւատա ՃԷմ» օլան սինագոգ
պու Թագրիրի տէյիշտիրիպ՝ Թագրիր էյլէտի քի՝
«Թէշէէքբիւր Քրիստոսուն Թէնինէն վէ գանընէն
սաղ սուրէթի տէյիլ տիր, իլլա Քրիստոսուն
Թէնի վէ գանը՝ վէ ծնլարընն սահիհ վէ զաթի վէ
դապհա՛լի քէնտիլէրի տիր (բ)։ Պիր սինագոգ
Թարաֆընտան պու Թա՛լմութընի մադպուլ օլմասը
հագդընտա վէրիլէն իլք Թագրիր պու տուր։ Լաբէն
պունա՝ էյէրչի պու սինագոգտան նուֆուզ վէ-
րիլտի իսէ տէ, տօզուզունճու տէհրէ գատար ա՛-
լէսէվի գապուլ օլունմամընշտր, վէ պիր Թէր-
Թիպ ու ուսուլի կիրմիմիշ՝ վէ բէտվէն Թէսահհիւպ
օլունմամընշ իտի։

Պու Թա՛լմութը Թէրթիպ ու ուսուլէն գօյան վէ
բէտվէն Թէսահհիւպ էտէն իլք քիտմէ՝ Փաթհաթիօս
Բատպէրթոս նամ պիր Ֆրանսըզ րուհպա՛ն իտի,
վէ Վիկիսէ միւէրիխլէրի պու Թա՛լմութըն պապասը
տէյիս պու քիտմէյի կէօսթէրիրլէր։ Էյէրչի պու
մատուէնէն իւղէրինէ պիր սինագոգ պիրլէ գանուն
գօտու իտի իսէ տէ՝ պու խուսուստա ա՛լէմտէ ճարի
օլան զիւ-ինճիլէր վէ սէօյլէյիշլէր տիւրլիւ տիւրլիւ վէ
գարարսըզ իտիլէր։ Պու քիտմէ՝ իշպու մատուէ իւ-
զէրինէ նազըրընը պիր քիթապտա՝ Վիկիսէնէն պու
պապտէ զիւ-ինճիլէրինէ պիր գարար վէ սապիթլիք վէր-
մէյէ ճէհտ էյլէտի (գ)։ Պու քիտմէ՝ խտութա՝ էտէր-

(ա) Ֆապէր. Difficulties of Romanism. ս. 125։ (բ) Վիկիսա
էրինճի Սին. ա՛մէլ ֆ։ (գ) Փասթ. Բատ. Վէթ. Բատպէն Թէնի
վէ գանը իւզ. ճիլտ 9. սահ. 367—378։

ֆոի քի , թագաւորէն սպնկրա էքմէք վէ շէրապէ՛ հալընըզ օղլարըն շէքլի վէ կէօրիւնիւշիւ գալըր , վէ օրատա Խրիատոսուն սահիհ թէնի՛ հախօտ էթի վէ գանը՛ հազըր իոի , վէ ֆիլ վազի՛ օրատա օյան՛ հէնան պէէրպէ՛ պօղան՛ խալըն է՝ղէրինպէ խօէնճէ կէօէն վէ Ծէղերգան գալգան ընէնէն էնպէհէ՛ էոի : Լաքին օլ զէմանըն հէմ իլմի իլահի խօճալարը պու թա՛լիմի նէնի պիր շէյ սայըղ օնա զիատ տուր՝ թա՛լիմի նէնի պիր շէյ սայըղ օնա զիատ տուր՝ տուղար . վէ պու սահիհ վուղուա՛թ օնուն պու զէմանա գատար պիր Խիլիսէ թա՛լիմանըն տէյիւ գա՝ պու՛ղ օյունամըն շ իոիյինէ պիր իսպա՛թ սըղ : Օ՛նրա էյէր պու՝ գապու՛ղ օյունամու՛շ օյան ա՛էսսէվի պիր իրթիֆգատ թա՛լիմի օյապղարը՛նէ օնա օ՛գատար գարշի՛ տուրուլուրուտու՛՝ նէ տէ նէնի պիր շէյ կէօրիւնիւր իոի : Խարոլօս Տա՛զ նամ Խմիէրալթօր Բանէրտան վէ Յովհաննէս Պգօխօս իսմինտէ իլմ ու լէյա՝ գէթոէ մէշհուր իքի քիմսէյի Բատպէրթօսուն իֆ՝ սատ հա՛նի պօղմուշ իոիյի զամն օյունան թա՛լի՝ մատէ թէֆսիր վէրմէյէ թա՛յին էյլէտի . վէ օն՝ ղար պիրէր քիթապ հազըրադր : Յովհաննէս Պգօ՝ թօսուն վէրտիյի րէյ պու՛ն իոի քի , էքմէք իլէ շէրապ՛ Խրիատոսուն հազըր օլմայան թէնինէն վէ գանընէն նէլանըսրը վէ ԸՒէղերհէրէյ՛ պէր (ա) : Բաթրա՛մի տախի պու՛ն նէնի թա՛լիմանը պիւթիւն պիւթիւնէ բէատ էյլէտի (բ) , վէ թագրիր էտէր իոի քի , էքմէք վէ շէրապ Խրիատոսուն թէնինէն վէ գանընէն թէշպհէրէյ տիր , վէ Բապպէն Ա՛ղ՝ շամ Ա՛ա՛ամընա իհ՛ագ օլա՛նպար՛ դօ՝հաննէս Խրիա՝ պօսոան ընէնէ վէ գանը իւէ նմա՛ն իւէ պէուէնէր՝ նէր : Օ՛ր տէհրտէ՛ մէհարէթտէ վէ ա՛զամ ա՛լիմ՝

(ա) Պօսհայր, 2 հիլտ , ս , 105 : (բ) Բաթր , Խրիատոսուն թէնի՛ ձէ՛ չ անը իւզերինէ :

ևքառ՝ վէ հազարդը քրիստոսէրին չօղուհատա էմնալի հօգ սայըլան վէ Ըրքինիսիոպս մահնաուրնա հ_ րէն Բապանօս Մաւրոս նամ ա՛լիմ տախի պուհնու գուվվէթլի սէօյլէյիշլեր իլէ բէտա էտէր (ա)։ վէ օ տախի՝ սաատէճէ պիր թէշրիհ ու թէմմիլ զիւ_ իւմիւհնիւ թէսահհիւպ էտէր։ Օ՝ տէր քի, «Պու հանկըշլըղա պիւթիւն գուվվէթիմիզ իլէ գարշը տուբաուգ» (բ)։ Դալաթրիսոս Սիթրապօ (գ)՝ Քրիսթիան Տրուբմար (դ)՝ վէ Ֆլօրոս Մակիս_ թէր (ե) տախի՝ քի պուհնարըն ճիւմլէսի պու տէհ_ րին միւհիմիլէրի իսի, պու հէնի թա՛լիմաթէ գարշը հազարլար։ Տրուբմար պուհնա գարշը օլ տէրէճէ շիտուէթ իլէ հազարը քի, պու թալիմա՛թըն տօսթ_ լարընտան պա՛զարը՝ պու միւհիմիին թէհիմաթլէրի_ նի պօզանա՛ր օլմուշ տէյիւ կէօսթէրմէյէ ճէհտ էթմիլէր։ լաքին ծնարըն ճէհտլերի պօշա՛ չօգար։ Պուրատա իշար օլունան քէյիֆիյէթլերտէն աշիքհար օլմայօր քի, պու թալիմաթ պու տէհրատ էյէրչի մէյտանա չըգմըշ վէ թէսահհիւպ օլունմադըգ իսի իսէ տէ, ծնու սէվինճլերտէն՝ ծնա գարշը տուբան_ լարը տահա՛ չօգ իսի։ Ընքաէրիյէթ՝ ծնա հէր վէճհ_ իլէ զըտտ իսի։

Լաքին էյէրչի իպթիտալարտա ծնա չօգ գարշը տուբուլտու իսի իսէ տէ, ապար ապար հայըլար։ շէօյլէ քի՝ ծնուճճու տէհրատ՝ Բապպին Ընշամ Պա՛ապընտա Քրիստոսուն սահիհ թէնի վէ գանը հազըր պուլունտուղու էթթիգատ էտէն քիմսէյէ_ րին միգտարի՝ պու պապատ հիչ պիր բէյ ու էթ_ թիգատլերի օլմայան՝ եախօտ թէնէն վէ գանըն զա_

(ա) Բաթը • Ա • Ակթե • Ա՛էրիպալտ • պ • 23։ (բ) Բաթը • Ա • Ակթ • Ա՛էրիպ • պ • 33։ (գ) Դալաֆ • Սիթրա • de rebus ecclesia. պ • 16։ (դ) Քրիս • Տրութ • Կաոթ • Ճնէֆ • էդ • 26։ (ե) Ֆլօր • Մակ • de expositione missae. պ. 4։

թէն հազար տէյիլ՝ իւլա ճանըն պիր ա՛զիզ հարա-
քէթի իլէ գապուլ օլունուբ ինանանլա՛ր տախի պու-
յունուրտու • լաքին պու զայէթ ա՛զիմ պիր ճա-
հիլլիք տէվրի իտի : Իշպու խուսուս իւզէրինէ պու-
միսիլիս էթէիգատ իսթիլաճիընըն պու ա՛սիրատ
մէվճուտ օլտուղու՝ հէփ ա՛յիմ միւէյիթէրտէն իզ-
քա՛ր օլունուբ : Թաէրիխս (ա) վէ Կէրպէրթ կիսի
միւէյիթէր՝ պու թա՛լիմաթը հիմայէթ էտէրէք
եազըլար : Օպիր թարաֆտան Լանտէսին պաշ
քահիպի Էէրիկէր՝ Բրիտոսուսն թէնի վէ գանը՛ իւ-
զէրինէ Էայրապէտլէրտէն պու թալիմաթէ գարշը
չօգ իսթիխպա՛ճլէր կէթիրտի (բ) : Լաքին հէր նէ
իսէ՝ իշպու տէհրտէ պու մատտէ իւզէրինէ պիր
մնասուս միճատէյէ օլմամը չըքար :

Օնպէրինճի տէհրին օրթասընա՝ գատար՝ իշպու
էթէիգատ իսթիլաճը՝ թէհամիւլ օլունուպ՝ օ-
նուն իշինն հիչ քիմսէյի թէքթիր օլունմազըդը :
Լաքին 1045 սէնէսինտէ՝ Պէրէնգարիոս իսմինտէ
պիր ալիմ Ֆրանսըզ Վիլիսէ խատէմէսի՝ թէպ-
տիլի զա՛թ թա՛լիմաթընը աշէքտարէ զէմմ էյլէտի ,
վէ Ագոթօսուն զիւճիմիւնիւ՝ նանի էքմէք վէ շէ-
քար Բրիտոսուսն տէյիլ սահիհ թէնի վէ գանը՝
իւլա օնպարըն թէչղիհ ու թէմսիլի օլտուղունու թէ-
սահհիւպ էյլէտի (գ) : Օնուն զիւճիմէքի հէման
նէչը օլտուգլարը կիսի՝ անիտէ պիր միճատէյէ
պաշլատը : Օնուն իւզէրինէ լքի սինադոս հիւքմ
թադրիր էյլէտի , քի օնպարըն պիրի 1050 թարի-
խինտէ Բօմատա՝ վէ օպիրի օնտան ասնկրա Վէր-
սէլլիտէ ճէմ՛ օլտուղար • լաքին օ՝ պուննարըն հիչ

(ա) Բաթ • Պէր • 6 • Բապպէն թէնի վէ գանը՝ իւզէրինէ :
(բ) Ֆապրիքիոս Bibliotheca Ecclesiastica. ս • 109 :
(գ) Պէռէնգ • Լանֆ • մէքթ :

պերճնաէ հազըր տէյլիսի : Թարիխի 1059 վէ 1078 վէ 1079տէ՝ իւշ սինադոսպա՛ր ՀԷմ՛ օլունտուս , քի պուննարտա օ՝ տիւշմէնլէրինէն թէհտիտլերի վէ գօրգունմէզլէրինտէն էնէրճէսի իլէ՝ պիր տէն իգ-բարըներ իմգալատըր քի , ծնտա՝ քէնտիսինէն ծնտա՛ն ագտէմքի զիւբիմլերինի բէտտա էյլէտի : Օնուն՝ քէնտի տիւշմէնլէրինէ՝ տէյլէ գանտարղընտան՝ իլլա գօրգունտունտա՛ն ույտուղու պուննտա՛ն աշիքնար տըր քի , օ՝ ծնտա՛ն սօնկրա օլ իդբարընը կէրի ալըպ՝ ծնտան էվվելքի զիւբիմլերինի գունմարըտը : Օնա՝ գարշը օլան իշղու ձնմուի զազապտէն ձնմունէն խազըն էթթիպարը ծնտան գալգտը . լաքին ծնուն տահա պիր չօգ տօսթլարը գալմըշ իտի : Նէտտէի Դրիգորիոս Փա՛փ պիէ՝ Պէրէնգա՛րիոսուն զիւբիմլերինէ՝ ծնուն տիւշմէնլէրինինքինտէն տահա՛ զէյտտ մէյլլէ իտի (ա) :

Օնիքրեճի տէհրտէ՝ Բագպըն Ճհշտմ Գա՛տմը հագդընտա՝ նալընըղ մէտրէսէլերտտ տէյլէ՝ իլլա նազըլտն թէլիֆտնլերտէ տտխի տիւրլիւ վէ միւխթէլէֆ զիւբիմլեր թագրիր օլունուրտուտ : Չօգ քիմսէլէր՝ էյէրչե Պէնգարիոսուն զիւբիմլերինի բէտտ էթմէք իտտիա՛ծնտա՝ իտի իսէլեր տէ , ծնտան չօգ պիր ֆար լլարը նօզտուտու (բ) : Իլք Լաթերան սինադոսնտան էվվել հեր քէս՝ Գրիստոսուն Ճհշտմ Գտա՛մինտա հազըր օլմասընըն գարզը խուշտունտա խաթէտիյի կիպի տիւշնմէյէ ազատ իտի (գ) :

Տէօրտիւնճիւ Լաթերան սինադոսնա գատար իշղու մատտէ իւզերինէ օլան զիւբիմլեր պու հալ-

(ա) Լէոմ . Մարթինոս . Նէշր օլունմամըշ՝ վուգուա՛թլեր խաղին . ճիլտ . 4 . ս . 99—108 : (բ) Մօսհայմ , ճիլտ 2 . սահ . 201 : (գ) Մօնտաշա , Բագպ Ճհշ . Դա՛տմ . Գիթ . 1 . ս . 146 :

տէ իսի ։ քի 1215 սէնէսթեսէ Լուչիանճիս Տնեով-
կէնտիոս փափ Ֆէբրմա՛ն էլլէսի քի ։ Թէպոիլն
զաթ Թա՛լհամաթը՝ շհմոի շէրգ Վհլհսէլէբհնսէ Թա՛-
լհմ օլունտուղս կիպի՝ Վհլհսէնին գապուլ էլլէ-
տիլի Թա՛լհամաթը օլուն (ա) ։ Նյհբչն պու Թա՛-
լհամաթ իշթհհար պուլմազ վէ չօգ եայրլմազ իսի
իսէ տէ ։ չօգ քհմէկէր օնու տահա գապուլ էթ-
մէմիշլէր իսի ։ վէ Թա պու սհնադոս գատար՝ հիչ
պիր ունմէմի վէ ա՛լէսէվլի միւզաքէրէ էլէ նէ ի-
նանըրմազը օլտուղս գարար գը լյնմամզը շ իսի ։ Ա-
քհն պէօյլէճէ պիր սհնադոս իլէ պունա գարար վէ-
րիլմի՛շ էքհն տահի ։ պու խուսուսատա էլմի իլահի
խօճալարը պէյհնտէ՝ պիր չօգ մատէլէր վէ ա՛-
լէլհուսուս Թէպոիլն զաթըն գարզը իւզէրինէ միւ-
ճատէլէ օլուննուբուտու ։ Նյպու միւճատէլէլէրին
պաշլըճա խուսուսլարը իչհն Վհալէր նամ միւէլի-
ֆին իլը քհթապըննտա՝ նհճճի պապըննտա 77 իննճի
գըսմընա մուբառճա՛ահի օլուննա ։ Պուրատա խսթհխա-
րատէ նէրմհզ նօգ տուբ ։

Պու վէճհհլէ կէօրհնհյբ քի ։ իշպու Թա՛լհամաթ՝
Թատպէրհատէն աշլքհարէ Թագհմի՛ օլուննան գէ-
մհտէն՝ նա՛նի 831 Թարիխհնատէն պէրու 400 սէնէ
միգտարի միւճատէլէ օլուննմազ տուբ ։ վէ պու-
գատար միւզաքէրէլէրատէն ասնկրա էնճամը սապհթ
օլուննմազ Թա՛լհամաթ օլտնը իսէ տէ ։ նհնէ օնուն
իւզէրինէ խսթհխա՛փ վարըար ։ Նյհբ պու՝ Ե՛-
զհզ Վհխթապա՛ր Թա՛լհամաթը օլտայրտը ։ նախօտ
իլը Վհլհսէլէրին հնանտըղը օլտայրտը ։ պու միսկ-
լհս միւճատէլէլէր օնուն իւզէրինէ ա՛տա օլմազը-
տը ։ Օնուն իւզէրինէ օլան խսթհխա՛փ օնուն նէվ
իճատ պիր շէյ օլտուղունա պիր իսպա՛թ տըր ։

(ա) Նյտէ ։ Այն ։ ե իննճիս ։ Այն ։ իգրարընտա ։ Պատ 1 ։

Լաքին Էրմէնի Վիլհեսի պուռնու՝ զիքը օլուռան ջէմաետէն ալթը ևիւզ սէնէ սօնկրայա՝ գատար գա-
պու՛ էթմէմիշ իսի • վէ պու՝ հօգարըտա զիքը
օլուռան օնտէօրտիւնճիւ տէհրտէ նազըմըշ Էհ-
տիճի Պէնէտիկտոս Փափըն նազըրդը թահրիրաթ-
տէն իսպաթ օլուռնուր : Պուռնուան կէօրիւնիւր քի՝
մէզքիւր Փափ՝ Էրմէնիսթան Կաթողիկոսուռնա մէք-
թուպլէր՝ վէ վէքիլլէր պիւճ կէօնտէրմիշ իսի՝ քի
Էրմէնիլէրին՝ քէնտիլէրին օնլարը նանկըշլըգտա զանն
էթմէյի՛ խուսուսլարտա՝ էթթիհատլերի նէ օլտուր-
ղուռնու էօյրէնսէին : Օ՝ պու պապտէ ճէվապլար
ամմը շըտը • լաքին պիր պաշգա՛ մէքթուպտէ՝ «Պիզ՝
պու միսիլլիւ ճէվապլէր իլէ սիզ՝ վէ Վիւճիւք Էր-
մէնիսթանըն հէման օ Վիլհեսի չօգ շէյլէր խուսու-
սունտա սահիհան վէ խիւլիսանէ նէ իսթատըղը-
զը էյի էօյրէնմէյէ գատիր օլմ՛ատըգ՝ վէ հիչ
ասլա գատիր տէյիլսիզ՝՝ տէյիւ գանմատըղընա շի-
քայէթ էտէր : Պու մէքթուպտէ պիր գաչ շէյ
տահա սէօյլէտիքտէն սօնկրա՝ օ Էրմէնիլէրին վէ
Կաթողիկոսուն բէտտա էյլէտիքլէրի պա՛զը թա՛լի-
մաթլարը զիքը էտէր • վէ ախըրլէրտէն մա՛տա պիրի
պու տուր քի՝ օնու պու սէօզլէր իլէ պէյան է-
տէր՝ «քի Վրիստոսուն թէնի՝ թագտախին սէօզ-
լէրինտէն սօնկրա սայրտա՝ պիքիր Ա՛արիամտան
տօղտուրղու վէ խաչ իւզէրինտէ գուբպան օլտու-
ղու միգտարը գալըր՝՝ : Իմտի պուռնուան կէօրիւնիւր
քի՝ պու մէքթուպլաշմագտան սօնկրա՝ վէ Էր-
մէնիլէրին պու խուսուստա զիւճիմիւնիւ էօյրէնմէք
իչիւն մախսուսէն օրայա կիտէն վէքիլլէրտէն սօնկ-
րա՝ Փափ պուլտու քի՝ Էրմէնիլէր օլ վագըթ-
տա՝ հա՛նի 1351 թարիխինտէ՝ պուռնուան 500 սէնէ
էվվէլ քի՝ Թէպրիզի զաթ Թա՛լիմինի տահա գա-

պուլ էթմէմիշլէր իսի (ա)։ Պու թա՛լիմ ծնողաց սօնկրա ծնլարըն արասընտա նէ թարիխտէ իշթահար պուլտուղունա գարար վէրմէյէ գաարիր տէ-ղիլիզ։ Լաբէն շու իսպաթ օլունմուշ տուր քի՝ պու՝ ծնողօրտիւնէհիւ տէհրին օրթասընտա՛ն սօնկրա օլմալը տըր։

Ինչպու թէպտիլի զաթ թա՛լիմինէ պաղանմըշ վէ պիրլէշմիշ՝ պու թա՛լիմ տախի տիր քի՝ թագ-տիստէն սօնկրա Քրիստոս՝ պիր տէփա՝ քէնտինի խաչըն իւզէրինտէ պիր գանը գուբպան սունմուշ ինքն՝ նինէ փափասըն վախդասի իլէ տիրիլէրին վէ էօլիւլէրին ուղուրուտա պիր գանաթ գուբպան սու-նուլուր։

Պու՝ Քրիստոսուն թէքրար պէ թէքրար գուբ-պան սունուլմասը՝ թաւլիմի՝ Ալահըն Քէլամընըն էօյրէթմէյինէ գապան գապանընա զնտա տըր։ Օվ-րա Պօղոս Ըռաքիալ՝ ԼԷր։ Ը։ 28տէ աշխարհարէ տէր քի՝ «Քէզալիք Քրիստոս չօգ քիմսէյէրին հիւնահալարընը գալարըմադ իչուն պէ՛ր էէրթ սու-նուլուպ»։ վէ։ թ։ 10տէ տէր քի՝ «Քրիստո-սուն թէնէնին պէ՛ր էէրթ սունուլմասը վաղրդասը իլէ մուգաատէսլէնմիշիզ»։ վէ նինէ Ը։ 26տէ տէր քի՝ «Իւնուն օ՝ տիւնէնանընըն գուբուլմասընտան պէ-րու չօգ տէփա՝ էլէմ չէքմիէք կէրէք օլուրուտու։ ամմա շնմոի ա՛սիլէրին թէքմիլինտէ՝ քէնտինին գուբպանը վաղրդասը իլէ՝ հիւնահալարըն խպդալ օլ-մասը իչուն՝ ՊԻ՛Ր ՔՒՉՐԻՆ աշխարհար օլտու»։ Պու սօնկրաքի խանէտէ Ըռաքիալ՝ աշխարհա՛ր տըր քի՝ օնուն չ՛Ք էէրթ սունուլմասընըն միւլահազասընտա՝ պիղէ աչգտան զնտա տուրույօր։ Վէ քէզալիք Ըռաքիալ նինէ պու մէքթուպուն է։ 27տէ տէր

(ա) Բասնալտօ, 1351 Թարիխ։

քի , օնուն չօգ գուբպանլար էյլէմէյէ իհթիաճը եօգտուբ , նէճէքի քահհինէր տայիմա գուբպանլար սունարլարըտ . «Հայրա» տէյօր Ընաքնալ , «ՍՒՆԻՏԻՆԻ» սունմաղըլա պուտու ՊԻՐԻՆՃԻ էյլէմի :

Թահլիմի մէգթուբ Ընդել Ահթապալարտան էյլէհէլմէհլիյի միսիլլու՝ Ահրիսթիանըղըն իլք կիւնլէրինէ տաճի պիլինմէմիշ իտի : Հադիգաթ Հայրապաղետ էրտէն պա՛զըլարը՝ մէսէլա Կիւրեղ (ա) վէ Մակեդոնան էքմէյէ վէ շէրապա՝ «պիր ա՛զիզ վէ հիյապէթլու գուրբան» , «պիր հիյապէթլու սըրը» վէ պուտուն կիսի իւնանմընէր վէրիյօրլար : Լաքին հալբա եօգսարըտա կէօսթէրիլմի՛տիր քի պու՝ սա՛լթ թէմսիլէն վէ թէշպիհէն պիր սէօյլէյիշ իտի : Օնլարըն մէգսատ՝ սահիհան պիր գուբպա՛ն սըր տէյիւ տէյիլ՝ ելա Ահրիսթոսուն կիւնահլար իչիւն էյլէմիյի ա՛զիմ գուբպանըն պիր թէմսիլ ու թէշպիհի տիր տէյիւ անկլաթմագ սըր : Պու օնլարըն թէլեֆաթլէրինտէն աշիքա՛ր սըր : Մակեդոնան՝ Նէր . Աէքթուպու իւզէրինէ վա՛զըտտա Յիւնճիւ գըռմընտա տէր քի , «Պիզ հէր կիւն (գուբպան) սունմայօրմույուզ : Պէլի սունա՛րըզ , լաքին հօյլէ պիր գարզտէ քի , Ահրիսթոսոսա՝ Հօլի՛-Ֆռանին սալը պէ՛բինի անկարըզ : Պիզ տայիմա հէման օ չէյի սունարըզ , նախօտ տահա սահիհի՝ հէման օ պիր չէյին զէբբինի՛ անկարըզ» : Օգոստի՛նոս տաճի պու զիւճիւմիւ Թագտիմ Հաէրէք տէր . «Ահրիսթիանլար Ահրիսթոսուն Թէնէնին վէ գանընըն սունմասը՝ վէ օնտան իհՀազ օլմալարը իլէ , պիր քէրէ սունուլմուշ գուբպանըն զէբբինի՛ անկարլար» (բ) :

(ա) Կիւր . Տէն թա՛շ . ա՛տէա . 5 : (բ) Հիօստոյա գարշը . Ահթ . 20 . պաշ 18) :

Հեմ Բապպէն Ահշամ Պա՛ամբնա՝ «պու մա՛նա տա պիր գուբպան սըը . չիւն քի օ՝ Քրիստոսուն գուբպանը՝ նօրթուսունուն զիքրինի պէյան էտէն պիր սըրր տը» տէր (ա) : Օ պու խուսուսուն իւզէրինէ ուզուն ուզատի սէօյլէյիպ՝ իշպու ա՛լէա իշարէթլէրի թադտիմ էտէր . «Պահիհ գուբպան պուն տա՛ն ինպարէթ տիր քի , ճան սէմավի մու հապպէթին աթէշի իլէ գուբթուշուպ՝ քէնտինի պիւ թիւ՛ն պիւթիւնէ Ալլահ՝ թէսլիմ էտէր : Պու միսիլիւ պիր փիքիր Հալինտէն սատրը օլան Հէր պիր Հարաքէթ պուննուն կիպի գուբպա՛ն տըը : Ալլահ՛ն փիտա օլունմուշ պիւթիւն միւլքիւ՝ ա՛զիզլէրին ճէմա՛աթը՝ օլ ուամուի գուբպա՛ն տըը քի , օլ ա՛զիմ պաշ քնահինին վասիդասը իլէ Ալլահ՝ սունուլտու , քի օ՝ պիզիմ իչիւն քէտինի սունտու , քի պիզ ծնուն էօրնէկ յինէ ուչմաղըլա , պունճիկլէյին պէօյիւք պիր պաշըն վիճիւտիւ օլաղըմ : Պապպէն Ահշամ Պա՛ամբնըն գուբպանը պէյան էյլէտիյի պու տուր . Քրիստոսուն գուբպանընտա՝ ճէմա՛աթ տախի հէման օզէման քէնտինի Ալլահա գուբպա՛ն կէթիրիր : Նա՛նի Քրիսթիան լէհաղըղընտա՝ Քրիստոսուն գուբպանը զիքրինին եանան աթէշլի իչինտէ պու փիքիր վար քի , Խրէաս էտիճիյէ իման վասիդասը իլէ պիրլէշէրէք Ալլահա պիր ճէմա՛աթ օլուրլար՝ փիտա օլտուգլարը՝ կիպի Խրէաս էտիճիյէ բուհտա ուչմաղըլա , քէնտիլէրինի պիւթիւն պիւթիւնէ Ալլահ՝ սունաղլար . շէօյլէ քի , ծնլար՝ քիւլլիյէն Ալլահը՛ն օլտունլար վէ օնա՝ խըզմէթ էթսինլէր» (բ) :

Իմամ Հայրապետլէր Բապպէն Ահշամ Պա՛ամբնա պիր գուբպա՛ն տէտիքլէրի զէման՝ ծնլարըն

(ա) (Նինէ օրտտա , պ . 21) : (բ) De civitate Dei L. 10 § 6.

սէօյլէյիշէնի թէշախհէն անկլամալը լազ : Նօղնաէ՝ ծնողքըն աչքդ իլե թէմմէլանէ սէօյլէյիշլէրինտէ պիր իհթիմա՛ճ վար , վէ ծնարքըն պիր սէօզու՝ օպիր սէօզլէրինէ ուչմազ վէ մուղայիր օլմուշ օլուր :

Լաքին էյէրչի պու սէօյլէյիշ իպթիտա սաաթ-ճէ թէշախհ ու թէմմէլանէ իտի իսէ տէ , վազղթ կէշտիքճէ՝ հարիր՝ հարիրնա անկլաշըլմազա պաշ-լաոը . չէօյլէ քի՝ ալթընճը տէհրտէ Մապազն Ա-շա՛մ Դա՛ամը՝ էօլնւլէր վէ տիրիլէր իչնւն պիր սըր-բանի գուվվէթէ մալիք՝ հարիր հարիրնա պիր գուր-պան սայըլմասը չօգ քիմսէլէրին զնւբնւմու օլմազա պաշլաոը : Պու այնին հազգընտա պէօյլէ պիր՝ զնւբնւմ օլ տէհրտէ պուլունտուղու կիպի՝ Պէօ-յիք Բրիթտրիտա փաիրն Թագրիրի իլէ գավիլէնտի : Լաքին օ՝ Թահմին օլուշան գուրպանա պիր պրբրանի գուվվէթ վէրիր ինքնն , օպիր գարաֆտան տէր քի , նօգարըտա խսթիխրաճ օլուշան Օգոս-տինոսուն տէտիյինէ կէօրէ՝ կէրէ՛ք տիր քի , պիր քիմսէ քէնտինի պիւթիւն պիւթիւնէ Ալլահա՛ թէս-լիմ էյէսին : Օ տէր քի , «Հադիգաթ պու՝ պի-զիմ իչնւն Ալլահա ծ պէման պիր գուրպան օլուր քի , պիզ քէնտիմիզի՛ գուրպան էտէրիզ» :

Պու թա՛լիմ պու մինվալ խսզրէ մէյտանա չը-գարըլզղ պիր չօգ հայրլտը . լաքին ծնալթընճը տէհ-րէ գառար Վէլիսէնին գապուլ օլունմուշ թա՛-լիմի օլմամըշ իտի : Հադիգաթ պիր չօգ հայըլ-մըշ իտի . լաքին իպթիտա Տրիտենդ սինադոսուն-տան՝ ծնու պիր գաչ ա՛մէլինտէ վէ ալել խուսուս ծնուն նիրմի իքինճի մէճլիսինտէ (Պ . 2) սապթի օլունտու :

Թապպ Ելեզամ Պա՛ամբնըն Է֊ֆէյինէ վէ ընէրա֊պընը նէ֊ֆեյէ գալըբմամագ վէ օնլարա սէճմէ՛ գըլ֊մագ ա՛սէլնէ :

Թապպ Ելեզամ Պա՛ամբնըն էքմէ՛յինի վէ շէրա֊պընը՝ ճէմա՛աթա տաղրիմագան էվվել խալգ օն֊լարը կէօրսիւն տէյիւ ևիւքսէյէ գալարըմագ վէ օնլարա սէճմէ՛ գըլմագ ա՛սէլնի՛ տէօրտիւնճիւ վէ պէշինճի տէհրլէրտէ պիր գաչ մահալտէ իճրա օ֊լունուր պիր ա՛սէլնի խոի իսէ տէ , ա՛լեսսէվի վէ ու֊մումի պիր շէյ տէյիլմամի : Րում Վիլիսէսինտէ նէսինճի տէհրտէն՝ վէ Լաթին Վիլիսէսինտէ օն֊պիրինճի տէհրտէն պէրու պու ա՛սէլնի ումումի օլ֊մագա պաշլամար : Լաթին Վիլիսէսինտէ պուննան էվվել պու միսիլլու պիր ա՛սէլնին գնքրի՛ պիլէ օլմայօր : Օննէսինճի տէհրին պիր մէշհուր Լաթին միւէլլիֆի օլան Պօնա նամ միւէլլիֆ պիփէրվա իգ֊րա՛ր էտէր .քի (ա) , պունու թէվարիխտէ պունուա՛ն իլէրի պուլա՛մագդզ , վէ պու իգրարը Րօմա Վի֊լիսէսինէն էն մէշհուր միւէլլիֆլէրի՛ տախի էտէր :

Լաքին էյէրչի էքմէք վէ շէրապ պու թարիխտէ ևիւքսէյէ գալարըր լըր իսի իսէ տէ , պունուան մէ֊րամ՛ օնլարա սէճմէ օլունմագ տէյիլ՝ իլլա Վը֊բիստոսուն խաչա չըգարըլտըղընը թէչպիհէն պէ֊յան էթմէ՛ք իտի : Պու՝ 715 թարիխինտէ Իս֊թանպօլ փանթրիյի Վէրմինոսուան (բ) թագրիր օլունուր յօր , հէմ տախի պալատէ գնքր օլունան Պօ֊նա միւէլլիֆտէն պէօյլէ շէհատէթ օլունուր յօր : Պու միսիլլու սէճմէ մէրամ օլունմատըղը՝ իշպու մի֊լահազալարան աշնքա՛ր տըր : (1) Էքմէքին վէ շէրապըն՝ էսքի Վրիսթիանլարան՝ դասիա՛թլէրինի

(ա) Պօնա Լիթուրգիա իգ֊Վիթ . 2 . պ . 13 . գըամ 2 :
(բ) German. Theoria Rer . Divin . Bibl . Patr . Gr . Lat. T. 2. p. 163.

թէպտիլ էթմէզլէր ինանըլտըղը՝ նիճէ քի նօգաբըտա պէյտ՞ն էյլէմիշլիզ ։ պիր խապտի տրը քի ։ պէօյլէ պիր սէճտէ մէրամ օլունմա՛զ իտի ։ (2) Նպքի միւէլլեֆլէրին հիչ պիրի պէօյլէ պիր սէճտէ զնքը էթմէյօր ։ Նյէր պէօյլէ պիր շէյ մէճպուտ օլա֊յըտը ՝ ծնլարըն ծնու սիւքիւթ իլէ կէշիպ ասլա զնքը էթմէյէճէքլէրի ինանըլմազ պիր շէյ տիր ։ (3) Փութփէրէսթլէրին Ակրիսթիանլարա՛ գարշը սէօյլէտիքլէրի սիթէմիէր պէյնինտէ՝ նա՛նի ծնլարա կիւնէշէ՛ պիր էշէք պաշընա՝ խաչա չըգմըշ վէ էօլ֊միշ ատէմլէրէ իպատէթ էտէրլէր տէյիւ էյլէ֊տիքլէրի ֆէթհիրալա՛ր ասասընտա՝ էքսիյէ վէ շէ֊րապա՝ իպատէթ էտէյօրլար տէյիւ ծնլար իչինն սէօյլէնտիյի օլմասը ։ Նյէր պու միսիլլիս պիր շի֊քեայէթէ վէսիլէ վէրէճէք կէօրիւնիւր պիր մատտէ օլայըտը՝ շիմտիքի հալտէ չօգ քէրրէ օլտուղտա մի֊սիլլիս՝ օզմանն տախի Ակրիսթիանլըգտա գուսուր պուլմայա կէօրիւ աչըզ օլան փուԹփէրէսթլէր էօյլէ էտէճէքլէրի՝ մասլահաթըն գապիսթրընա զայէթ մուվաֆըգ պիր քէյֆիյէթ տիր ։ (4) Նպքի Լի֊թուրնա քիթապլարընտա՝ Բապպըն Ճհշամ Պա՛֊սընա շիմտի Կիւն տօղուսու Ակիլիսէլէրինէն Լի֊թուրնա քիթապլարընտա օլտուղտա կիսի՝ տուա՛֊լէր՝ թէշէքքիւրլէր վէ իլահիյէր նօգ տուր ։ (5) Նպքի Ակրիսթիանլար փուԹփէրէսթլէրի՝ սաղըր վէ տիլսիզ վէ տույղուսու օլմայան վէ ճանսըզ օլուպ ատէմլէրին ումումզարընտա կէօրիւրիւլմէյէ՝ վէ նէրէ տիւշտիւքլէրինտէ գալգմազա գատիր օլմայան շէյլէրի՝ խըրսըզլարտան էվին գալմազ իչիւն պէք֊ճիլէրէ միւհթաճ՝ ալեչտէն՝ հավատան՝ փաստան՝ գուԹթտան վէ ախէր վէճհիլ կէլէն գիյանէթտէն էվին օլմայան շէյլէրի՝ պօզուլմազա վէ սըչմազլար֊տան վէ ախէր հայվանլարտան նէնմէյէ միւպէղա

պան չէլլերէ ինպատէթ էտէ յօրլար տէյիւ գարշը սէօյլէրլերիտի։ Իմոի էյէր օնլարըն պէ յինէնտէ Բապպն Ալհամտ Թա՛ամիննա՝ նա սուրէթլէրէ՝ նա էսքի էսէրլեր ու քէմիքլէրէ՝ նա խաչլարա սէճտէ ու ի՛ պատէթ էթմէսի ա՛տէթ օլմուշ իտի իսկ ։ փութ փէրէսէթլերէ գարշը ա՛պա պու միսիլիս սէօյլեր սէօյլէյմէզլեր իտի ։ չիւնքի՝ քէնտիլէրի՛ տախ հէման օ սիթէմէ միւսթահագ օլուրլարմըշ (ա) ։

Իշպու Բապպ Ալհամտ Թա՛ամիննըն էքմէյինէ վէ շէրապընա սէճտէ ու ինպատէթ գըլմագ՝ թէպտիլի զաթ թա՛ղիմինէ սըղը սըղըյա պէնտա օլտուղու ա՛շիքնա՛ր տըր ։ վէ թէմարիստէն իսպա՛թ օլունուր քի ։ ինքիսի տէ պիր զէմանտէ մէյտանտա չըգտըրմագ ։

Վէ պու միսիլիս ինպատէթ ծնիւչիւնճիւ տէհրէ գատար ո՛մմուի պիր ա՛տէթ օլմուշ տէյիլ իտի ։ վէ ծնու իսպէիտա Վիվիսէլլերէ սօգան 1203 թա՛րիխինտէ Կարդինալ Վ՚նտօ իտի ։ Վէ պու ատէթ 1217 թարիխինտէ Հոնօրիոս Փափանըն (բ) պիր ֆէրմանը իլէ՝ հէմ ծնտան պիր գաչ սէնէ սօնկրա Օնուճնճու Վրիգորիոս փափանըն նէտի իլէ մուդաթէր օլունտու (գ) ։ Լաքին ծնիւչիւնճիւ տէհրտէն էվվէլ՝ պու միսիլիս սէճտէ վէ ինպատէթին էսէրի պիրէ պուլունմագ ։

Պու ա՛տէթին Ե՚հտի Ա՚էտիտէ պիւթիւն պիւթիւնէ մուզայիր օլտուղունու տուրուպ իսպաթ էթմէկէ հաճէթիմիզ նօգ տուր ։ չիւնքի օ ծնուն ա՛յէթ պիր մահալլինէ տէյիլ՝ իլա ծնուն կէրէք նաղըլնա վէ կէրէք բուհտունա հէր պիր վէճհիլէ զլտտ տըր ։

Լաքին պիզ՝ էյէրչի չիմտի պա՛զը Վիվիսէլլերին

(ա) պինհամ ։ էսքի Վիլլիսէ թէվ ։ Վ/թ ։ 25 պապ 5 ։
(բ) Ֆէրման Օնուճնճու Գրիգ ։ փապ ։ Վ/թ ։ 3 ։ գլ՛մ 41 ։ պ ։ 10 ։ (գ) Mabill. Museum Ital. T. II p. 235.

Կապպէն Ճիշամ Վա՛ամը խուսուսունտա էօյրէթ-
տիքլերի թա՛ղմաթլերէ վէ իճրա էյլեմ՛լերի ա՛-
մէլլերէ տայի՛ր պու վէճհիլէ սէօյլէմիք իսկ տէ ,
մերամըմըզ Կապպէն Ճիշամ Վա՛ամընըն ա՛զիզ
այ՛նինի ասլա թահգիր էթմէք եահօտ այ՛սրընը
ալտադլաթմադ տէյիլ տիր : Խա՛յրը • պու՝ Կապ-
պէն քէնտիսինտէն թա՛յին օլունտուղու՛ն միսիլլիւ՝
ղայէթ ա՛զիզ վէ մուհիմ պիր այ՛ին տիր , վէ հէր
պիր խալխս Քրիսթիան օնու ա՛զիմ տինտարլըդ իլէ
տիգգաթ էթմէյէ պօրճլու՛ տուր : Պիր առէմին
էօմրիւնտէ՝ Քրիստոսուն գըրըլմըշ թէնինին վէ
տէօքիւլմիշ գանընըն թէմիզ ուլ թէշպիհլէրինի
ալմադտան զիյատէ ա՛զիզ վէ ազըր իշ նօգ տուր :
Ո՛վիրա էյէրչի էքմէք վէ շէրապ Քրիստոսուն սա-
հիհան թէնինէ վէ գանընա թէպահիլ օլմազլա՛ր իսկ
տէ՛ , պու ճիհէտլէ իլէ օնլարը իման իլէ ալանլարըն
հէր պիրինէ բուհանիճէ հաղըր տըր , վէ քէնտինի
օնլարա պէյան էտէր , վէ օնլարը միւպարէքլէր :
Էմ տախի պու՝ Քրիսթիանա իհսան օլունտան էն
ա՛զիմ քէրեմ ու ինայէթլէրին պիրի տիր , քիճէ-
լալէ վարմըշ օլան Կապպէն պու մինվալ իւզրէ մու-
համպէթինի զիքր էյլէսին • զիրա պու՝ տիրի իման
իլէ՝ ալտադ կէօնիլլիւք իլէ՝ վէ նիւբէքտէն լայըգ-
սըզ օլմանըն պիր տույղու՛ իլէ՝ վէ Քրիստոսուն
ա՛ճայըպ մէրհամէթինին վուգուփլուղու իլէ իճրա
օլունտուղու Թագտիրտէ , Քրիսթիանա տէյիլ
սա՛ահէտ թէսիլլէ՝ իլա բուհանի գուվվէթ վէ պէս-
լէմէք տախի վէրիր : Իմտի պու ա՛զիզ այն՝ խէ-
լաս էտիճինին հէր պիր սահիհ շայիբահնտէն իճրա՛
օլունմալը տըր :

ՊԸՊ ՍԼՔՒՕՒՆՆԻ։

ՓԸՒԼԸՅՐՆՈՒԸ ԸԹՒԸՐՆԻՆ ՆԸՆԻ ՔԸՒԸԸ-ՐԸՆ ԹՈՐԼՒՄՒՆԻՆ ՕԱՒՒՀՈՒՐԱՒ։

Իշպու թա՛լիմ էօյրէտիր քի ՝ էօլիւմնէն սօնկա՛ ճան կիւնահատան իսքէնճէ ու էզկի էթլէր չէքմի՛ք վասիդասի իլէ փաքլէնէիր ՝ վէ պու՝ ալէվսուսա պիր փաքլէյիճի ամէճ վասիդասը իլէ օլուր ։

Պու զիւ՛իւմ՝ փուԹփէրէսմէլլէքտէն ալընմա օլսու՛ղու իՀԹիմալի ղալիպ տիր ։ ՓուԹփէրէսմէլէրտէն պիր չօղու պու միսիլլիւ զիւ՛իւմլէր սահիպի օլսուդլարը՝ Հէր պիր շիւպՀէտէն խաբի՛ճ տիր ։ վէ փուԹփէրէսմէ Թ էօյրէտիր իտի քի ՝ ճանըարընն պա՛զսը՝ պիր միզտար վազըԹ ճէՀէննէմէճ տուրսուլ՝ շէօիա իսքէնճէլէր վասիդասը իլէ փաքլանարադ ա՛ֆվլըդ էլէ կէԹիրտիքտէն սօնկրա խէյա՛ս պուլաճադլար (ա)։ Պու փաքլայընը ուսուլսուն ԹէսաՀՀիւլ էտիճիճինէն պիրի օլան Կարդինալ Պէլլարմինոս (բ) պիրլէ՝ պու թա՛լիմէ պիր իսպա՛Թ տէյիւ էսքի փուԹփէրէսմէլէրին օնա ինանտըդլարընը՛ կէԹիրիր ։ այնի շուննա՛ն կիպի քի ՝ փուԹփէրէսմէլէրին ինանտըդլարը տօղրո՛ւ օլմալը ։ քի պու ուսուլէ ույուշճա Հէ փիմիզ փուԹփէրէսմէլէր օլմալը լըզդ ։ Հայրապետ տէրտէն պիր գաչը՝ մէսէլա Պրոգինէս՝ Օդոս-

(ա) Եւսեբիոս ։ Praeparatio Evangelica ՎԻԺ ։ 2 ։ պապ 38 ։
(բ) Պէլլար ։ փաք ։ աթէՀ իւզ ։ ՎԻԺ ։ 1 ։ Պ ։ 3 ։

տինոս՝ վէ Հերմիմոս պիլէ՝ փաքէչիճի աթէշ թա՛-
լիմէ հադլաշըը զեւի՛մէը թագրիր էթտիէը ։
Պունլար՝ Պզատոն ֆէյլէսօֆուն իլմի ֆէյլէսօֆըըգ
ուսուլունա զահիպ օլուպ պու ուսուլէ ա՛զիմ բաղ-
պէթ էթտիքէըրինտէն էօթիւրիւ՝ շիւպհէ եօգ տուր
քի ։ ծնլար պու զեւիւմիւ ծնտա՛ն ալտըլար ։ զերա
ծնլար պունու՝ Ինճիլտէն ամմը շ օլա՛մազլար ։ չիւն
քի Ինճիլտէ՛ պու զեւիւմէ նասրա՛մ սուրէթի պիլէ
կէօսթէրիր ա՛սլա պիր էսէր պուլունմազ ։ Լաքին
պունլար՝ էյէրչի պիր փաքէյլըճը թէրթիպ խու-
սուսունտա աէօյլէմիշլէր խոի իսէ տէ ։ չիմոիքի
էօյրէտիլէն փաքէչիճի աթէշտէն չօգ ֆարթլը պիր
շէյ իտի ։ Օնլար զեւիւմ էտէրլէր իտի քի ։ ին-
սանըն Է՛ն էչիսինտէ պիլէ՝ պա՛զը մէրթէպէ գու-
սուր հաւիշմէշ գալըր ։ վէ շէրա՛աթ կիւնիւնտէ
պու օնուն իւզէրինտէ՝ պուլունաճագ տըր ։ վէ
պունտա՛ն գուրթուլմագ իչիւն՝ օնլար թահմի՛ն է-
տէրլէր իտի քի ։ սօնկ կիւնիւն ա՛լէ փլէրինտէն կէչմէք
իճապ էտէր իտի ։ վէ պունտան՝ փէյղամպէրլէր վէ
Ըռաքհալա՛ր պիլէ մէհէլա Դանիէլ՝ վէ Եզէկիէլ՝ վէ
Ա՛հտաբանիչ Յովհաննէս վէ պիքիր Ա՛արհա՛մ տախ
պէրի վէ ազատ տէյիլլէր իտի ։ Լաքին պու տիգ-
գաթ օլունմալը տըր քի ։ օնլար՝ խիւլիա՛ էտէր-
էլերիտի քի պու աթէշ թէճրիւպէսի շէրա՛աթ կիւ-
նիւնտէ՝ սաղթ սիր քէրրէ վուգու պուլաճաղտը ։ վէ
պու կիւնքի զամն օլունան փաքէյլըճը աթէշ կիպի
սիր տայիմ գալ էտիճի ֆուրուն օլաճագ տէյիլ
իտի ։ Հէր նէ իսէ Օգոստինոս պու պապտէ փէք
գավի պիր իթթիֆաա իլէ կա՛զմայօր ։ Օ՝ տէյօր
քի ։ «Ինանըլմազ շէյ տէյիլ ։ օլա պիլիր ։ ։ ։ ։
Պու պէօյլէմի օլաճագ տէյիւ մա՛լիւմ տէյիլ տիր
։ ։ ։ ։ վէ օ պունա զըտտա աէօյլէյէմէզ ։ զերա
ինհիինա՛լ տըր էն պու կէրչէ՛ք օլսուն" ։

Իւր տէհրլէբին Հայրապետլէրի պու Թաղիմէ ի-նանմատըդլարը՝ քէնտի Թէղլիֆաթլէրինտէն աշի-քիա՛ը տըը ։

1 • Պօղիկարպոս՝ քի 167 սէնէսինտէ վէֆա՛թ էյլէտի ։ Էյէրչի Էօլիւլէրտէն տիրիլմէք խուսուսու իւզէրինէ Թափսիլէն սէօյլէյօր իսէ տէ ։ փաքլէյիճի ալեէշլի ա՛ալա զիքը էթմէյօր (ա) ։ Նէյէր օ՝ պու Թաղիմէ ինանայլարը ։ օնու պուրատա՛ զիքը էթմէ՞զմիտի ։

2 • Իքինճի տէհրտէ Ըղնատորաս տախի Էօ-լիւլէրտէն տիրիլմէնին իւզէրինէ պիր Թէղլիֆա՛թ հազըր • վէ կէօրիւնիւը քի ։ էյէր օ՝ պու Թա՛-լիմէ ինանմայտա էթմիշ օլայլարը ։ օնու՝ հազըրը-դա տատտէ զիքը էթմէյէ մէճպու՛ր էտէճէյիտի • լա-քին օ՝ օնու ասլա զիքը էթմէյօր (բ) ։

3 • Նինէ իքինճի տէհրտէ Իգնա՛տիոս տախի՝ աշիքնարէ սէօյլէր քի ։ "Նէօմիւմիւզտէ՝ օպիր տիւ-նիատա՝ սա՛նի իքի հալ կէօրիւրիւզ ։ քի պիրի Էօ-միւր վէ պիրի Էօլիւմ հալն տիր ։ շէօյլէ քի՝ հէր պիր կէօչէն՝ քէնտինէ մունվաֆըգ օլան հալէ կէօ-չէճէք տիր" (գ) ։ Օ՝ փաքլէյիճի աֆէշտէն անկ-լաշըլան միսիլլիւ պիր իւչիւնճիւ հալ հադգընտա հի՛չ պիր շէյ սէօյլէմէյօր ։

4 • Կղեմէս Ըղնկանդրացի՝ քի իւչիւնճիւ տէհ-րին էվվլինտէ վէֆաթ էյլէտի՝ Թագրիր էտէր քի ։ "Պիզ՝ պիր քէրրէ պու տիւնիատան կէօչտիւյիւ-միւզ Թագտիրտէ ։ արԹըդ օպիր տիւնիատէ պիզէ՝ նէ իգրար նէ տէ Թէվֆէ էթմէյէ պիր հէր գալըը" (գ) ։ Պու պիր սէօյլէյիշ տիր քի ։ էյէր օ՝ փաք-

(ա) Պօղիկ • Փիլիպ • Մէքթուպ • գըսմ 2 • 7 ։ (բ) Ըղնատ • Իւլիւս • տիրիլ • սահ • 143—219 ։ (գ) Իդն • Ալահնէսէ Մէք • գըսմ 5 ։ (դ) Աղեմ • Ընղկ • ա Կորնթ • Մէքթ • գըսմ 23—27 ։

ձէյհէի աթէշէ ինանայըսոր ,, էլպէթթէ օնու գուշ-
լանմազըսոր :

5 . Խշհնճիւ տէհրտէ Կիպրիանոս տէր քի ,
,,Պիզ՝ պիր քէրրէ պու բատան կէօշիւքտէն սօնկրա
պիզէ՝ արթըդ պիր թէվպէ ևէրի նօգ տուբ , ար-
թըդ պիր սուլՀ իճրասը օլա՛մազ" : Վէ իման կէ-
թիրմիշ քիմսէ խուսուսունտա սէօյլէյէրէք տէր
քի , ,,Ո՝ անկոթ Էօլե-Տգէն ասնկրա՝ պիր Ղ-պա-
բէ+ Էօլե-Տգե-պլե-յէ կէվէր" (ա) :

Պունճիւէյին աշիքնա՛ր օլունուր քի , իշ էլք
տէհրէբտէ՝ պու թա՛լիմ նամա՛նլըմ իտի . վէ տէօր-
տիւնճիւ տէհրտէ Ո դոսպէնոսուն վէ ա՛խէրլէրին
դուլատրդլարը թա՛պիրլէ՛ր պիզէ օնու՝ շի՛մտի գա-
պու օյունտուղու կիպի Էօյրէթմէզլէր : Լաքին
էյէրչի՛ իշպու թէճնիս վէ շիւպհէլի զիւիւմիէրտէն
փաքէյիճճի աթէշ թա՛լիմի աչըգտա՛ն աչըղա չըգա-
բըլա՛մազ իսկ տէ , ճանլար Էօլիւմտէն սօնկրա պիր
կէօնա աթէշ վասրդասը իլէ փաքէյանաճագ տէյիւ
զիւիւմ էթմէսի՛ պիր չօգ նայըլմըշ իտի : Պու
զիւիւմլէր պէշնճի տէհրտէ մէչտանա՛ չըգտըլար
(բ) , վէ ալթընճը տէհրտէ՝ պէօյիւք Կրիգորիոս
Փափըն նուփուզու իլէ սապթի օլուպ՝ տահա՛ ո-
մուսի օլտուղար : Ո՝ պու տիւնհատան կէօշէն քիմ-
սէլէր բուհլարընըն չէքտիքլէրի իսքէնճէլէրինի թէ-
սիրլէ նադլէյէթլէր իլէ թա՛րիխ՝ վէ օնլարըն պա՛զը
դուբպանլար վասիդասը իլէ Հաֆիֆլէնմէսինի պէ-
յան էյլէմի (գ) : Պու զիմանտէն սօնկրա իշպու
թա՛լիմ կիթտիքճէ իթթիպար պուլմազտա օլուպ՝
ազար ազար էնճամը շիմտիքի պուլունտուղու սու-

(ա) Ի՛նճէթ . Դ՛ուխտաց . ս . 196 : (բ) Ա՛սահայի , Հիւս . ա . ս .
406 : (գ) Կրիգ . Պէս . Ինճիճան . Կրիթ . դ . պ . 39 . վէ Կրիթ .
դ . 23 . ս . 40 , 45 :

բեթէ գարար գըլաը : Լաքին 1439 ականաւոր վարդ՝ օլան Փլըրինա պոռտուսնա գաւառը՝ պէր ֆաղլէ այնի կիալ ասըլմաղաը : Օնալմըշտը տէ-հրան Տրիանդ պինագոսու տախի պուտու՝ Փի-լիսէտէն գապալ օլունաճագ պիր կէղէբլիք տէ-յիւ թադըր էյլէա՛ : Օնտա՛ն պէրու պու թա՛-լիմ Բօմա Փիլիսէպիսին պիր թա՛լիմի օլուպ՝ օնա պիր պէօյիւք իրա՛տ փուռնարը օլաու :

Բուդ վէ Լըմէնի Փիլիսէէրի պու թա՛լիմի սէօզ իլէ բէատ՝ էաէրլէր իսկ տէ , ենէ էօլիւլէր իչիւն տուա՛լար սուռնալար . լաքին էօլիւլէր իչիւն օլու-նան հէր պիր տուա՛տան անկաշլըկ քի , ծնալարն հալի տիրիլէրին նէյաղալարը իլէ տահա՛ էյիյէ թէպ-տիլ օլունա պիլիր բիթիգատ օլունույար : Լաքին պու տախի հէմեն փաքէյիճի ալթէշ գիւիւմիւ գա-տար եանկլըշ՝ վէ Ե՛զիզ Փիթագալարըն թա՛յինէյ-լե՛մէսի պիր պյին տիր :

Ե՛զիզ Փիթագալարըն իչպու մատաէ իւզէրինէ էօյրէթմէքլէրի՝ պիր գաշ սէօզլէր իլէ պէյան օ-լունա պիլիր : Ե՛զիզ Փիթագալարտա՝ պուռնա նու-ֆուզ վէրիր ասլա պիր շէյ պուլունմազ : Պուռնա մուզայիր գիւիւմէ օլանըն հէր պիրինի տա՛-վէթ էաէրիզ , քի Ե՛զիզ Փիթագալարան՝ տօղրու թէֆսիր օլունտուղու թա՛գտիրտէ՝ պու թա՛լիմի վէսիլէ վէրէն պիր թէք խանէ կէօսթէրէ պիլիրսէ կէօսթէրսին : Պիլ աքս պուռնու բէատ էաէն օն-լարտա չօգ խանէլէր պուլունուր . վէ պուրատա՝ զէնկին քիմսէ իլէ Պ ազարտուսն թէմինլինի՝ զիքր էթմէք քիփայէթ էաէր : Պ ՟ո-կ . ֆվ . 19—30 : Ա՛էհէնէվին ա՛լէ փէրի իչինտէ իսքէտէէ չէքէն պու միսկիլիւ պիր քիմսէյէ տէհտի՛ քի , «Պիղիմ իլէ սիզին արանըզտա պիր պէօյիւք Հէնտէք գայիմ օլ-մուշ , թաքիմ պուրատան» (Լանի կէօքտէն) «սիզէ

Կէշմէկէ խոթէյէնլէր գատիր օլմայալար, հէմ օ-
քատա" (Եա՞նի ՃէՀէննէմոէ) "օյանլար պիզէ կէշմէ-
յէլէր": Պուբատա՝ մատոէյի միւմքիւնի մէրթէպէ
էյի՛ անկլատըր սէօզլէր իլէ թատար՛գ օլունուլյօր քի,
խոքէնճէ՛ մահալլինոէն ա՛յա պիր գուրթուլան Հիչ
պիր վէճհիլէ օլմայաճագ տըր, վէ հայաթատա օ-
լանլարտան ծնլար իչիւն Հէր նէ՛ գատար Հէրարէթլի
վէ խուլիւսանէ տուա՛լէր սունուլա՛ տախ, ծն-
լար օլ քէնտիլէրի իլէ կէօքտէ օլանլարըն պէ յինոէ
գայիմ օլան "պէօյիւք Հէնտէյի" կէշմէկէ գատիր
օլա՛մայաճագլար: Հէմ Ընաքհալլարըն խորթէթէն-
ա՛՛ տախ պու թա՛լիմ գուլաղուզլայաճագ պիր
Հէսէր եօգտուր:

ՊԸՊ ՏՕԳՈՒՕՈՒՆՈՒ ։

ԷՕԼԻՒԼԸՐ ԻՁԻՆ ԼԻԳՈՒԲԱԼԱՐ ՕԳՈՒՄԱՆԸՆԼԸՐ ԱԸ-ԻՕՏ ՊԸՏՇԸՐԸՊԼԸՐ ։

Լ՚էօլիւլէր իչինն Լիգուբիալար օգուննմագ ա՚տէթինէ եօլ կէօսթէրմէք՝ Ը՚զիզ Վէթթաղլարտա հի՚չ պիր շէյ պուլմնմազ ։ Վէ Վէլիսէնին իլք ատ-հրլէրինտէ՝ տախի պուննուն ա՚զլա պիր էսէրի եազտուր ։ Շէհիտլէրին մէզարլարընտա վէ ճէնազէ-լէրտէ՝ Բապպ Ըլհշամ Դա՚ամիրէն բէմ ու ա՚յ-նինէ իճրա՝ էթմէք պիր ա՚տէթի վար իտի ։ վէ պա՚-զըլարըն գըյասընա կէօրէ՝ ա՚զնզլէր վէ էօլիւլէր իչինն Լիգուբիալար օգուննմանըն ա՚տէթի՝ պուննտա՚ն տօլայը զուհր էթմէյ տիր ։ Լ՚էօլե-Լէրինն Գէլա-ըտրընթա Բապպ Ըլհշամ Դա՚ամիրէն սատէճ պիր իճրասընը էթմէք զնւ-նմիւնտէն՝ էօլիւլէրին քէնտի-լէրի իչինն մախտուսէն Լիգուբիա օգուննգտան ֆա-յիտէ կէօրէճէքլէր զնւ-նմիւնէ կէշմէսի գօլա՚յ պիր շէյ օլմազըլա ։ պու սօնկրաքի զնւ-նմիւմ՝ կէօրէ տախի ա՚մէլ օլունտու ։

Պու ատէթին իպթիտա նէ զէմանն պաշլանտըղընը վէ օնա գուլաղուզլայան սէպէպլէրի իպլէմէ յէ գա-տիր օլա՚մատգ ։ Լաքին չնւ-գատարը սահիհան մնլնւմ տիր քի ։ Թրխթիան թատիխինէն իլք պէշ տէհրի պուննտան ազա՚ս իտիլէր ։ Պա՚զլարը զը-յա՚ս էթտիլէր քի՝ չօգ քիմսէլէրտէն՝ էօլիւլէր ի-չինն սունտնւմագտէ օլան տուա՚լարտա՚ն իպէրի կէլ-միշ տիր ։ վէ իհթիմալ տըր քի ։ պուննտն պա՚-

պապակ պա՛ղը մէրթէպէ թէսիրի՛ օլսուն: Լաքին պուհնուն զուհուրէ կէլմէսինին ասլընը՝ փաքէչիճի աթէշ թա՛լիմնաէ արամասը՝ մասլահաթըն դապի-ա՛թընա տահա՛ մուվաֆըգ տըր: Խալգ պիր քէրրէ պուհնուն հագըմը փաքէչէմէք իսքէնճէլէրինին գօր-գուլարընը ա՛գլընա գօտուգտան սօնկրա՝ օնլարտան գուրթուլմանըն չարէկէրինի տախի պուլմադա չալը-շաճադը՝ մասլահաթըն գապխաթընա մուվաֆըգ տըր: Վէ քէնտիկէրին պու տիւնհատան կէօչմիւշ խըսմ ու ապրատլարընը՝ Լիդուրհալար օգուրթմա-ղա պիր միգտար ապչէ սարի էթմէյիլէ գուրթարա պիլմէնին փուրսաթը՝ հայատմէ օլուպ օնլար իչինն հաս չէքէն տօսթլարընտան սէվինճ իլէ էլէ ալընտը: Խօզարըտա հալէա կէօսթէրիլմիշ տիր քի՝ Վէ-գուրհա թա՛լիմի չհմնէքի գապուլ օլունտուգտա հիյէթինտէ՝ հա՛նի Բապա Էհչամ Վա՛ամրին էք-մէյինին վէ չէրապընին Խրիստոսուն սահիհ թէ-նինէ վէ գանընա թէպտիլ ու թահվիլ օլմազ՝ վէ փափասըն էքմէյի վէ չէրապը հէր պիր թագ-տա էթմէսինէ Խրիստոս նէսիհաէն պիր գանըդ գուրպան սունուլմազ ինթիհադաը օնու-չհունճհու տէհրէ գատար թէքմիլէն թէրթիպէ կիրմիշ տէյիլ-իտի: Ամմի էօլհուքէր իչինն լիդուրհա օգունմա-նընն ա՛տէթի՝ լիդուրհա ինթիհադաը Լաթինլէր պէյ-նինտէ իշթիհար պուլմազտան էվվէլ իտխալ օլմա-զըդը աշքհա՛ր օլմադըգտա՝ օնլարըն զուհուրա տա-խի՝ օ ա՛սիրլէր մէհկէմէրինտէ օլմազը տըր:

Վատիկանըլէրտէն օլան Ա՛արհնօս նամ միւէլիֆ պիր փէք սիգաթը թէֆթիշէն սօնկրա՝ պիր փա-փաս թագտիս օլունմադ իչմի սուբէթի պուլուսա՝ քի օնտա՝ փափասլարտա պէրիվէ վէ էօքէ-էր ի-չինն լիդուրհալա՛ր օգունմազ հիւքիւմէթի վէրիլեր-իտի: Լաքին պու բէտ սուբէթի՝ Ընֆէնտիմիզէն

900 սէնէ սննկրատան էաքի տէյիլ իտի (ա) , հէմ տէ օլ զէմանէ գատար՝ էօլիւլէր իչիւն Թումպարատան մա՛տա լիզուրիա զիքր էտէն պուննտա՛ն զայրի պիր էսէր պուլունմամալը : Վ֊է պուննտան կէօրիւնիւբ քի , պու ա՛տէթ՝ պա՛զը մահալլէրտէ պազը մէր֊թէպէ իճրա օլունուբ իտի . լաքին ա՛լէսսէվի օլմա֊մըշ օլմալը տըր : Պուննու Թօմա Քիլիսէսինտէ պիր թա՛լիմ տէյիւ սապիթ վէ մուգաբէր էտէն իլք սի֊նադոս՝ օնտօգուզունճու տէհրտէ ճէմ՛ օլան Տրի֊տինդ սինադոսու իտի , քի պուննու 22ճի վէ 25֊ինճի մէճլիսլէրինտէ՛ էյլէտի (բ) :

Պու մինվալ իւզրէ աշիքնար տըր քի , պու ա՛֊տէթին տէյիլ սապի Ը՛զիզ Քիթապլարտա ասլա էսէրի՛ պուլունմայօր , իլլա էաքի Քրիսթիան Քի֊լիսէսինին սէսի՝ էն ազալի պին սէնէ միգտարի պու֊նա գարշը տուրմուշ պուլունուբ :

(ա) Պուրնէթ Լէպիսկ . փափաս թագաւորի իւշ . Ա՛արինոստան էյլէտի խոթիթաշ . սահ . 24 : (բ) Տրիտ . Սին . Ա՛նն . 22 . պ , 1 , վէ գան . 3 . վէ Ա՛նն . 25 . փաք . աթէլ . գանուն :

ՊԵՊ ՕՆՈՒՆԱՒՈՒ ։

ԵՕԼԻՒԼԵՐ ԻՋԻՒՆ ՏՈՒԲԼԵՐ ։

Յ՚ԱՐՁԻ Ալահըն Վհելամը պու միսիլիս տուա՚լերէ նուփուզ՝ վէ բուխսաթ պիլէ վերմէզ խսե տէ , ծնլար Վրիսթիանլըղըն փէք էսքի զէմանլերինտէն պէրու սունուլմազա պաշլանտըլար ։ Հայրապետ-լերտէն պա՚զըլարը՝ պու ա՚տէթ Հադզընա էյի՛ սէօյ-լէրլէր , լաթին պա՚զ ըլարը տախի ծնու բէտա է-տէրլէր ։ վէ պա՚զը պուլունմուբ քի , Հէման ծ զաթ՝ պիր մահալտէ պուննու գապմուշ էթմիշ կէօրիւնիւբ , վէ պիր ախէր մահալտէ ծնու բէտա էտէր ։

Տերտուղհանոս տէր քի , «Պիշ էօլիւլէրին մէվ-լուտու կիւնլէրինտէ սէնէվի Հէսիյէլեր սունարըզ» (ա) ։ Մէվլուտ լուղէթի իլէ էօլիւմլերինի անկ-լաթմադ խսթէր ։ Որոգինէս պիշկէ խապէր վերիր քի , ծնուն զէմանընտա Վրիսթիանլար՝ քէնտիլէ-րին Ճէմա՚աթ իլէ տուա՚լարընտա ա՚զիզլէրի զէքր էթմէյի՛ վէ ծնլարըն ֆազիլէթլէրինէն զէքրինտէն քէնտիլէրինէ ֆայիտէ թահսիլ էթմէյի էյի վէ մէն-ֆա՚աթը պիր շէյ ասլարլարըտը (բ) ։ Կիպրիանոս թագրիր էտէր քի , քէնտինէն պուլունտուղու ա՚-սիրտէ շէհիտլերին զէքրինէ Հէսիյէլեր վէ գուր-պանլէր սունմասը ա՚տէթ իսի ։ վէ պու տիւ-նեատէն կէօչմիշ՝ Վհլիսէ ա՚զալարը իչուն տուա՚-լար սունուլտուղունու տախի զէքր էտէր (գ) ։ Կիւ-

(ա) Տէրտ ։ de Corona militis. պաշ 3 ։ (բ) Որոգ ։ Հոմ։ 12 իւղ ։ Վհիթ ։ 9 ։ (գ) Կիպ ։ Մէք ։ 57 (պաշդա պաս ։ 22) վէ Մէք։ 68 ։ (պաշգա պաս ։ 50 ։)

բեզ տէր քի ։ «Պիզ ա՛զիզ պապալարըմըզ վէ Նպիա-
կոպոսլարըմըզ՝ վէ պիզտէն էվվել ուչուտուլ օլան-
լարըն ճիւմլէսի իչիւն տուա՛լէր սունարըզ ։ չիւն
ինանըրըզ քի՝ օնլարըն ճանլարընա՝ տուա՛ օլունմագ-
տա ա՛զիմ փայիտէ՛ վար" (ա) ։ Մոկիբեթա՛ն տախի
հարամնազլարըն ճանլարը իչիւն սէօյլէյէրէք՝ օնլարը
Քրիսթիանլարըն տուա՛լարընա սբթիարը շ էտէր ։

Լաքին պու ա՛տէթին էլլիյի՛ հագդընա պու գա-
տար սէօյլէյինլէր օլտու իսէ ։ չօգ քիմսէլէր տախի
օնա՛ գարշը սէօյլէտիլէր ։ Նօգարըզ քի խրիսթիսթաճան
պուտնու սբթիարը շ էտէն Պիւրիդ՝ նէնէ օ քիթապ-
տա տէր քի ։ «Պէն չօգ քիմսէլէր պիլմէրիմ քի ։
տէրլէր քի՝ պու տիւնեաման նա կիւնահ իլէ նախօա
կիւնահսըզ կէօչէնլէրին ճանընա՝ էյէր օնու տուա՛-
տա զնքը էտէրսէն ։ նէ՞ փայիտէ էտէր" ։ Նօգարըտա
զնքը օլունանլարաման Կիպրիանոս տախի օնու պու
սէօզլէր իլէ բէտտա էտէր ։ «Պուրատան կէօչտիք-
տէն սօնկրա ։ թէվպէէյէ պիր նէյր գալմազ ։ վէ
սուլՀ օլունմազ" (բ) ։ Վրիդորիոս Նազիանցի՝ «Ո
զէման՝ փիղան էտէնլերի գուրթարմազա պիր քիմսէ
նաճիկէյէ չալըշմագ ։ Պուրատա պիր քիմսէ՝ պիր
չարէ՛ պուրա պիլիր ։ լաքին օրատա՝ պէնտէրտէն
զայրի պիր շէյ հօդուսուր ։ նախօա հէր շէյ պիր սը-
գը պէնտ տիր" սէօզլէրի իլէ պու զնւբիւմիւ բէտտա
էտէր (գ) ։ Վրիւչիւք Նրմէնսիսմանդն միւթէմէ-
քիւնլէրինտէն Նէրիոս նամ պիր Վրիլնսէ իսթիսարը
(Նրէցի) էօլնւլէր իչիւն տուա՛ էթմէք ա՛տէթինէ
գարշը՝ փայիտէսիզ տէյիւ պու քէլամլարը թագրիր
էտէր(դ) ։ «Ա Չիֆամ էտէնլերի՝ էօլտիւքտէն սօնկ-

(ա) Կիւբ ։ Տին թա՛լ ։ սբթր 5 ։ ատէա 6 ։ (բ) Կիպ ։ Դէմոտոբ ։ մէքթ ։ § 16 ։ (գ) Վրիդ ։ Նազ ։ շէր ։ de rebus suis. (դ) Նպիփ ։ Հերմոտիկ ։ դրամ 3 ։

բա՝ նե՛ չէյէ պինաէն գիքը էաէբսինիգ ։ Նյէր պու-
բատա օլանգարըն տուա՛լարը՝ ֆիլ վագի՛ օպիր տիւ-
նեատ օլանգարա ֆայիտե էաէրլէր իսէ ։ Հիչ քիմ-
սէյէ տինտարլըղա բաղպէթ էթմէյէ՝ նախօտ էյի
ա՛մէլէր իլէ տօլու օլմադա Հաճէթ եօղտուր ։ Լա-
քին օ՝ պիր գաչ տօսթ Հըֆիգ էյլէսին ։ վէ ծէլար՝
օպիր տիւնեատա իսքէնճէ չէֆմէսինլեր տէյիւ տու-
ա՛լէր սուռաճագլար տըր" ։ Ամբրոսիոս ատր քի ։
"Նօղիւմ" պիր բահամլըգ լիմանը տըր ։ վէ Հալե-
միզ տահա՛ պէրէր էթմէգ ։ լաքին Հեր պիր ատէմի
Հեր նա՛սը՛ պա՛ւրըբսա ։ կէլէճէք չէրա՛սթա ծնու-
էօյլէ՛ Հըֆիգ էաէր" (ա) ։ Հերոնիմոս տահի պու-
նո՛ն կիպի բէյլէր թագրիր էաէրիէք տէր քի ։ "Պիգ
պա՛ տիւնեատա պուլունտուգճա ։ պիրի պիրիմիզ-
կէրէք տուա՛լէր իլէ վէ կէրէք նասի Հաթիրէր իլէ նար-
տը՛մ էտէ պիլմէրիգ ։ լաքին Ամբրոսիուն չէրա՛սթի
տիմանը Հուզուրունա կէլտիյիմիզ պէյման՝ նէ Յոմը
նէ Գանիել՝ նէ տէ Նոյ՝ Հիչ պիր քիմսէ իչիւն նի-
չա՛զ էտէ պիլիր ։ լաքին Հեր քէս քէնտի նիւքիւ-
նիւ գալտըրմալը տըր" (բ) ։ վէ Պաքքէնտա չէՀ-
բիւռէն օլան վ՛ինիանթիոս իսմինտէ պիր Ամիլոս
Հիսթիարը (Արէցի)՝ 404 թարիխի մէՀելէբինտէ
տէր քի ։ "Պիգ Հայաթտա՛ Հըչն ։ պիրի պիրիմիզ
իչիւն տուա՛ էտէ պիլիրիգ ։ լաքին էօլսիւքտէն
սօնկրա ։ Հիչ քիմսէնին տուա՛սը պիր ախէրի իչիւն
գապուլ օլունմազ" ։

Պունտան կէօրիւնիւբ քի ։ պու միսիլլիս տուա՛-
լարըն իլք զիքրինի էաէն իւչիւնճիւ տէՀրտէ Տէր-
տուղհանոս տուբ ։ Իւչիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ
տէՀրտէ Հայրապետլերին պա՛զըսը՝ պու տատիճ

(ա) Ամբ ։ de Bono Mortis, c. 4։ (բ) Հիե ։ Ամթ ։ 3 ։
Գաղ ։ Պ ։ 6 իզ ։ չՀՏ։

բիզա՝ վէրտիկը • ախէրկէրի՝ խէ օնու բէտա էթ-
տիկէր ։ Օլ զէմանկէրին իկէրիտէ պուլունան քիմ-
սէլէրին պէյնիտէ պու պապատ իսթիխա՛ք վար-
ըսը • վ՚ էհը քէսէ պու խուսուսատա քէնտի բէ-
յինի հըքկ էթմէյէ բուխասթի վար խի ։ Պու
մատտէ իւզէրինէ բէյ էթթիխաղը նօղուտու ։ Պու՝
էհը քէստէն գապուկ օլունաճագ՝ վ՚ ա՛մէյէ գօնա-
ճագ պիր թա՛լիմ տէյիւ էհը քէսին պօյնունա պիր
պօրճ սայըլմազնտի ։ Պունա իմզա գօյտայան քիմ-
սէլէրէ՝ պու խուսուսատա ախէր գնւբնւմտէ օլմազա
բուխասթի վարըտը ։

Ընյէրչի Ա՚զիզ Վհթապտարտա՝ Ըլահէրն խազ-
գընատն սունուլմուշ չօգ տուա՛լա՛ր թահրիր օլուն-
մուշ պուլունուր խէ տէ ։ էօլնւլէր իչուն՝ ծնգարըն
արասընատա հիչ պիր տուա՝ պուլունմազ ։ Վէ է-
յէրչի օրատա տուա՝ էթմէնին պօրճու էհը քէսէ
պիր փա՛րչ թային օլունույօր ։ վ՚ տիւրլու տիւր-
լու էհմ չօգ տուա՝ էտէճէք մատտէլէր կէօսթէրի-
լէյօր իսէ տէ ։ էօլնւլէր իչուն տուա՝ հիչ պիր թէք
քէրրէ պի է գնքը օլումայօր ։ Ըլահէրն Վհվամնէն
պու ա՛տէթէ բիզա կէօսթէրմէմէյինէ պու քիփա-
յէթի էտէր պիր խապա՛թ տըր ։ Ընյէր պու շէրի՝ պիր
շէյ օլայըտը ։ հախօտ էյէր էօլնւլէր հայտմատա օ-
լանըտրն տուա՛լարընատն սահիհտն մէնփա՛տէ կէօ-
րէ պիլմիշ օլտտար խի ։ պիր քէրրէ օլտուն Ա՚զիզ
Վհթապտարտա գնքը օլունմայաճագը ա՛դրէ քէսէ-
ճէք պիր շէ՞յ մի ։ Պունու՝ հիչ պիր պիզտրտագ ա-
դրէ ինատա՛մազ ։

ՊԸՊ Օ՛ՆՊԻՐԻՆԱՒ ։

ՀԸՆ ՁՈՒ ՕՒՑԸՐԻՆԹԼԻՐ ։

◆

[redacted]աձ ու զկյարէթի տէմէյիկ՝ ա՛զիզ սայըլան մահալլէրէ վը էսէրլէրէ՝ ծնարքին վասիգասը իլէ լուզի ու ինայէթ թահսիլ էթմէք մէբամը իլէ եօլ-ճուլուգ էթմէկի անկարըզ ։

Ինք իւչ տէհրլէրաէ՝ Պաղէսատինէ հաձ ու զկյա-րէթ իչուն վարըսըդընին հինչ պիր զնքրի օյունամա-յօր ։ Վէ պու քէկիճիլէթին սէպէպի՝ օղ զէմանլէրաէ Կրիմթիանըարա գարշը վուգու պուլմազտէ օյուն չէտիա գարա ու գօվալայը շատ օշտուզու գօ-լայ անկարըլա պիլիր ։ Օրտարա վարմասը՝ քէն-տիլէրէ էմին տէկիլ իտի ։ Ասքին տէօրտիւնճիւ տէհրաէ Կոստանդիանոսուն հիմայէսի ալթընտա Կրիմթիանըար ծնարը գօվալայանդարտան էմնիկէթ ու սէլամէթ պուլտուդարը՝ զէման՝ պու էնկէլ օր-թատան գալդարը ։ Օզէման պու զկյարէթլէրին տինի մա՛մուր էտիճի վէ սէվապը գապիա՛թը՝ հագդընտա ալէա զնուիմէր տախի իլթիհար պուլտու ։ Ին-սանըար գըյա՛ս էթմէկի պաշլատըլա՛ր քի ՝ Պաղէս-տինէ վէ շէհիտլէրին մէզարլարընա հաձ ու զկյա-րէթլէր էթմէլէրի իլէ ա՛զիմ տէրէճէ ա՛զիզ լկյէ վէ սահիհ խէլա՛ս իւմիտլէրի թահսիլ էտէճէքլէր ։ Ին-պու ահվալէ պինաէն՝ Կոստանտիանոս իմիէրթո-րուն վալիտէսի Հելինէ սահիհ խաչը պուլմագ իչուն Երուսաղէմ պիր հա՛ձ էյլէտի ։ Պունունն իպրէթի՝ օղ ա՛զիմ տէվլէթին ալթընտա օլան չօգ էյլէթը-

լերահէն վէ շեհիրլերահէն դայէթ չօդ խալգը Թագ-պըմզըն վէ ծնուն Ղառաքալլարընըն էօմրիւնիւն իլք վուգուա՛Թլէրի վէ իաքէմէէլերի հէմ էօլիւմլերինէն վուգուձ պուլտուղու մնհալլերին զիյարէթինէ՝ վար-մաղա այադնտարըտը (ա)։ Պէշինճի տէհրահ պու հաճ ու զիյարէթլէր օվ գատար ա՛լէասէվի իտիլէր քի՝ պա՛զը ՂրիսԹիանլար օվ տէրէճէ ա՛գվ ու իարաքէ եաղըշմազ իշլէրէ տիւշտիւլէր քի՝ սահի-հան մասնատրալըգատան իպարէթի շէյլէր իտիլէր։ Պու հաճ ու զիյարէթլէր՝ արԹըգ սայի Պաղնասինէ օ-լունմամաղա պաշլանտը։ Օվիրա պագ՛ը հաճիլէր՝ Յովրուն իասԹալըղընտա օվնուրտուղու կը-պրէ՝ Եղընընը կէօրմէյէ վէ ծնուն միւպարէք գանընը է-մէն գօփրուղը՝ էօփմէյէ Ըրտապէհանա՝ գատար վարտրլար (բ)։ Պէշինճի տէհրին ասնունատան պէ-րու իշլու հօճունլուղլար՝ էյիճէ մալիւմ օլտուղու կիպի՝ փէք ալէասէվի օլտու՝ վէ պու ա՛տէթի պա՛զը մէրԹէյէ պու կիւնէ՝ գատար տէվամ էթմէքտէ՝ գալմըշ տըր։

Ղաբին պու ա՛տէթի հէր նէ գատար ալէասէվի վէ նէմումի օլմուշ իտի իսկ տէ՝ տէօրտիւնճիս վէ պէշինճի տէհրին պա՛զը էն մէշհուր վէ մի՛նԹէյէր Էայրապետլերի ծնու՝ զայէթ մուզիր տէյիս շէհիտ Թա՛պիրլէր իլէ բէտտ էյլէտիլէր։ Պունլար՝ Վրի-գորիոս Նիւսացի՝ Ասկերեան՝ Էերոնիմոս (գ) վէ Օգոստինոս միսիլլիս զաԹլա՛ր տըր։

Պու խուսուստա պիր էօրնէք իչիւն՝ պուբատա Վրիգոր Նիւսացինին պիր տօսԹունա եազարը պիր մէրԹուպատէն պիր իսԹինսա՛ճ կէԹիրիպիկ (դ)։ Պու

(ա) Ասհայմ՝ հ՛իլտ 1՝ սահ՝ 311։ (բ) Ասկ՝ վաղ 5՝ գլուխ 1՝ de statuis. (գ) Էերոն՝ Պէք՝ 49 փաւլինոս։ (դ) Վրիգ՝ Նիս՝ Էրուսաղ՝ հաճ էթմէք իւզ՝ Պէք՝ հ՛իլտ 3՝ փարիս պասմասը 1635՝ ս՝ 661։

Հայրապետ՝ պիր Աբրահիմ քէնտի ա՛մէլ ու հա-
րաքեթինի Վտակի գանուննուա մուվաքքէգ էթ-
մէլի, վէ էյէր օնուն իշլեթիլի իշլերին Ա՛հտի Ա՛ետիա-
տէն նուէճուզու եօղնէ, բէտտա օլունմայը տըր տէ-
միրթաշն սօնկրա տէր քի, «Պապ՝ միւպարէքլէրի
կէօյիւն փատիշահլողլունդն միրասընա տա՛մէթ էթ-
միյինտէ՝ թէքմիլլենքլէրին արասընատա Նըրուսաղէմ
Հաճ էթմէյի վէքը էթմէյօր։ Ո՛՝ պու զայրէթի
օլ շէհիրին իչինէ գօմմազ։ Լաքին նէ՞ իչիւն, (վէ
ազդը պաշընատա օլան քիմսէ պուննու միւլահազա՛
էյլէսին) չիւն քի պիր ատէմէ նէ սա՛ատէթ վէր-
մէյէ՝ նէ տէ կէօյիւն փատիշահլողլունա գուլաղուզ-
լամազա գատիր օլան պիր զայրէթի իզհա՛ր օլունմայը
տըր։ Ի՛յէր պէօյլէ պիր ա՛մէլ քէնտինտէ ֆայ-
տասը օլսա պիլէ, քէտտիլէրէ մէշղուլ օլմազ իչիւն
սրփարըշ օլունաճագ պիր մատտէ օլա՛մազ։ Լա-
քին տիգգաթ իլէ միւլահազա օլունտուղուն թազ-
տիրտէ, կէօրիւնիւր քի, խիւլուսանէ պիր տէն-
տար էօմիւր սիւրէնլէրէ սահիհան ճանը իֆտատ է-
տիճի (պօղուճու) պիր շէյ տիր։ վէ հէր քէսէ կէ-
րէք տիր քի, օնտան պիր զարար չէքմէմէյէ տիգ-
գաթլի օլսուն"։ Ո՛նտան սօնկրա պու Հայրապետ
կէօսթէրիր քի, պու միսիլլու Հաճ ու զիյարէթ-
լէրտէ տիշէհլի գըսմը նէ թէհլիքէլէրէ միւպթէլա
օլուրլար, վէ չօգ գարըլար՝ էվվէլքինտէն պէթէր
տէօնէրլէր։ Ո՛նտան սօնկրա տէր քի, «Ի՛յէր Ն-
րուսաղէմին ա՛զիզ մահալլէրինտէ (ախէր էէրլէր-
տէն) տահա՛ զիյատէ լուզում ու քէրէմ օլսայլար,
օրատա էօմիւր կէչիրինէլէրին դապիաթը կիւնահտան
փա՛ք օլուրտուտու։ Լաքին սահիհի պու տուր քի,
հիչ պիր նէվ՛ ֆէտատա պուլունմա՛մազ քի, օրատա
եՃրա օլմունայօր, մէսէլա եարամազ լուգ՝ զինա՝ խըր-
սըզ լուգ՝ փութփէրէսթիլիք՝ զէհիրլէմէք վէ գաթլ

միսիլլեւ (փէսատալար խճրա օլունուրլար) : Վէ ֆիլ վագի՛ պու քէօթիւլիքլէր օրատա էօյլէ եէրլէշմի՛շ տիրլէր քի , հիչ պիր եէրտէ օրատա կիպի գանա առասամըշ քիմսէլէր պուլունմազ • օրատա ատէմլէր՝ քէնարիէր կիպի ատէմ օլանլարըն գանընա՝ խամ գամա՝ սէպէպսիսէն՝ ճանավարլա՛ր կիպի սուասամըշ պուլունուրլար : Խմի նի՞ճէ կէօսթէրիվ պիլէր քի , պո՛ւ միսիլլեւ եարամազլըգլար իճրա օլունան մահալլէրտէ ատա՛ զիյատէ լուդի ու քէրէմ պուլունուր" :

Իշպու Հայրապետ քէնարխի պիզդամ Պաղեսաթինտէն կէչէրէք՝ Կիլիկիոյն մասլահաթը բուլէթի իչիւն Երապիսթանա վարմազա իշի տիւշմէյիլէ տէր քի , "Պիզ պո՛ւ պատատ հա՛լընըզ կէօրլէրիմիզ իլէ կէօրտիւքլէրիմիզի՛ թագրիր էտէրիզ" : "Ով մահալլէրե հէթիշմէզտէն չօգ եվվել՝ Կրիստոսուն տահիճ Ըլահ կիպի տիւնեայա պուհատան չօգ եվվել կէօրիւնտիւյիւնիւն կերչէքլիյինի գանըրազ , մէ պուհուն իլէ իսանըրմըզ նէ արթադ նէ տէ էքսիլտի : (Կրիստոսուն) Պիքրիմն վասըդասը իլէ թէն ալմանըն սըրըրընա՝ Կիթլհէմի հէթիշմէզտէն աշնատխոր" , ԼԷ , ԼԷ : "Իշպու սէֆերիմիզտէն սատէճէ պու փայտայը՛ թահսիլ էթտիք քի , բուպար իլէ էօյրէնտի՛ք քի , պիզիմ սէմթլէրիմիզ՝ հատ սէմթլէրտէն չօգ զիյատէ ա՛զիզ տիրլէր" , ԼԷ , ԼԷ :

Պու պատատ Ղսկիբէրանըն (ա) Հերմիսոսուն (բ) վէ Օգոստինոսուն (գ) զիւրիմլէրի տախի պէօյլէ օլտուղու՝ Թէվհիթաթլէրինտէն աշխարհա՛ տըզրուքին պու բատտա ծնըլատան խոհիմտաճ կէթիրմէսի զիյատէ սայըլըզ՝ իշարէթ օլունան Թէվհիթաթլէրինէ մուրաճա՛ատ օլունա :

(ա) Ղսկ • Վ ա՛գ. 1 , Փիլիմ • մէք • իւզ : Վէ Ընդի • խալըքնա վազ. 3 : (բ) Հերոն • Ընդ • 49 փաւլինոսա : (գ) Օգոստ • վազ. 1 • de verb. Apost. վէ ա՛զիզէր իւզ • վազ :

Պուբատա եալընըզ պունուզ զամմ՛ էտէրիկ քի, էյէրչէ պիր տինտար ա՛զլէ՝ Քրիստոսուն տօղտուղու՝ եաշատըղը՝ էզկէյէթ չէքտիկի վէ էօլտիւկիւ մահալլէրի կէօզ իլէ կէօրմէսի արզուլու պիր շէյ իսկ տէ, Ա՛զիզ Քիթապլարըն հիչ պիր մահալլին տէ պունա տայիր պիր էմր պուլունմա՛զ քի՝ օնլարը կէօրմէք իլէ պիր տէրէճէ ա՛զիզ լո՛ք թահսիլ օլունուբ։ Նիւրէքտէ՝ կէրչէքլիքը պիր թէսիր էթմէսինքճէ՝ վէ օ՝ կէրչէքլիքտէն ա՛զիզլէնմէմիշ գալտըգճա, պու մահալլարըն սա՛տէճէ պիր բույէթ ու թամաշասը պիր քիմսէյի խէլաա էթմէզ։ Պիր քիմսէ՝ էյէր պիւթիւն էօմրիւնիւ Քրիստոսուն գանընը տէօքտիւյիւ մահալին իւզէրինտէ կէչիրսէ, էյէր կիւնահլարընտան թէվպէ էթմէզ՝ վէ պիր ա՛զիզ էօմիւր սիւրմէ՛զսէ, օ նէյնէ հէլա՛ք օլաճագ տըր։ Վէ էյէր Խաչիլէն կէրչէքլիքլէրինին օգուննմասը վէ տինկլէնմէսի պիր քիմսէնին նիւրէյինէ քեա՛ր էթմէզսէ, օլ քիմսէ Պաղտասինին վէ օնուն ա՛զիզ մահալլէրինին կէօրմէսի՛ իլէ տախի պիր փայտէ թահսիլ էտէմէզ։

ՊԸՊ ՕՆՒՔՒՆՉԻ ։

ԼՅՈՒԼԵՐԻՆ ԵԸՆԻ ՄԵՍՈՒՆՔՒԼԸՐԸ ԻՎՕՂԼԵԹ ՈՒ ԹՈՒՕՒՄ ԼԵԹՄԻՆԻՆ ՕՈՒՀՈՒՐՈՒ ։

Պու միսիլլիւ թա՛զիմ ու ինպաահէթին ելէ Ե՜լ պէ՜ Հբոպէ մէվճուտ օլտուղունա հիչ պիր իսպաթի նօգ տուբ ։ Շ՛իւպհէ եօգտուբ քի ՝ շէհիրլէրէ վէրիլէն ա՛զիմ բաղպէթ ու ինթիհապ՝ ազար ազար պու ա՛տէթէ նօլ հազըրլատը ։ լաքին պու խուսուսա խալգտա հէր նէ գատար մէյլ վա՛ր իտի իսէ տէ ՝ տէօրտիւնճիւ տէհրէ՝ Կոստանտինոսուն Կրիսթիանդարա ազատլըգ ֆէրմէսինէ՝ եա՛նի 324 սէնէ՛ սինէ՛ գատար՝ պու մէյլ պիր գարար ու սուրէթէ կի՛րմէմիշ իտի ։

Պունուն ասլը վէ քէօքիւ պատրնտա՝ Կրիսթիանլըղըն սինօրունտան տիշարը՛ պագմալը յըզ ։ չիւնքի Ը՛զիզ Կրիթապլարըն պիւթիւն բուհու վէ մէյլն պունա գարշը՛ տըր ։ Պիլ ի՛թթիֆագ եդրար օլունույօր քի ՝ էսքի Ա՛ըսրդլըլար՝ Ինունանդար վէ Բօմալըլար պէ՛յնիտէ ա՛զիզ սայտըգլարը էսէրլէրէ պու՛ միսիլլիւ թա՛զիմ՝ ու ինպաահէթ էթմէսի ա՛լէսէվվի պիր շէյ իտի ։ վէ օնպարտան՝ չօգ քիմսէլէրին գէյտաը իւզրէ՝ Կրիսթիանլար տաճի պուննու ալմըշտըր ։ Պու վէճհիլէ պու տաճէթին ասլը վէ պաշլանկըճը՝ փուԹփէրէսմիլէքտէն սայըլմասը տըր ։ Պու՝ 404 թարիխինտէ Պարքէլօնա շէհրինին Կրիսթոֆ իսէ իսթիաբը (արէցի) օլան Վ՛իկիլա՛նահոսան աչըգտան պէօյլէ՛ թագրիր օլունույօր ՝ քի պու

զաթ՝ եշպու էսէրլէրէ թա՛զիմ էթմէնին նալայըգ հարաքէթինի զէմմ էտէր ։ վէ պու միսկինլիս հաբաքէթտէ պուլունանլարը քիւլ դօփլայճըլար վէ քիւլհէրէսլէրը՝ վէ սաէմ քէմիքլէրինէ ի՛պատէթ էտէն փուճփէրէսլէրը թէսմիյէ էտէր ։ վէ պու ա՛սէթի փուճփէրէսլէրտէն ալմը չլար տըր տէր (ա) ։ Նէսէհիսս տախի տէր քի ։ Քրիսթիանլար շէհիտլէրէ վէ ծալարըն էսէրլէրինէ թա՛զիմ էթմէք ա՛սէթինտէ փուճփէրէսլէր իլէ պիր իսիլէր ։ վէ պուն֊սան պիր իւմ՛ո կէօսթէրիյօր քի ։ պու իթթիֆագ փուճփէրէսլէրի Քրիսթիանլարա տահա՛ զիյատէ տօսթա՛նէ հարաքէթ էթմիրէճէք(բ) ։

Լաքին իշպու ա՛սէթ՝ էյէրչի հադգ իւզրէ՝ պու գաւար ալչագ պիր փունկարսան չըգմըչ տէյին շիւպհէսէ օլմունուր իսի իսէ տէ ։ տէօրսիւճճիւ տէհրին ասնկու գաւար էրքէն զայէթ ուզմուտի՛ օլմուշտուտ ։ Պաղէստինտէն՝ վէ ա՛զիզ լիքլէրի իչինէն բաղպէթ օլմունան ախէր մահալլէրտէն գաչ ու դօփրա՛գ կէթիրիլմիսի ։ վէ հարամզադ բուհլար հասարաթլունան զայէթ գուվվէթլի պիր հըճգ էտիճի շէյ սայըլարագ՝ հէր հէրսէ աղլըր պահա իլէ ալընըրլար վէ սաթըլըրլարըր (գ) ։ Խալգըն պու խուսուստա պագըլ իթթիֆագատը պու՛ս հալտէ պուլունուր իսի քի ։ ծնլար չօգ քէրրէ՝ հիլէ պա՛զ քիմսէլէրտէն ալտանըրլար իսի ։ Էֆ՛չ պէօյլէ պիր շէյ օլմայան մահալլէրտէ՝ ա՛զիզլեր վէ շէհիտլեր մէզարլարը օլմագ դրյաս օլունուրտու (դ) ։ Ա՛զիզլեր իսմլէրինին տէֆթէրինտէ էսամէլէր՝ սահէթ

(ա) Հէրոն ։ Իփիֆրոսա մէքթ ։ 404 թարիխինտէ վ֊Էկվլանտիոսա գարշը վէ վ֊ալս de Vigilantio haeretico orthodoxo. (բ) Նէսէքս։ de Praep. Evang. էֆ ։ 11։ (գ) Օգոստ ։ de civitate Dei. Վէմ ։ էֆ ։ պաշ 8 ։ § 6 ։ վէ սայիր չօգ քիմսէլէր ։ (դ) Կարթագինէ Սին ։ 5 ։ գան ։ 14 ։

ա՛զնզէր խոմիէրի զամՊը իւէ չօղալար • վէ խրօսրզ-
լա՛ր պիւէ չէհիալէրէ թէպաիլ օլունասուլար : Սու-
փիթիոս Աէվիրոս նամ միւէլիֆ՝ պու միսիլլիւ ա՛-
պէս իշին պիր նապլինի՛ վէրիր • քի պիր եօղ քէ-
սիճի խրօսրզճն մէզարը՛ իւէրինէ պիր մէզպա՛հ գու-
բուլասու ՝ վէ օնու պիր Եպիսկոպոս Թագոիս էյ-
լէտի ՝ վէ խալդ օրայա վարըալ տուա՛ էտէրլէր խոի
(ա) : Թէոբս Եպիսկոպոսու Մարտինոս մէզպահՊը
հըզաբրար ՝ վէ քէմիքլէրի օրատան գալարբար ՝ վէ
օնուան սօնկրա օնլարա իպատէթ էտէճէք օլան քիմ-
սէլէրին ճիւմլէսինի Պիւլեսէտէն բէտա էթմէյէ թէհ-
տիտ էյլէտի : Պա՛զը քիմնէլէր՝ գան իւէ պօյանմըշ
քէմիքլէր ալըպ պիր եէրէ կէօմբրլէրիտի • անտէն
սօնկրա վարըալ խալդըն օրթասընա պիր խապէր եա-
յարալար իտի քի ՝ կէօյա տիւշտէ կէօրմիւշլէր իտի
քի ՝ Ըլահրն պիր տօսթունուն ճէսէտի պիր եէրտէ
կէօմիւլմի՛ւշ պուլունույօր (բ) : Օգոստինոս տա-
խի թագրիր էտէր քի (գ) ՝ չօգ միւրայը քիմնէլէր
վարըալ ՝ քի ծնլար բուհպան քիսիլթինտէ հէր
եէրէ տաղըլմը շլար՝ վէ պիր ուԹանմազ դարզ իւէ՝
ա՛զնզ զանն օլունան սահԹէ էտէրլէր պըշվէրիշն է-
տէրլէրիտի : Թէոդոսիոս իմիւերաԹօր՝ պու միսիլ-
լիւ գապա վէ ա՛յրըզ պադրլ սօփունուլուզուն էօնիւ-
նիւ ալմազ իչիւն՝ փէրման իւէ պիր գանուն ա՛զա
էյլէտի քի ՝ «Հի՛չ պիր կէօմիւլմիւշ ճէսէտա պիր
ախէր մահալ նադլ օլունմազա բուհսաԹ վէրի՛լմէ-
սին ՝ վէ հիչ քիմսէ՛ պիր շէհիտ" (ճէսէտինի) «պա-
բաալարզ սա՛Թմասըն" (դ) :

Իշզու էտէրլէրէ իպատէթ ատէԹի պէչինճէ փէ-
հրթէ տահա՛ հատատէն աշէրի վէ էտէպսիզ լիքատէն

(ա) Յուլի • Սէվ • Ը՛զնզ ՊարԹին • հօմբիւ իւզ • պաշ 8 :
(բ) Օգոստ • վա՛զ 318 : (գ) Օգոստ • Բուհպանլար • ամէ իա-
զէր • պապ 28 : (դ) ԹէոդոՀ • Նօմօս քիւԹիւիւս Ը • 17 , 7 :

Ինպարէթի պիր շէյ օլմուշտուտ։ Պոյաս օլունու-
բուտու քի, շէհիալէրին քէմիքլէրի՝ ճինլէրին հարփ-
մալարընա վէ սայիր տէրտու՝ պէլալարա դայէթ ա-
զիմ ինճա՛ր իտի, վէ խասթալըդլար տէփ՝ էթմէ-
յէ՝ հօլիւլէրի տիրիլմէյէ՝ տիւշմէնլէրի դաչքըմա-
դա՝ օլաճագ շէյլէրի փէշին պիլտիրմէյէ վէ սայիր
ջոգ պունունն կիպի իշլէր էթմէյէ գատիր սայը-
լըրարընը (ա)։ Էվվէլտէն ասլա մա՛լում օլմայան
շէհիալէր՝ տէնիլէրինի քի՝ քէնտիլէրինի բուլյալար-
տա աշիքնար էթմիշլէրիտի, վէ ինանըլմըրընը քի՝
պաշգալարը՝ տա քէնտիլէրին տէփն օլմուշ օլտուգ-
լարը նէրլէրի՝ աշիքնար էթտիլէր։ Խալգ՝ հէր պիր
թէնհա վէ այրըճա տուբան՝ պիլինմէմիշ պիր մէզարը
պիր շէհիտ մէզարը ինանմազա մայիլ իտի (բ)։

Ֆալա պու գատար պէօյիւք օլան պու փէնա-
լըգ՝ ալճագնը տէհրան տահա՝ պէօյիւք օլտու,
վէ իշլու ա՛զիզ տէնիլէն էսէրլէր վասըդասը իլէ
իճրա օլունան հիլլէլէր վէ ալտատընը լըգլար տահա՝
աշիքնար վէ տահա սէրպէսթանէ իճրա օլունուր-
լարընը։ Պէօյիւք Վրիդորիոս Փափ պու նէմտէն
օլան պիր շէյ նագլ էտէր, ևա՛նի քի՝ Իթի Թում
բուհպանլարը Բօմպայա կէլիսի՝ կէճէ գարանլըղընտա
Ա՛զիզ Պօղոս քիլիսէսինին հանընտա կէօմիլմիշ
պագ՛ը ճէսէտլէրի չըգարտըլար, վէ քէմիքլէրի սագ-
լատըլար։ Այնպէս պունլար դուխտուրլուգ պունու
էթմէքտէն մէրամընը նէ իտի տէյիւ սիւալ օլուն-
տուգլարընտա, իգրա՛ր էյլէտիլէր քի, քէմիքլէրի
ա՛զիզլէր էսէրլէրի տիր տէյիւ Յունանիսթանա կէօ-
թիւրմէյէ խալէտիլէր (գ)։ Փրանսատա ալտա-

(ա) Փրուտէնթիոս նէրի 11, de Coran. վէ Սուրիէթ Ակվ. մէքթ. 1. վէ Ոսկ. վաղ. 66։ (բ) Սուրիէթ Ակվ. Կարա-
տան. հօմ. խազ. 11։ (գ) Պէօ. Դրիւզ, Ղրիթ. ը. Մէնք. 30։
Կոսգ. Օգոս։

տրճինըն պիրի պիր թօրպա՝ տօլուսու էսէրլէր իլէ կէղախչինաէն խալգըն տիդգաթիները ճէլել էյլէմիշ իտի։ լաքին թօրպասը թէֆթիշ օլունտուդունտա, իչինտէ քէմիքլէրին ատասընտա տիւրլիւ տիւրլիւ օթլար՝ քէօսթէպէք տիշլէրի՝ սըչան քէմիքլէրի վէ այլ՝ դըրնագլարը պուլտունտու (ա)։ Իչպու տէ՝ հրատ ա՛զիզ էսէր իտի իլէ կէօսթէրիլէն շէյլէրէ՝ չօգ տէփա՝ ա՛զիզ զանն օլունան իտիիւտէն զայրի պիր շէյ մա՛լում տէյիլ լաբէն՝ սէճտէ վէ ինսանէթ օլունուրտու (բ)։ Իհթիմա՛լ տըր քի, պու՛ ֆէնալըգըն իչթիհար պուլմասընա Պէօյիւք Վրիգո-րիոս Փափատան զէյտէ եարտըմ էթմիշ ատէմ ծո-մատը, չիւնքի պու՝ էսէրլէր հագգընտա էն ազլէ զըտտա նագլէյէթլէրի էտէր։

Իչպու էսէրլէրին նէտիճէի վէ սէքիպինճի տէ-հրատ զուհուր էթմէյէ սէպէպ վէրտիքլէրի հիլէ-պազլագլար վէ ալտատընճը լագլար՝ տահա՛ զէյտէ օլտու, լաքին ծէզարը արթըգ պուրատա նագլ էթ-մէյէ նէբիմիզ նօգտուր։

Պա՛զը պիր գաչ մա՛գուլ ա՛տէմլէր պու պէտ ֆիլիէրէ՝ գարշը սէպէրիինի գալտըրտըլար, լաքին փէք ազ ֆայտէ էյլէտի։ Պիր ատէմ շաշար, քի հանկըսընա տահա՛ զէյտէ թա՛ճիւպ էյլէսին, ալտանմըշ խալգըն ինանընճը լագլընա՛մը, նօքսան պու ալտատընճը լագլարը իճրա էտէն քիմսէլէրին ուէթան-մագ նիւզսիւզլիյինէմի։

Պու ա՛տէթին Ելահըն Ռէհմընտա պիր էսէրի ատա պուլունմատըգընա տայիր տուրուպ միւզաքէրէ էթմէսի՝ ապքի իգթիզասըդ կիպի պիր շէյ տիր։

(ա) պէօ, Վրիդ, Ր, 6։ (բ) պէօ, Վրիդ, Ռիթ, ը, Մէք, 29։

ՊԸՊ ՕՆՈՒՉՈՒՆԱՒԻ։

ՔՈՒՆԼԻՔ՝ ԱՂ ԿՈՒՆՏՈՒՉՈՒՆ ՄՕՄ ԱՂ ՊԸՆՏԻ, ԵՔՊՄԸՊ ԸՏՒԹՈՒՆԻՆ ՉՈՒՀՈՒՐՈՒ։

Վրիւնլիւք եաւմաչ՝ քիլիսէլէրտէ տէօրտիւնճիւ տէհրտէն էվվէլ իսկաչ օլունտուղունու իս-պաթ էթմէք իչիւն էյի իսպաթլարըմըզ նէզտուր։ Վէ պազըլարը իստիա՝ պիւյէ էտէրլէր քի, պու՝ օլ տէհրտէն սօնկրա գապուլ օլունմուշ տուր։

Պու ատէթ՝ էսքի Վրիսթիանլարտան՝ փութ-փէրէսթլիք մէզհէպինին իպատէթինէ մէրպուտ պիր ա՛մէլ տէյիւ իքրա՛հ օլունուրտուտ։ Վէ ծնուն իչիւն Վրիսթիանլըգտա տալա իճրասընա բուղ-սաթ վէրիլմէղ պիր շէյ սայարլարտըր։ Տներտու-զիանոս պուննուն հաղգընտա պու՛ մինվալ իւզրէ սէօյլէր (ա)՝ վէ Ըթհնագօրասըն տախի պէյան էյլէսիյի զիւխիմ պուննուն կիպի տիր։ Վէ պու-նու՝ տէյիլ սանի Հայրապետլէր զէմմ էտէրլէր, իւլա օլ տէհրլէրին թէվարիխի տախի շէհատէթ է-տէր քի, պու ատէթ՝ զիքր էթմէկիյիմիզ զէմանտէն էվվէլ մէյտանա չըգմամըշ իսի։

Լաքին քիւնլիւք՝ ճէնապէլէրտէ գուլլաներ լըր իսի, աննա պու պիր տիր այնի իչիւն տէյիլ՝ իւլա ֆէնա գօղու վէրին թէա՛ֆիւնիւ քէսմէք իչիւն օլուրու-

(ա) Տնեա, Հիվ, պաշ 32, վէ Հիւնք, թաճ, պ, 10։

տու : Տէօրտիւնճիւ տէհրի՛ն սօնուննտա քիւնկիւք ի՛պատէթ վագրթլարընտա եադըլմադա իլք պաշ-
լանտը • լաքին պու՝ ի՛պատէթէ միւթա՛ալիւգ պիր շէյ սայըլարագ տէյիլ՝ իլլա պիր մահալտէ գալապա-
լըգը պիր ճէմա՛աթտան հասըլ օլսն հալա պօզ-
ղունլուղունու տէ՛ էթմէք իչինն օլուբտուտու (ա) :
Ալ պունունն իլք իւչ տէհրլէրտե ի՛պատէթէ մի-
թա՛ալիւք պիր շէյ սայը՛լմայընը՝ պա՛ղլարըն իւ-
չինճիւ տէհրին սօնու՝ վէ ախէրլէրին տէօրտինճիւ
տէհրին էվվէլլէրինէ տօղու՝ վէ ախէրլէրին պէշինճի
տէհրտե պիրէ եազըլմըշ գըյաս էյլէտիքլէրի Ըռա-
քիլտան Վանունլար թա՛պիր օլունան քիթապտա
պուխուբտան զիքրի օլմատըղընտան աշէքի՛ա՛ր տը-
լաքին ալթընճը տէհրտե պիր Վիլիսէ թէվաբիխի
եազան Էվաղրիօս նամ՝ միւէլլիֆ՝ հէմ ալթուն խաչ-
լար հէմտե ալթուն պուխուբտանկա՛ր զիքր էտեր •
վէ պունտան անկլաշըլըր քի՝ խաչլար վէ պուխու-
տանլար հէման պիր տէհրին հասըլտըը տը՝ վէ
իքիսի՛ տէ հէման պիր զէմանտե Վիլիսէյէ կիր-
տիլէր : Լաքին իսլթիտա ինսանլըն սաղլըղընտա ֆայ-
տէլու տէյիւ իսթայալ օլունան շէյ՝ սօնկրատան պօ-
զուլուպ պիր պագըլ իթթիֆագտե թէպտիլ օլուն-
տու :

Բօմա Եպիսկոպոսու Պիրինճի Լէոն պէշինճի տէ-
հրտե քիւնկիւք եադ մանըն քիլիսէլէր պէյնինտե ա-
լէսսէվի պիր ա՛տէթ օլունմասընա չօգ ճէհտ էյ-
լէտի • վէ պու պիր քէյֆիյէթ տիր քի՝ օլ զէ-
մանէ գատար տահա պու ա՛տէթին ա՛լէսսէվի գա-
պու՛լ օլունմամըշ օլտուղունու աշէքիտար կէօսթէ-
րիր : Պու զէմանտէն սօնկրա պու պիր ա՛զիզ ա՛-
տէթ օլուպ՝ նէ զէման՝ նէրէտե վէ նասըլ քիւն-

(ա) Մինէլ , Ռիլ • էս • թար • ճիլտ ա • ս • 27 : Ալ Մօսհայմ , ճիլտ ա • ս • 230 :

լինք հագըմալը օլտուղու խուսուսունտա թա՛րիֆ-ըր վէրիլտի (ա) :

Իշպու ատէթին զուհուրինէ սէպէպ՝ պա՛զըլարը Եհուտիլիքտէն՝ վէ ախըրէրի փուքփէրէսթլիք-տէն ալընմա տէյիւ գըյաս էյլէմիյէր : Լաքին իհ-թիմալ տըր քի՝ պու սէպէպլէրին իքիսի՛ տախ պու ա՛տէթին գայիմ օլմասընա եօլու աչտրընտան մա՛տա՝ ախէր սէպէպլէր տախի պէլքի պուննա նարտըմ էյլէմիշ տիր :

Ֆիլիսթիներտէ կէ՛նոփ-ըն՛ ըլըգլար եանի ծոխար վէ գանանըլըէր եագմագ խուսուսու՝ իլը Ֆիլիսթ-ըրին բուխաթի վէրմէտիյի պիր շէյ իտի : Օն-լար ըլըգլարը՝ պիլ իգթիզա սա՛րի կէձիրիլ գուլ-լաներըլարըտը . չինքի դարտու գօվալայը չ սէպէ-պինտէն օնլար՝ Իպատէթ իչիւն գարանըլգատա ՀՀմ՝ օլմադա ՄՀձպուր իտիլէր : Տէօրտիւնճիւ տէհրատ պուլունան Լագթանթիոս՝ պու միսիլլիւ ա՛տէթի փուքփէրէսթի այինըլէրինտէն օլտուղունու թագրիր էտէր (բ) : Վէ իւչ նիւզ պէշ սէնէսինտէ ՀՀմ՝ օլան Իլիսէր սինագոսու օթուզ տէօրտիւնճիւ գա-նունունտա պու ատէթի մախսուսէն եասագ էտէր : Պէշինճի տէհրին իսթիհսասընտա վէ՛ճամթ էտէն Ե՛ռոնիմոս՝ պու մօմ վէ գանտիլ եագմագ խու-սուսունտա՝ կիւնտիւզիւն տախի իճրա օլունուլյօր կիպի սէօյլէյօր . լաքին օ՝ պու ա՛տէթէ նուճուզ վէրէճէք պիր Ֆիլիսթ թէնապիհի նա՛մուսի գա-պուլ օլունմուշ պիր գանուն վար տէյիւ իտտիա՛ էթմէյօր . լաքին տէյօր քի՝ պունա պա՛զը մահալ-լէրտէ պա՛զը տիւնեանվի ատէմլէրին ճահիլլիյինէ վէ գաֆիլիյինէ վէ ահմագլըգընա պինաէն միւսա՛տէ ո-լունուբտուտու (գ) :

(ա) Միկէ . ճիլտ 1 . ս . 27 : (բ) Լագթան Քինթ . չ . գ . 2 :
(գ) Ե՛ռոն . Մէք . 53 : Բիփոր վէ Վեկիլանթ . գարչը . ճիլտ 2 :

Պու ա՛տէթին՝ նախ քիլիսէլերտէ կիւնտիւզլէն մօմլար վէ գանտիլլէր հագմանըն սէպէպի խուսուսունտա՝ տիւրլիւ տիւրլիւ զիւիմլէր թագրիր ոլունտու։ Պա՛զլարը գըյտա էտէրլէր քի՝ հօզաըրտա զիքր ոլունտուղու միսլլիս Քրիսթիանլար գօվալայը շ սէպէպլինտէն կէճէրլէ մազարալարտա վէ ինկերտէ կիզ լէճէ ճէմ՛ ոլուպ ի՛պատէթ էթմէյէ մէճպուրլէր իքէն՝ պիլ իդթիզա ըշզլա՛ր հագմանա լազըմ կէլմիրտի։ Ա՛յ իշպու տէբտ ու միհնէթ կիւնպէրինին զիքրի հրփզ ոլունմագ՝ վէ ալէսսէվի օլմուշ պիր ա՛տէթի պօզմամագ իչիւն՝ տէհլիյօր քի՝ Քրիսթիանլար կիւնտիւզիւն ճէմ՛ օլմազա սէբպէսիյէթ պուլտուգլարը զէմման՝ ի՛պատէթ վագթըն տա ըշզլար հագմագ ա՛տէթինի հրփզ էյլէմէլէր։ Ալէրլէրի զիւի՛մ էտէրլէր քի՝ պուննուն քիլիսէլէրէ իտխալ ոլունմասընա սէպէպ՝ փութփէրէսթլէրին Սըրբ Թա՛պիր ոլունուբ տին այինէբինի իճրա էթմէքտէ ոլտուգլարընտա պալմօլարը վէ գանտիլլէր հագմազա օլան ա՛տէթլէրի ոլտու։ զիքրա Քրիսթիանլար իքրինճի տէհրտէ՝ տէյիլ սալթ քէնտիլէրի տախի պուննուն կիպի սըբրլար Թա՛յին էթմիշլէր իտի՝ հախօտ Քրիսթիան օմմայանլարըն հուզուրունտա իճրա էյլէմէտիքլէր պա՛զը ա՛զիզ այինլէրէ՝ մէսէլա Բապպըն Ալհշամ Դա՛մինա վէ վաճիթիզ սա՛ըդ իսմինի վէրմիշլէրիտի՝ իլլա օլ փութփէրէսթլինք սըրբլարընտա իճրա ոլունան այինլէրի՛ տախի հավաշ հավաշ Քրիսթէյէ իտխալ էյլէտիլէր (ա)՝ քի օնպարըն պիրի՝ իշպու կիւնտիւզիւն ըշզլ հագմագ ա՛տէթի տիր։ Իշպու խուսուստա պա՛զը էօրնէքլէր՝ սէքիզնճի տէհրտէ հաշան Խաադ Փասալպօն նամ միէլճիֆտէն (բ) վէ

(ա) Ա՛օսհայմ՝ տիլե ա. ս. 162՝ 163։ (բ) Exercitat. XVI in Annales Baronii. ս. 388.

ախէրլէբինտէն վէրիլտի : Պաշգալարըտա պու ա՛տէթի նէհուտիէլտէն ալընմա սայարլար : Ա՛յիրլէրի տախի ինանըրլա՛ր քի , չիւնքի Բապալըն Ըխշամ Դա՛ամը իպլիստա կէձէ իլէ օլուննուռ , վէ իկը Իրիսթիանլարըն Ռո֊Հապապէրն պէյոֆիէլէրէ ՛նախշամտա՝ իճրա օլուննուրլարըրտը , պունլարա ուչմագ իչիւն պու ա՛տէթ ծնտան սօնկրա տախի Հըթիզ օլուննուռ :

Պալմօմլարը եագմագ ա՛տէթի խուռսուսունտա տիգգաթ օլուննալը՛ տըր քի , պէշինճի տէհրտէ Իրիգոր ՛Նազիանցի զիքր էտիյօր քի , վաֆթիզտէ՝ պու այնին բուսուսմաթլէրինտէն պիրի սայրլարագ՝ պալմօմլարը եագարլարըտը : Էմ տախի աշնքհար տըր քի , պու ա՛տէթ ճէնագէլէրտէ տախի ճարի իտի : Պունուն սէպէպի պու օլա պիլիր քի , Իրիսթիանլար Իրիսթիանլըզըն իկը տէհրլէրինտէ՝ քէնտի տիւշմէնլէրինին գօրգուսունտան էօնիւլէրի֊նի կէձէ իլէ կէօմմէյէ մէճպուր իտիլէր . վէ պու հալտէ ըշնգ եագմասը իգթիզալը՛ իտի : Օնլար էյէրչի սօնկրատան էօնիւլէրինի կիւնտիւզիւն կէօմ֊մէք սէրպէսթիյէթինէ ՛նայիլ օլտուլա՛ր իտի իսէ տէ , պու իպլիստա իգթիզա սէպէպինտէն եափըլան չէյ պիր միւսթէմէլ ա՛տէթ կիպի գալտը : Տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնուննա տօղրու Ա֊նիկիան֊թիօս ՛նամ միւէլիֆ շնքհայէթ էտէր քի , փուԹ֊փէրէսթլէրին՝ քէնտի պադըշ փուԹլարը էօնիւնտէ մմ եագմագ ա՛տէթինի Իրիսթիանլար ալըպ շէ֊հիտլէրէ գուվլանըրլարըրտը . վէ աշըգ կիւն ըշը֊ղընտա շէհիտլէրին Վիլիսէլէրինտէ պալմօմլարը եա֊գարլարըրտը : Էրոնիմոս պունա ճէվապ վէրիյօր քի (ա) , պադը՝ Վիլիսէսինտէ՝ կիւնտիւզիւն եա պիր

(ա) Էրոն . Վիգիլան . գ֊որչ . § ՝ :

ախէր զէմանտ շէհիտլերին մէզարլարընտա մօմլար նադմաղա առէթլերի նօղուտու, իլա ծնար պու-նու սալթ կէձէտ էտերլէր իտի, քի ճէմիյէթ-լերինէ ընձգ վէրսինլեր, լաքին կիւնտօղուտու Վի-լհելէլերնատ էօյլէ տէյիլ իտի. իլա շէհիտլերի ասլա պադմայարագ՝ հէր Ննճիլ օգուննտուղու զէ-մանտ ծնար մօմլար նադարլարիտի, քի Ննճիլնին կէթիրտիյի միւժտէ իշնուն օլան քէնտիլերին շաղ-լըղընը պէյան էթմինլեր (ա)։ Բադպէն Ելշա՛մ Դա՛ամ թճրաընտա՝ տոպի մօմլարը նադըլը-տի։ Պու միւելիֆլերտէն անկլաշըլըր քի, ճէնա-զէլէրտէ՝ վաֆթիպտէ վէ Բադպէն Ելշամ Դա՛-ամինտա՝ վէ սալթ կիւնտօղուտու Վհիլհելէրինտէ Ննճիլնին օգուննտուղունտա մօմլար նադըլտըղընտա՛ն մա՛տա՝ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Ելլահնըն խպատէ-թինին ախէր պիր զէմանընտա պու ա՛տէթի միւս-թէմէլ տէյիլ իտի։ Լաքին փէք գօլայ անկլա-շըլսա պիլիր քի, իշպու պաշլանկըճտան պու ա՛-տէթի խպատէթինին ախէր զէմանընտա՛ տոպի նայըլա պիլիր։ Իմտի պու ա՛տէթին պաշլանկըճը իշնուն տէօրտիւնճիւ տէհրէ պադմադը, լաքին ծնուն ռէմոտիէն գադու օլունմասընդն Թարիխի խալիֆատաի պէշինճի վէ ալթընճը տէհրլէրէ վէրիլմէլի տիր։

Լաքին պու ա՛տէթինն խոխալ օլունմասընդն զէ-մանը վէ սէպէպի հէր նէ օլմուշ խակ տոպի՝ ծնուն նէ Ե՛զիզ Վհիթապլարտա նէրսի՝ նէ տէ ասլա պիր վէճհիլ իգթիզատ՛ վար։ Կիւնէշնին միւնէվվէր ընդզը շաֆգ վէրտիյի զէման, շամա՛նդն ընդզը նէյէ՞ նադար։ Օ՝ խպատէթէ կէօզէ կէօրիւնմէր պիր սադդանագէթ սուրէթի կէօսթէրիր, քի պու մի-սիլլու շէյէ Ննճիլ բուխտագէթ վէրմէդ, վէ ծնու-

(ա) Ֆէրն, Վհիլհելմինտա գադրը, պ. 3։

հիչ գալագ էթմէզ ։ Ալահըն գալագ էլլէտիյի՝ պիր ալչագ վէ գըրըգ նիւբէք տիր ։ վէ կէօզէ կէօրիւնէն սազանաթլը ինսան իճատը այնըլէր տէ՛յիլ տիր ։ Պա՛գ Եսայ ։ ա ։ 10—16 ։

Խպատէթ զէմանընտա քիւնլիւք գուլլանմագ նա՛խօտ կիւնահուզիւն մօմ վէ գանտիլ նագմանըն ա՛տէթինէն Ա՛ղէզ Ռիթապլարտա էսէրի նօգտուր ։ վէ պու՝ օնլարըն իգթիգազըդ վէ ֆայտէսիզ օ՛ղուգլարընա քիփայէթ էտէր պիր խպա՛թ տըր ։

ՊԸՊ ՕՆՏԻՕՐՏԻՆԱԻԻ ։

Ե՛ՕԻՕԼԻՆԱՐԻՐ ՍՈՒՏ , ԻԸՆԻ ԽԸՉԱԸՆ-

ԴԻՍՏ ։

Լ՝ԵՀՈՒԱՒԻԼԵՐԻՆ պէ՛ իւնիտէ՝ էյի մա՛լիւմ օլսուդու վէճէհ իւզրէ՝ տիւն այինէլերինտէ սու՛ խթիմալի ա՛լէսսէվի պիր շէյ իտի ։ Վ՛Ռէզալիք Նէուռնանալար վէ Բօմպըլարըն արասընտա տիւնէ տայիր դուսլ վէ նայդանմագ ա՛տէթ օլուռմուշտուս ։ Օնլար փուԹ-խանէլէրինէ կիրտիքլէրի՛ զէմման նայդանըրլար՝ նա հիչ տէյիլ իսէ քէնտիլէրինի սու իլէ սէրփիլըլէր իտի ։ Ի՛շլսու նայդանմագ՝ ալէլ խուսուս օնլարըն փաքէնմէք Սըրըլարընտա իճրա օլունուրուստու ։

Վ՛րխթիանըղըն իլք պէշ տէհրլէրինտէ Վ՛իլհսէլէտ՝ պիր սըրըանի վէ ա՛զիզլէտիճի գուվվէԹմալիք միսիլլիս ա՛զիզ սույուն խթիմալի քիւլլիս-յէն նա մալիւմ իտի ։ Կէօսթէրիլէ պիլիր քի՝ Վ՛ռ-րխթիանըղըն էսքի վագըԹլարընտա՝ Վ՛րխթիանլար փուԹխանէլէրին էօնիւնտէ քէնտիլէրին իւզէրինտէ սու սէրփիլմէսինտէն իքրա՛հ էտիլէրիտի (ա) ։ Թէոդորէտոս միւէրիս նագլ էտէր քի (բ) , սօնկրա-տան՝ տէօրտիւնճիս տէհրին սօնունա տօղրու Բօմ-պէիոսի իմիէրաթօրու օլան Վ՛ալէնԹիանոս՝ Յուլիանոս իմ-փէրաթօր իլէ օնունն պիր բիճալը իքէն՝ բէսմէն Փօր-Թունա նամ փուԹուն փուԹխանէսինէ վարմադա

(ա) Թէոդ ։ Վ՛իլ ։ Թար ։ Վ՛ռիԹ ։ 3 ։ Պաշ 16 ։ (բ) Միգէլ, Շիլո ։ 4 , սահ ։ 644 ։

մեհապուր օլմաղըլա ։ փուլթիանէնին խըզմէթճիլէ-
րինաէն պիրի՝ ա՛զիզ սու սէրփմէք այնինի իճրա է-
տէր իքէն ։ պու Վ՚ալէնթիանոսուն իւզէրինէ օ
սուտան պիր գաչ տամլա՝ տիւշտիւ ։ Վ՚ալէնթի-
անոս պուննա օվ գատար տարըլտը քի ։ օվ խըզ-
մէթճիյէ պիր եուէմրուգ վուրտուպ տէտի քի ։ "քէն-
տիսի Քրիսթիան օլմաղըլա պու փուլթիփէրէսթի ա՛-
զիզ սույու իլէ փաքլէնմէտի ։ իլլա մուրտարլատը ։
Տէօրթ եիւզ օթուզ սէնէսինտէ էօլէն Օգոստի-
նոս՝ քէնտի պուլունտուղու զէմանլարըն Քրիսթ
ա՛յնպէրի իչիւն սէօյլէր իքէն տէր քի ։ "Վ՚աֆրիկ
ա՛յնինէ էմմալ պիր ապէրի Էօ՛գոստո՛ս" ։ Իմմի է-
յէր օվ ասիրտե ա՛զիզ սույուն ա՛տէթի մէվճուտ
օլտայրտը ։ Օգոստինոսուն իչպու թա՛պիրինտէ ապա
պիր մա՛նա օլմազըտը ։ զիրա իտտիա՝ օլունույօր
քի ։ պու ա՛զիզ սու՝ վաֆթիզ կիպի փաքլէմէք
միւահազասընա տէլտիէթ էտէր ։

Պուրատա թագտիմ օլունան վուգուաթլէրէ նա-
զարէն՝ գրյաս օլունուր քի ։ իչպու ա՛տէթ ալ-
ընընը պէհրեթ Պէօյիւք Կրիգորիոս տէնիլէն փա-
փրն զէմանընտա՝ մէյտանա չըգտը ։ լաքին Քրիս-
թիանլըղըն էսքի թարիխի իւզէրինէ եազան միւէ-
լիֆլէրին էն մէշհուրլէրին իթթիֆագընա կէօրէ՝
պապը Վիկտորէրինտէ պօգո՛պոնճո՛ պէհրէ գա-
պապ ուէմոսի օլմուշ տէյիլտի (ա) ։

Ըհտի Ճ՚էհտատէ պու միսիլլիւ սու՛ խուսու-
սունտա հիչ պիր շէյ զիքր օլունմայօր ։ վէ Ըռա-
քեալարըն հէմ իլք Քրիսթիանլա՛րըն տախի ա՛մէ-
ու իպրէթլէրինտէ պունա սէպէպ վէրէճէք ասլա
պիր էսէր պուլունմազ ։

(ա) Սիկէլ ։ Վիլլա ։ էսքի թարիխ, ճիլտ է ։ սահ ։ 644, 645 ։

ՊԵՊ ՕՆՊԻՇՆԱՒ։

ԵՓՕՐՕՋ ՎԱՐ ԵՆԵԹԼԻՄՆ։

Ա՛փօրոջ՝ Ալլահ սիրեն իլհագլըղնաան բէտա էթ-մէ՛ք տիր. վէ անաթէմա՝ ափօրոջ իլէ պէրա-պէր լա՛նէթ օգուտագ տըր. վէ ալէսսէվի պուղլար իլէ պէրապէր թէքտիր ու թաղլր վէ թէտիպ՝ վէ ա՛զա՛պ պիլէ իճրա օլունմասը ա՛տէթ օլունմուշ տուր։

Իկը իւչ եա տէօրթ տէհրլէրտէ ափօրոջ՝ ասըլ մանասը իւզրէ՝ ալէսսէվի թէքտիր ու թէտիպսիզ սատէճէ գապահաթլըյը Ալլահստէն բէտա էթմէք-տէն իպարէթ պիր շէյ իսի։ Էրթըզ Ալլահսէն պիր ա՛զասը տէյիլ տէյիւ թագրիր օլունան քիմսէ՝ Խապըլը Ալշամ Դա՛ամիւնտան վէ մուհապպէթ զիյաֆէթլէրինտէն վէ ախէր տէն այինլէրինէ հիսաէտար օլմագտան բէտա օլունուրսուս։ Լաքին օնուն թէքտիրի՝ հէփսի պուննտա՛ն իպարէթ իսի։ Ափօրոջ օլան քիմսէ՝ հիչ պիր տիւնեավի թէտիպ եա զարարա կիրիֆթար օլմագ իսի։ Ֆիլ վագը՝ Ալլահթհանըղըն իլէ տէհրլէրինտէ պիր տիւնեավի թէտիպ ու ա՛զապ վէրմէսի՝ Ալլահսէյէ քիւլլիյէն միւքիւնահիւզ իսի։ Ալլահսէնէն հիչ գուվվէթի եօղուտուս. վէ տէվվէթի օնտա խուսուսի՛թ էտէրսիսի։ Ալլահսէ՝ տէվվէթին քէնտի տիւշմէնլէրինէն էլինտէ՛ իքէն՝ վէ պու տիւշմէնլէրի օնուն քէօքիւնիւ զամըղտա չալըշըր իքէն՝ նի՞ճէ տիւնեավի թէտիպ ու թէքտիր իճրա էտէպիլիրսիսի։ Ափօրոջ իլէ պէ-րապէր լա՛նէթլէր օգուննմասը՝ ասլնդրաքի տէհրլէրին

ֆճատը պիր շէյ իտի : Պսկիբերան հէր վէճհիլէ պուննու բէտտ էտէր : Օնուն պու խուսուս իւ-ղերինէ պիր թէքմի՛լ վա՛զը վար , քի առէմիէր՝ կերէք տիրիլերէ վէ կերէք էօլիւլերէ անաթէմա եա՛նի լա՛նէթ օգուժալը տէյիլլէր տիր . օնլար՝ օն-լարըն զևւիւմիէրինէ վէ պէտ ա՛մէլլերինէ լա՛նէթ օգուչապիլիրլեր , լաքին օնլարըն զաթըննա լա՛նէթ օգուժալը տէյիլլէր տիր : Իշպու վա՛զընտա պու անաթէմա վէ լա՛նէթ օգուժամտալա պէթը տէպէպ-լէր վէրիր , քի օնլար պուննա՛ր տըր : 1 . Ձիւնքի Ֆրիստոս՝ հէփ առէմիէր իչիւն՝ զալըմլեր իչիւն՝ քէնտի տիւշմէնլերի իչիւն՝ օնտան իքրահ էտիլմէր վէ օնու խաչչայանլա՛ր իչիւն էօլտիւ : 2 . Ձիւնքի Ֆրիստոսուն խաչէթինէ ուչարագ՝ հէփ ա-առէմիէր իչիւն տուա՝ էտէր : 3 . Ձիւնքի Ֆրիս-թիան տինի պիզի մէճպուր էտէր քի , տիւշմէնլէ-րիմիզին Էօմրիւնիւ գալտրըճա՛գ նէրինէ , քէնտի՛ Էօմրիւմիւզիւ օնլարըն ուղուրունա գօյալըմ : 4 . Ձիւնքի պու՝ Ֆրիստոսա՛ մախսուս օլան պիր նու-ֆուզու գաֆմա՛գ տըր : Լա՛նէթ օգուժամագ՝ պիր առէմի հէլաքէ թէսլիմ էթմէք առէմէք տիր . լա-քին պու պիր գուվվէթ տիր քի , նա՛զընտզ Ֆր-ըիստոսա՛ մախսուս տուր : 5 . Ընաքնալար՝ պիր քիմսէյի Ֆրիսէտէն բէտտ էյլէտիքլերի վագըթ՝ պու միսիլլիս պիր շէյ էթմէզլեր խտի : Օնլար պու վէճհիլ բէտտ էյլէտիքլէրինի՝ պիզիմ պիր ա-զայը քէսէճէք օլտուղումտա էյլէտիյիմիզ կի-պի՝ օնու մէրհամէթ վէ դասավէթ իլէ բէտտ է-տէրլեր խտի : 6 . Ձիւնքի պիր ադըլըզ իշ տիր (ա) : Պու տէհրին մէշհուր զաթըլբընտան ախէր-լերի՝ տախի պունտան էմնալի զևւիւմիէր թագըլիր էյլէտիլեր (բ) :

(ա) Ա՛ղ . 76 . Ընաթ . իզ . (բ) Սիկ . եաթ Ֆիլ . թատ . ջիլտ 2 . սահ . 135 :

Իլք տէհրլերտե ափօրօզ՝ եախօտ Ֆիլիսետէն բէտտ էթմէք՝ Ֆիլիսէյի փափ հըթղ էյլէմէք ի֊չինն պիր իգթիզալը թէտպիր տէյիւ գուլլանըլըր֊ըտը ։ Ֆրանթիանըարըն օլ զէմանզէրտե պուլունտուգլարը դարտ ու գօվալայը շ վէ հիյսէթլու միհ֊նէթլէր սէպեպինտէն չօգլարը աղըր վէ գապա կիւ֊նահլարա վէ փուԹփէրեսթիլէյ՝ պիրէ տիւչէրլէր իտի ։ Պու միսիլլիւ քիմսէլերին ճիւմլեսի՝ պիրտէն Ֆիլիսետէն քէսիլըրլեր իտի ՝ չէօյլէ քի՝ Ֆիլիսե֊չինտե աչըգ պիր կիւնահ ԹէՀամիւլ օլունա՛մա֊ըտղընը Հեր քէս կէօրսիւն ։ Լաքին պու թագտիրտե լա՛նէթլեր օգունմազ իտի ՝ վէ տիւնեամէ ա՛գապա֊լեր վէ թէքտիրլեր իճրա օլունմա՛զ իտի ։ Պու պապտե օլունան սալԹ պիւ իտի քի ՝ Ֆիլիսետէն բէտտ օլունանլարտան՝ էյէր ծնլար թէքբար Ֆի֊լիսեէնին իչՀադըղընա տաԹիլ օլմազա իտԹէրլեր իտի իսէ՝ քէնտիլերին փիւշման օլմալարընը պէյան վէ Հալէրի իչինն գասամէթ չէքտիքլերինի աշնքեար էթմէք իչինն պիր չօգ զէման աղըր պիր թէվֆի՛ թէտիպի ալԹընտա կէչինսինլեր ։ Լաքին պիւ պիրէ ծնլարըն Հիւմնիւ բիպալարընա պաղլը իտի ՝ վէ պուն֊տան պէօյլէ լա՛նէթ ևա անաթէմայա պէնկզեր Հեր պիր չէյտէն չօգ ուզագ իտի ։

Պիր արալըգ՝ իքի՛ տիւրլիւ՝ եանի քիւչիւք վէ պէօյիւք տէնիլէն ափօրօզ վար իտի ։ Ֆիւչիւյիւ՝ գապահաթլը յը Բապալըն Ալիշամ՝ Դա՛ամիւտան՝ վէ տինտարլարըն տուա՛լարընտան բէտտ օլմագտան ի֊պարէթ իտի ։ լաքին էօյլէ քիմսէլեր՝ քիւլլէյէն Ֆիլիսետէն բէտտ օլունմա՛զ իտի ։ իլլա ծնլար տա֊Հա Ֆիլիսետէ տուբուզ՝ տուա՛լարը վէ Ը՛ղնզ Ֆի֊Թաալարըն վէ իլա՛Հիլերին օգունտուդունու վէ վա՛զ֊լարը տէնիլէյէ պիլիրլերիտի ՝ քի պուն֊լարը՝ գ ա Ռի֊ո֊Հէնօալար Թա՛պիր օլունան տին Թա՛լիմի ա֊

Թընտա օլուպ՝ տահա վաֆթիղ իլէ Ֆիլիսէ ա՛զա-
լըղնա կիրմէյելէր տախի տինկլէրըլէր իտի (ա) :
Օպիր ափօրօզ՝ Ֆիլիսէնին հէր պիր ա՛զիզ շէյին-
տէն վէ օնուն հէր պիր վէճհիլէ իլհադլըղնտան
ըհտտա օլունմադ իտի (բ) :

Ասկըրաքի տէհրլէրտէ՝ իշպու պէօյիւք ափօրօզ՝
անաթէմա հախօտ լա՛նէթէ՛ թահվիլ օլունտու :
Օնուն թէսիրաթը՝ օնուն իլէ պէրապէր էն հէյ-
պէթլու պէտտուա՛լարը՝ վէ էպէտի սա՛ատէթտէն
ըհտտա էթմէք իտտիհա՛սընը՝ վէ տէվլէթին գու-
վվէ-
թինի վէ ճարթըմընը զամմ էթմէյիլէ ղայէթ գօր-
գուլու պիր շէյ օլտու (գ) :

Լաքին պու միսիլլիւ անաթէմա ու լա՛նէթլէր
պէշինճի տէհրէ գատար ա՛տէթ օլմադա պաշլամա-
մըշլարըտը : Վէ էյհըչն իպթիտա օզէման ճա-
վաշ ճավաշ կէօրիւնմէյէ պաշլամըշ իտի իսէ տէ,
օզէման պիրէ օնուն իլէ պէրապէր տիւնճավլե թէքթիր
ու ազապլէր իճրա օլունմազտը : Ընթրիգատէ Փը-
թօլէմախ նամ շէհրին Ասպիսկոպոսու Միճհաիօս՝
Ընտրօնիգօս նամ պիր քիմսէյի էօյլէ հէյպէթլու
թա՛պիրլէր իլէ ա՛փօրօզ էյլէմի՛ քի, օլ զէմանէ
գատար էմնալէ իշճհիլմէմիշ իտի (դ) : Լաքին
պու ափօրօզուն շիտտէթլի օլմասը՝ պաշ լըճա շու-
նուն իչուն սայըլմըշտըր քի՝ օլ քիմսէյի Ֆիլի-
սէտէն ըհտտա էյլէտիյինտէն մա՛տա՝ պիր թէհլիքէլի
քիմսէ՝ տէյիւ օնուն իլէ գօնուշմամաղա հէր քէս-
տէն մադլուպ օլունուրտտու : Պու ափօրօզուն
իչինտէ՝ մախտուսէն լա՛նէթլէր եօղուրտու . Լաքին
ալէսսէվի օլան զիւճիւմ կէօրէ (ե)՝ օնտա գուլլա-

(ա) Պինկհամ Էաքի Թարիխ , Ա՛թթ . 16 . պ . 2 . § 7 : (բ) Պինկ.
պ . 2 . § . 8 : (գ) Ասկէզ , հօգաբրտա զիքը օլունան մահալտէ ;
(դ) Ընաթէմա Թագրիբինին ըհտի իչուն , պա՛գ Պինկհամ ,
Ա՛թթ . 16 . պ . 2 . § 8 : (ե) Ասկէզ , Ճիլտ . 2 . ս . 131 :

ընդան թա՛պիրքեր՝ սօնկրաքի տէհրլէբառէ բէսմին պէտտուա՛ղարքն զուհրինէ գուլաղուզայան աչախ-լէբին պիրի օլտու : Ղաքին օղ տէհրառէ պու ա՛-տէթ տահա ուժմուժի տէյիլճահ , վէ եամաշ եա-վաշ իտխալ օլունտու :

Ղրիսթիանլըգ տէվլէթին տինի օլտուղունտա պի-լէ՛ պիր գա՛չ նիւղ սէնէ միլթիթէտինէ՛ գատար աֆօրոզ իլէ պէրապէր տիւնեամին թէքթիր ու ա-զապ օլունմադըճահ : Ընաթէմա իլէ պէրապէր Ղի-լիսէտէն պէօյլէ պիր շէյին օլմասընդն զնքրինի՝ իսկ-թիտա տօգուզունճու տէհրառէ՝ կէօրիւրիւղ : Ը-ֆօրոզ օլմուշ պիր քիմսէնին շէհատէթի տինիզլէն-մէ՛զ ետի , վասիյէթ էտէմէզճահ , վէ Փանիա նամ շէհրառէ սէքիղ նիւղ էղլի սէնէսինտէ ճէմ՛ օլան սինագոգսուն գանունսաբրնա կէօրէ պիր մանտուպա սէչելմէզճահ , վէ ասքեր խըզմէթինէ կիրէմէզ-տի : Իչղու սինագոգտան սօնկրա՝ կիթահքճէ ա՛-տէթ օլմուշ իտի քի , քիւֆիւք աֆօրոզ իլէ թէք-տիր օլունան քիւլլիյէն Ղրիսթիանէն ըհտտա օ-լունուբտուտու , վէ պէօյիւք աֆօրոզ իլէ ահմէտ-նա եա՛նի լա՛նէթ օլմուշ օլան՝ պունտան մա՛տա տիւ-նեամի հադէբինէն պա՛զըսընտան մահրում՛ օլունուր իտի , հէմ իտտիհա՛ օլունուբտուտու քի , օ՛ էպէտի խէյտսէ՛ն տահի տիշարը գալըր (ա) :

Ակբիսինճի տէհրառէն սօնկրա՝ ահմէթմա վէ յա՛-նէթ օգուժմանըն զայէթ հիյտէթլու բուսուրմաթ ու սուբսթիթլէրի՛ ա՛լիմ միւսլիմլէրինէն պիր չօղու զիւ-րիմիւնէ կէօրէ փութիֆէրսոմիլիքտաէն ալընմըշ շըտր (բ) : Ըֆօրոզ օլան քիմսէ՝ շէհրառէ մէչիտ՛ գըրտա մէչիտ՛ իչերի կիրմէյիտտէ վէ տիշարը չըգտըղընտա մէչիտ՛ էվլէրինին իչինտէ մէչիտ վէ էվլէրինտէն

(ա) Ակկէլ . ճիլտ 2 . ս . 136 : (բ) Էրինէ օրտաա :

տիշարը մէնուն թագրիր օլունուրլարընը : Ելա-
հըն քէնտի էմրէրինի թէհամուզ էտէն խաղըն
իւվէրինէ Մովսէսին վասիդասի իլէ սէօյլէտիլի պէտ-
տուա՝լարըն ճիւմլէսի ամֆօրօզ օլմուշ քիմսէնին
իւվէրինէ՝ պրաղալըր իտի . ծնլար էշխքլեր կիսի
կէօմիւլմէլի՝ վէ նէրին կիւպրէ կըղընլարը կիսի սա-
յըմալը տէյիւ՝ վէ ծնլարա պուննուն կիսի տահա
նէյէ նէյէ պէտտուա՝ թագրիր օլունուր իտի :

Պու միսիլլիս անաթէմա վէ լա՝նէթ օգուննմասը՝
հէր քիմսէն օլմըրսա օլսուն՝ Ղտճիլին բուհունա
զըտտ կէտիյինի զիքր էթմէք հաճէթ նօգտուր :
Էնէնի Ը՝հտըն բուհու սէյամէթ վէ էյլիքքհանի-
լիքտէն ինպարէթ տիր : Օնուն լիսանը՝ «Տիւմէն-
լէրինիզի սէվին , սիզէ պէտտուա՝ էտէնլերէ խա-
յըր տուա՝ էտին , սիզտէն խըրահ էտէնլերէ էյլիք
էտին , վէ սիզի ինճիտնէնլեր հէմ սիզի գօվալայան-
լար իշնէն տուա՝ էտին» տիր : Ա՝ոպՒ . է . 44 :
Պիր քէրրէ՝ Ղֆէնտիմիզին շայիրտլէրինտէն խբիսի
օնա՝ «Ախթէ՞րմիսին քի՝ Ելնա տախի էթտէյի կիսի
սէօյլէյէմ՝ քի կէօքտէն աթէշ էնսին , վէ օն-
լարը թէկէք էթսին" տէյիւ սիւալ էթտիքլէրինտէ ,
քի ծնլար պուննու՝ ծնու գապուլ էթմէյէնլեր ի-
շնէն սէօյլէմիշլէրիտի , «օ՝ տէօնիւպ ծնլարը ապաթ-
լաթը՝» վէ տէտի . Սիզ Հա՝նկը բուհունն օլտու-
զունուզտա պիլմէզսինիզ . զիքր աստմին Օղու՝
աստմիէր ճանլարը հէլաք էթմէյի կէլմէտի , էլա
խէյա՝ս էթմէյէ՞» : Պ՝ո՝կ . Ը . 54—56 :

Ը՝հտի Ղ՝հաիտտէ պիր էքի մահա՝լ վար քի ,
պու անաթէմա վէ լա՝նէթ օգուննտգ զիւնիւմիւնիւ
թէհահիւալ էտէնլեր իլէրի սիւրէրլէր , քի ծնլար
պուննա՝ր տըր . «Պէօյլէ քիմսէյի թէնէին հէլաքի
իշնէն Հէյդանա՝ թէպլիմ էտէսինիզ , քի Բապպ
Յիսուսուն կիւնահտտէ բուհ խէյա՝ս պուլա» : ա

Կորնթ. Ե. 5։ Իշպու թա՛պիրլէր՝ ա Տիմ. ա. 20տէ տախի պուլունուբ։ Վէ՝ "Ալլահէր պիր քիմսէ Բապպ Յիսուս Քրիստոսու սէվմէզսէ՝ անա՛թեմա օլսուն, մարան աթա"։ ա Կորնթ. ԺԶ. 22։ Ալլահն Ելլահընն Վէլամընին իշպու մահալլէրի տօղրու անկլաշըլըրը թագտիրտէ՝ հիչ քիմսէնին իւզէրինէ կէրէք տիւնսաւլի վէ կէրէք էպէտի պէտտուա՛լար թագրիր էթմէյէ հիւքիւմէթ վէրմէղլէր։ Էօգաբըտա Մարկոսան վէ Ղուկասան իսթիխրաճ օլսունան մահալլէր ղայէթ աշկեհարէ պու ա՛տէթի զէմմ ուբէտա էտէրլէր։ Վէ հալընըզ պու՝ իշպու սօնկրաքի մահալլէրին տօղրու անկլաշըլըրզլարը թագտիրտէ իշպու անաթեմա վէ լա՛նէթ էթմէնին ա՛տէթինէ նուճուզ վէրմէտիքլէրինէ քիճայէթ էտէր պիր իսպաթ տըր։ Հօղիսէ Ե՛զիզ Քիթապլարընն պիր մահալլ պիր սայիր մահալլինէ մուղայիր վէ զըտտա օլմուշ օլուր։ Պու վէճհիլէ պու սօնկրաքի մահալլէրէ էօյլէ թէճսիր վէրմէլիյիզ քի, օլ մա՛նասը աչզդ վէ ղայէթ աշկեհար օլան օլ հէվվէլքի իսթիխրաճ օլսունմուշ մահալլէրէ մուվաճճղ օլսունլար։

"Շէյդանա թէսլիմ էթմէք" թա՛պիրի խուսուսունտա ալէսսէվլի զիւբիմ օլսունան պու՛ւ տուր քի, պիր քիմսէյի ճաճօրզ էթմէքտա՝ ծնուն վաճթիզ վասիդասը իլէ Ելլահընն ճէմա՛աթընա պիրլէշիր պուլունմադտան րէտտ օլուպ՝ քէնտինին էսքի հալի օլան փութփէրէսթլիք տէրճէսինէ դօնուպ՝ շէյդանըն հէօքիւմէթինէ կիրիճճթար օլտուղունու պէյան էթմէք իչուն գուլլանը լըր իտի. հա՛նի պու՛նու իշար էթմէք իչուն քի, օլ քիմսէ արթըգ Քրիստոսուն փատիշահլըգ սիւրտիւիւ սահիհ Քիլէսիսինին ճէմա՛աթընտան տէյիլտի, իլա շէյդանընն պիր դարզի մախսուս իլէ փատիշահլըգ սիւր-

ոիւթիւ տիւնեանքն թէպա՝սընտան իսի ։ Իշպու թա՝պիրտէն փէք փէք անկլաշըլա պիլէն շու օլա պիլիր քի , Պօղոս ծնլարա թէնպիհ էտէյօր քի , ծնլար օլ քիմսիյի ըհտա էթսինլէր , վէ ծնտան սօնկրա Պօղոս՝ քէնտինէ իհսան օլունան միւճիւ-զլէթ գուվվէթի վասիդասի իլէ օլ քիմսէյի շու-գատար շէյդանըն գուվվէթինէ թէպլիմ էյլէսին քի , շէյդան ծնա պիր ճիսմանի եպիյէթ ու տէրտ իլէ ա՝զապ էյլէսին ։ (քի պու գուվվէթ շէյդանա՝ Յովհաննէս վիւճիւտիւ իւզէրինէ տախի վէրիլմիշնիի ։ (Յովհ ա ։ 12 ։) շէօյլէ քի օլ քիմսէ թէվպէ՛ էյլէսին ։ Ալթին պուրատա պու տիդդաթի օլունը-մալը տըր քի , պու՝ պիր ֆո-ճի՝-պըն գուվվէթի իտի , քի ծնու պիր մախսուս քէյֆիյէթտէ Ե-ա-ո՛-ե՛ իճրա էտէճէյիտի , վէ իճրասընը՝ օլ քիմ-սէնին ճանընդա խէլասը՛ խլե՛-ն էտէճէյիտի ։ Ալթին պուտնճիկէյին մի՛ճիւզաթի գուվվէթի շնմտի հի-քիմսէտէ նօգտուր , վէ շնմտի օլունտուղու կիսի պու էպէտի լա՛նէթ՝ խէլասըն հէր պիր ումուտու-նու քէստիրիր ։

"Ընաթէմա Ա՛ատանաթա" լուդէթլէրինին իլքի Նունանի պիր լուդէթ օլուպ՝ մանասը պիր ատէմ նա-խօտ սայիր պիր շէյ Ալլահընն լուդֆունտան տիշարը պրաղլըզ հէլաքէ՛ թէպլիմ օլունմադ տըր ։ Ա՛ատա-նաթա տախի՝ Աիբիանի պիր լուդէթ օլուպ՝ "Բապպ կէնէյօր" տէմէք տիր ։ Էքիսի պիր ևէրտէ պու վէճհ-իլէ թէֆսիր օլունա պիլիր ։ "Էէր քիմ՝ քի Բապպ Յիսուսու սէվմէզսէ , հէլաքէ՛ թէպլիմ օլունմուշ՝ նախօտ հէլաքէ՛ միւսթահադ տըր , վէ Բապպ նա-դընն օլուպ՝ թէզ հիւքմ ու շէրա՛աթը իճրա՛ էտէճէք տիր ։ Պու միսվալ իւզրէ Ա՛ռաքնալ պու միսիլնու պիր քիմսէյի ա՛զիմ գապահաթը վէ Աի-լիսէ ազալըզընա լայըհսըզ թագրիր էտէր իքէն ,

ծնաւ նիսէ Բապպէն էլլէբինաէ՝ թէրք էաէր ։ քի օ՝ ծնաւն հիւքմ շէրա՛աթը մասլահաթինը քէնտի էլլէրինէ՝ ալաճադ սրը ։ Պունտան զադը՝ նասլար Ըռաքնալ սէր քի ։ «Պէնիմ նէմէ՝ կէրէք քի՝ սէ֊շարըքի քիմսէյէբի՞» նա՛նի Աբրահիան օղլուն՝ քի շնւպհէսիզ Ալլահէն ափօրօզ վէ բէտա օ֊լանլար պու՛ն մադուրէաէն սայը լօրլար ։ «Հէօքմ էաէյիմ» ։ ա Կորնթ ։ է ։ 12 ։ Օ ահմէք խալխ֊յօր քի ։ օր «Տիշարրքի քիմսէյէբի Ալլա՛հ հէօքմ էաէր» ։ ա Կորնթ ։ է ։ 13 ։ Լաքին պու վէհհիւէ օ՝ պիր խուսուսի մախսուսաէ՝ շնւպհէսիզ Ալլա֊հըն էմրի իլէ՝ ափօրօզ վէ բէտա օլմազ քիմսէ իւզէրինէ միւճիւզաթը պիր գուվվէթի իճրա էթմիշ օլա պիլիր ։ վէ պունտան իչիւն աշիքնաբէ թագրիր էաէր քի ։ պու՝ Ալլահ՝ մախսուս օլան պիր հիւ֊քիմէթի տիր ։ վէ օ ծնաւ՝ սաաէճէ Ալլահըն իւ֊համմեաէ խիմիսալէն խոթիմալ էաէր ։

Հէմ տախի ա Կորնթ ։ է ։ 4 խանէխոհաէն աշի֊քնա՛ր սրը քի ։ «Իվլիսաէն բէտա էթմէք սաաէճէ Իվլիս խաաէմէսինէ մախսուս պիր իշ տէյ՞լ տիր ։ նէ՞ տախի Նպիսկոպոս Իւնվանի իլէ սա՛նի պիր զա֊թա մախսուս տուր ։ իլլա պու՝ պէ֊նի՛֊ն Իվլիսէյէ մախսուս պիր իշ տիր ։ չիւնքի Ըռաքնալ պու պապտէ տէր քի ։ «Պէպ ։ ։ ։ ։ ։ ։ ։ ։ ։ ճէհ՛ օ֊ղլա՞» ։ նա՛նի պունտըն իճրասը պիւթիւն Իվլիսէ֊տէն օլմընմալը սրը ։ Իւր Իվլիսէէրինն պու խու֊սուսա պէօյլէ՛ ա՛մէլ էյլէսիքէրի՝ թէվարիխտէն աշիքնա՛ր սրը (ա) ։ Լաքին նամաշ նամաշ Իվ֊լիսէ խաաէմէէրինէն մէմնէտի նիւճէխէյի կիսի՝ պու հէօքիւմէթինն իճրասըը քէնտիլէրինէ հա՛զը էյլէսիէր ։ լաքին ալէմընճը՛ տէհրէ գասար՝ խալ֊

(ա) Այիկ ։ ճիլտ 2 ։ սահ ։ 134 ։

դէմն տախի պու խուսուսաս հագդը վար խոչի ուամուէն ինքնար օլունմատը : Լաքին պէշնիւզ ինի սենէսինտէ Պիհնաքոս նամ փահիէն կիւնիւնտէ Բօմատա ճէմ՝ օլան սինագոսուն պիր գանունու խալգտան պու հագդը գալտըրտը (ա) :

Իլք պէշ տէհրտէ զաթիչէ պիր խըրս հասէպի իլէ հիչ պիր աֆօրօզ թադրիր օլունմուչ տէչիչի (բ) : Կարթադինէտէ 412 թարիխինտէ ճէմ՝ օլան սինագոսուն 30 ունճու գանունունա կէօրէ ՝ աֆօրօզ վէ Պիլիսէտէն բէտտա օլաճադ օլան քիմսէ ւէ բէտտա օլունմազտան էվվէլ՝ սէօյլէմէչի բուխսա՛թ վէրիլմիրսի՝ վէ մի՛նթէպեր շահիտլէր չէհաւէթի իլէ օնուն իւզէրինէ հիւքմ օլունուրուտու : Վէ Պրոգինէս տէր քի (գ) ՝ «Պիզ հիչ քիմսէյի Պիլիսէտէն բէտտա էտէմէզսիզ ՝ քի օնատա պիր գատա՛ հաթ խսպաթ օլունմամըչ տըր» : Լաքին պէշնիճի տէհրտէն ասնկրա ՝ աֆօրօզ էթմէնին գուվվէթի զայէթ փէնա պիր դարզ իլէ գուլլանըլը խոչ ՝ վէ զայէթ նահաղ պիր դարիգ իլէ՝ հէմ քիւլլէյէն ույղունսուզ սէպէպլէր իչինէ իճրա օլունուրուտու : Պու Պիլիսէտէն փաքլաղընը հըփզ էտէճէք մէրա՛ սինատա բուհանի պիր շէյ օլաճադ էէրսինէ՝ պիւ՛ թիւն պիւթիւնէ՝ նէփսանի յէթտէ գուլլանը լը պիր ճիհանի սիլահ օլտու : Պու քէյֆիյէթի՝ պու միսիլլու ույղունսուզլուգլարա գարշը օլան պէօյիւք շնքհայէթլէր գուվվէթլի իսպաթլար տըր : Իշտու ույղունսուզլուգլար օվ տէրէճէ չօղալտըլար քի՝ տատ Կարթոս նամ իմիհէրաթօր տօգուզտունճու տէ՛ հրտէ պու քէօթիւլիյիւն էօնիւնիւ ալմադա մախ՛ սուսէն ֆէրմանլա՛ր սատըր էթմէյէ մէճպուր օլ՛

(ա) Յարտուվին . Աճնադ , ճիլտ . 2 . սահ . 978 : (բ) Սիհէ , ճիլտ . 2 . սահ . 132 : (գ) Պրոգին . միւլահազա . Յօշուա :

առաւ , քի օնլարըն իչինտէ պիւր սէօզլէր պուլուրլար , քի "Հիչ պիր Եպիսկոպոսուն հիչ քիսէյի պիր սահիհ վէ աշխարհարէ եարամազ լոգ սէպէպի օլմադըգճա՝ Քիլիսէ իհտալըգընան բէտտ էթմէյէ բուխսաթը օլմասըն" , ևՀ (ա) :

(ա) Capitular L. VI. Tom. VII. c. 10.

ՊԸՊ ՕՆԸԼԹԸՆԱՐ։

ՓԱՓԱՂԱԿԱՐԳՆ ՊԻՏԻՐԱԿԱՆ։

Լշալու ա՛տէթին Ա՛զիզ Վիթալարբն էօյլէթ-տիլի պիր շէյ օլմասըդը պու պապըն սօնուՆատա կէօսթէրիլէմէք տիր ։ Լաքին պիրի սիւալ էտէ պիլիր քի, էօյլէ իսէ Նա՛օբլ իլթիՀար պուլա պիլիմիշ տիր ։ Օնա ճէվապ վէրիրիզ քի, պու՝ Նավաշ Նավաշ մէյտան պուլմուշ պիր շէյ տիր, վէ օնա գուլաղուզայան սէպէպլէրին պա՛զըսը պուՆնա՛ը տըր ։ Ձօդ քիմսէյնէր՝ պէքնաղըդա ա՛զիմ բաղպէթ վէ իթթիպա՛ը էտէրլէրիտի . վէ էվվէնամէմիշ գալմագ՝ էվվէնամէքտէն տահա փաք վէ ա՛զիզ պիր Հալ տա-ՀԸԼՔԸԼԸՐԸՆ (ա) , վէ պուՆատան էրքէքլէրտէն վէ գա-ԲՐԼԱՐԱՏԱՆ Ձօգլարը պու Հալն սէչիփլէր (բ) ։ Պա՛զը էվվէնամիշ քիմսէյնէր պիլէ օգաստաբա վարտըլա՛ը քի, գարը գօճա՝ իթթիֆագ իլէ պէքնաթ էօմրիս կէչի-Նիրլէրիտի , վէ պուՆտա՝ վիՀճիւտլէրին ագա պէՆ-տիՆտէն փաք՝ պիր ճանլար ՆիքնաՀը տայարլարըդը (գ) ։ Հայրապետլերտէն Հերմնիմոս՝ Ամբրոսիոս վէ Օգոստինոս միսիլլիս քիմսէյնէրին պա՛զըսը պուՆ-ճիլէյին պէքնաթ Հալէ էյլէտիքլէրի ա՛զիմ մՀՀ-ԼԵՐ իլէ պու ա՛տէթին իտհալինէ չօդ եարտըմ էթ-տիլէր ։ Պէքնարլըդ Հալնէրն ա՛զիզլիյինէ տայիր պու միսիլլիս ա՛զիմ իթթիֆաթ վէրէն զիւճմէրը ա՛լէմէ տաղըլտըդտա՛ն սօնկրա , փափաղարա մախ-

(ա) Նիպը . պէքիւլէք Հալի իւզ . վէ Լյուսէր . Demonst. Evangel. l. c. 8. (բ) Նիպը . Հօգարըլըք կիպի : (գ) Վօսհայմ de Rebus Christ. p. 599.

սուսէն պիր ֆա՛րդ սայըլաճաղը մասլահաթին գա-
պիաթընա՝ մուվաֆըգ պիր հալ տըր ։ Ալաքին էյերչի
պու թա՛լիմ խուսուսունտա չօգլարը պու միսիլ լիւ
զիւխիւմլէր հըքըզ էտէրլէրիտի իսկ տէ՝ պա՛զը միւ-
թէպէր քիմսէլէրին պու խուսուստա զիւխիւմլէրի փէք
ֆարգը իտի ։ Կղեմէս Ըղէքսանդրացի պու պապտէ
ա՛գլ ու իտրաքէ վէ Ը՛զիզ Կիթապլարա մուվա-
ֆըգ ըէյ ու զիւխիւմ թադրիր էտէր (ա) ։ վէ Ավ-
կէբեան՝ Կիվիսէ խաոէմէլէրինին մախսուսէն Էօմ-
լէրինի պէքիար կէչիրմէյէ պօրճլու տուրլար տէ-
յիւ զիւխիւմ էտէնլէրէ աչըգտան աչըղա զլտա սէօյ-
լէր (բ) ։ Իւչ ևիւզ էլլի սէքիզ թարիխինտէ Յն-
կիւբիւտ՝ վէ իւչ ևիւզ պէշ սէնէսինտէ Իլիպեր-
տէ ճէմ՝՝ օլան սինադոսլար՝ զիքր օլունանլարըն իլքի
14իւնճիւ վէ սօնկրաքի 33իւնճիւ գանունլարընտա
Կիվիսէ խաոէմէլէրինէ էվլէնմէյի կասագ էթմէք
ուսուլունու րէտտ էտէրլէր ։ վէ պու պապտէ գուլ-
լանտըգլարը թա՛պիրլէր պունլա՛ր տըր ։ ՝՝Թէֆէքի-
տէն գանուն օլունուբ քի ՝ Կոպիսկոպոսլարա՝ Խոթի-
արլարա՝ (կա՛նի Կրեցլէրէ) վէ սարկուագլարա վէ
ճիւմլէ Կիվիսէ խաոէմէսի օլան զաթըլարա՝ քի խզ-
մէթի՝ թային օլունմուշլար՝ քէնտի գարրաբընտան
վէ եվլատ եէթիշտիրմէքտան կէրի չէքիմէսի կասագ
սլսուն ։ Հէր պէօյլէ էտէն՝՝ (կա՛նի Կիվիսէ խա-
տէմէլէրինտէն քէնտի գարրաբընտան պու վէճհիլ
կէրի տուրան Հէր քիմ՝ օլուրսա օլսուն) ՝՝քէնտի
մանսուպունտան ա՛զլ օլունսուն՝՝ ։ Իւչ ևիւզ
էրմի տէօրթ թարիխինտէ Կանդրա սինադոսու
պիր գանուն գօտու քի ՝ պիր էվլէնմիշ օլան փա-
փասըն տին խըզմէթլէրինէ վարըպ պուլունմագտան

(ա) Կղեմ ։ Ըղեկ ։ Սիթրոմ ։ է ։ սահ ։ 847 ։ (բ) Ասկէբ ։ ա
Ասրնդ ։ իւզ ։ վա՛զ ԷԲ ։ ա Ասրնդ ։ է ։ 1 իւզերինէ ։

չէքինէն հէր պիր քիմսէ՝ Ֆիլիսէնին իլհազլըղընտան
րէհտա օլունմալը տըր (ա) : Ղռաքէլական թա՛պիր
օլունան գանունլար՝ թահմին օլունուր քի իւչիւնճիւ
նախօտ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ հազըլտըլար ։ պու
գանունլարըն պէշինճիսի տէր քի ՝ «Էհէ պիր Ե-
պիսկոպոս նա Ինթիար" (նամի Երէց) Անա սար-
կաւագ՝ տիւտարլըգ պէհանէսի իլէ գարըսընըր պօ-
շամալը տէյիլ տիր ։ Լաքին էյէր օնու պօշայան
օլուբսա ՝ օ՝ մանսուպտունսան ազ օլունսուն ՝ վէ է-
յէր ինսան էտէրսէ՝ Ֆիլիսէնէն րէհտա օլունսուն" :

Ակրէք էրքէքլէրտէն վէ կէրէք գարըլարտան զա-
հիպ օլունան րուհպանլըգ գարիգի տաքի պու ա՛-
տէթին գուվվէթ պուլմասընա չօգ նարտըմ էյլէ-
տի ։ զէրա պունլար՝ քէնտիլէրին սիբտիւիս պէ-
քէտար Հալի իչիւն մահսուսէն ա՛զիզլէր սայըլտըղը
իչիւն՝ էվվէնտիշ օլան Ֆիլիսէ խառէմէլերի ծնար-
տան տահա՛ ազ ա՛զիզ սայըլտաճագլարը աշխէտար
տըր : Իշտու գարիգին թէքմիլէն նիզամա կիրմէ-
սինէ՝ կիւնտէն կիւնէ արթմագտա օլան Թօմա Ե-
պիսկոպոսլարըն հիւքիւմէթի տահի պայէթ ա՛զիմ
նարտըմ էյլէմիշ տիր (բ) :

Ֆիլիսէ խառէմէլերին պէքնարլըղը՝ պու միսիլ-
սէպէլերտէն նավաշ նավաշ մէյտանա չըգտը ։
քի իպթիտա՝ ա՛լէմին իչինտէ իլթիհար պուլան զի-
նիմ իտի ։ քի պու հալ՝ սինտարլըղըն իլէրիլէմէսինէ
պայէթ Փայտալը տըր ։ վէ օնտան սօնկրա՝ էտէպ
ու էրքէնանէ մուվաֆըգ պիր պօրճ տէյիս պա՛զը սի-
նադոպարըն գանունլարը օնա նուֆուզ վէրտիլէր ։
վէ նիհայէթի՝ օնպիրինճի տէհրտէ Հիլտէպրանա
Փափըն էէտի իլէ՝ Փափ հիւքիւմէթի իլէ ճէպրան
ասպիթ՝ վէ գայիմ օլունտու ։

(ա) Նէհանտէր Ֆիլիսէ Թէվարիխ ։ ճիլտ 4 ։ ս ։ 229 : (բ) Ա-
կէլ ։ ճիլտ 2 ։ սահ ։ 15 ։

Վիլհեմ խաուէմէլբինին պէքհարլըղնա հէր նէ՛ գաւառ ա՛զիմ բաղպէթ վէ էթթիպար վէրիլմը իտի իսկ տէ, հէր քէսին հիւանի իրաւէթինէ՛ պրաղըմըշ օլուպ՝ տէօրթ ևիւզ սէնէյէ գաւառ Վիլհեմ խաուէմէսինին բիւթպէտէ էն էտնասպնատան Նպիսկոպոսունա վարըճայաւէք էվլի օլմազա բուխսաթլարը՛ վարլըոը (ա)։ Իշլու ևիւքիւ ծնլարըն իւզէրինէ ևիւքլէթմէյէ իլք օլունան ճէհտ 335 սէնէսինաէ օլտու։ Լաքին պիւթիւն էծմիւնիւ պէքհարլըղ իլէ կէչիրէն մուքէրէմ փաւնուէթիոս պունա օլգատար ղայրէթ իլէ գարշը՛ տուրտու, վէ ծնտան Վիլհեմէյէ կէլէճէք զարար ու քէտէրլերի վէ թէհլիքէլերի օլ տէրէճէ՛ աշիքար կէօսթէրտի քի, պու թէքլիֆ բէտտա օլունտու։ Օլ զէմանլէր մէհէլլերինտէ հազան Սոկրատէս (բ) վէ Սօզոմէնոս (գ) միւէրիխլէր էքիսի տէ պէօյլէ շէհտաէթ էտէրլեր։

Պէքհարլըղը գանուն իլէ փարղ էթմէյէ իլք ճէհտ էտէն՝ 385 Լաթինջէնպէ Թօմա Նպիսկոպոսոս Աէրէֆնօս իտի (դ)։ վէ պունտան սօնկրա պադը սէմիլէրինտէ պիր գաչ սինադոսլար տապի պունա չապըշլար։ Լաքին հիչ պիր վէճհիլէ օզէման ալէսէվի օլմտար։ Պու գանունունու պօզանլար չօգ՛ իտի։ վէ ծնլարա պէօյիւք հալիմլիք իլէ մուա՛մէլէ օլունուբտուտու։ Հէմ տապի իգթիպալը պուլունտու քի, պու գանուն պիր չօգ քէրրէ թագէլէնսին, քի պունտան ճիւմլէսի կէօսթէրիր քի, պու միսիլլիւ գապիտաթա զրտա վէ Ը՛զէզ Վիլհեմապրա մուղայիր պիր ա՛տէթի իտխալ էթմէսի նէ՛ գաւառ կիւճ պիր շէյ իտի։

(ա) Փաթօլիք միւէլիֆլէրտէն Thenier Einführung der erzwung. Ehelosigkeit. Տիւս. 1 • ս • 69 վէ Պօսհայմ Վիլ • թաթ • Ջ • 1 • ս • 203։ (բ) Սոկ • Վիլ • թաթ • Վիլթ • 1 • 11։ (գ) Սօզոմ • Վիլ • թաթ • Վիլթ • 1 • 23։ (դ) Թհարրագօնէն Նպիսկոպոսու Էիմէր • մէք • Պ • 7, 9, 13։

Լաքին կիւն տօղուսու Ռիլիսէլէրինաէ պու պէ-
քեարլըդ գանունու բէտտ օլունտու : Օրալարտա
էյէրչի պա՛զը էվլէնտիլ Նպիսկոպոսլար պուլու-
նուբ իսի իսէ տէ՝ էքսէրիսի էվլէնտիլ իսի (ա) :
Տէօրտիւնճիւ վէ պէշինճի տէհրլէրտաէ չօգ էվլի
Նպիսկոպոսլար պուլունուրտուտու (բ): Պոդդիսիա
նամ պէլտէնին Նպիսկոպոսու Սինէսիոս էվլի իս-
սի (գ) : Վ՚է Կրիգոր Նազիանցինին փէտէրի փա-
փա՛ս իսի : Հէմ Կանգրա՛ քի շնամի Ռևանկլըը
տէնիլէն անատօլուտա վագի շէհրին սինադոսու
տէօրտիւնճիւ գանունունտա տէր քի , էյէր պիր
քիմսէ Բապպին Ըհշամ Կա՛ամլընը պիր էվլի փա-
փասըն էլինաէն ալմադա իմթինա՝ էտէրսէ , լա՛-
նէթ օլունմազը (գ) : Իշպու էյալէթի սինադոսու
թադրիպէն 344 սէնէսինտէ ճէմ՚ օլտու :

Ելթը կիւզ օթուզ իքի Թարիխինտէ Իսթան-
պօլտա՝ կիւնտօղուսու փադրիդէրինտէն վէ իքի-
կիւզտէն զիյատէ Նպիսկոպոսլարընտան պիր սինա-
դոս ճէմ՚ օլտու : Պու սինադոսուն օնիւչիւնճիւ
գանունունտ՝ օլ զամանտաէ պադը Ռիլիսէլէրին չօղուն-
տա ճարի օլան ատէթէ մունգայիր՝ փափասլարա էվ-
լէնտիլէր բուխասթի վէրիր . լաքին օսիր Թարափտան
տա՝ 12ինճի գանունու էվլէնտիլի Նպիսկոպոսլարա
հասա՛գ էտէր : Վ՚է Նպիսկոպոսլարա պագիլ Ռիլիսէ
խոպէՀէնինէն ֆարգ օլմաղտա օնլարա էվլէնտիլէյ
խոսագ էօյլե լազ գանոն՝ պո՛ , պոտ : Վ՚է չիւնքի
պու սինադոսուն նուֆուզու կիւնտօղուսու Ռիլիսէ-
լէրինտէն գապմագ օլունմուշտուտու , պու Ռիլիսէ-
լէրտաէ Նպիսկոպոսլարըն էվլէնտիլ օլմայըպ՝ փափաս-
լարըն էվլէնտիլ օլա պիլմէնին Թարիխի՝ պու զէման-

(ա) Ալեքս , Ռիլիսէ Թէվարիխի , պ. 4 . § 95 : (բ) G. Claxti de conj. clericorum. p. 258. (գ) Նտադրիա , ս . 15 : (դ) Սոկր. Ռիլ . Թար . Բ , 43 . վէ Սօզ . Ռիլ . Թար . դ . 24 :

տէն՝ հանի հէման 700 սէնէսմէտէն պաշխանմը չ սա-
յըլա պիլիր : Խուճիւնճիւ գանունուտաս՝ Վիլիսէ
խաստէմէսինէ էրթնէճի՝ պէֆա՝ էվվէնճէյի նախօտ պիր
տուլ գարը՝ ալմայը հասագ էտէր : Վի կէօրիւնիւբ
քի՝ պու միսիլլիս իքինճի տէֆա՝ էվվէնճէյի տախի
հասագ էտէն իլը սինադոս պու տուբ : Ակբիղ եիզ-
ծնպիր սէնէսինէ կէլէնէ գատար պիր սինադոս՝ ա՝գա
էյլէտիյի գանունպարընըն պիրինտէ Վիլիսէ խա-
տէմէսինէ էվվէնճէյէ աշխքնարէ բուխասը վէբիր
(ա) :

Լաքին էյէրչի Վիլիսէ խաստէմէսինին էվվէնճէ-
մէլի խուսուսունտա պիր պիրի արտարտրա տիւրլիս
տիւրլիս թէքթիպլէր թամպըմ օլունտուխ իսկ տէ ,
պու գանունպարը՝ հալէա պէքը օլունտուղու միսիկ-
լիս պօզանպար չծգ օլուբտուտս : Ձօգլար վար-
ըտը քի , աչդատան աչդըգ՝ Վիլիսէ խաստէմէսի-
նին էվվէնճէսի խուսուսունտս հիմայէթ վէ թէ-
սաՀՀիւպ էտէրլէրիտի : Վէ անէվհուսուս Ամինաս
շէհրինտէ պու պիր աշխքնար տաէթ օլմուշտուս
(բ) : Իշպս ա՝տէթ 1074 սէնէսինէ՝ գատար սա-
պիթ վէ ուժմուտի օլմամը չզտը , քի պու Թարիխատ
Հիլէպրանտ նամ Նէտոհոճի Կրիգոր Թէսմիյէ օ-
լունան Փափ պիր ֆէրման չզգարտը քի , «Պուն-
տան սօնկրա հիչ պիր փափասըն գարըտը նա օտա-
լըդը օլմասըն , վէ հէր քիմսէ վար իսկ , նա օն-
լարը նախօտ մանտուպտունս պրագմալը տըր" (գ) :
Լաքին օչէման պիրէ՝ Փափա իգնիկա՝ էյլէտի քի ,
քէնտի ֆէրմանընտա խալդը միւդի՝ էմմէք իչհուն
պէրտեվա՝մ զայրէթ ու ճէհտ էտէրէք ա՝պիմ չնա-
տէթ իլէ Հարաբէթ էյլէսին : Օ՝ էվվէլա օլ էվլի

(ա) Ալեքսանդր Վիլիսէ Թէվարիխի . ճիլտ . 4 . ս . 229 : (բ) Ակտ-
ներ Վիլիսէ Թէվարիխի գըամ՝ բ (30 . ս . 113 , 114 : (գ) Նիհայ
օթաման . գըամ ֆ . պ . 1 .) . 47 . ս . 160 :

օլան Վիլհսէ խաւէմէլէրինէ՝ քի եվլէնմէյէ գարշը օլան էսքի գանունլարա իա՛աթ էթմէմիշլէրիսի, շիտաէթ իլէ հարաքէթ էյլէսի. լաքին ծնուն պու շիտաէթի հէր պիր նէրսէ քէնարինէ՝ գարշը իխ-թիլալնէր թահրիփ էյլէսի: Նրփուրթ վէ Պինչ շէհրիլէրինէ՝ Վիլհսէ խաւէմէլէրինին եվլէնմէմէլէրի պապընտա օլան ֆէրմանը իճրա էթմէրմէյէ ճէմ՝ օլան իքի սինադոսուն ածնու՝ ա՛զիմ նիզալար վէ գարը ղըզլըղա գարար գրլար (ա): Փարիզ շէհրինէ տանի ճէմ՝ օլան պիր սինադոսուն ածնու պէօյլէ՝ օլսու (բ): Կնկիլթէրա՝ էթալիա վէ Ֆրանսիոլար տանի պու միսիլլու գարը ղըզլըղլար վագի օլսու (գ): Լաքին փաւ՝ քէնտի մէրամինը իճրա՝ էթմէյէ գարար գրլար, վէ պու խուսուստա չօգ մէմլէքէթլէրէ՝ թէքմիլ հիւքիւմէթ սահիպի Վէռնէ՛ր կէօնտէրտի, քի եգա՛աթսըզլարը թէքմիր էյլէսինլէր. վէ պա՛յաղը խալգը՝ եվլէնմիշ Վիլհսէ խաւէմէտի իւզէրինէ թահրիփ էթմէրտի (դ): Վէ պունճիլէյին շէհիտա հարաքէթլէր իլէ՝ քէնտի ֆէրմանլարընա կէօզէ կէօրինէյէ ա՛լէսհէվի պիր իգա՛աթ իճրա էթմէրմէյէ գատիր օլսու: Ը՛զիզ Վիլհատլարա մուղայիր օլան պէօյլէ պիր ա՛աէթի խոխալ էթմէրմէք իչիւն պու սավաշ վէ նիզալար՝ ծնուն միւնասիպէթսիզ օլսուղունա քիֆայէթ էտէր պիր իսպա՛թ տըր:

Վիլհսէ խաւէմէլէրինին եվլէնմէմիշ գալմալա-ըընտան իսլէիտա մէրամ՝ օլունան՝ տինատարլըղըն իլէրլէմէսի օլսուղունա շիւպհէ նօգտուր: Կրյաս օլունմըտըսու քի, պու՝ ա՛զիզ պիր էօմիւրէ մախ-

(ա) De rebus Ge.man. ad ann. 1074. p. 378 (բ) Vita Galterii Abb. S. Martini juxta Pantisaram c. 2. (գ) Martene et Durand Thesaur nov. anecdot. T. I. p. 2[illegible]. (դ) Ասողիկ, Վիլ. Թար. Վիթ. 3. գլուխ. 2. եւ. 193, 194, 195.

սուսէն ֆայտալը տըր : Լաքին թէզ անկլաշըլար՝ քի , զօր էլէ էճրա էթտիրլտիկի՝ թագտիրտէ , քէօթիւլեյիւն ա՝զիմ պիր փունկարը՝ օլուրուտու : Իւշ եիւզ եիրմի պէշ սէնէսինէ՝ գաւար էրքէն՝ Նիկիա սինադոսու պիր Եպիսկոպոսու եա իխթիարը (երէցի) եա սարկաւագը՝ վալիտէ եա գըզգաբընտաշ իսի էլէ պիր գարընըն քէնտի էվլէնտէ պուլունտուղունու եասա՝դ էտէր : Պու գանուն օլ զէմանըն չու ա՝տէթի՝ իչիւն ա՝գա օլունմուշուտու քի , Պիլիսէ խաստիէլէրինտէն պիր չօղու՝ քէնտի էվլէրինէ՝ վէ պազըար եաթագլարընա՝ պիլէ՝ տայիմա պիքիր գալմադա ա՝Հա էթմիշ տիչէ հիլէրտէն պազըրար իսի , լաքին պու ճիւմլէ էլէ տախի՝ պու գըզգարընտաշլար էլէ պիր եարամազ մուա՝մէլէտէ օլմատըգլարընը ղայէթ աղըր պիր գարդ էլէ թաստիղ էտէրլէրիսի (ա) : Պու ատէթի՝ Հայրապետէրտէն տախի՝ Կիպրիանոս՝ Եպիփանիոս՝ Յուստինոս վէյլ վէ Մակեբրան կիսլի գաթլար վէ ախէրլէրի շիտատէթ էլէ գարշի տուրտուլար :

Ա՛էթիչ եիւզ օթուզ ալթը սէնէսինտէ ճէմ՝ օլան Ընքս լա Շափել սինադոսու շնքնայէթ էտէր քի , էխթիարլար (երէցլէր) վէ բուէթպէսի տահա էտնա Պիլիսէ խաստիէլէրի՝ Պիլիսէ խըզմէթճիլիյինէ գիւլ կէթիրէրէք՝ քէնտի էվլէրինտէ գարբլար սագլարլար • վէ պուննու տէ՛ի՝ էթմէք իչիւն էսքի սինադոսլար վէ հիւքիւմտարլար գանունլար ա՛գա էթմիշլէր իսէ տախի՝ օնլարա ասլա բաղըշէթ ու էխթիարէրէք էճրա էյլէրլէր : Հէմ տախի պու սինադոս տէր քի , "Օնլար պա՛զը մահալլէրէ տէյիլ մանասթըրլար՝ իլլա քերիանէլէր կէօրիւնիւբ" (բ) :

(ա) Harduin. Concil. T. IV. p. 1397. (բ) Harduin Concil. T.VI. p. 1398.

Ակքիզ եւզ սէքսէն սէքիզ սէնէսինտէ ճէմ՝ օլան Ան սինադոսու տէր քի ։ «Էֆէ պիր իսթիաբ (երէց) քէնտի եվինտէ նամեմաղա պիր գաբրյա բուխաամի վերմէլի տէյիլ տիր ։ շէօյլէ քի ֆէնա թէվաթըրլէրին վէ ճարամազ իշլէրին ֆուբսաթը պիւթիւն պիւթիւնէ քէսիլմէն» (ա) ։ Պու խու սուստա պիր չօդ էօրնէքլէր տահա՝ վերիլէ պիլիր իսի ։ լաքին պուննճիլէյին խօշ օլմայան պիր մատ տէյի պուբատտա պիթիրմէսի տահա՝ միւնասիպ կէօ բիւնտիւ ։

Իշպու մատտէ իւզէրինէ Ա՛Հմի Ա՛էտհէմին էօյ լէթմէյի՝ ղա՛յէթ աշկիճա՛ր տըր ։ Վիլիսէ խա տէմէսինէ եվվէնտէմէյի պօրճ էտէն հէր պիր գա նուն՝ Ա՛Հմի Ա՛էհմէտ մուդայիր տիր ։ ա Տիմ ։ գ ։ Զաէ տէնիր քի ։ «Իպիսկոպոսա կէրէք տիր քի՝ դուսուբսուս՝ պիր գաբրնէն գօճաաը ։ ։ ։ ։ օլա» ։ Վ՚ Տիտ ։ ա ։ 6տէ աէօյլէնիր քի ։ իսթիաբլար՝ նա՛նի երէցլէր «պիր գաբրնէն գօճաաը» օլմալը տըր ։ ա Կորնի ։ ը ։ 5տէն կէօրիւնիւր քի ։ կէրէք Պեւ բոս վէ կէրէք Ըռաքիալարտան սայրըլարը էվլի՛ իւ տիլէր ։ Վ՚ Պօղոս տէր քի ։ քէնտինէն հէմ Խատ նաբասըն տահի էվլէնմէյէ վէ գաբրլարընը պէրա պէրլէրինճէ վարտըգլարը եէրլէրէ կէօթիւմէյէ հադլարը՝ վարըտը ։ լաքին օ՝ պու հադդընը խսթիմալ էյլէմէտի ։ Թա՛ճիւպէ շայէսթէ նալընըզ չու տուբ քի ։ Ինճիլին պու գատար աչըգ թագ րիլէրինէ գարշը պու ա՛տէթ Վիլիսէ խաահմէտի իւզէրինէ զօր իլէ նա՛սըլ նիւքէտիրէպիլինմիշ տիր ։

(ա) Լինէ օրատա T. VII. p. 406.

ՊԸՊ ՕՆԵԼՏՈՆՏԻ։

ԲԸՀՏՊԼԻՒՔ ՈՒՍՈՒԼՈՒ։

Թահիպլեյին գարիպաթը՝ պու միւլահազալաբըն մէյմէսի՛ տիր քի, ապէհլէր Եաճնպաան պիր դա-
րաֆա ղէրիպէ՝ տինէ տայիր սէյագէթլէրաե վէ թէֆիկքիւրլէրաե մէղրուղ օլարագ Էօմիւր սիր-
մէք ղայէթ սէվապ պիր շէյ տիր։ Ալաբին իշպու միւլահազալաբրն Ը՛զիզ Ղիթապլարտա ասլա հէրի
եօղտուր։ Ղրիստոս Իֆէնտիմիզին վէ ծնուն շայիրտլէրինին իպրէթի պուննուն մուղայիրի՛ նաի։
Օնլար թէրքի տիննէա էտիպ՝ հալընը զղդտա Էօ-
միւր կէչիրմէք իչլէնն ատէմլէր Եանընտան պիր հա-
նա չէքի՛լմէտիլէր, իլա ծնլար տայիմա տիւննէ անըն
իչլէնէ՛ դարբ շարլար, վէ ծնլարըն Էօմիւննէ կէլէն-
լէրի թա՛լիմ ու նասիհաթլէր վէրտիլէր, վէ ծնլարը
կիւնահլարընտան՝ ա՛զիզ լիսյ՛ չէվիրմէյէ չալըշըլար։
Թահիպլեզ ուսուլու ա՛զիզլէյի հանկիսի անկլատըր։
Ը՛զիզլէր տէմէք՝ տինէ տայիր կէրչէքլէյի թէն-
հայէ չէբիլնպ թէֆիկքիւր էթմէք օզատար տէ-
յիլ տիր, իլա տահա զէյատէ՝ կիւնահրն հէր պիր
նէվինաէն իհթիրազ էթմէք՝ վէ պու Էօմրիւն տիւր-
լիւ տիւրլիւ մէսնէտ ու մէրթէպէսինտէ վէ միւ-
նասիպէթլէրինտէ սըզագ ու զայրէթ իլէ պիրլէ պօրճ
օլանը իճրա էթմէք տիր։ Ղէսապէթ իլէ սէյ-
լէրիզ քի, Ը՛զիզ Ղիթապլարըն հիչ պիր մահա-
լինտէ բահիպլէյէ պէնկզէր հիչ պիր իպրէթ պու-
լունմազ, նէ տէ օրատա տէրճ օլունան գանուն
ու գավա՛ֆին պիր թէքի պուննու պիր պօրճ է-

տէր : Պիլ ա՛քա՝ Ե՛զիզ Ֆիթաալլարըն բուհու վէ մէյլե՝ պիր սօֆուլուգ վէ վիւճիւտէ իգթիզա-սըզ, հզէյէթ վէրմէք դարզը իլէ ա՛զիզլէք իտուհա՛-սընտա օվմայը զէմմ ու բէտտ էտէր : Թապպ Ը-ֆէնտիմիզին Փարիսեցիներէ էյլէմէյի շէհտա թէք-տիրլերի միւշահիտ՝ էյլէ , քի ծնողարըն ախէտագ-լէրինին պիրի՝ քէնտիլէրին սօֆուլուղու վասըդասը իլէ ա՛զիմ ա՛զիզլէք գազանմը շտար տէյիս էօյլուն-մէք իտի :

Լաքին էյէրշն Ե՛զիզ Ֆիթաալլար պու միսիլլու էօմիւր սիւրմէք դարիվէնէ քիւլլէյին պիր սէպէպ վէրմէզլէր իսէ տէ , պունուն էսէրլերինի Ֆրիսիլ-անըզդըն իքինճի տէրվի սօզուննա վէ իւչիւնճիւ տէր-վին իսլիմիտասընա տօղրու կէօրիւնմէյէ պաշլատը : Ե՛մմա պունա՝ Էհրամարն չօպանը վէ Կզմէս Ե-զէքտանդրացի կիպի միւէլիվիլէր գարշը տուրտուլար , քի պունլարըն սօնկրաքիսի 220 սէնէսինտէ վէ-ֆատ էյլէտի : Ինչու բահիպլէյէ գարշը պու զատ տէր քի , Էֆնտիլէրին արատընտա զայէթ սէրթ պիր էօմիւր կէչիրէն սօֆուլա՛ր վար , քի ծնողարա Ա-մէտան՝ տէնիր . վէ պունտան պու Էպրահիմ պաս-դի քէլամ էտէր քի , ախէր տինէրատ՝ տախի պու-լունան՝ վէ պագըլ իթթիֆագտէր իլէ գարը շըզ օ-լան ա՛տէթլէր՝ Ֆրիսիթիանըզդա խասս օլա՛մազլար : Փութփէրէսթիլէրին պագըլ իսլատէթլէրինտէն պա-զըսը՝ փափասարրինան պէքնարլըզ՝ վէ էթտէն փէր-հիզ գալագ էտէրլէրիտի : Էհմ տախի տէր քի , «Պօղոս Ըռաքիալ թագրիր էտէր քի , կէօրլէրին փատիշահլըզը գա՛տմ վէ իչքի իւզէրինէ մէպնի տէ-յէ՛լ տիր , վէ պունտան պէօյլէ էթտէն վէ շէ-բատան փէրհիզ էթմէ՛զ իւզէրինէ մէպնի օլամազ , իլլա օ՝ սատագալ վէ սէլամէթ վէ Ե՛զիզ Ռուհտա տէվինճ իւզէրինէ մէպնի տիր : Նիհէ քի ալչագ

կէօնիւլլիւք վիւճիւտիւ ալչագլամասան տէյիլ՝ իլլա ախլեագըն միւսայրժիլոզընասան աշխքեար օլունուր • պունուն կիպի փէրհիզ տախի ճանըն պիր ֆազիլէթի օլուպ՝ ատէմին տէյիլ միշարրասան կէօրիւնէն՝ իլլա իչերիսէ օլան շէյ իւզերինէ մէպնի տիր ։ Փէրհիզ՝ սալթ պիր շէյտէն՝ սատէճէ սէֆա՝ախտէն կէրի տուրմագ տէյիլ տիր • լաքին ագչէյի՝ թահգիր էթմէք՝ տիլի զապդ էթմէք՝ ա՝զլ ու խարաք իլէ կիւնահա՝ զալիպ օլմագ տախի փէրհիզտէն տիր" (ա) ։ Պու Հայրապետ տիւնեա նէյմէթլէրինին թէրքիսի Վրիսթիան թէքմիլլիյէտէն սայանզարըն ևանկըզ զիւնիմիւնիւ տօղրուլթմագ իչիւն մախսուսէն պիր բիսալէ՝ եազար ։ քի օնուն ինանմանի պու տուր • "Օչենկին ատէմ՝ խէլասա պուլմագ իչիւն նէ՝ ախլեագ ու մէշրուպ սահիպի օլմալը տըր" ։ Պու բիսալէնին օնպիրինճի գըսմընտա տէր քի ։ "Պուրթաղընճըմըզ՝ չօգ քիմսէլէրին հիչ պիր սէպէպ հօղմըքէն էյլէտիքլէրի կիպի՝ տիւնեամվէ նէյմէթլէրիմիզի եապանլ՝ ատմադա Էմր էթմէյօր ։ իլլա (Էմր էտէր քի) ագչէնին արզուսունու՝ օնուն իչիւն խըրսը քի օ ճանըն սըրրը փէնչէսի տիր՝ տիւնեամվէ էօմրիւն գայղուլարընը՝ քի ալլահանլ էօմրիւն թօխտումունու պօղան տիքէնլէր տիր ։ տէփ՝էտէյիմ" ։ Օնուան սօնկրա տէր քի ։ "Խրիստոսուն էօյրէթտիյի թալիմլէրէ մախսուս օլուպ՝ օնլարը պագիլէրին ճիւմլէսինտէն փարգը էտէն պու տուր քի ։ օնլար պիր տիշարրան կէօրիւնիւր պիր ա՝մէլ իճրասընը պօրճ էթմէզլէր ։ նէճէ քի ախլրլէրի՝ էտէրլէր • իլլա տահա ա՝լէա՝ տահա ալլահանլ՝ տահա՝ թէքմիլ պիր շէյ (գալապ էտէրլէր) ։ քի օ՝ ճանտա եապանճը օլան հէր պիր շէյի քէօրիւ վէ

(ա) Կղեմ • Ալթօմ • քիթապ 3 ։

տալէրի իւէ սէօքիւպ ալթարլար" : Էհմ տէր քի՝ քէնտիլէրին տիւնեամվն նէյ՝ մէրլէրինի եապամա ա-թըպ թէրք էթմիշ օլան քիմսէլէր՝ տահա՝ զիյատէ ֆօտուլլուդ վէ մաղրուլլուդ վէ ախէրլէրի իչիւն թահգիր էթմէքլիք իւէ տօլմուշլար տըր : "Պիր տառէմ" (տէյօր) "քէնտիսին տիւնեամվն էմլաքինի եապամա աթա պիլիր տէ՝ եինէ եիւրէյիտաէ ծալա-ըն արզուսուննու հրփպ էթմիշ օլա պիլիր : Ի-յէր հիչ քիմսէյէ վէրմէյէ գուտրէթ գալմա՛զսա՝ (տահմիլէր) պիրի պիրինէ իհսան էթմէյէ նէ՞ չարէ գալըր : Վէ էյէր Խապսըմըզըն էօյրէթմէյի պու՛ իսկ՝ ծուռն ախէր պուննէ՛ ճէլիլ թա՛լիմաթինա մուվաֆֆըգ օլմագտան նէ՞ գատար կէրի՛ գալըր" :

Լաբէն իշտու բահիպլիք գարիգինէ Վէհիհէնին մի՛ւթէհէր զաթիլարը զըտա սէօյլէտիլէր իսկ տէ՝ եինէ հայրլմատա օլտու : Խպիթտա՝ տէօրահունճիւ տէ-հրտ Մըսըրտա՝ պաշլանտը : Էպէտա հօգարրտտա իշարէթ օլունտուղու վէ՜ճ իւզրէ՝ չօգ քիմսէլէր-տէն վէճիւտ էզկյէթ վէրմէք խուսուսունա՝ ու-բուճա վէ պէքիար էօմիւր սիւրմէք հալինէ՝ պուն-տան էվվէլ՝ ա՛զիմ ֆաղկյէթլէր սայրլմաղա պաշ-լանմը շըտը : Խուչիւնճիւ տէհրտ՝ Վէհիհոս իմիհ-բաթօրուն նէտի իւէ օլան ա՛զիմ վէ շէտիտ գօվա-լայրշ սէպէպինտէն Թէրաթս էյայէթինտէն օլան Պօղոս նամ պիր քիմսէ՝ գալըմ գօվալայրճըլարըն էլինտէն գուրթուլմագ իչիւն չէօլէ գաչըպ կիզլէն-մէյ մէճպուր օլտու : Օրատա ճէմպ իւէ կէչին-մէյ գուլաղուզլանտըղը հաղընդղ լըգ էօմրիս՝ սօնկ-րատան ֆէնոպ հի՛-անի՛- բիզպաթ իւէ իհսթիա՛ր էյլէտի (սէչտի) ՝ վէ օրատա քէնտի վիւճիւտինէ շէտիտ էզկյէթլէրը էտէրիտի (ա) : Գօվալայրշ զէմանըտտա

(ա) Էրթնիմա , պօղոսուն էօ՛մրիս իւզերինէ :

պա՛զը սայիր Վրիսթիանըա՛ր տախի չէօլէ վարսը-
լար , լաքին ծնլարտան հիչ պիրի Պօղոս կիպի մէշ-
հուր օլմատը • վէ պուննուն իչինն չօգ քիմսէլէրին
զիւրիւմիւ պու տուր քի , բահիպլիք բուհունուն
թէքմիլէն իլք զուհուրու՝ իշտու Պօղոստա՛ կէօ-
րիւնտիւ : Լաքին ատէթա բահիպլիչին փէտէրի
տէյիւ՝ տէօրտիւնճիւ տէհրին իսթիւտասընտա հա-
յտաթէ օլան Ընտոնիոս սէօյլէնիյօր • չիւն իլք
պու՝ Մըսըրտա բահիպլէրի պիր ևէրէ ճէմ՛ էտիպ՝
ծնլարտան պիր ճէմա՛աթ թանըզմ էյլէտի , վէ ծն-
լարա մնասուս կէչինմէք սապիթ գանունլարը ա՛գա
էյլէտի (ա) : Պիր գագըմ չէօլէտ էօմիւր սիւ-
րէն բուհպանլէր պէչինիտէ պիր քէրրէ պէօյլէ պիր
ա՛լէագա իհտաս օլտուգտան սօնկրա , Ընտոնիո-
սուն շայիրտլէրինտէն Պաքոմիոս նամ քիմսէ՝ Մը-
սըրտա Թաւպէննէսիս տէնիլէն պէլտէտէ՝ 340 սէ-
նէսինտէ պիր գօվուշ եափտը , քի Վրիսթիանլարըն
պէչինիտէ եափըլտըն իլք մնտասլըը պու իտի • վէ
օրատա սաքին օլանլարըն իտարէսի իչինն պա՛զը գա-
նունլա՛ր թանըզմ օլունմուշտուտու , քի ծնլարըն
պաշը՝ օրանըն պէօյիւրինէ իգա՛աթ իտի (բ) :
Բահիպլիք ուսուլու Մըսըրտան՝ Ֆէլաբիոն նամ
Ընտոնիոսուն շայիրտլէրինին պիրի եէտի իլե տէօր-
տիւնճիւ տէհրտէ Պաղեստինէ վէ Սիրիայէ կէ-
թիրիպտի , վէ փէք ազ զէմման իչինտէ պու մէմլէ-
քէթլէրտէ՝ տախի բուհպանլար՝ իլք ֆէտտա օլուն-
տուգլար մէմլէքէթտէքի՝ գատար չօգ պուլունու-
բուտու (գ) :

Պու ուսուլու տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Էրմինիս-
թանա վէ քիւչիւք Ասիայա իլք իտխալ էտէն՝

(ա) Acta Sanctorum ad diem 17 Januarii, Tom. 2, p. 17 :
(բ) Ֆէրան • Մէք • 18 (ապրիլէր 22) Նէստաթիոսա :
(գ) Ֆէրան • Ֆիլար • Էօմրիս :

սճնկրատան Սիվաս (Սեբաստիա) Եպիսկոպոսու Եւստաթիոս խոի (ա) :

Իշպու ուսուլ խալթիտա՝ պագը Վիլհելէրինտէ խօր կէօրիւլիւը խոի • լաքին էվվէլա Ընթանա՛սիո՛սուն (բ) վէ ծնտան սճնկրա Ընդրոսիոսուն վէ Հե՛րմինիոսուն նուփուզու վէ ճէհտլէրի իլէ՝ ծնլարընն արասընա տախի կիրմէյէ պիր եօլ պուլտու • չէօյլէ քի տէօրտիւնճիւ տէհրին սճնուննտա՝ ծնլարընն արասընտա չօգ մանասթըրլա՛ր պուլունուրտու : Պա՛գը սէմիթէրինտէ իլք մանասթըրլար՝ Սան Հ՛ծնօրք վէ Սան Մ՛արկարէթ նամ քիւչիւք առալարտա վէ Հ՛իէրէս տէնիէն տախի քիւչիւք առալարտա՝ իհ՛տաս օլունտուլար • վէ պա՛զլարը տախի Իթալիանընն պա՛գը մահալլէրինտէ՝ իհտաս օլունտուլար : Տէօրտիւնճիւ տէհրին սճնուննա տօղրու Թօուր Եպիսկոպոսու Մ՛արթինոս՝ շէհրին կանընտա պիր պէօյիւք գօվհ՛ուշ իհտաս էյլէտի (գ) • վէ պու թաբիխտէն փէք ուզագ տէյիլ՝ Յովհաննէս Կասիանոս նամ քիմսէ տախի՝ Մ՛արսիլիաւտա իքի գօվհ՛ուշա՛ր իհտաս էյլէտի :

Բահիպլէք ուսուլու նագլէյէթի թարիխինի պունտան վէյտատէ իզլէմէյէ հաճէթ եօգտուր • չիւ գաբրընը իշարէթ էթմէսի քաւմի՛ տիր քի՝ տէօրտիւնճիւ տէհրտէն պաշլայարագ՝ փէք չափուր հէր գարաֆա նայրտը : Իշպու գարզ էօմրիւն զայէթ սէվապլը օլմասընըն պագըլ վէ Ը՛զիզ Վիլթապա՛գա մուզայիր օլան խիւլեասը՝ վէ պա՛զլարընն չէտիտ բիտալէթտէ Կրիսթիանընզըն քէմալի յէթի պուլունուր տէյիւ թա՛րիխիլէրի չօգ քիմսէլէրի պայտը էօմրիւն հալէրինի թէրք էտիպ՝ մանասթըրլարա՛

(ա) Սոկրատ • Պիւ • ԹՀվ • դ • 23 , 24 : (բ) Հերոն • Ա՛ՀքԹուպ 96 (ախէրէթի 16) Փրինքիփիսա : (գ) Severi Sulpicii Martini vita, Epistolae 3 de Martino.

աէյիրամէյե գուլաղուզատը : Պա'զըլարը տախի օգատատա վարտըլար քի , բահիպլիք Հալիսե՝ Ե-յէրչի Ռաքեալլարըն կէչինտիյի էօմիւրե քիւլ-լէյէն մուղայիր իսե տէ՝ Ռաքելական (ա)՝ մէկէք վէ սէմավի էօմիւր իւնվանընը վէրսինէր : Պու զիկր օլունան զէմանէրտե պուլունան բուհպանա-րըն սայըսը՝ ինանըլմազ տէրէճէ չօղնտի : Պաքո-միոսուն քէնտի մանասթըրընտա 1,300 բահիպի՝ վարըլար , վէ օնուն նազարէթի ալթընտա օլանա-րըն ճիւմլէսի 7,000է՝ պալղ իտի (բ) : Թէէբահ նամ պէլտէտէ պիր մանասթըրտա տէնիր քի 5,000 բուհպա՛ն վարըլար (գ) . վէ Ա՛ըրըն պիր չէօլ մահալինտե օլան Նիթրքա նամ պէլտէտէ էլլի մա-նասթը վարըլար (դ) : Հապիգաթ օնլար օ՛լ գա-տար չօղամը ղարըլար , վէ պու գատար չօգ քիշի-նին իղնէրինի կիւճէրինի պրաղըպ մանասթըրլարա հըզմէթլարը չօգ խուսուսլարտա պիւ տէրէճէ գա-րարը պիր չէյ օլմուշտուս քի , վ ալէնտիս իմ-պէրաթօր պու քէօթիւլիւյին էօնիւնիւ ալմագ ի-չիւն մա'խսուսէն Փէրմանլա'ր ղըզարար (ե) : Լա-քին օնուն ՃԷՀտ ու ղայրէթլէրի չօգ պիր քիտար է՛թմէտի :

(ա) Լոպի՛ . Հերետ՛կ . 61 . § 4 : (բ) Սոզոմ . Պիբլ . Թէվար . 3 , 14 : (գ) Գասիանոս , de institu. Coenob. գ . 1 : (դ) Սո-զոմ . 6 , 31 : (ե) Cod. Theodos. XII. I, 63.

ՊԸՊ ՕՆԱՒԼՒՒՕՒՆՆԻ ։

ՄՒՕՒՆ ։ Վ֊ՔՔՔՒՕՏԻ՝ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ Վ֊Ի

ՓՔՓՔՍ ԹՔՊՏԻՍ ԻՅԹՄԻՒՏԻ ՄԻՍՀ֊

ԻՅԹՄԻՒ ։ ԽՔՍՀԹՔԼՔՐՔ ԵՔՂ ԻՂԼ֊

ԵՔՂԼՔՄՔՊ ։

Վ աֆթիզակ իշպու ատէթին գուլանըլմասը խու֊
սուսունաա իշարէթ էտէրիզ քի ։ միւէլիֆէրին
պիր չօղունուն բէյի պու՛ տուր քի ։ պու՛ Եաղլամագ
ատէթի Վրիսթիանլըգ ատընըն քէնտինտէն զու֊
հուրէ կէլմիշ տիր ։ Օնլար տէրլէր քի Վրիստոս՝
եափօտ Վրիսթիան լուդէթի պիր Եունանի լուդէ֊
թինտէն ալընմըշ տըր քի ։ ծնուն մա՛նասը եաղլամա՛գ
տըր ։ վէ պու՛ սէպէպտէն իլք Վրիսթիանլար՝ փէք
միւնասիպ սայմը շարըսը քի ։ վաֆթիզտէն սօնկ֊
րա ամէնէն պիր մէհ եա՛նի եաղլամա՛գ տախի իճրա
էթմէնլէր ։ Ախէրլէրի թահմին էտէրլէր քի ։ պուննուն
պաշլանկըճը՝ իլք Վրիսթիանլարսա՛ն չըգմըշ օլմա֊
լը ։ քի ծնլար՝ Վրիսթիանլըգըն իլք տէհրլէրինտէ
պու ա՛տէթի քէնտիլէրին կիզլի սըրբլարընսա՛ գուլ֊
լանըլարըտը ։ Պու գիւիւմտէ օլանլար՝ Տնրտու֊
գիանոսա՛ն շէհատէթէ կէթիրիրլէր ։ քի օ տէր
քի ։ սըրբլարսա՛ եաղ իլէ ալընսա պիր նիշան եա֊
փըլըր իտի ։ քի օ՝ վաֆթիզակ օլա՛ն նիշան կիպի
օլըրտուտու (ա) ։

(ա) Տնրտուղ ։

Լաքին պու առէթին զուհուբինէ վէսիկէ հէր նէ օլուբսա օլսուն ։ Ե՛հմի Ա՛էհիատէ ասլա պիր նէյի նօգտուբ ։ Յովհաննէս Ըռաքեալըն պիրինճի մէք-թիւպիւնիւն 2 պաշլընըն 20 վէ 27 խանէսինէ գնելը օլան եաղլամագ՝ շիւպհէսիզ խոխա՛ըէ վէ ըէլաքհ ո՛ ըէնհալ եէ անկլաշըլմալը տըր ։ վէ մա՛նասը՝ Վրիսթիանլարա վէրիլէն Ե՛զել Թուհուն լուզի ու ինայէթլէրի տիր ։ Պունսան՝ հէր պիր Վրիս-թիան եաղ իլէ մէսհ օլմազա պօրձլու տուր տէյիւ անկլամալը տէյիլիզ ։ Նէյէր պունուն մա՛նասը օ օլսայընը ։ Ըռաքիա՛լ տախի հէմ վաճիթիզ էյլէ-տիյի քիմսէլէրի եա՛ղ իլէ մէսհ էթմէլի խաի ։ Լաքին պու միսիլլիւ պիր եաղլամանըն պիր թէք իճրասը վուզուհ պուլսուղու Ե՛հմի Ա՛էհիատէն կէօսթէ-րիյէմէզ ։ Զօղ տէփա՝ սու՛ գնելը օլունույօր ։ վէ զօղ քէյիֆսիզլէթլէր պուլունուր քի ։ վաճիթիզտէ սու՛ գուլլանըլտըղընը աշկհա՛ր էտէրլէր ։ լաքին եաղըն հիչ պիր քէրրէ գուլլանըլտըղը տսլա պու-լունմայօր ։ Նէյէր պու ա՛տէթ Ըռաքեալլարտան իճրա՛ օլունմուշ օլսայընը ։ Ե՛հմի Ա՛էհիատէ գնելը օլունմամասը միւմքի՞նմի խաի ։

Լաքին պու՝ հէր նէ՛ գատար Ե՛զել Վրիթտա-լարտա պուլունմազ պիր շէյ խաե տէ ։ փէք էրքէն պիր ա՛տէթ օլտու ։ Խրիսթոս պունու 220 սէ-նէսինէ վէփաթ էտէն Տիբտուղիանոս գնելը էտէր (ա) ։ վէ պունտան կէօրինինէբ քի ։ իքրինճի տէհ-բին սօնունտա՝ եախօտ իւչինճիս տէհբին իսրի-տտսբնտա՝ իճրա օլունուր օլմազը խաի ։ ամմա օ-նուն՝ պէօրպէօնէճ- պէհբսէն էվվել ա՛լեսանվիօլ-տուղունա հիչ պիր իսպաթ նօգտուր ։ Լաքին պու-թաբիխտէ Վրիկեսէնին պիր գատար օլունմուշ ա՛-

(ա) Տիբտուղ ։ վաճիթիզ իւզէր ։ պ ։ 7 ։

տէրի միսիւնիս ալեսաէվի օլսունդու՝ Ալեքսէնտրէն (ա)՝ Աստաբելական թա՛պիր օղունսուր գանունլարսան (բ) վէ Հերմիմոսան (գ) աշիքնա՛ր սոր :

Աքրին իպրիտա նաղա՝ մա՛խսուս պիր գուվվէթ ու ֆազիլէթի վէրիլմէզիսի : Պու՝ իսմինէն մա՛նասը «Խաղանմըշ» տէմէք օլան պիր քիմսէյէ իճրա օղունաճագ սապէճի Հնամա՛ պիր շէյ սայըլըզ՝ ծնտա պուհանի պիր քէրամէթի վար զանն օղունմազ իսի : Պու քէյֆիյէթին պէօյլէ օլսուդու՝ իւշունճիս տէհրին օրթասընա գատար Հայրապետլէրին հիչ պիրինէն պունա պունճիվէյին պիր գուվվէթ վէ բիլմէսիյինէն իսպաթ օղունուր : Ընարըն պա՛զսըզ զնիւմ էտէրէր իսի քի՝ հաղլամազ՝ հէր վաֆթիվ օղմուշ քիմսէնէն քնահին վէ փասիհսզ՝ հա՛նի ոհնասար ա՛մէլէր իլէ Ալլահա մազպուլ հէսիյէլէր թագսիմ էթմէք իչնէն քնահին՝ վէ քէնսի խըրսլարը իւզէրինէ հէօրիւմէթ սիւրմէք իչնէն փասիհսզ օլսուդունուն պիր նիշանէսի իսի : Պա՛զսըզսը տախի պունու՝ Քրիսթիանըն կիւնահ իլէ կիւրէշճէք վէ ա՛զիզնէք իճրա էտէճէք պիր փէհլիվանի միսիւնիս՝ Կունանէլէրին փէհլիվանսըզսը կիւրէշ կիւրճէք օլսուդսըզսը զամանի հաղլանտըգսըզսը՝ նա պիր թէշահհիհ սայարսըզսը :

Աքրին սօնկրա՝ պու միսիւնիս բուսպարսըզ իլէ գանա՛ահ օղունմամազա պաշլանսը ՝ վէ հաղ իլէ՝ Ա՛զիզ Բուհ վէրիւնր տէյիս՝ անկլաշսըզսը թա՛պիրլէր գուլանսըզմազա պաշլանսը : Պունճիվէյին անկլաշսըզսը թա՛պիրսէր Ակիպրիանոստա (դ)՝ Ամբրոսիոստա (ե) վէ Օգոստինոստա (զ) պուլունուր :

(ա) Ակիպդ ՝ տին թա՛լիմի : (բ) Ընաբ . Կան . գլսամ 3 . պ . 17 . վէ գլսամ . 7 . պ . 22 : (գ) Հերոն . Ընդհակէ իւզ . ը : (դ) Ակիպր . Մէթ . 70 ad Januar : (ե) Ամբր . de iis qui initiantur. c. պ : (զ) Օգոստ. բնտալէ 6 Հոմհան . մէթթ. իւզէր :

Պէօյլէ պիր թաղլամպէյանէէն՝ նախօտ պէօյլէ անկ-
լաշըլա պիլէն թա՛պիրլէր պիր քէրթէ մէյտան պու-
տուգտան սօնկրա ։ պուՆուն պէօյլէ ինանըլաճաղը՝
մասլահաթին դապիաթընա մուվաֆըդ օլտուղուս ա-
շխատ՛ որը ։ Վէ հաղլամատա գուլլանըլան պաղը
տուա՝ սուրէթլէրի տախի պու գնդմէ գուվվէթ
վէրտիկէր (ա) ։ Լաքին իսթիհսաըՆտա օնտան օգա-
տար քէրամէթ ինանըլմատը ։

Լաթին Վիլհէլմինէ փէտիա թագտիս օլմա-
սընտա ֆօգո-ղո-ճո- փէհրէ՛ գատար Աեռն գուլ-
լանըլմատըղընա՝ հէմ մուէրիխլէր պիլ իթթիֆագ
շէհատէթի էտէրլէր ։ ՊուՆուն պէօյլէ օլտուղու-
Նու՝ պու ա՛տէթի գապուլ էտէնլէր տէ էթմէկ-
լէր տէ իգրա՛ր էտէրլէր ։ Լէյկ պու թարիխտէն
էվվել պէօյլէ պիր շէյ վագի՛ օլմուշ իսէ ։ նատիր
պիր շէյ օլմալը իտի ։ ամմա օնտան սօնկրա պու
ա՛տէթին մէվճուտ օլտուղունա չօգ շէհատէթլէր
վար ։ Լաքին Լրմէնի Վիլհէլմինէ պու թարիխտէ
տահա պու ա՛տէթ կիրմիզիտի ։ վէ պու՝ պիր գաչ
տէփա՝ գնքր օլունան Կոնստիկտոս Փափըն Լրմէնի
կաթողիկոսունա հապտրդը մէքթիւպտէն իսպաթ օ-
լունուր ։ Օրտաս օ՝ աշխարհարէ տէր քի ։ Լրմէ-
նիլէր արասընտա Ռպիր Նպիակոպոս վէ իխթիար
(արէց) թագտիս օլունտուղու վագնթ տախի ծն-
լարըն էլնէրի վէ պաշլարը հաղ իլէ հաղլանմազլար"
(բ) ։ Պու՝ 1341 սէնէսինտէ իտի ։ իմոի ծնլա-
րըն արասընտա պու ա՛տէթի օնտան սօնկրա՝ հանի
500 սէնէտէն պէրու կիրմիշ օլմալը ։

Լաթին Վիլհէլմինէ իսասթայը էօլնւմ տագի-
դասընտա իքէն հաղլամագ ա՛տէթի տօգուղունճու
տէհրտէ գուհր էթտի ։ վէ իտտիա՝ օլունուր քի ։

(ա) Պինկհամ ։ Վիթ ։ 1 ։ ս ։ 371 ։ (բ) Թայնալ ։ 1341 ։
Նումէրօ 49 ։

պու՝ Յակոբոս Ղազարեանցն Մէքթիւպիւնիւն • Ե • 14 սէօզլէրի իւզէրինէ պիւնա օլուշտուր : Լաքին Ընհան Ճէհտիէն իշպու խանէսի պու միսիլլու պիր ա՛տէթէ թէմիզ օլա՛մատըղը փէք աշնքեան՛ր տըր • չիւնքի պու այինէ ասո՛նկ Եաղլամագ տէնիլիսկ՝ Եօլչէչ՛ • մէմիւլ օլուշան խասթայա իճրա օլուշտուր • ամմա Ղազարեանցն սէօզլէրի պուշտու խասթայնըն ադաղընմասը՛ խլե՛ն օլուշմամըղ խոչէնի պէչան էտէրլէր : Լաքին պուշտան մա՛տա պու խուսուստա իքի՛ շէյ տահա տէնիլէ պիլիր • վէ պիրի պու՛ տուր քի՛ , օլ զէմանլէրտէ՝ հազ ալէսսէվի պիր ի՛լաճ կիպի գուլլանըր լըրըտր • վէ իքինճիսի՝ սաղալմայը պէյչ՛ Եաղ՝ իլա ՚ի՛սմանըն պոռասը՚՚ իճրա էտէրիտի : Խմոի պուրատա զիքր օլուշան հազլամադ՝ իշպու իւչ շէյնէ պիրի՛ հանի հա միւճիւզաճըղ շնճանըն պիր թէշպիհի՛ հա Բապպըն խամինտէ պայադը ա՛տէթ օլան չարխ՛ի դուլլանմադ՝ հաքաօ՛նիհայէթի՛ պիր շնճայը իճրա էտճէք օլան Ընզեզ Բուհուն պիր բուհանի հազլամասընըն թէշպիհ ու նիշանէսի խոչէի փէք աշնքեար տըր : Շէօյլէ քի Ղազարեանցն իշպու սէօզլէրի՛ պիր քիմսէյի Եօլչ՛ուբ էչէն՝ կիւնահլարընտան փաքէտէք իշնճուն հազլամագ այնինէ խապաթ օլա՛մազ :

Խպիտա պայադը խազդան հէր քէս՝ խասթաղզտա քէտանէ վէ կէրէք քէտտի ատէմլէրինէ վէ տօսթլարընտա պու հազլամայը իճրա՛ էտէրիտի • լաքին սօնկրաղարը պու ա՛տէթի փափաղար քէնտիլէրինէ պիր մուգադա՛ էթմիլէր : Անքիզ եիւզ էլլի սէնէսինտէ փավլի սիւագոսուշտա էմի օլուշտու՛ քի՛ , պու ային Եօղիւմ հագըն օլան քիմսէլէրէ՛ վէ հա՛ղընդղ Բապպըն Ընհամ Դա՛ամընը ազմադա ղայըդ օլանդարա իճրա օլուշտուն • հէմ տէ սըրրա՛ր սըրտասընա հէչերիտի :

ՊԵՊ ՕՆՏՕՓՈՒՉՈՒԹԱՒՆ։

Ը՛Ջ Ի՛Ս ԸՍԱԼԸ ՊԱԼԸՐ։

Ա՛յնպէս Ը՛Հատե՛ Ընաքնալարքն կերէք տէն խըղ-
մէթի իճրասընատա իքէն՝ վէ կերէք ախէր պէ-
մանլէրտան՝ պագի խալըքն կէչտիկի էսվապլէրտան
փարզլը քիսվէթ ու էսվապ դուլմանտրզլարընա ապա-
պիր իսպաթ նօգտուր ։ Ա՛էմ տախի Վրթխէնէան-
լըզը՝ նէ ի՞ւ պէհրլէրնէ Վհվհսէ խատէմվօ-
տէ պու խուսուսատա պէօյլէ խոի ։ Պունու կէ-
րէք Գանթոլիք վէ կերէք Փրօթէսթան միւէլլիֆ-
լէր իքսի՛ տէ պէօյլէ իգրար էտէրլէր ։ Գանթո-
լիքլէր՝ էչկընի փափատա էսվապլարընը զայէթ էլզէմ
չէյլէր սայարլա՛ր իսէ տէ ՝ Թօմասսինոս (ա) վէ
Փէլլէքիա (բ) միսիլլու ծնլարըն միւէլլիֆլէրի՝ պու
ատէթին զուհրուտու տէօրտիւնճի տէհրէ՛ վէրիր-
լէր ։

Պէօյիւք Կոստանտիանոսուն զէմանընատան՝ ալ-
թընճը տէհրատ Պէօյիւք Վրնիդորիոս Փափըն զէ-
մանընատա գատար փափատա էսվապլարը կիլիսէքճի
սալդանաթլը վէ ա՛զըր օլմազատա օլսու ։ Վհվհսէ
խատէմվէրին հէր պիր տէրճէսինէ մախսուս պիր
քիսվէթի վարրսը ՝ քի օնուն պահալը վէ սալդա-
նաթլը օլմասը՝ կէչէնին մէմլէքա ու բուխպէսինէ՛
կէօրէ իսի ։ չէյլէրի՛ Եպիսկոպոսլարըն քիլիսէ
քիսվէթի զայէթ սալդանաթլը խոիլէր ։ Իչպու

(ա) Թօմասսին ։ Վհվհս ։ Թէրթիւլ ։ Դրամ ա ։ Վհվհ ։ 2 ։
պապ 46։ (բ) Փէլլէք ։ de Christ. eccles. politi. p. I. a ։ 120։

Վկիսկ խատէմէսինին էսվապտա վէյնէթ ու սալ-
դանաթ մուհապպէթի՝ ալէյհուսսալաթ ալթընճը՛ տէ-
հրտէ փէք չօգ կէօրիւնտիւ : Օլ զէմանտէն շիմ-
տիյէ գատար պու ա՛տէթ տէվամ էթմէքտէ օլուպ՝
խուսուսա կիւնտօղուսու վէ Ռօմա քիլիսէլէրինտէ
ճարի տիր :

ՊԸՊ ԵՒՐՄԻՆԱՒ։

ՆԱՏՈՒ ՄԱՐԴԱԼԸ։

Սըրբ լուղէթի կիզլե պիր շէյ մա՛նասընա սըբ. վե պու լուղէթ էսքի զէմանլէրտաէ պիր ա՛զիզ պէյն պէյտան էթմէք իչիւն տախի դուլմանը լըրըտը։ Պու մինտալ իւզրէ Օգոստինոս ճինլէրէ վէրիլէն անտ տուա՛սընա՝ (ա) վե Վաթիխանուճինօս լարա՝ նա՛նի տէն թա՛լիմի ալթընտա օլան քիմսէլէրէ վէրիլմէյէ ա՛տէթ օլան թուզա (բ) սըրըլա՛ր թէսմիյէ էտեր։ Իւչ եիւզ տօգսան եէտի սէնէմէտէ Կարթագինէ շէհրինտէ ճէմ՛ օլան իւչիւնճիւ պէնատոս տախի պու թուզա սըրը տէր (գ)։ Կիպրիանոս Բապային տուա՛սընտա սըրըլար զիքր էտէր (դ)։ Էմ պու սըրը լուղէթի հանկը այն ու տաէթլէրէ դուլմանը լըր օլտուղու տէյիլ սալթ դարար վէրիլմիշինի, իլլա պիր սըրը նէ՛ տէմէք օլտուղու տախի էյի պիլինմէզլինի։ Պու խուսուստա իսթիխարէթ վարրըտը, վե թա օնիքինճի տէհրէ Օմպարտոս նամ քիմսէնին զէմանընա՝ դատար պու քէյֆիյէթի իշտու հալտէ՛ դալտը (ե)։ Պուննուն մանասընա պիր դարա՛ր վէրէն Էուկօ նամ քիմսէ՛ իլէ օլ զէմանըն պա՛զը քիմսէլէրի խոխլէր, քի սըրը տէմէք՝ պիր լուդի ու ինայէթ նիշանէսի վե օ ինայէթի վէրմէնին պիր վէսիլէսի՛ տէմէք իմիշ (զ)։

(ա) Օգոստ. վաղ. 83, de Diversis Exorcismi. (բ) Օգոստ. de peccator. meritis, ՝Բէթ. 2. Պ. 26։ (գ) Կարթ. Սին. 3. գան. 5։ (դ) Կիպր. de orat. Domini, ս. 142։ (ե) Ախսէր ՝Բիւ. թէվ. ճիլտ 2. ս. 339։ (զ) Hugo de Sacramentis. lib. 2. p. 15. c. 3.

Օնալթընեը տէհրէ գատար օնա պուր մանա վէ-րիլերիտի ։ քի օ զէման՝ Ալահըն Ռէհմիյէսի քէն-տի իման ու ամէլլէրինէ եա՛ղնըզ գանուն գուբան քիմսէյէր՝ պու զևուիմիւ ըէտա էթա՛յէր ։ վէ թագ-ըիր էյլէսիյէր քի ։ սըրր տէմէք՝ Ռրիատոսան թա՛յին օլունմուշ պիր այինի տին տիր ։ քի օնաա կէօզէ կէօրիւնիւբ նիշանէյէր իլէ՝ Ռրիատոսուն Ռն-ճիլ վասիդասը իլէ պիզիմ իչուն քէսպ էյլէսիյի նի՛մէթ ու ի՛նայէթլէրի կէօսթէրիյէր ։ վէ պու նիյ-մէթլէր ու ի՛նայէթլէր՝ իման կէթիրէնէրէ պու այ-նին վասիդասը իլէ միւհիւրէնիրէր ։ վէ սըրրլարըն գուվվէթի օնլարըն զաթընտա եախօտ օնլարը իճրա էտէն քիմսէտէ տէյիլ տիր ։ իլլա օնլարը իման իլէ գապուլ էտէնէրտէ Ռրիատոսուն պէրէքէթի վէ Ե՛զիզ Րուհուն իճրասը իլէ իշլէր ։ Պու միւ-վալ իւզրէ կէօրիւրիւզ քի ։ պիր սըրրտա՝ սըրրըն գուվվէթի վէ օնու իճրա՛ էտէն փափասըն մէնէ-տի՛ վասիդասը իլէ՝ օնու ալան քիմ՝ օլուրսա օլ-սուն՝ վէ իմանը օլսո՛ւն օլմասըն՝ լուդ֊ի ու ի՛նայէթ վէրիլիր տէյիս օլան զևուիմ՝ օնիքիւնճի տէհրէ՛ գատար Ռիլհէտէն պիր թա՛ղևմաթ տէյիս ինա-նըլմա՛զիտի ։ վէ սըրրըն մա՛նասը պու տուր տէ-յիս գանուն էտէն իլք սինագոս՝ 1439տա Ֆիօ-րէնչա սինագոսու իտի (ա) ։ վէ օնալթընեը տէ-հրտէ Տրիանոզ սինագոսունատան մուգարէր օլուն-սուս (բ) ։

Լաթին Ռիլհէսինէտէ սըրրլարըն «այլըը՛ հագ-գընտա չօգ ինթիլաֆ վարրը ։ Անգլիզնճի տէ-հրտէն տօգուզնճու՛ տէհրէ գատար՝ եաղնըզ տէօրթ սըրր սայըլըրտը ։ քի օնլար 1 վաֆթիզ՝

(ա) Սըրրլար իւզէրինէ Ֆիօրէնչա սինագոսունուն գանունլարըն-տան ։ գան ։ 1—13 ։ (բ) Սիկէ ։ Ռիւ ։ թէվ ։ Ձիլ Բ ։ ս ։ 8 ։

2 Բասպըն Ախշամ Պա՛ամ՝ 3 իշբար՝ 4 փափա թագոհս էթմէք իսի ։ Իլք եէտի սբրր՝ թա՛լի մաթըրը՝ փօմէրանիա մէմլէքէթինէն է՛հալիսնէ 1124 սէնէսինաէ Պամպէրկլի Օթթօ նամ Եպիս կոպոս վազ էյլէտի (ա) ։ լաքին ծտոան սճնկրա կէլէն Պետրոս Լօմպարտոս վէ Կրաթիանոս նամ քիմսէլէր՝ սբրբլարըն սայրսընը եէտիյ՛ չըգարտըլար (բ) ։ վէ Թօմաս Ակուինաս պու խուսուս իւզերինէ Քրիսեէնին թա՛լիմաթընը թէքմիլէն աչ սար (գ) ։ Էյէրչէ պու զինբր օլան սճնկրաքի ինի միւթէպէբ միւէլիֆլէր միսլու՛ք քիմսէլէր պու զինբիւմլերէ սահապէթլիք էտերլէր իսի իսէ տէ , ծնլար տահա թէքմիլէն սապիհ օլմա՛չ տէյիլլէր իսի ։ Օվրա ախէրլէբտէն մա՛տա՝ Ակէքսանդրոս Հալէս նամ՝ օվ զէմանըն զայէթ ա՛լիմլերինէն պիրի՝ սբրբլարըն սայրսը եէտի օլմասընա գայիվ օլմայօր ։ Օ տէյօր քի , «Էյէրչէ եէտի՛ սբրր վարըսա , նիշանըն Բասպըմըզ քէնտինէն վէրտիյի սուրլէթ՛ կէօրէ հա՛լընըզ ինի վար , քի պիրի վաֆթիվ վէ պիրի Բասպըն Ախշամ Պա՛ամ տըր" (գ) ։ Օնաան սճնկրա պու՝ սբրբլարըն ինի օլսա՛ պուն լարտան մա՛տա օլմատըղընա վէ պունլարըն քիֆա յէթ էթմէյիյինի խապէթ էթմէյէ չալըշըր ։ Նի հայէթի՝ Փիօրէնչա սինադոսու գանուն էյլէտի քի , Քրիսեէնին գապուլ էտեէյի սբրբլարըն սայրսը եէ տի՛ տիր ։ վէ պու պապատ Քրիսես նուվճու իլ վէրիլէն իլք գարար պու տուր ։ վէ եիզ սէ նէտէն սճնկրա Տրիանդ սինադոսու պու գանուն լարը սապիհ էյլէտի ։

Պունտան էէօրիւնեիյօր քի , սբրբլար նէ՛ օլտու

(ա) Vita S. Ottonis, in Canisii Lectiones antiquæ, հիմ. 3 . գլամ. 2. ս . 61, եջ : (բ) Պետ . Լօմպարտ , Sent. Քրիմ. 4: (գ) Թհօմաս . Summa. Theol. P. 3. Qu. 60—150. (դ) Alex. Hales. P. 4. Qu. 8. Art 2. § 3.

զու վէ ծնլարքն սայըսը պասպընտա Վխլիսէէրին շնմանէքի Թա՛լնմԹէրի՝ ծնպէշնճէի տէհրէ՛ գա-տար Թէքմիլէն սապԹի օլմամը շլարըտը :

Ինչու խուսուս իւզէրինէ Թագտիմ օլունան պու ալէսսէվի միւհազալար քիֆայէԹ էտէր , վէ պու խուսուս՝ չնէքի պու եէտի սըրըլարքն հէր պիրի՝ նէ՛ զէման պիր սըրը սայըլմազա պաշնտարղընքն վագԹըտը Թատգիման պուլա՛մազդ : Վ ա՛քԹիդ վէ Բապալն Էհշամ Դա՛մի՝ տայիմա հէր պիր Վրխանիան ֆըրգասընտան պէօյլէ՛ սայըլտըրար-ըտը : Լաքին պագնիէրին հէր պիրինին պաշգա պաշգա սըրը տէյիւ մէյտանա չզգատըզը սէնէյի վէ օնու էօյլէ չզգատան քիմսէյի այնի այնինճէ պուլ-մասը՝ միւմքիւնսիզ կիպի պիր շէյ տիր : Պու գատարը աշնքնար օլունմու՛ուշ տուր քի , եէտի սա-յըսը՝ ծնէքնինճի տէհրտէն էվվել Թէքմիլէն գա-պուլ օլունմամը չզտը : Օլ զէմանէ գատար սըրը-լարըն սայըսընը հիչ պիր սինադոսուն գանտունու նիլ քէսիլմիչ օլմատըզընտան՝ պու մատտէ իւզէրի-նէ չօգ իհԹիա՛ճ վար իտի , վէ պունա պիր գա-տար վէրմէնին կիւճլիւյիւ պունտան արիզ օլու-չօր : Չնիւնքի եէտի սայըսը սապԹի օլմազտան չօգ նիւզ սէնէ էվվել՝ վաֆԹիզ օլանը Վխլիսէյէ սա-պԹի էԹմէք վէ փափաս Թագտիս էԹմէք այնիլէրի սըրըլարքն սայըսընա՝ գաՖԹըտը : ԻնհԹիմալ տըր քի սօնկ հազտամագ՝ էվվէնմէք վէ իգրար ծնէքնինճի տէհրտէ պու սըրտայա կէչմիշլէր իսէ տէ՝ ալէսսէվի գատուլ օլունմամըզ օլա պիրիր . չնէքի ծնլարը սըրը Թագրիր էտէն սինադոս ծնպէշնճէի տէհրտէ ճէմ՝ օլունտու :

Էհէր ա՛տէԹլէր տախի գնքը օլունա պիրնքրտի . լաքին պաշ լըճամտըրը իւզէրինէ սէօյլէտիյիմիզ ի-չնէն՝ պունտան զնյատէսինի իշարէԹ էԹմէսինի իգ-

թիզասլիզ սայարըզ : Լաքին նէթիճէի քէլամ զըմ-
նընտա պու գաոարընը սէօյլէրիզ քի, կիւն տօ-
ղուսու Վիլհալէրինտէ Հալա ճարի օլուպ Ը՛զիզ
Վիթապալարըն իւզէրինէ պինա օլմայան այն ու ա՛-
տէթլէրին ճիւմլէսի քի ծալարըն իւզէրինէ սէօյլէ-
մէմիշիզ՝ պէօրպէ՛նճէ՛ պէհրութէն պէրու՝ վէ օձ-
լարըն զօղա՛ օձոսա՛ պոյնէ զօգ ասիկա պո՛հր էմ-
տիզ օլմալը պըրլար :

ՊԵԴՐ ՄԻՒԼՀԵԴՐԱՆ ։

Իշխու բիսալէմիզի՝ մատաէնին գապիթէնտան իլէրի կէլիր պա՛զը միւլահազալա՛ր իլէ թէքմիլ էտէրիզ ։

1 • Իլք իւչ տէհրատ՝ Ղրիսթիան տինի պայէրը փատ վէ սաաթ՝ իտի ։ Ոնուն այն ու ա՛տէթլէրի վէք ազ վէ սաաթ՝ իտիլէր ։ Նէօզէ կէօրիւնիւր զէյնէթլէրտէն վէ սալդանաթ մագուլէսի օլան հէր չէյտէն սագրնը լըրրատը ։ Օլ զէմանլարըն Ղրիսթիանլարընըն՝ մախսուս Ղրիստ պէնապարը պիլէ եօզլուտու (ա) ։ վէ քէնտի իպատէթլէրինի էվէրտէ վէ տաղլարըն մաղարալարընտա վէ գայալարըն ինէրինտէ՝ իճրա էթմէյէ մէճպուր իտրլէր ։ Ոնլարըն իպատէթինէն մէրամը՝ սաաթլէյի վէ աղըրլըղը իլէ նիւբէյէ՝ թէսիր էթմէք իտի ։ վէ այն ու ատէթլէրին չօգալտու վէ սալդանաթ ու կիւզէլլէյի՝ իլէ ա՛զալը ճէլալ էտիպ նիւբէյի էսքի՝ հէյէթինտէ գօմագ տէյինտի ։ Ղէնտիլէրին պագըլ տինլէրինին պայէթ չօգ այն ու ա՛տէթլէրինէ ալընմըշ օլան փութփէրէսթլէրէ օլ զէմանըն Ղրիսթիան տինի հէր պիր զէյնէթտէն օլ տէրէճէ չըփլագ վէ սաաթ՝ կէօրիւնիւբիւտիւ քի ։ ոնլար պու խուսուստա օնունու զէմիմ էտէրլէրիտի ։

Ոնուն թա՛լիմաթլէրի տախի ա՛լէստէվի պէօյլէ իտիլէր քի ։ ճիւմլէսի Ալլահըն Ղէլամը իւզէրինէ պինա օլունմուշլարտըր ։ Օլ զէմանըն Ղիլիսէի հագգընտա՝ տայիմա ծտտա օգուտան Ղտճիլին կէօս-

(ա) Նտահ • Ղիւ • թ.ի.վ • Ղիթ • 8 • պ • 2 ; 13 ։

թէրտիչի գարիգէ զատա բէյ ու զիւ ֆիւմիչէր վէ ա՛մէլ ու հարաքէթլէր պուլունուբուտու ատչիւ չիքնա֊յէթ օլունա՛մազ ։ Օնուն գուլաղուզու ատչիլ ինսանլարըն թէնպիհլէրի՝ իլա Ըլահըն Վէլամը իսի , վէ ինսան սըփարը շէրի իլէ Ըլահըն թէնպիհլէրինի իպգալ էթմէ՛զնի ։

2 · Լաքին Վիլիսէնին էյերչի քէնտինին ասլիյէ սատէլիյի վէ փաքլողը պէօյլէ՛ իսի իսէ տէ , պէօյ֊պէ՛նէ՛֊ պէհրուէ օնպա պէր պէօյնէ՛֊ ԼԷպպէլլէ՛֊ օլմազա պալլաթը ։ Կոստանտինոս իմիպէրաթօր թանթանա չզգտրգտան սօնկրա՝ օլ զէմանէ գատար մէվճուտ օլան ազ այն ու սատէթլէրէ պէօյնէք ի֊ լավէլէր օլունմազա պալլանտը ։ Վիլիսէ իպատէ֊ թինէ էլավէլէր օլունուպ տահ՛ ուզուն օլտու , վէ մանսուս սալդանաթ վէ կէօզէ կէօրինէմէք զէյնէթի իլէ իճրա օլունուբուտու ։ Տիգգաթ իլէ օգուչան իշպու բիսալէտէ կէօրէմէք՝ տիր քի , այն ու ա՛տէթլէրին սայքի հէֆթան Կոստանտինոսուն զէմանընտան սօնկրա գուհր էթմէ՛յէ պալլաստրատ ։ Տէօրտինճիւ տէհրատ պո՛ւ միսիլլու ա՛ճայըպ վէ ափանագը այն ու ա՛տէթլէրին չօղալմազընա Վիլի֊ սէ միւէրիխէլէրինին ճիւմլէսի շահիտլէր տիր · վէ պու պապտէ գալալէ հէր շէյտէն զէյատէ գասա֊ լէթ վէ ահը վէրէն շո՛ւ տուր քի , օնլարըն պիր չօղու փուԹփէրէսթլիքտէն ալընմը շարրատը ։

Հ՛լէկէլ նամ՛ Լաթին միւէլիֆլէրինին պիր մէշ֊ հուրու տէր քի (ա) , ՚՚Հ՛իապէհսիզ տիր քի , Կոստանտինոս էօյլէ համնկոշլոգտար էյլէտի քի , օնլարըն նէթիճէսի Վրիսթիանլըգա զարարլը օլտու֊ լար ։ Օ՛ Վիլիսէ խատէմէլէրինէ՝ օնտան ագտէմ֊ քի փուԹփէրէսթի փափասլարընա՛ մանսուս օլան

(ա) Վոսհայինի՝ ձ՛. 1 · ս . 263 իսթիխրաճընա կէօրէ ։

բուխաթի վէ միւսա՛ատաթի վէրտի ։ վէ Եպիսկոպոսլարըն քէնտիլէրինէ ա՛զամէթ ալըգլարընը կէօրմէքտէն հա՛զը էօլէրտի ։ զէրա տիւշլիւնիւրտի ։ Եպիսկոպոսլար հէր նէ՛ գատար չօգ ինթիպա՛ը սահիպլէրի օլուրլարսա ։ փուխթփէրէսթլէր տախ օղատար զիյատէ Կրիսթիանլըղը գապուլ էթմէյէ մայիլ օլաճաղլար ։ վէ պու մինվալ իւզրէ օ՝ Կիլիսէ խատէմլէրինէն պէյնէտէ սալդանաթի վէ կէօսթէրիշ մուհապէթինի սօզտուռ" ։ Փուխթփէրէսթլիք ա՛տէթլէրինէն Կիլիսէնէն իչինէ պու սօզուլմասը՝ Լաթին միւէլիփլէրտէն Պաւինթոսա Ա՛նթուանոս (ա) վէ Պարթոլոս (բ) միսկլիւ քիմսէլէր վէ ախէրլէրի իգրար էտէրլէր ։

Կէօրէր միւէլիփ տէր քի (գ) ՝ "Կիլիսէ շիմի" (նանի տէօրտինճի տէհրտէ Կոռոանտոս նոտան սօնկրա) "քէնտի տիւշմէնլէրինէն իւզէրինէ զաֆէր պուլուռ՝ զէնկին վէ գուվվէթլի օլտու ՝ քի պու քէյֆիյէթլէրին հասըլմաճը՝ օնուն այն ու ատէթլէրինէն սալդանաթը չօղալմասընտա՛ կէօրիւնմիւ ։ Էմմ տախ Կրիսթիանլըղա նէյնի տէօնմիւշ քիմսէլէրտէն պիր չօղու՝ պէրապէրլէրինճէ փուխթփէրէսթլիք խաթիտատը օլան՝ տինտէ տիշարըտան կէօրիւնիւբ սալդանա՛թ հավէսինի կէթիրմիյէր" ։ Էմմ տախ պու միւէլիփ տէր քի ՝ "Չօղ քիմսէլէր՝ նա փուխթփէրէսթլէր տահա գօլայ Կրիսթիանլըղա բաղլէթ էտիպ կէլմիյէր տէ՛յիւ՝ հախօտ օնլար նանկընճ տինտարլըղ սայա պիլմիշ օլտուղլարը պիր շէյէ բաղլէթլէրի իչինճէ՝ պու խաթիտատէ միւսա՛ատէ՝ էյլէտիլէր" ։

Տէօրտինճի տէհրին սօնու իլէ պէշինճի տէհ-

(ա) Bapt. Mantuan. in fastis mense Feb. et Novemb.
(բ) Պարթոլոս Թէվաբիեի , 58 § 76 ։ (գ) Կէսէր Text Book, պ. Ի. § 96 ։

բին խպիտալարընտա օլան Քիլիսէ Հայրապետի Օգոստինոս տէր քի՝ պիր զէման Եհուտիլէրին պօյնունա գօնուլմուշ օլան պօյնունտուրուգ՝ օնուն զէմանընտա չօգ Քրիսթիանլարըն պօյնունտա պուլունմուշ օլան պօյնունտուրուգտան չօգ հաֆիփ իտի (ա)։

Քիլիսէ միւէրիխի Յօսհայմ տէր քի (բ)՝ «Եպիսկոպոսլար՝ տիւնին իչինէ չօգ այն ու ա՛տէիլէր սօգմալարը իլէ՝ օնուն սահիհ դաւթրա՛թրընը գաթրաթարլար՝ վէ իճրալարընա էնկիլլէր գօտուլար՝ վէ փէք ազ պիր թէպտիլլիք իլէ՝ Քրիսթիան ի՛պատէթի սուբէթինին իչինէ շօլ այինլէրի վէ գանունտարը կէթիրտիլէր քի՝ Հսքի զէմանտէ օնլարըն վասիդասը իլէ Կրունանլար վէ Բօմալըլար վէ սայիր՝ լէրի քէնտիլէրին պադըլ իլտհլէրինէ տիւտարլըգ՝ լարընը՝ իզհար էտէրլէրիտի։ Հիւն գրյա՛ս էյլէտի՛լէր քի՝ խալգ էյէր պասալարընտան գալմա օլան քէնտիլէրին այն ու ատէիլէրինի Քրիսթիանլարըն պէ յինինտէ տահա թէպտիլ օլունմամըշ գալմըշ կէօ՛բիւրլէրտէ՝ «Քրիսթիանլըղը տահա՛ էյի գապուլ է՛տէճէքլէր»։ Քրիսթիանլըղըն իչինէ պու մինվալ իւզրէ պու գատար շէյլէր սօգուլտո՛ւ քի՝ պու միւ՛էլլիֆ տէր՝ «Քրիսթիանլա՛ր իլէ փութփէրէսթիլէրին ի՛պատէթի սուբէթի պէ յինինտէ փէք ա՛զ ֆարգ վար՛ըտը՝ զիրա իքիսինտէ տախի սալդանաթը էսվապլէր՝ թամճալար՝ պէօրքլէր՝ պալմմալարը՝ խաչլար՝ ալայլար՝ ապտէսթիլէր վէ հիսապօրդ ախէր շէյլէր վարըտը»։

Պու խուսուստա տահա չօգ շէհատէթլէր վէ հնանը լըր միւէրիխլէրտէն խսթիխպաճլէր կէթիրիլէ պիլիրիտի՝ լաքին պու՝ օլ տէրէճէ հնքիար օլուն-

(ա) Օգոստ՝ Մէկ՝ 119 ad Ianuarium. Հսքի թագսիմի իւգ՛բէ՝ (բ) Յօհայմ՝ Քրիսթ թէվարիխի՝ Քրիթապ Շնճի՝ Պապ Ֆ՝ § 1։

մաղ սապիթ պիր մատահ տիր քի ։ պուհնտան զե-
յատեսինէ հաճէթ եօգտուբ ։

3 ։ Նչխէր պուռ՝ Վրիստոստան վէ օնուն շայիրտ-
լերինտէն պու գատար ևիւզ սէնէ սօնկրա իհտա
օլունան Վիլիսէյէ ասգուլան՝ ա՛տէթլէր վէ Թա՛-
լիմաթլէր Վրիսթիանլըղըն սահիհան ֆարզլարընը-
տան վէ պու գատար իթթիֆագը շէյլէր խոի խսէլեր ։
Նիհէյի չօգլարը զևիմ էտէյօր ։ օլմուշ օլուեյօր
քի Նֆէնտիմիզ օլ իհտաս էթմէյէ մախտուտէն տիւ-
նեագա կելմիշ վէ էօլմիւշ խոյի վէ Ռաքիալա-
րընըն օլ վա՛ղ էյլէյիսլ ուղուբտունա էղնէյթի վէ
էօլիւմ չէքտիքլէրի տինի պա՛յէրը Նօգտան պրագ-
մը շտար տըր ։ վէ իշլէրինի եարը՛ պուչուղ գօմուշ
խոիկեր ։ Վէ օնլար քէնտիկլիքլէրինտէն կելմէյիսի՝
Ընահատա՛ն կէօնտէրիլմիշ օլտուգլարը՛ հատէպկլէ ։
տէնիկէ պիլմր քի ։ Ընահէն եղէ պայէր Նէ՛տ՛ւ՛ կէօ-
ըե՛-կե՛-ղ պե՛-ը ։ Նպրին օնուն տէ իշլէրինտէն էք-
սիքլիք վար տէնէ պիլմրմի ։ Պէօյլէ սէօյլէմէյէ
քիմ՛ ձէսարէթի էտէ պիլեր ։ Ընզել Վրիթտպ աչզ-
տան աչըզտ սէօյլէր քի ։ օնուն ա՛մէլլերի քեամիլ
տիր ։ Բ Օրին ։ ԼՐ ։ 4 ։ Ընահէն եաֆտըղը
պիր ա՛մէլլինէ պա՛գ ։ հէր հանկըսը օլուբտա օլ-
սուն ։ վէ կէօր քի օնլար նէ՛ գատար քեամիլ
տիր ։ Պիր թէք ֆիտանը նա չիչէյի՛ թէքֆթիշ
էյլէ ։ վէ տիգգա՛թ էյլէ քի օնուն հէր պիր դա-
րաֆը նէ՛ գատար թէ՛քմիլէն քեամիլ տիր ։ Օն-
տա հէր պիր շէյ միւֆթիւնի մէրթէպէ քեամիլ
օլուպ՝ օնտան զիյատէ քեամիլ օլամազ ։ Վ՛ է
պու ճիւմլե նիէ՝ օլ կիւզել վէ հէր խուսուս-
տա թէքմիլ չիչէք պիր գաչ կիւնտէն սօնկրա հէ-
լաթ օլունմազտա թագտիր օլուհնմուշ տուր ։ Խմոի
պու գատար ա՛զ գէման իչինտէ կէչէճէք օլան պիր
շէյի պուհնճիլէյին հէր վէճհիլէ գուսուրսուզ եա-

փրլմը չլար խսկ ։ ճանա՝ էօլիւմխիւլ օլան ճանա հէլաքտէն գուրթուլուլ խէլաս եօլունու կէօսթէր֊ մէք վէ կէօք սա՝ատէթինէ հաղըրլամագ իչիւն մէ֊ բամ օլունան Կրիսթիան տինի Էնթէնսիփլէն վէ օնուն չայիրտէրինտէն Նօֆռան պրաղըլըղը պիր տագիթգ պիւլէ տուչնէուլէ պիւլմի ։ Իչլու մէր֊ համէթ թանղրմաթը հագգընա՝ օնու գուբան֊ լարըն ա՝զիզ էլէքրինէն գուսուր չըգար տէյիս ա՝գլտէն կէչէ պիւլմի ։ Վէ ճահիլ վէ նատան վէ հէր հալտէ գուսուր իլէ տօղու՝ վէ կիւնահ վասիգասը իլէ քէօրէնմիշ ատէմլէր օնու տահա՝ էյի վէ տահա՝ թէքմիլ էտէճէքլէրի՝ խիւլա օղու֊ նաճագ պիր չէյ մի ։ Կէրչէքլիքտէն ուզագ վէ ագլէ մուղայիր պուլնան զէյատ պիր շէյ օլա՝մազ ։

4 ։ Պու պապտէ թէֆթիշլիմիզ պիգէ կէօսթէ֊ րիր քի իշգու ա՝տէթլէր՝ քի Ռահիմէ Էլամէլէրտէն իպարէթ շէյլէր տիր՝ Էրմէնիլէր իչինէ Թուրմար իլէ Ալթինլէրին իչինէ կիրպիքտէն չօգ ասնկրա կիրմիշ֊ լէր տիր ։ Թ՝ասվիրլէր՝ թէպսիլ զաթ վէ Էպիս֊ կոպոսլարը վէ փափասլարը թագտիասէ եաղլամագ Հագգընա պու իսպա՝թ օլունմուշ տուր ։ Թ՝աս֊ վիրլէր Թուրմար պէ՛ինէտ սէքիլնեճի՝ տէհրատ՝ վէ Ալթինլէր արասընտա տօգուզունճու տէհրատ տ֊ մուսի օլտուլար ։ լաքին Էրմէնիլէր արասընտա օն֊ տէօրտիւնճիւ տէհրի կէչինէ գատար՝ նանի պուլնան ալթը նիւգ սէնէ էվվէլէ գատար գապուլ օլմուն֊ մամը չարըտը ։ Իչլու բիսալէնին թասվիրլէր իւ֊ զէրինէ օլան տէօրտիւնճիւ պապընա՝ պագ ։ Փա֊ փասա մահիճիտ իգրար էթմէք Թուրմար վէ Ալ֊ թինլէր պէ՛ինէտ օնտէօրտիւնճիւ տէհրատ ալէս֊ սէվի օլտու ։ լաքին օնտէօրտիւնճիւ տէհրի գա֊ տար պու ա՝տէթ Էրմէնիլէրին իչինէ կիրմիշ տէյիւ֊ խոի ։ Պու բիսալէնին ալթընը պապընա նագար

էյլէ : Ֆէպռիկի զաֆ՝ իպլիստա տօգուզունճու տէհրառ գուէր էյլէտի , վէ էնճամը օնիւչիւնճիւ տէհրառ տապիճի օլառ . լաքին պու խուսուստա նէտիճէի պատատա պէյան օլունտուղու միաղլիւ՝ ճնտան եիւզ սէնէ միգտարի ասնկրայա գատար պիլէ պու թաղիմ Էրմէնի Ֆիլիսէսինէ գապուլ օլունմամըշտըր : Ֆնագտիստ Ահառն գուլլան-մասը տօգուզունճու տէհրառ ախեր Ֆիլիսէլէր պէ իւինէ ալէսաէվի օլմուշտառ . լաքին ճնտէօր-տիճնճիւ տէհրէ գատար՝ Էրմէնիլէրտէն տահա գա-պուլ օլունմամըշ իտի : Պագի ա՛տէթլէրին չօ-ղու Հագգընտա՝ Էրմէնի Ֆիլիսէսինին նէ՛ զէման գապուլ էթմէյինին թարիխինի թահգիգան պիլէ-մէզլիգ . չիւն պու պատատ իշարէթի օլունմուշ թէ-լէֆաթլէր նօգտուր : Լաքին հօգարըտա զիքր օ-լունան խուսուսատա աշխարհար օլտուղունա կէօ-րէ՝ ճնտար օլ ատէթլէրի ախեր Ֆիլիսէլէրտէն չօգ ասնկրա գապուլ էթմէքլէրի միսիլլիւ՝ էյէր մուդատա սահիհան պիլինմէմիշ՝ հիչ տէյիւ խսկ դայէթ իհթիմալ տըր քի , ճնտար Էրմէնիլէր պէյ-նինէ Թուհմար վէ Լաթինլէր ատաստնա հայրետգ-տան չօգ ասնկրա կիրմիշ օլմազը տրըտար : Վէ պունտան տահա զիյատէ՝ Էրմէնի միւէլլիֆլէրինտէն էյէր հէֆիսինտէն տէյիւ՝ չօղունտա՞ն իգրար օլուն-մուշ պիր կէրչէքլիք տիր քի , պու խուսուստարը Էրմէնիլէր ա՛լէսաէվի Թուհմատան վէ Լաթինլէր-տէն ալմըշտար տըր : Խմոի էյէր Էրմէնիլէր պու պատատ պէօյլէճէ ախերլէրինէ՝ ուչտուղար խսկ , օլմուշ օլուր քի , Թուհմ հա Լաթին Ֆիլիսէ-սինէ կիրէն պիր ատէթ հա այնի՝ հէր Հանկը զէ-մանտէ օլուրսա օլսուն՝ էյէր Էրմէնիլէրտէն տա-խի գապուլ օլունտուշ խսկ , չօգ սէնէլէր՝ վէ պա՛զը խուսուս հիւքմէրճէ սէնէլէրտէն սօնկրա օլմազը տրը .

չէօյլէ քի հէր պիր խուսուսատա պուննու՝ մուհատէլէյէ կէլմէզ պիր կէրչէքլի՛ք սայմալըյըզ քի, պոյնունէրէ Էրմէնիլէր՝ օպի՛ր Քիլիսէլէրպէն ասկէրլէ գապու՛լ էթմիշլէր տիր: Օնլարըն պու՛ վէճհիլէ դարբընատաշլարը Բուլմարա վէ Լաթինլէրէ ույուգլարը՝ Էրմէնիլէր պէյնինտէ զայէթ մի՛լէթլէր օլան Ներսէս Շնորհալի վէ ախէր միւէլլիֆլէրտէն իգրա՛ր օլունուր:

5 - Էյէր պու՛ չէյլէր Քրիսթիանլըղըն փարզլէրինտէն օլուպ՝ պէհէր հալին իգթիզալը վէ էլվէ՛մ չէյլէր իտիլէր իսէ՝ օնլար պահա Քիլիսէյէ կէրմէ՛ծ է՛ն՝ ելէ է՛լ պէհրին էոտէ Քրիսթիանլարըն հալէ նա՛ճէ օլմո՛լօլո՛ր: Օնլար խէյա պո՛լմատլարմը: Ելահատն գապու՛լ օլմատլարմը: Օնլարտա՝ ա՛զիզլէրին թաավիրլէրի եօղուտու: Օնլար փափաա իգրար էթմէզլէ՛ր իտի: Թէպտիլի զաթա ի՛նանմազլարըտը: Ե՛զիզլէրէ չէֆա՛ աթճըլար միսիլ՛ու տուա՝ էթմէզլէրիտի: Հէմտէքի կիպի՝ փէրհիզ էյամլարը եօղուտու: Խպատէթ էտէճէք ա՛զիզլէր քէմիքլէրի վէ էսէրլէրի եօղուտու: Օնլարըն արտաբնատա պու՝ վէ տահա զլքր օլունա պիլէն պուննճիլէյին պիր չօգ չէյլէրին հիչ պիրի եօղուտու:

Լաքին օնլարտա էյէր պու՛ չէյլէր եօզնտի իտ՛, օնլարըն ա՛լէա պիր տէրէճէ տինտարլըղը՛ վարըտը: Չօգ Քրիսթիանլարըն Քրիստոսա վէ օնուն տինինէ վէ տինինին իչերիլէմէսինէ օլան մուհապէթի ուղուրունա չէհիտլիք իլէ եօլէն գէմանլէր պուննլա՛ր իտի: Քրիսթիանլըղըն պաշլանտըղը գէմանտէն պէրու պուննճիլէյին խապտա վէ փաք տինտարլըգ օլմատը: Պու՝ Քրիսթիանլըղըն ալճունա տէվրի իտի:

Իմտի էյէր օլ գէման պու՛ չէյլէր եօզնքէն պէօյլէ

պիր տիեսալըդ օլսպիտի՝ իսէ՝ չիմսի տախի պուն-
լարսըդ օլա պիլիր : Օնլար ծգէման ա՝զիզ լիյէ մէ
խէյասէ իգթիզասըդ օլտուգլարը՝ կիպի՝ չիմսի տա-
խի էօյլէ օլա պիլիրլէր : Վէ տահա էյիսի՝ պու
շէյլէր Կոստանդիանոսատան սօնկրա Վրիսթիանլըղա
կիրմէլէրի իլէ՝ պունլարըն ատըսըրսա փաք թա՝լի-
մաթըն մէ էօմիւր ա՝զիզ լիյինէն պիր ինգլըզաշ
պուլմասը կէլտիյի միսլլիւ՝ ղայէթ աշկիաար տըր
քի պու շէյլէր տէյիլ՝ սայի իգթիզասըդ՝ իլլա ղա-
յէթ զարարլը՝ տախի օլմայը տըրլար : Օնլարըն
Վհիլսէյ կիրմէսի Վրիսթիան տինինին պօզուլմա-
սընըն՝ պիւթիւն պիւթիւնէ տէյիլ իսէ՝ պայլըճա՝
պէպէպի օլմուշ տուր : Պունու հէմ տիեսատ Վհի-
լսէ միւէրիսլէրի իթթիֆա՝գ էթմիշլէր տիր :

6 • Իլղոո՝ ֆապրէպէն՝ պահա պիր չօգ ֆո՝հիմ
ԱԷՆԻՃԼԷ՝Ր ըզեար : Կէօրիւյօրուզ քի՝ իսիմլէրի
ա՝զիմ իթթիֆարատէ օլան Վրիգոր Լուսաւորիչ՝
Յուստինոս վկայ՝ Էրանոս՝ Տիրտուղիանոս՝ Որո-
գինէս՝ Օգոստինոս՝ Ըթանասիոս՝ Վրիգոր Նազի-
անացի՝ Վրիգոր Նիւսացի՝ Ոսկեբերան՝ Կարսեղ Կե-
սարացի միսլլիւ մէ սէկեր չօգ Վհիլսէ Հայրա-
պետլերի պիքիր Ա՝արիամըն չանընա պիր հօրթու-
դուքմուշ օլա՝մազլար • չիւնքի ծնլարըն կիւնէրին-
ատ պէօյլէ պիր հօրթու մա՝լիմ տէյիլիմի : Պու-
րիսալէնին 27նճի սահիֆէսինատն 53իւնճիւ սահի-
ֆէսինէ գատար պա՝գ : Հէմ ծնլար՝ ծնա պիր չէ-
ֆա՝լիթը տէյիւ նէտուս էթմիշ օլա՝մազլար • չիւն
օ՝ ծնլարըն ա՝սիրինատ մահտուսէն ինպատէթէ լայըք
պիր զաթ սայըլմազլար : Վրըգ հէսի սահիֆէսինէն
էլլի իւշ սահիֆէյէ գատար պա՝գ : Վէ ծնլար
թատվիք ու սուրէթլէրէր գուլլանմըշ հախատ գուլ-
լանմասընըր թէսահիւլ էթմիշ օլամազլար • չիւնքի
ծնլար՝ ծնլարըն ղէմանընատան չօգ սօնկրա իսիմլ օ-

լուսնտուլար • 67—76 սահիփելերէ պա՛գ : Վէ կէրէք պունլար՝ կէրէք պուննլարտան սօնկրա կէլէն՝ Ալբերդ Թէոդորէտոս վէ ախէր Հայրապետլէր միսկլիս զաթլար Թէպտիլն զաթա վէ փափասա՛իդ բար էթմէյէ ինանմազլարըդար • չիւն քի պու Թա՛նրիներ զուհուր էթմէյի՛ վէ խալգտան ա՛յէսէվի գապուլ օլունտու՛ղու զէմանտէն օնլար չօգ սէնի իլերի էպէտի բահաթլերինէ վարմը շաարըդար : Վէ պու Հայրապետլէրին հիչ պիրի՝ փերհիզին իպթիզալը օլտուդունտու վա՛զ էթմիշ օլա՛մազլար • զիրա փերհիզլէր՝ օնլարըն վէ ֆաթրնտան սօնկրա Թա՛յին օլունտուլար : 54եւ նէ, եէ սահիփելերէ՛ պագ : Ինթիխալ սըզ քի օնլար չօգ քէրէ՛ ո՞ւա՛ճ դուխտուլար • լաքին օնլարըն կիւնլերինտէ վէ օնտան սօնկրա պիր չօգ սէնէլէր շիմտիքի փերհիզլէր Քրիսթիանլարըն պէյնինտէ քիւլլէյէն նամա՛լիւմ իսիլէր : Էմմ օնլար վէ օնլարտան սօնկրա կէլէնլէրին պիր չօգու՛ պիր չօգ սէնէլէր Բապպ Ալեշամ Պա՛ամիրնըն էքմէյինէ վէ շէրաայնա սէֆտէ գրմամտուլար • չիւն քի պու՝ օնլարտան չօգ եիւզ սէնէ սօնկրա իճատ օլունտու • 114—117 սահիփելերէ՛ պագ : Այ տա՛խի օնլար ա՛զիզ Էսէրլէր տէնիլէն շէյլերէ սէֆտէ՝ վէ պու ա՛տէթի վա՛զ էթմիշ օլա պիլմէրլէր • չիւն քի պու՝ օնլարըն զէմանընտա եօղուտու • 137—140 սահիփելերէ՛ պագ :

Օլ զէմանլերտէ ափօրօզ՝ Քրիսթէն սաուէճի պիր բէտա օլմազ օլուպ՝ օնտուն իլէ պէրապէր հիչ պիր Թէքթիր իճրասը օլունմազ պիր շէյ օլմազլար՝ պու Հայրապետլէր վէ պունլար միսկլիս Ալբերթոս՝ Եփրեմ Ասորի՝ Նպիփան վէ պիր՝ չօգ սայրիլերի՝ Քրիսթէն բէտա էյլէնիլերի գապահաթլար իւզերինէ անաթէմա Թադրիր էթմիշ օլա՛մազլար : Պու՝ Քրիսթէն բէտա օլունանլարըն պաշը

իւզերինէ լա՛նէթ ու անաթեմալար էրդմանըն ա՛տէթի ծնալարըն զեմանընատան չօդ սօնկրա զուհր էյլեմի ։

Լաբին իշալու նէթիճելէրին իսթիխարաճը տէվամին տան ֆէրազաթի կէլերիզ • պու քիթապըն սօնուն տա՝ պիրի պու աստէղլէրին չզգտըզը զեմանը վէ օպիրի Ռիլհսէնին մէշհուր Հայրապաղէրինին օլտուղու զեման ու թարիխինի պէյան էտէն ևթի ֆիհրինէթ ինալվէ էտէրիզ • վէ իսթէյէն՝ պու բուպարը արզուլէտի գատար քէնտիսի էտէ պիլեր ։

7 • Լաբին պէլթի պիրի տէյճէթ քի ՝ «Էյեր պու միլահազալար կէրճէք իսէ ՝ Ռրիսթիան տինինին իւզերինատէն հեր պիր կիյիմի ալընտը ՝ վէ պիր չափլազ վիճիւտ գալտը» ։ Պունա ճէվապտըմըզ պունտուր քի ՝ Ռճհլեն վէ Ռիլհսէ թէվարիխինին պիտէ էօյրէթմէյի վուգուանթար պունա՛ր տըր • վէ պու վուգուանթարը թէպտիլ էթմէյի միւքիւնաֆուզ տիւր ։ Պիզիմ մէրամըմըզ՝ Ռրիսթիանլըղըն իլք տէհրլէրինատէ սահիհան վուգու՝ պուտուղլարը կիպի՝ վուգուա՛թէր իսկար էթմէք տիր ։ Պիզ Ռրիսթիան տինինին իւզերինատէն՝ Ռրիստոսուն վէ օ նուն Ըռաքհալաբրինըն՝ վէ օնալարըն ա՛գապընճա իլք տէհրլէրին զեմանընատա օլան չէյլերին հիչ պիրինի գալտըրմայօրուզ ։ Օնու սահէճէ՝ հինսան իլահվէլերի վէ իճմաալարը իչինէ տահա տօգունուլմամըշ օլուտ՝ իլք կէօրիւնտիյու զեման նասըլ խոի խսէ՝ էօյլէ՝ կէօսթէրմիշիզ ։ Օլ զեման օնուն՝ օնու իգրար էտինլերին իւզերինէ պիր ա՛զիզէտիճի՝ վէ զայէթ գուվվէթլի վէ գանտըրըճը թէսիրի՛ վարըտը ։ Վէ իմոի՛ էյեր օնուն շա՛ն ու չէօհրէթի օնուն սահէղնի՛ խոի խսէ ՝ օնու՝ քէնտինին օլ իլք հալինէ կէթիրմէք՝ թէքրարէն օլ շան ու չէօհրէթինի օնա պուլտուրմազ տըր ։ Գալպին տինի՝

պիր գագըմ սալգանաթլը այն ու ա՛տէթլէրին օր-
թասընտա հայաթ ու սահաթ պուլա՛մազ : Ին-
սանըն եւբէյի՝ փաք աշգըն եէրինէ այն ու ա՛-
տէթլէրին իճրասը իլէ խօշլանմազա՛ վէ տէրսունի
ա՛զիզլէք քիւլլիյէն թէրք օլսունմուշ լաբէն սատ-
ճէ պիր գաշրավի խպատէթ սուբէթի իլէ գանմազա
զայէթ մայիլ տիր : Լաբէն եւբէք ա՛զիզլէյի կէ-
թիրմէյէն խպատէթ սուբէթլէրի՝ հէր նէ՛ գատար
խօշ կէօրիւնիւբլէր իսկ տէ՝ Ալլահա մազպուլ
տէյիլլէր տիր • վէ պունտան պէօյլէ պիւթիւն պիւ-
թիւնէ ֆայտասը՛զ տըրլար : Ալլահ՝ քէնտինէ սէճ-
տէ վէ խպատէթ էտէնլէրտէն՝ օնու բուհ իլէ վէ
կէրչէքլի՛ք իլէ էթտիքլէրինի գալապ էտեր : Յովհ •
պ • 24 , վէ սա՛տէճէ այն ու ա՛տէթ սուբէթլէ-
րինտէն իբրա՛հ էտեր : Լուայ • ա • 11—15 :

Պիզտէն պու պապտէ շնորհայէթ էտէնլէր՝ Ին-
ճիլին քէնտինինէ վէ Ալլահըն մուգաատրինէ վէ
թէվրիտէ՛ գապահաթ պուլմուշ օլուրլար : Օն-
լար տէյիլ պիզիմ իլէ՝ իլա կէրչէքլիյին Սահիպի
ա՛զիզի իլէ զավզա էտէրլէր : Օ՝ օնու էօյլէ օլսու-
զա՛ն կիսի էթմիշ տիր • վէ պիզիմ սա՛տէճէ ար-
զուսմուզ պա՛ն տուր քի , Քրիսթիանլըզ՝ օնու գու-
բան Քրիստոս Իֆէնտիմիզ վէ օնուն Ըռաքնալ-
լարը պրագատըլարը՛ հիյէթտէ գապուլ՝ վէ օ ու-
սուլտէ իճրա օլունսուն :

Ինսան խէյասընըն ա՛զիմ չարէյէրի վէ վէսիյէլէ-
րի՝ ինսան գըսմընա աշգը վէ սաղրգանէ վէ տէ-
վամ իւզրէ քէնտի գապիա՛թլարընըն սատէյիյինտէ
վա՛զ օլունան Ինճիլին սատէ վէ աղըր կէրչէքլիք-
լէրի տիր • Ը՛զիզ Բուհսուն գուվվէթի իլէ ինսա-
նըն խէյասընա պունյար գուլաղըզըգ էտեր , վէ
տէյիլ տիշարըտան կէօրիւնէն այն ու տէթլէր
սուբէթլէրի : Քրիստոս Իֆէնտիմիզ՝ «Օնլարը

կերչէքելչին իւէ մուգատաէս գըլ • սէնին սէօզիւն կերչէքելի՛ք տիր" տէյիւ տուա՝ էյլէտի ։ Յովհ • ԺԱ • 17 ։ ծնլարը այն ու ատէթլէր իւէ ա՛զիզ էյլէ տէյիւ տուա՝ էթմէտի ։ Պէտրոս տէյօր քի ։ "Չիւրիւը թօխտումտան տէյիլ՝ իլլա չիւրիւմէզ՝ նա-շայան վէ էպէտէն գալան Ըլահըն ԱՀՕՂՔ- ԵՒՀ թէքրար տօղտունուզ" ։ (Ա Պէտ • ա • 23) ։ տէ-մէյօր քի ։ րուսումաթլէր վէ սաղտանաթլը ւնթուր-եալա՛ր վասիդասի իւէ եէնիտէն տօղարսընըզ ։ Պիզ ինսանլարըն տիգդաթլէրը պու այն ու ատէթլէր սու-րէթինտէն վէ րուսումաթլարտան՝ Ըլահըն Ռէնա մընտա պուլտընտուդլարը կիպի՝ պու ա՛զիզլէյէն վէ խէյասէ գուլաղուզայան ճէլիլ կերչէքելիքլէրի՛ չէվիրմէյէ խաթէրիզ • զնրա իթթիմա՛տ էտէրիզ քի ։ ծնլար իւէ՝ վէ եա՛ընըզ ծնլարըն վասիդասի իւէ ինա-սանլէր էպէտի էօմիւրէ մալիք օլա պիլիրլէր ։ Էյ օգուլան ա՛զիզիմ՝ սէնին սիւրիւր ու սէվինճին՝ վէ հէր կիւնքի ատրսին պուննար՝ օլսուն ։

ԳԼՈՒԽ Ը։

Իւղու՝ բնասէրին վէրք օրհնան այլ ոչ՝ ապերախտը պալատականը ներելիներին պէսները։

ՆՕՐ ԹՈՒՂԹ։

Պատե՛ւ վէր պէնապէկոպոպ իւք ահրատ մէվճուտ իտիւէր։ Առհիպէ 15, 16։

Պէօյո՛ւ Ա՛ռա՝ իւքին ահօրտիւնճիս ահրատ ա՛լէսսէվլի կէօզէտիլմէյ պալատատը։ Առհ. 21։

Ղէրիպտոռոն Մէվլո՛ռո՝ ահօրտիւնճիս ահրատ թային օրուռուռ։ Առհ. 22։

Շէհիռլէրին վէրմէնէ եօրնո՛ւլը՝ ահօրտիւնճիս ահրատ զուհր էթտիւէր։ Առհ. 28։

Ե՛ռուսէլէմը եօրնո՛ռո՝ ալթընճը ահրատ զուհր էթտի։ Առհ. 33։

Պէ՛ւէր Ա՛ռրհամըն եօրնո՛ւլուը։

1. Պէ՛ւէր Ա՛ռրհամըն փռէլեռոպը՝ ալթընճը՝ ահրատ թային օրուռուռ։ Առհ։ 43, 44։

2. Պէ՛ւէր Ա՛ռրհամըն ղո՛քսէն՝ ալթընճը եա՛խօռ եէմիճի ահրատ զուհր էյլէտի։ Առհ։ 46։

3. Ա՛ռրհամըն Իղնէռէրնէ վէյռրնէ էրմէ՛ւէն՝ օն ահօրտիւնճիս ահրատ ալէսսէվլի պիր եօրթուռ օլռուռ։ Առհ. 47։

4. Ա՛ռրհամըն վէ՛քիլը վէ կէօյէ ղըփռռը՝ պէղիճի ահրատ զուհր էտիպ՝ օն իւչիւնճիս ահրատ գատար ուէմուտի օրմամը չըռռը։ Առհ. 47—50։

5 • Ա՞ստիճանն ինչո՞ւ՝ եհովեայի տէհրաէ պաշտպանը՝ ոն պիրնակի եա ոն իքինակի տէհրաէ ուժումի օլաու : Ա՛ահ • 51 :

6 • Ա՞ստիճանն՝ լեհեսիզ ան՝ թահինէ կելէ՝ ոն իքինակի տէհրաէ զուհր էյլէտի : Ա՛ահ • 51, 52 :

ՈՒՐՈՒՄ :

Ուբուձ աստիճ՝ քիլեսէյ ազար ազար կիրտի : Ա՛ահ • 56, 57 :—Պիւթիւն պիւթիւնէ հեր քէսին իրատէթինէ պրաղըմը շըտը : Ա՛ահ • 56 :—Իպ-թիտա՝ ո՞ր ո՛ճ եան, փէրհիզ պէյնէ եան : Ա՛ահ • 59 :—Տիօրտիւնճիւ տէհրաէ փէրհիզ օլաու : Ա՛ահ • 59, 60 : —Ընթընճը՝ տէհրաէ պիր իզթիզալը ա-մէզ տէյիս թային օլունտու, Ա՛ահ 61, վէ ծնաան էվվէզ հիչ պիր մուա՛յին փէրհիզ եօղուտու :

ԵԽՐ ՍՅՆ ՈՒՆ ՍՏԻՆԼԻՐ :

Ընձընէրէ վէ Ա՛նէհէրէ եպապէրինի պո-հո-պո- : Պու ստիճ տէօրտիւնճիւ վէ պէշինճի տէհրաէ պաշտնաը : Ա՛ահ • 62 :—Ա՞րիտա՝ պէշինճի տէհրաէն էվվէզ պագի ա՛զիզէրտէն զեյա-տէ թա՛զիմ օլունմադըը : Ա՛ահ • 66 :

Թասընէրէրէ եպապէրինի պո-հո-պո- : Բուվա-բրին արասընտա ակբիզինճի տէհրաէ՝ վէ Լաթիֆէ-բրին արասընտա տօգուզունճու տէհրաէ պաշտան-տը : Ա՛ահ • 67—Իզմիհիզէբրին արասընտա ոն իւ-զինճիւ եա ոն տէօրտիւնճիւ տէհրաէ կիրտի : Ա՛ահ • 75, 76 :

Խալա եպապէրինի պո-հո-պո- : Իպթիտա՝ տէօր-տիւնճիւ տէհրաէ խաչա իպատէթի օլունտու Ա՛ահ • 80 :

Փափաաա խըթաթ վէ ձի-ւէսփամի ահէլէրինին ղո-հո-ւրու-ւ : Պու այինէը՝ ծո իւչիւնճիւ տէհրառ ալէասէվի օլսուռ : Սահ . 81—89 :—Իրմէնիէը ա-բասրան՝ ծո տէօրտիւնճիւ տէհրին եարըսընտան սօնկրա կիւրտիէը : Սահ . 89 , 90 :

Թէպափիէ վանըն ղո-հո-ւրու-ւ : Թէպափիէ զաթ թա՛լիմաթը՝ իալթիտա տօզուզունճա՛ւ տէհրառ իտ-խալ օլսունտու . լաքին ծո իւչիւնճիւ տէհրէ դա-տար ուամուսի օլմամըշ իտի : Սահ . 91—113 :

Բաապպ ախըաշ պուտաղը էւէճէյինէ եապափէրին ղո-հո-ւրու-ւ : Օն իւչիւնճիւ տէհրառ զուհր էյլէտի : Սահ . 114 , 116 :

Փաւլէյիճի ահէ՛ղ : Օն պէշիւնճի տէհրառ սա-պիթ օլսուռ : Սահ . 122 :

Իօղլէրէր եղէ՛ն լէվհու-ւլահ : Օն ալթընճը տէհրառ թէքմիլէն սապիթ օլսուռ : Սահ . 127—136 : (ա)

Իօղլէրէր եղէ՛ն պուտա՛ղ : Տէօրտիւնճիւ տէհրառ՝ վէ ծոտան սօնկրա կիւօրիւնտիւ : Սահ . 127—130 :

Էմճ ու՛ վէյասէվիէր : Տէօրտիւնճիւ տէհրառ իշթիհար պուլսուռ : Սահ . 131 , 132 :

Իսէրէրէրէ ի՛ղէրի ու՛ ըտա՛ղճ : Տէօրտիւնճիւ տէհրառ իշթիհար պուլմադա պաշլասար : Սահ . 137 :—Պէշիւնճի տէհրառ հատտէն զիյատէ արթը-սը : Սահ . 138 , 139 :

Ա՛րէ՛նէ-ւ վէ գանդաթէ եագմագ : Տէօրտիւնճիւ տէհրառ իտխսալ օլսունտու : Սահ . 141 , 142 :

Կիւնդաթէ-վէ՛ն տօղմադ վէ գանդաթէ եագմագ : Էվէ զէման իտխսալ օլսունտու-զունտուն զէմանը էյիճէ մա՛ղլում տէյիլ տիր : Սահ . 143—147 :

(ա) Սահիփէ 126տէ՝—Ցատըբտա ծո ալթընճը տէհր եէբինէ՝ եանկըզըդ իւէ ծո տօզուզունճա՛ւ տէհր պասըլմըշ սըր :

Ըվէպէնդիլ սոս : Ելթընճը տէհրան մէյտանա ջըգար : Սահ . 149 :

Էֆօրօզ վէ անավէնտա : Էֆօրօզ՝ իլք տէհրլէր- տէ սալի գապահաթլը յըր Ռիխտ ազալըղընտան պիր բէտտա էթմէքտէն իպարէթ իտի : Սահ . 148 :—Էֆօրօզ իլէ պէրապէր լա՛նէթ օգունմագ իպթիտա պէչինճի տէհրան զուհր էթտի : Սահ . 153 :

Փափաղարըն պէ՛էնէլէյ : Իլք տէօրթ տէհրան՝ քիւլէյէն հէր քէսին բիզատընա մէրպուդ իտի : Սահ . 164 :—Իպթիտա 335 սէնէսինտէ պու շէյի պօրճ էթմէք խուսուսունա ձէհտ օլունտու : Սահ . 164 :—Օնպիրինճի տէհրան զօր իլէ ֆարզ ու պօրճ օլունտու : Սահ . 166—169 :

Բահիպլէ՛ սոսո—լո— : Պու իպթիտա՝ էքինճի տէհրին սօնու մէ իւչիւնճի տէհրին էվվէլէրի թա- բիխինտէ կէօրիւնմէյէ պաշլատը : Սահ . 171 : Տէօրտիւնճի տէհրան ջօղալատը : Սահ . 175 :

Նօղլամագ վէ Ռէսոն : Պու տախի իպթիտա՝ է- քինճի տէհրին սօնունտա մէ իւչիւնճի տէհրին է- վէլէրինէ տօղրու զուհր էթմէյէ պաշլատը : Սահ . 178 :—Ռիխտ խատէմէլէրինի մէռուն իլէ հաղլա- մագ՝ տօգուզունճու տէհրէ գատար ատէթ օլմա- մը շ իտի : Սահ . 178—180 :—Սօնի Խոպլամագ : Սահ . 181 :

Ըվէզ Խավապլար : Տէօրտիւնճի տէհրան զուհր էյլէտի : Սահ . 182 :

Նէօթ պըրըլար : Պու՝ օն էքինճի տէհրան՝ հէ- տիյէ գարար վէրիլիպ սապթի օլունտու : Սահ . 184 :

ՑԻՒՂԻՍԹ Բ։

Վրքապատում Էջմիածնի նահրիճներուն պատմագրական եւ սրբավայրական հայրապետական վանց սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի ուխտիկներուն, վանց օձաղբերն վանքին Կիսոխ եւ Լիսոխ նահրիճներուն ճիշդ հարեւանին։

ՊԻՐԻՆԱՒ ՏԻՒՂ

ԻՍՄԱՆՔ	ՎԱՆ ՓԱԹՎԱՆՔԻ ՍԿՆԱՑՄԱՆ
Առաքեալքը	
Բարնաբաս	65
Հերմաս	81

ԻՔԻՆԱՒ ՏԻՒՂ

Սուրբ Կղեմէս Հռոմայեցի	102
Սուրբ Իգնատիոս վկայ	108
Սուրբ Պողիկարպոս վկայ	170
Սուրբ Յուստինոս վկայ	161
Սուրբ Թէոփիլոս	169
Ղեւինադորաս	181

ԻՆԶԻՆԱՒ ՏԻՒՂ

Սուրբ Երանոս	202
Սուրբ Կղեմէս Ղեքսանդրացի	220
Տէրտուղիանոս	216
Սուրբ Կիպրիոս Հրաշագործ	265

Սուրբ Կիպրիանոս 258
Որոգինէս 254
Սահմանողաց փափ օլմասը 257
Ընդոքիոս 297
Սուրբ Դիմէտրիոս Ղևքսանդրացի . . . 232
վէ Հերետիկոսլարդան՝ Սաբէլլիոս , Պօղոս Սամոսատցի , Արեոս , Վհլեսոս , Մոնտանոս , եւ ։

ՏԷՕՐՏԻՆԱՒ ՏԷՐ

Սուրբ Ըթանաս 371
Լագթանթիոս 321
Եւսեբիոս 340
Սուրբ Կիւրեղ Երուսաղէմացի 385
Սուրբ Հիլարիոն 361
Սուրբ Բարսեղ Կեսարացի 378
Սեղբեստրոս փափ օլմասը 314
Սուրբ Գրիգոր Նիւսացի 394
Սուրբ Գրիգոր Նազիանացի 390
Սուրբ Եմբրոսիոս 397
վէ Հերետիկոսլարդան՝ Տոնադոս , Էբիոս , Մակեդոն , Ջուվենտանոս , եւ ։

ՊԷՇԻՆՃԻ ՏԷՐ

Սուրբ Նպիփան 403
Վիքենտիոս 450
Յովհան Ոսկեբերան 449
Րուֆինոս 410
Սուրբ Օգոստինոս 430
Սուրբ Կիւրեղ Ղևքսանդրացի 444
Թէոդորիտոս 460
Սուրբ Խսիդորոս 440

Սուրբ Հերմիմոս 420
Սողոմենոս մուէրիխ 450
Զոսիմոս . փաթ օլմասը 417
Պոնիֆաքիոս . փաթ օլմասը 418
Պենեսիոս . փաթ օլմասը 457
Վ. Հերեսիկոսլարդան՝ Նեստիքէս , Պելեստիոս , Նեստոր , ևն :

ԸԼԹԸՆԱՐ ՏԻՀԱՐ

Սուրբ Բենեդիկտոս 554
Պոէտիոս 524
Նեսագրիոս 596
Սուրբ Գրիգորիոս Մեծն . փաթ 504

ՊԱՊԵՏՆԵՆ ՍՕՆԿՐՈՍԻ ՏԻՀԱՐԼԻՔՏԻՆ

Յովհաննէս Դամասկացի 750
Սուրբ Պերնարտոս 1153
Նիգոլա տէ լիրա 1380
Յովհաննէս Թորքեքրէմաթա 1400
Աքուարիոս 1460
Լուտեր 1546
Մալտոնատոս 1583
Պարոնիոս Կարտինալ 1607
Պելլարմինոս Ա՛իզ վիթ Կարտինալ . . . 1621
Փէդրոն Կարտինալ 1618
Փէթավիոս Ա՛իզվիթ 1652

ԷՄԻՆԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԵՒ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՒԹԻԼԻՓԱՆ

ՏԷՕՐՏԻՒՆԱՒԻ ՏԷՐ

ԻՍՄԱԷԼ

Գրիգոր Լուսաւորիչ։
Յակոբ Մծբնայ Հայրապետ։
Եփրեմ Ասորի։
Սահակ պարթեւ Հայրապետ։
Մեսրոբ վարդապետ։
Ագաթանգեղոս մատենագիր։
Օձնոր Եպիսկոպոս՝ Մատենագիր Ասորի։

ՊԷՇԻՒՆԱՒ ՏԷՐ

Մովսէս Խորենացի՝ Եպիսկոպոս Եղիշա-
նեանց։
Յովհան Հայրապետ Մանդակունի։

ԵԼՓԸՆԱՒ ՏԷՐ

Կուբին Մուէրրիխ։
Մովսէս Խորենացի Մուէրրիխ։
Ղեւոնդ վարդապետ Մուէրրիխ։
Ղազար Փարպեցի Մուէրրիխ։
Եզնիկ Կողբացի Մուէրրիխ։

ԵԼԵՏԻՆԱՒ ՏԻՐՈՋ

Տէր Կոմիտաս Հայրապետ։
Ընանիա վարդապետ Հիւրակունի։
Մահակ Հայրապետ։

ՄԼՔՒՕՒՆԱՒ ՏԻՐՈՋ

Յովհան խմաստասէր Օձնեցի։
Ստեփաննոս Եպիսկոպոս Սիւնեաց։

ՏՕՓՈՒՕՄՈՒՆԱՅՈՒ ՏԻՐՈՋ

Յովհաննէս Ձ։

ՕՆՈՒՆԱՒՈՒ ՏԻՐՈՋ

Նիկոն Հայրապետ։
Գրիգոր Նարեկացի։

ՕՆ ՊԻՐԻՆԱՒ ՏԻՐՈՋ

Պետրոս գետադարձ Հայրապետ։
Եզն Գրիգոր Մագիստրոս պալհաւունի։
Գրիգոր վկայասէր Հայրապետ։

ՕՆ ԻՔԻՆԱՒ ՏԻՐՈՋ

Ներսէս Լամբրոնացի Մատենագիր։
Ներսէս Կայենի շնորհալի Հայրապետ։
Ներսէս Լամբրոնացի Եպիսկոպոս Տարսոնի։

ՕՆԻՔԻՈՆԱՒ ՏԻՀԱՐ

Գրիգոր վարդապետ Ակներացի։
Մեծն Վարդան արդիւնական վարդապետ։
Յակոբ վարդապետ Կայեցի։
Յովհաննէս վարդապետ պլուզ։

ՓԻՒՐԻԱԹ Գ։

Մուգատեմէ 3
Տիպաճէ 5

ՊԸՊ ՊԻՐԻՆԱՒ

ՆՕՐԹՈՒԼԸՐ։ Քրիստոսական եա Ընա-քեալաբան Թայլին տէյիլ խոխլէրի , Սահ . 9 : Իլք տէհրլէրաէ սագլանմալէրի հէր քէսին իրատէ-թինէ պրագըլսըդը , Սահ . 11 : Իպթիտա փէք ազ օլսուդու , Սահ . 12 : Ձօգլանմալէրինին սէ-պէպլէրի , Սահ . 13 :

ՓԸՍԼ 1 . Պաութ վէ Պէնպէյոպէ Եօրլոս-լարը , Սահ . 14 : Ընաքեալաբան Թայլին օլմա-տըգլարը , Սահ . 15 : Սագլանմալէրի իրատէթէ պաղլը օլսուդու , Սահ . 17 :

ՓԸՍԼ 2 . Պէօյլէ ճէ՜նա՝ կէ՜նէ , Սահ . 20 : Ընիկիա Սինագոսունտա՞ն սօնգրա սապիթ օլսուդ , Սահ . 21 :

ՓԸՍԼ 3 . Քրիսթոսոս՜ն Ճէվը՜պօ , Սահ . 22 : Ը՛հտի ճէհաթաէ զկըրի եօգ տուր , Սահ . 22 : Պու եօրթու իլէ՝ վաֆթիզ եօրթուսու Հադգը-սա Քրիսէհէրին իհթիյաճը , Սահ . 23 : Պունուն իհթաա օլմասընըն սէպէպլէրի , Սահ . 24 :

ՓԸՍԼ 4 . Շէհիթլէրին Եօրլո՜լարը , Սահ . 27 : Նա՞սըլ պաշլանտըգլարը , Սահ . 29 : Շէ-հիտլէրէ իպատէթ օլունմասը՝ փութփէրէսլիքտէն ալընմա պիր ատէթ օլսուդու , Սահ . 31 :

ՓԸՍԱԼ 5 · Ըռաքեալքարը իւրեանոցոց , Սահ · 32 : Պուհնա սէպէպ վերջին քէյֆիյէթլէը , Սահ · 33 :

ՓԸՍԱԼ 6 · Պէյէր Մարխամըն Էօրնէողլուքը , Սահ · 35 : Ե՛զիզ Ռիթապլարտա պուհնա սէպէպ վերջ-ջէք պիր շէյ պուլունմազ , Սահ · 35 : Ռրիստոս էֆէնտիմիզին վալիսէսինէ՝ իւր տէհրլերտէ ֆպա-տէթ օլունմազըտը , Սահ · 36 : Պուհնա գարշը չօգ հայրապետլէր զմտատ սէօյլէտի , Սահ · 36 , 37 : Պու իսպատէթին զուհուրինէ սէպէպլէը , ա · Սահ · 41 : բ · Սահ · 42 : գ · Սահ · 42 : դ Սահ · 43 : Պէքիր Մարիամըն փաքլանմասը Էօրթուսու , Սահ · 43 : Միւժտէսի , Սահ · 45 : Էղնսաբէթի զէյա-րէթի , Սահ · 47 : Վ էֆամը վը կէօյէ ալընմասը , Սահ · 47 : Պու կէօյէ ալընմասը իւզէրինէ միւս-թէնէֆ զևիւմլէր , Սահ · 48 : Մարիամըն լէքէ-սիզ անա բահմինէ մէվլուտու Էօրթուսու , Սահ · 5 : Լէքէսիզ անա բահմինէ տիւշմէսի , Սահ · 51 :

ՊԸՊ ԻԿԻՆՃԻ

ՈՒՐՈՒՃ , Սահ · 54 : Ըռաքեալքարըն իւք Ռրիստոսիանքարըն պու խուսուստա հարաքէթլէրի , Սահ · 54 , 55 , 56 : Դաչ կիւն ուրուճ դուխուլ-տուղու , Սահ · 57 , 58 : Իրատէթէ պաղլը օլտու-ղու , Սահ · 58 : Փէրհիզ , Սահ · 59 :

ՊԸՊ ԻՒԶԻՆՃԻ

ԸՕԻՕԼԸՐԸ ՎԸ ՄԻԼԸԿԼԸՐԸ ԻՊԸՏԸ , Սահ · 61 : Պուհնա սէպէպ օլան շէյլէը , ա · Սահ · 62 : բ , վէ գ · Սահ · 63 : դ , վէ ե · 64 :

ՊԸՊ ՏԸՕՐՏԻՒՆՆԻՒ

ԹԸՍՊԻՐԼԸՐԸ ԻՊԸՏԸ Թ, Այհ. 66: Իլք տէհրլէրտէ եօղուտու, Այհ. 66: Կասըլ պաշլատըղը, Այհ. 68, 69: Իլք Քրիսթիանլըրըն պուննա գարշը տուբտուղու, Այհ. 71—75: Նշմէնիկէրին արասընտա պու այնին հէփհէնտէն սօնկրա կիրմէսի, Այհ. 76:

ՊԸՊ ՊԻՇԻՒՆՆԻ

ԽԷՉԸ ԻՊԸՏԸ Թ, Այհ. 77: Ը՛նկզ Քրիթաալարտա հիչ ղիքրի եօգ, Այհ. 77: Խաչ չըգարմանըն ասլը, Այհ. 77: Իսլթիտա սատէճի պիր նիշան օլտուղու: Այհ. 78: Կոստանդիանոսունն կէօքտէ խաչ նիշանընը կէօրմէսի, Այհ. 78, 79:

ՊԸՊ ԸԼԹԸՆՆԻ

ՓԸՓԸՍԸ ԿԻՒՆԸՀ ԻՔՐԸՐԸ Այհ. 81: Ը՛նկզ Քրիթաալար մուճէպիճէ՝ Ըլահա՛ օլտնմալը, Այհ. 80: Փափաստա իգրարընն զուհրու վէ ծնա կէթիրիկէն Ը՛նկզ Քրիթաալարտան իսպաթլար, Այհ. 81: Իգրար՝ շիմտի օլտնտուղու կիսլի էսքի Քրիսթիանլարա մա՛լիւմ ոէյիլ իտի, Այհ. 82: Օնլարտան նասրլ օլտնտուղու, Այհ. 83: Օնլարըն վէճմնրնտա հէր քէսէն զամիրինէ պրաղըմը շտար, Այհ. 87: Օնլար՝ փափաստա կիսնտհ ա՛ֆվ էթմէք գուվվէթի վար զանն էթմէզլէր իտի, Այհ. 88: Նշմէնի Քրիսէսի պու ատէթի պագի Քրիսթիանլարտան սօնկրա գապտը էյլէտի, Այհ. 90:

ՊԸՊ ԵԼՏԻՆՆԻ

ԹԼՊՏԻԼԻ ՀԱԸԹ, Սահ. 91։ Իւք Ա՛բրիսթիանեաց՝ Բապպէն ախշամ դասա՛մբնըն բէսմի՛նի՝ պու կիւնքի պա՛զը Ա՛բրիսթիան Ա՛լիսէկէբինին էթմէկիւնտէն չօգ փարգը իճրա էտէրէր իսի, Սահ. 91։ Օնուն հագդընտա ծնըար նէ՞ ինանըըլարըտը։ Սահ. 92։ Օնըարըն ֆիքրինի պէյան էտէն շէյլէր, ա. Սահ. 93։ բ. Սահ. 93։ Հայրապետլէրտէն պու խուսուստա խոթիխարաճլար, Սահ. 94—98։ գ. 99։ Ա՛բրիսթիան տիւշմէնլէրինին շէհատէթի, Սահ. 99։ Պու՝ Հերմոլիկոս իճաատը տըր, Սահ. 102։ Պօլնու թէրթիպու նիզամա դօյմանլար, Սահ. 103։ Պիր զէմանէ գատար՝ պու խուսուստա հէր քէսին խոթէտիյի զիւ՛ճմտէ օլմազա բուխսա՛թ վարըտը, Սահ. 107։ Ընդունի Ա՛ինէսէսի պու զիւճմիւ փէք սօնկրա գապուլ էյլէտի, Սահ. 109։ Փանսըզ գուրպան, Սահ. 110։ Ընհաի ճէհաատէն պուընա՝ գարշը խապաթլար, Սահ. 110—113։ Բապպ ախշամ դասա՛մը էքմէյինին վէ շէրապընըն գալտրըլմասը վէ խապաէթի օլուընմասը, Սահ. 114։

ՊԸՊ ՍԻՔՒՕՒՆՆԻ

ՓՈՒԹԻԷԼԼԷՆՑԻԱ՛Ի ԸԹԻՇ, Սահ. 118։ Փութիէլլէսթիքտէն ալընմա օլտուգու, Սահ. 118։ Նսքի հայրապետլէրին պու Թա՛լիմ ինանմատըգլարընա քէնտի Թա՛լիմաթլէրինտէն խապաթլար, Սահ. 120։

ՊԸՊ ՏՕԳՈՒՕՈՒՆՈՒ

ԷՕԼԻՒԼԸՐ ԻՋԻՒՆ ԼԻԳՈՒԻԲԵԼԸՐ, Այհ. 124։ Պու աստէթէ հօլ աչան շէյլէր, Այհ. 124։

ՊԸՊ Օ'ՆՈՒՆՈՒ

ԷՕԼԻՒԼԸՐ ԻՋԻՒՆ ՏՈՒԲԸԼԸՐ, Այհ. 127։ Հայրապետլէրին պուննա գարշը սէյլեմտիքլէրի, Այհ. 127—129։

ՊԸՊ Օ'ՆՊԻՐԻՆՈ'Ւ

Հ.Ը.Ա ՈՒ ՋԻՅԸՐԻԸԹԼԸՐ, Այհ. 131։ Ինաքի Կրիսթիանլարա մա'լիւմ տէյիլիտի, Այհ. 131։ Հեղինէ մէլիքէնին խաչը պուլմագ իչիւն Նրուսաղէմ կիթմէսինտէն պու այինէ աչըլմա հօլ, Այհ. 131։ Հայրապետլէրին պուննա զըատ սէյլեմէսի, Այհ. 132—134։

ՊԸՊ Օ'Ն ԻԿԻՆՈ'Ւ

ԷՍԻԸՐԼԸՐԻՆ ԹԸՋԻՄ ՈՒ ԻՊԸՏԸՆԹ, Այհ. 136։ Պու՝ փութփէրէսթլիքտէն ալըն-մա տըը, Այհ. 136։ Պու աստէտէն հասիլ օլան պա-դըլըգլար վէ հիկէյէր, Այհ. 137—139։

ՊԸՊ Օ'Ն ԻՋԻՒՆՈՒ

ՓԻՒՆԼԻՒՔ ՎԸ ԿԻՒՆՏԻՒՋԻՒՆ ՄՕՄ ՎԸ ԻՇՆՏԻԼԵՇԻՄԸՆ Այհ.

141 : Լսաքի Պրիսթիանլար իպատեթտե քիւնկիւք հագմագ ատեթինի մէքրուհ սայարլարըտը , Սահ . 141 : Էօն փափ պուռնու պիր ատեթ եթմէյէ չօգ ճէհտ էյլէտի , Սահ . 142 : Լսաքի Պրիսթիանլար մուժ վէ գանտիլն իպատեթ վազթընտա սալթ կէ ճէ իլէ եագարլարըտը , Սահ . 143 :

ՊԸՊ Օ՚Ն ՏԻՕՐՏԻՒ՚ՆՃԻՒ

ԸՆՔԻՆԼԻ՚ՆՄԻՐ ՍՈՒ , Սահ . 148 : Պէյլէ պիր այլն փուԹիկէրէսթիէրտէ վարըտը , Սահ . 148 , 149 :

ՊԸՊ Օ՚Ն ՊԻՇԻ՚ՆՃԻ

ԸՓՕՐՕՆՎԻԼ Ը՚ՆԸԹԻՄԸ Սահ . 150 : Իւք Պրիսթիանլարըն ափօրօզու՝ գապա֊ համըտը սալթ պիր Պրիսկէտէն բէտտ եթմէքտէն հպարէթ իտի , Սահ . 150 : Ոսկերիանըն պու խուսուստա տէտիյի , Սահ . 151 : Այնկրալարը պուռնա անա՛թէմա եա՛տի լա՛նէթ տախի իլավէ օ֊ լուռնտու , Սահ . 153 : Այնկրա տիւնեավի թէտիպ վէ ազա՛պ տախի իլավէ օլուռնտու , Սահ . 154 : Պու՝ Խճճիլն բուհուռնա զըտ օլտուզուռնա խպաթ֊ լար , Սահ . 155 : Ըռաքեալըն՝ "Ճէյթանա թէս֊ լիմ եթմէք" թա՛պիրինն մանասը , Սահ . 156 : "Ընաթէմա մարանաթա" թապիրինն մա՛նասը , Սահ . 157 :

ՊԸՊ Օ՚Ն ԸԼԹԸՌՆԱՐ

ՓԸՓԸՍԼԸՐԸՆ ՊՒՐՒԻԼԻՑԻ Սահ . 161 : Հայրապետլէրին պա՛զըսը պէքեարլիգ հալինի

մեռոյ եթափիլէր , Այհ . 161 : Կիւն տօղրուսու Վիլհսեկէրինեէ փափասլարըն էվլի օլմասը պագի գալը , Այհ . 165 :

ՊԸՊ Օ՛Ն ԵՒՏԻՆՃԻ

ԲԸՀԻՊԼԻՔ ՈՒՍՈՒԼՈՒ , Այհ . 171 : Ը՛զեզ Վիլհաալարըն բուհրուհնա գարշը տըր , Այհ . 171 : Պու ուսուլա իլք սեպեպ՝ գօվալայը՛ր օլտու , Այհ . 173 :

ՊԸՊ Օ՛Ն ՍԻՎԻՕԻ՛ՃԻ

ՄԵՌՈՆ , Վ՛Ի ԵԸՊ՛Ը՛ՄԸՊ , Այհ . 177 : Պու աստեղէ սեպեպ օլան շէյ , Այհ . 178 : Փափաս վէ Էպիսկոպոս թագոիս էթմէքտէ Մեռոն գուլլանմագ , Այհ . 180 : Այնկ նաղլամագ , Այհ . 181 :

ՊԸՊ Օ՛Ն ՏՕԳՈՒՕՄԻ՛ՃԻ

Ը՛ՕԻՕ ԼՍՎ՛ԸՊԼԸՐ , Այհ . 182 : Իլք տէհրլէրտէ էօյլէ շէյ հօղուստու , Այհ . 182 :

ՊԸՊ ԵՒՐՄԻ՛ՃԻ

ԵՒՏԻ ՄՐՐՐԼԸՐ , Այհ . 184 : Մըրրլըրըն սայըսը հադգընտա իսթիլաֆ , Այհ . 185 :

ՊԸՕՐ ՄՒՒԼԸՀԸՕԸԼԸՐ

Իլք իւէ տէհրտէ Վրիսթիանլըգ ղայէթ փագ վէ սատէ իտի , Այհ . 189 : Այնկրատան Վիլհսէտէ

պիր պէօյիւք թէպտիլիք օլունմադա պաշլանտը, Սահ. 190։ Էյէր պու՝ Քրիսթիանլըղա սօնկրա- տան կիրէն ատէթլէր իթթիզալը իսէ, Քրիստոս քէնտի Քիլիսէսինի նօգսան պրագմը չ օլմալը, Սահ. 193։ Պու իլամէ ատէթլէր՝ Էրմէնիլէր իչինէ հէ- փիսինտէն սօնկրա կիրտիլէր, Սահ. 194։ Էյէր պուննար հէր հալտե իթթիզալը չէյլէր իսէլէր, հաքի Քրիսթիանլարըն հալե նիճէ օլուր, Սահ. 196։ Նէթիճէլէր, Սահ. 197։

Թ. Ա.
№ 8645

"Ահեր չէին ընծայեալք՝ էութիւն, էին՝ պատրաստութիւն":
Յհ. Դամ. ի. 21:

"Ընդհատած համառօտութեամբ՝ վէմ կերպարանեալն էր-
ման էին ապրիլներն ընդունելութենէ ան-
գամ է՝ ընդհատեալ":
Տիտ. ա. 14: